

**T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**KAYBOLAN ÇOCUKLUK OLGUSUNA
SOSYOLOJİK BİR BAKIŞ**

**ELİF KAN
Yüksek Lisans Tezi**

**SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
Kurumlar Sosyolojisi Programı**

HAZİRAN-2024

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

KAYBOLAN ÇOCUKLUK OLGUSUNA SOSYOLOJİK BİR BAKİŞ

Tez Yazarı
Elif KAN

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Yelda SEVİM

HAZİRAN, 2024
ELAZIĞ

BEYAN

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım **“Kaybolan Çocukluk Olgusuna Sosyolojik Bir Bakış”** başlıklı yüksek lisans tezimin içindeki bütün bilgilerin doğru olduğunu, bilgilerin üretilmesi ve sunulmasında bilimsel etik ve kurallarına uygun davrandığımı, kullandığım bütün kaynakları atıf yaparak belirttiğimi, burada sunduğum veri ve bilgileri unvan almak amacıyla daha önce hiçbir şekilde kullanmadığımı beyan ederim.

09/06/2024

Elif KAN

ÖN SÖZ

Geçmişten günümüze süregelen çocukluk, Z kuşağı dediğimiz bu dönemde çeşitli noktalarda değişime uğramıştır. “Kaybolan Çocukluk Olgusuna Sosyolojik Bir Bakış” başlıklı bu çalışmada günümüzde ki çocuk ve çocukluk sorunları ele alınıp “çocukluk” kavramı gerçekten kayboluyor mu sorusuna cevap aranmaktadır.

Çalışmam ve araştırma döneminde desteği ile bana her konuda yardımcı olan, hem lisans döneminde hem de yüksek lisans döneminde kendime örnek edindiğim biricik danışman hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Yelda SEVİM’ e teşekkürümü sunarım.

Tez yazım sürecinde bana maddi ve manevi bütün imkanları ile destek olan motivasyon kaynağım sevgili eşim Muhammed Fatih Kan’a, bana okumayı sevdiren ve eğitim hayatımın mimarı canım babam Ümmet Toğrul’a ve yoğun geçen bu süreçte tüm şefkati ve merhameti ile oğlumla ilgilenip bana yardımcı olan canım annem Birnaz Toğrul’a teşekkür ederim.

Son teşekkürüm tabii ki de minik oğlum Muhammed Kerem’e. Bu yoğun ve stresli çalışma günlerinde bile her zaman gülen gözlerle bana bakarak içimi ısıttığın için, bana annelik gibi mükemmel bir duyguyu tattırdığın için, uzmanlaşmaya çalıştığım “çocukluk” alanını yaşayarak bana gözlemlene ve tecrübe etme imkanı sunduğun için sana çok teşekkür ederim. Bu çalışmanın her aşamasını senin varlığını düşünerek tamamladım. İyi bir çocukluk geçirmen için elimden gelen her şeyi yapacağım güzel oğlum. Umarım bu tez, ileri yaşlarında benden sana güzel bir hatıra olarak kalmış olur.

Dolayısıyla bu tez çalışması, benden minik oğlum Muhammed Kerem Kan’a ithaf edilmiştir.

Elif KAN

Elazığ,2024

İÇİNDEKİLER

BEYAN	I
ÖN SÖZ.....	II
İÇİNDEKİLER.....	III
ÖZET	VI
ABSTRACT	VII
ŞEKİLLER LİSTESİ	VIII
TABLOLAR LİSTESİ	IX
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	X
KISALTMALAR.....	XI
1.GİRİŞ.....	1
2. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ	2
2.1.Araştırmanın Konusu	2
2.2.Araştırmanın Amacı	3
2.3.Araştırmanın Önemi.....	3
2.4.Araştırmanın Yöntemi.....	4
2.4.1.Kapsam ve Sınırlılıklar	4
2.4.2.Veri Toplama ve Verilerin Analizi	7
3.KAVRAMSAL ve KURAMSAL ÇERÇEVE	9
3.1. Çocukluğun Tanımı, Çocukluk Kavramına Genel Bir Bakış	9
3.1.1. Bebeklik Dönemi	9
3.1.2. İlk Çocukluk Dönemi	10
3.1.3. Son Çocukluk Dönemi.....	10
3.1.4. Ergenlik Dönemi.....	10
3.2. Tarihten Bugüne Çocukluk Algısı.....	11
3.3. Sosyolojik Açıdan Çocukluk İncelemesi	12
4.GLOBAL DÜNYADA ARTAN ÇOCUKLUK PROBLEMLERİ.....	13
4.1. Aile İçinde Çocuk	13
4.1.1. İletişimsiz Ailedeki Mağdur Çocuk	13
4.1.2. Tek Ebeveyn İle BüyüyenÇocuk	15
4.2. Dijital Dünyada Çocukluk.....	15
4.2.1. Dijital Ebeveynlik.....	15
4.2.2. Dijital Eğitim	17
4.2.3. Sosyal Medyada Çocuk	17
4.2.4. Keşfete Düşen Instagram Çocukları	18
4.2.5. Çocukların Yeni Eğlence Durağı: Youtube Kids.....	20
4.3. Sosyal Hayatta Çocuk	21
4.3.1. Kırsal Alanda Çocuk Olmak	21
4.3.2. Kentsel Alanda Çocuk Olmak	22
4.3.3. Düünden Bugüne Değişen Çocuk Oyunları ve Anlayışı	22
4.3.4. Hızla Artan Çocuk Hakları İhlali	23
4.4. Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO) Dünyasında Büyüyen Çocukluk	24

4.4.1. Sağlıksız Atırtırmalıkların Çocuk Genetiğine Etkisiz	24
4.4.2. Obez Çocuk	24
4.5. Erken Büyüyen Çocukluk	25
4.5.1. Erken Ergenlik	25
4.5.2. Çocuk Gelinler.....	25
4.5.4. Çocuklarda Cinsel Kimlik Karmaşası.....	28
4.5.4.1. LGBTİ+ Topluluğuna Kaymaya Başlayan Çocukluk.....	28
4.6. İşçi ve Emekçi Çocuklar	29
4.6.1. Sokaktan Kazanç Sağlayan Çocuk	30
4.6.2. Çocuk Oyuncular ve Çocuk Mankenler.....	30
4.6.3. Yeni Kazanç Kapısı “Youtube”: Çocuk Youtuber	31
4.7. Çocuk Yoksulluğu.....	32
4.8. Çocuk Suçluluğu	34
4.9. Çocuk ve Eğitim.....	35
4.9.1. Sınav Maratonunda Çocukluk Yaşamak.....	35
4.9.2. Uzaktan Eğitimin Çocukluğa Yansıması	36
5. BULGULAR	37
5.1. TEMA 1: Aile İçinde Çocuk	37
5.1.1. Haber 1	37
5.1.2. Haber 2	40
5.1.3. Haber 3	42
5.1.4. Haber 4	44
5.1.5. Haber 5	45
5.2. TEMA 2) Dijitalleşen Dünyada Çocukluk	48
5.2.1. Haber 6	48
5.2.2. Haber 7	50
5.2.3. Haber 8	51
5.2.4. Haber 9	52
5.2.5. Haber 10	53
5.3. TEMA 3) Sosyal Hayatta Çocuk.....	56
5.3.1. Haber 11	56
5.3.2. Haber 12	59
5.3.3. Haber 13	59
5.3.4. Haber 14	61
5.3.5. Haber 15	62
5.4. TEMA 4) GDO Dünyasında Çocukluk	65
5.4.1. Haber 16	65
5.4.2. Haber 17	66
5.4.3. Haber 18	67
5.4.4. Haber 19	69
5.4.5. Haber 20	71
5.5. TEMA 5) Erken Büyüyen Çocukluk.....	73

5.5.1. Haber 21	73
5.5.2. Haber 22	74
5.5.3. Haber 23	75
5.5.4. Haber 24	77
5.5.5. Haber 25	79
5.6. TEMA 6) İşçi ve Emekçi Çocuklar	81
5.6.1. Haber 26	81
5.6.2. Haber 27	82
4.6.3. Haber 28	83
5.6.4. Haber 29	86
5.6.5. Haber 30	87
5.7. TEMA 7) Çocuk Yoksulluğu	89
5.7.1. Haber 31	89
5.7.2. Haber 32	90
5.7.3. Haber 33	92
5.7.4. Haber 34	93
5.7.5. Haber 35	94
5.8. TEMA 8) Çocuk Suçluluğu	96
5.8.1. Haber 36	96
5.8.2. Haber 37	98
5.8.3. Haber 38	99
5.8.4. Haber 39	101
5.8.5. Haber 40	102
5.9. TEMA 9) EĞİTİM VE ÇOCUK	104
5.9.1. Haber 41	104
5.9.2. Haber 42	106
5.9.3. Haber 43	106
5.9.4. Haber 44	108
5.9.5. Haber 45	109
6.SONUÇ VE ÖNERİLER	112
KAYNAKÇA	116

ÖZET

KAYBOLAN ÇOCUKLUK OLGUSUNA SOSYOLOJİK BİR BAKIŞ

Elif KAN
Yüksek Lisans Tezi

FIRAT ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimleri Enstitüsü
Sosyoloji Anabilim Dalı
Kurumlar Sosyolojisi Programı
Haziran 2024, Sayfa: XI+127

Çocukluk; doğup büyüyen ve yetişkinliğe ulaşmış her bireyin geçirmiş olduğu bir evredir. Bu nedenle çocuk ve çocukluk kavramları geçmişten günümüze gelene kadar birçok araştırmanın incelediği, çeşitli kongrelerde ve sempozyumlarda da tartışma konusu olan önemli bir olgudur.

Bilimin, eğitimin, sanayinin, teknolojinin ve iletişimin hızla geliştiği global dünyada elbette ki toplumun en küçük yapı taşı olan aile kavramı da değişime uğramıştır. Aile üyeleri arasındaki özenle yaklaşılması gereken en hassas ve en narin kişiler ise çocuklardır. Değişen ve dönüşen dünya bağlamında çocuk ve çocukluk kavramlarının yapı olarak farklılaştığı aşikardır. Ancak bu farklılaşma ne yönde oluyor? Çocuk ve çocukluk kavramlarımızı gün geçtikçe yitiriyor muyuz? Söz konusu bu sorular araştırmanın motivasyonunu oluşturmaktadır.

Araştırma teorik bir çalışmadır. Araştırmaya kavramsal çerçeve ile başlanarak ilerleyen bölümlerde günümüzdeki çocuk problemlerine ışık tutulup çocuk ve çocukluk kavramları incelenmiştir. Araştırmanın amacı; global dünyanın önemle üzerinde durduğu “çocuk” kavramının günümüzde ne kadar zedelendiğini literatür taraması ile inceleyip sunmaktır. Sonuç olarak diyebiliriz ki, çocukluk, dünden bugüne yapısal anlamda birçok evre geçirerek günümüzde farklı boyutlara ulaşmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Çocukluk, Çocuk Sosyolojisi, Kaybolan Çocukluk, Değişen Çocukluk

ABSTRACT

A Sociological Perspective On The Phenomenon Of Lost Childhood

Elif KAN
Master's Thesis

FIRAT UNIVERSITY

Institute of Social Sciences

Department Of Sociology

Sociology Of Institutions Program

June 2024, Page: XI+127

Childhood; It is a phase that every individual who is born, grows up and reaches adulthood goes through. For this reason, the concepts of child and childhood are important phenomena that have been examined by many studies from past to present and have been the subject of discussion in various congresses and symposiums.

In the global world where science, education, industry, technology and communication are rapidly developing, the concept of family, which is the smallest building block of society, has also changed. Children are the most sensitive and delicate family members that need to be approached with care. It is obvious that the concepts of child and childhood differ in structure in the context of a changing and transforming world. But in what direction does this differentiation occur? Are we losing our concepts of child and childhood day by day? These questions constitute the motivation of the research.

The research is a theoretical research. The research started with the conceptual framework and in the following sections, the concepts of child and childhood were examined by shedding light on today's children's problems. Purpose of the research; The aim is to examine and present, through a literature review, how much the concept of "child", which the global world attaches importance to, has been damaged today. As a result, we can say that childhood has gone through many structural phases from past to present and has reached different dimensions today.

Keywords: Child, Chilhood, Sociology of Childhood, LastChilhood, Changing Chilhood

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. İlerleme Şeması.....	8
Şekil 2. Aile İçinde Çocuk	47
Şekil 3. Dijitalleşen Dünyada Çocukluk	56
Şekil 4. Sosyal Hayata Çocukluk	64
Şekil 5. GDO Dünyasında Çocuk.....	72
Şekil 6. Erken Büyüyen Çocukluk	80
Şekil 7. İşçi ve Emekçi Çocuk	89
Şekil 8. Çocuk Yoksulluğu.....	96
Şekil 9. Çocuk Suçluluğu.....	103
Şekil 10. Eğitim ve Çocuk.....	111

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Temalar	5
Tablo 2. İnternet erişim imkanı olan hane oranı	16
Tablo 3: Çocukların internet kullanım amaçları, 2021	18
Tablo 4. Instagram kullanıcı yaş oranları.....	19
Tablo 5. Cinsiyete göre çocuk evlenmelerinin toplam evlenmeler içindeki oranı, 2002-2022	26
Tablo 6. TÜİK yıllık ortalama hanehalkı kullanılabilir geliri ve bir önceki yıla göre değişimi, 2014-2023 ..	33
Tablo 7. TÜİK eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirine göre hesaplanan yoksulluk oranı (%), 2014-2023	33
Tablo 8. Hanehalkı tipine göre yoksulluk oranı (%) , 2022,2023	33
Tablo 9. Çocukların güvenlik birimlerine geliş nedenlerinin yıllara göre sayısı, 2018-2022	35
Tablo 10. Çocuk istismarına yol açabilecek riskler	78
Tablo 11. Haberlerin dağılımı.....	112
Tablo 12. Haberlerin özellikleri	112

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Foto 1. Anne Çocuk Fotoğrafi	37
Foto 2. Pencereden Atlayan Çocuk Fotoğrafi	40
Foto 3. Pencereden Atlayan Çocuk Fotoğrafi 2	41
Foto 4. Pencereden Atlayan Çocuk Fotoğrafi 3	41
Foto 5. Ölü Bulunan Bebek.....	42
Foto 6. Ölü Bulunan Bebek Fotoğrafi 2.....	43
Foto 7. Çocuk Hizmetleri Yurdundaki Çocuğa Darp.....	44
Foto 8. Çocuk İstismarı	46
Foto 9. İnternette paylaşılan çocuk fotoğrafları görseli	48
Foto 10. Bakan YERLİKAYA fotoğrafi	50
Foto 11. Sosyal Medya Kavgası	54
Foto 12. Sosyal Medya Kavgası Fotoğrafi 2	55
Foto 13. Çocuk Parkına Silahlı Saldırı.....	57
Foto 14. Çocuk Parkına Silahlı Saldırı Fotoğrafi 2	57
Foto 15. Çocuk Parkına Silahlı Saldırı Fotoğrafi 3	58
Foto 16. Kaçak Göçmen Fotoğrafi.....	61
Foto 17. Okuldan Kovulan Çocuk Fotoğrafi.....	62
Foto 18. İnsülin Kullanan Çocuk	65
Foto 19. İnsülin Kullanan Çocuk Fotoğrafi 2	66
Foto 20. Obez Çocuk	68
Foto 21. Obez Çocuk Karikatürü	69
Foto 22. Çocuk Ameliyatı.....	71
Foto 23. Çocuğa İstismar Görseli.....	73
Foto 24. Çocuk Gelin	76
Foto 25. Kız Çocuğuna Cinsel İstismar	77
Foto 26. Çocuk Evlilikleri.....	79
Foto 27. Çocuk Evlilikleri Fotoğrafi2.....	79
Foto 28. Dilendirilen Çocuk Fotoğrafi	81
Foto 29. Yapılan Denetimlerde Yakalanan Dilenci Çocuklar	83
Foto 30. Çocuk Oyuncu Fotoğrafi	84
Foto 31. Çocuk Oyuncu Fotoğrafi 2	84
Foto 32. Çocuk Oyuncu Fotoğrafi 3	85
Foto 33. Çocuk İşçi	86
Foto 34. Dilenci Çocukları Bulmaya Yönelik Yapılan Operasyon	87
Foto 35. Yoksul Çocuk Fotoğrafi.....	89
Foto 36. Evsiz Kalan Çocuk	91
Foto 37. Okul ve Çocuk	92
Foto 38. İstanbul’da Dilendirilen Çocuklar.....	94
Foto 39. İstanbul’da Dilendirilen Çocuklar Fotoğrafi 2	95
Foto 40. İstanbul’da Dilendirilen Çocuklar Fotoğrafi 3	95
Foto 41. Hırsızlık Yaptırılan Çocuklar.....	97
Foto 42. Hırsızlık Yaptırılan Çocukların Güvenlik Kamerasına Yansıması	97
Foto 43. Akran Zorbalığına Uğrayan Çocuk.....	98
Foto 44. Annesini Bıçaklayan Çocuk.....	99
Foto 45. Çocuğu Tarafından Bıçaklanana Anne	100
Foto 46. Annesini Bıçaklayan Çocuğun Olay Yeri Fotoğrafi	100
Foto 47. Ehliyetsiz Çocuğun Trafik Kazası	101
Foto 48. Hırsızlık Yapan Çocuklar	102
Foto 49. YKS Sınavına Geç Kalan Çocuk	104
Foto 50. YKS Sınavına Geç Kalan Çocuk Fotoğrafi 2	104
Foto 51. YKS Sınavına Geç Kalan Çocuk Fotoğrafi 3	105
Foto 52. Sınav Binasının Önünde Bekleyen Aileler	105
Foto 53. Fenomen Öğretmen Fotoğrafi.....	107
Foto 54. Yemekhanede Zehirlenen Öğrenciler	108
Foto 55. Şiddet Gören Öğrenci	109
Foto 56. Şiddet Gören Öğretmen	110

KISALTMALAR

BM	:Birleşmiş Milletler
vb.	:ve benzeri
TV	:Televizyon
AA	:Anadolu Ajansı
AAHAS	:Anadolu Ajansı Haber Alma Sistemi
ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
UNICEF	:Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu
TÜİK	:Türkiye İstatistik Kurumu
FTC	: Fedaral Ticaret Komisyonu
SDE	: Stratejik Düşünme Enstitüsü
LGBTİ+	: Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transseksüel, İnterseks
ÖSYM	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
KVKK	: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu
OMÜ	: On Dokuz Mayıs Üniversitesi
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
DOA	: Dünya Obezite Atlası
TMK	:Türk Medeni Kanunu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
İSG	: İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
ERG	: Eğitim Reformu Girişimi
YKS	: Yükseköğretim Kurumları Sınavı
TYT	: Temel Yeterlilik Sınavı

1.GİRİŞ

İnsan hayatındaki en önemli evre bireyin “çocukluk” evresidir. Çocukluk kelimesi basit anlamda, “küçük yaştaki oğlan veya kız” olarak tanımlanabilir. Başka bir tanımlamaya göre ise çocuk kavramı, “saf olan, akli bir şeye ermeyen kişi”olarak ifade edilmektedir. (Şahinli,2012:5). Çocukluk dönemi adı altında birden fazla dönem olsa bile B.M. raporlarında 0-18 yaş arası olan her birey çocuk kabul edilir.

Bir çocuk büyürken yalnızca boyu uzamaz. Gelişim döneminde olan çocuk, fiziksel değişimlerinin yanı sıra zihinsel, düşünsel, duygusal ve ahlaki olgunlaşma süreci içerisinde. Bireyin ilerleyen yaşlardaki düşünce yapısı, görgü anlayışı, karakteri ve bakış açısının temelleri çocukluk döneminde atıldığı bir gerçektir. Bu doğrultuda birçok seminer, sempozyum, kamu spotu gibi alanlarda da bahsi geçtiği gibi çocuklar yaşadığımız dünyanın geleceğidir. Çocuklar, bugünümüzün yarımıdır. Bu sebepten ötürü önem arz eden çocuk ve çocukluk kavramları insanlığın var olduğu süre zarfında bilimsel anlamda incelenme ve araştırılma hususunda sürekliliğini koruyacaktır.

Devamlı değişen ve dönüşen küresel dünya da elbette ki çocuk ve çocukluk olgusu da değişmeye mahkumdur. Fakat bu değişim hangi yöne doğru oluyor? Z kuşağı dediğimiz dönemde çocukluk kavramımız geliyor mu yoksa geriliyor mu? Geçmişten günümüze artarak devam eden çocukluk problemleri ilerleyen yıllarda da çocukluk kavramımızın kaybolmasına neden olur mu? Merak edilen bu sorular araştırmanın problemi oluşturmaktadır. Araştırmanın problemine yönelik kurulan temel hipotez; çocukluk kavramının geçmişten günümüze değişiminin daha çok olumsuz yönde olduğu ve çocukluk kavramının eskimeye, kaybolmaya yüz tuttuğu doğrultusundadır. Problemleri aydınlatmaya yönelik yapılan araştırmalar doğrultusunda elde edilen sonuçlar ışığında literatüre katkı sağlamak ise araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Literatüre sunulan katkı sebebiyle okuyucuları bilinçlendirmek, bakış açılarının derinleşmesi ve daha hassas bir tutumla çevresine daha duyarlı yaklaşım sergilemesi de yine araştırmanın amaçları arasındadır. Çocukluğun kaybolması konusu artan çocukluk problemleri sonucu sunulan bir tezdır. Çocukluk problemlerine dair literatürde farklı dallarda birçok araştırma mevcutken, çocukluğun kaybolması konusu literatüre yeni giren bir konu olması sebebiyle bu konuya dair örnek bir çalışmalar az sayıdadır. Bu nedenle Kaybolan Çocukluk Olgusuna Sosyolojik Bir Bakış isimli çalışma, literatüre yeni bir ışık tutması sebebiyle önem arz etmektedir.

Globalleşen dünyada çocukluğun kaybolması ve yitirilmesi konusu son yıllarda merak edilmekte ve tartışılarak gündeme gelmektedir. Bu konuda toplum olarak büyük bir korku içerisindeyiz. Bu doğrultuda araştırma kapsamında çocuk ve çocukluk kavramları ön planda tutularak günümüz toplumunda varlığını sürdüren ve geleceğimiz konusunda toplumu tedirgin eden sıkıntılara ve olumsuzluklara değinilecektir. Araştırmanın konu bütünlüğünü kavramsal çerçeve ve çocuk kavramının sosyal hayat, aile, eğitim vb. kavramlarla ilişkisi oluşturmaktadır. Araştırma teorik araştırmadır. Araştırma sürecinde 2023 yılında sıklıkla gündeme gelen, toplumu tedirgin eden çocukluk problemlerine değinilecek ve bu problemler doğrultusunda yine 2023 yılında gündeme gelmiş haberler üzerinde betimsel analiz metodu kullanılacaktır. Araştırmanın sonucunda ise ele alınan çocukluk problemlerine karşı daha temkinli ve duyarlı bir toplum bilincinin oluşmasına katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

2. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

2.1.Araştırmanın Konusu

Araştırmanın içeriği doğrultusunda kavramsal çerçeveye yer verecek olursak öncelikli olarak “çocuk ve çocukluk” kavramlarını detaylı bir şekilde inceleyip iki kavram arasındaki kavram farklılığını dile getirmek gerekmektedir. Bu bağlamda aşağıdaki tanımlamalara yer vermek mümkündür.

Literatüre göre genel bir tanımlama yapacak olursak genel çocukluk tanımlamalarından bahsedebiliriz. Çocuk kavramının bilinen iki anlamı vardır. Çocuk, öncelikle birisinin evladı olma anlamına gelir. Diğer anlamıyla ise hukuksal yönden reşit olmamış bireylere çocuk denir. Bu anlamda çocuk, yetişkinlik seviyesine gelmemiş kişiler olarak özetlenebilir (Canatan ve Yıldırım,2016:156). B.M. Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde yer alan ilk maddeye göre, erken bir zamanda reşit olmayı gerektirecek sebepler dışında on sekiz yaş altındaki bireylerin hepsi çocuk kabul edilir. On sekiz yaşını dolduran kişiler ise yetişkin olarak tanımlanır (Karadoğan,2019:196).

Çocukluk kavramı ise, çocuğun varlığı boyunca devam eden gelişim sürecidir. Çocuk, çocukluğu boyunca yer aldığı kültürel hayatın devamlılığını sağlaması açısından değerli bir varlık olarak görülmektedir (Sağlam ve Aral,2016:46).

Çocuğun yetişkinden farkına değinecek olursak bu hususta çocuğu özel kılan kendine has karakteri ve gereksinimlerinin olması, kendi ihtiyacını kendisinin karşılayamaması nedeniyle kendisine yardımcı olacak birilerine ihtiyaç duymasıdır.

Tarihin her döneminde çocuk ve çocukluk kavramları kültürlere ve toplumların yapısal özelliklerine göre çeşitli anlamlar içermektedir. Dolayısıyla çocuk ve çocukluk kavramlarının zamana ve mekana göre değişkenlik gösterebilen kavramlar olduğundan söz etmek mümkündür. Çocukluk, var olduğu toplumu yansıtan bir kaynaktır. Toplumların birbirinden farklı özellikleri ve zamana göre değişen yapıları sebebiyle çocukluk kavramına dair her ne kadar teorik yaklaşımlar ve tanımlamalar yapılsa dahi net bir çerçeveye içerisine almak mümkün değildir. Bu nedenle çocukluk kavramına dair pozitif hukuk açısından yapılan tanımlamaların haricinde sosyolojik bilgilere göre yapılan tanımlamaların oldukça zor bir yaklaşım olduğu ifade edilebilir. Sonuç olarak çocuk ve çocukluk kavramları, dönemin şartlarına algısına göre değişkenlik gösteren ve hala üzerinde çalışmaya devam edilen bir konudur (Kılınç,2018:56).

Bilimin, eğitimin, sanayinin, teknolojinin ve iletişimin hızla geliştiği global dünyada elbette ki toplumun en küçük yapı taşı olan aile kavramı da değişime uğramıştır. Aile üyeleri arasında özenle yaklaşılması gereken en hassas ve en narin kişiler ise çocuklardır. Değişen ve dönüşen dünya bağlamında çocuk ve çocukluk kavramlarının yapı olarak farklılaştığı aşikardır. Ancak bu farklılaşma ne yönde oluyor? Çocuk ve çocukluk kavramlarımızı gün geçtikçe kaybediyor muyuz? Söz konusu bu sorular araştırmanın motivasyonunu oluşturmaktadır. Kaybolan çocukluk olgusu, literatürde yeni yeni şekillenmeye başlamıştır. Bu kavram ile anlatılmak istenen; eski çocukluk ile yeni çocukluk arasındaki farkları göz önünde bulundurup çocukluğun zamanla yok olmasına dikkat çekmektir. Çocukluğun geçmiş dönemlerde olduğu gibi kendilerine özel hesapsız dünyası, doğallığı, samimiyeti, plansız ve kendiliğinden oluş hallerinin yerini günümüzde, yetişkinlerin özellikle ebeveynlerinin yönlendirmesiyle birlikte hesaplı, planlı, sonuç odaklı, geleceğini düşünen, kaygı bozukluğu ile büyüyen bir çocukluk almaktadır. Sosyolojik olarak değişiklik gösteren bu durum eski çocukluk algısının çürümesine işaret ederek yeni çocukluk algısını oluşturmaktadır. Zamanın avantajları ve dezavantajlarına göre şekillenen toplum, toplumun en küçük yapı birimi olan aileyi etkilemekte ve aile içerisindeki ebeveynlerinde çocuklarını zamanın şartlarına göre motive etme isteği çocukların çocukluklarını şekillendirmektedir. Her geçen gün değişen topluma ayak uydurmaya çalışan çocukluk kavramı eski çocukluğun kaybolması ile ilişkilendirilebilir. Bu nedenle literatüre katkı sağlaması açısından “Kaybolan Çocukluk Olgusuna Sosyolojik Bir Bakış” çalışması önem arz etmektedir. Bu kanılar dikkate alındığında tehdit altındaki çocukluk kavramını geleceğe dair koruma altına alarak daha güçlü bir hale getirebiliriz.

2.2.Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, kaybolan çocukluk olgusuna sosyolojik bir bakış bağlamında günümüzde medyaya yansıyan haberler kanalıyla çocuk problemlerine değinmek ve bu problemler doğrultusunda çocukluğun nasıl kaybolmaya yüz tuttuğunu sistematik bir çalışmayla sunmayı amaçlamaktadır.

Günümüzde -özellikle medyada- çeşitli çocuk haberlerine rastlamaktayız. Yoksul çocuklar, istismara uğramış çocuklar, işçi çocuklar, teknoloji mağduru çocuklar bu haberler başlıklarının başında gelmektedir. Bu ve benzeri birçok haberden daha bahsetmek mümkündür. Şahit olduğumuz bu haberlerin sayıca fazla olması çocukların ve çocukluğun tehdit altında olduğuna dair bir izlenim bırakmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı, çocukluğun ciddi anlamda tehdit altında olup olmadığını ve kaybolmaya doğru gidişatının ne olduğunu öğrenme arzusudur.Yapılan araştırma doğrultusunda literatüre sunulan bu katkı sebebiyle okuyucuların bilinçlenmesi, bakış açılarının derinleşmesi ve çevresine daha duyarlı yaklaşım sergilemesi de yine araştırmanın amaçları arasındadır.

Araştırmanın amacı kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1) Çocukluk kayboluyor mu?
- 2) Eski çocukluk ile yeni çocukluk arasındaki değişim hangi yönde ilerliyor?
- 3) Değişen çocukluk, çocuğu özünden uzaklaştırır mı?

2.3.Araştırmanın Önemi

Çocuklar sosyal bir inşadır. Çocuklar, bugünümüzün yarınıdır. Çocukluk ise toplumların kültürel ve spesifik yapısal bir ögesidir (Güçlü,2016:7). Çocukluk kavramı farklı coğrafya, kültür, ekonomi ve benzeri birçok alandasosyolojik olarak farklılaşmaktadır. Bugüne kadar yapılan araştırmalar incelendiğinde; cinsiyet farklılıklarının, sosyo-kültürel çevrenin, yaşanan zaman diliminin ve aile tutumlarının çocukluk dönemi sürecinin yönetilmesi ve sonlandırılması üzerinde etkisi olduğu saptanmıştır (Özkonuk,2019). Dönemin çocukluk özellikleri nasıl ise ileriki dönemlerdeki toplum yapısı ve karakteri ona göre şekillenmektedir.

Orta Çağ'daki aile yapısına baktığımızda ebeveynlerin çocuklarından bir şey gizlemediğini, aynı kaptan yemek yiyip aynı tasta su içip hatta tek odada birlik beraberlik içinde aile fertlerinin istirahat etmesi kadar iç içe olduklarından bahsetmek mümkündür. Ancak kültür seviyesinin yükselmesi ile bunlara benzer birçok şey aşılmıştır. Günümüzde çocuklardan bilgi gizleme, hayatın birçok alanında ve birçok platformunda sansür kavramı ortaya çıkmıştır. Çünkü matbaanın icadıyla değişen en önemli olgu bilgi akışının şekil değiştirmiş olmasıdır. Endüstri devriminin gelişmesi, teknolojinin de ilerlemesi ve hayatımızın büyük bir alanını kaplamasıyla birlikte artık bilgiye ulaşmak büyük küçük fark etmeksizin kolaylık haline gelmiştir. Bu nedenle çocukluk kavramının zamanla şekil değiştirmeye başladığından söz etmek mümkündür. Bu sebepten ötürü önem arz eden çocuk ve çocukluk kavramları insanlığın var olduğu süre zarfından bu yana bilimsel anlamda incelenme ve araştırılma hususunda sürekliliğini koruyacaktır (Onaltı yıldız,2024).

Araştırma kapsamında çocuk ve çocukluk kavramları çerçevesinde toplum içinde belli başlı problemlerle gündeme gelen sıkıntılara önemle değinmek ve çeşitli haber kanalları aracılığıyla bu problemlerin toplu bir şekilde yeniden gündeme getirilip araştırma doğrultusunda analiz edilmek istenmiştir. Araştırma sonucunda ebeveynlerin ve eğitimcilerin söz konusu problemler konusunda farkındalık kazanacağı ve bu bağlamda gerekli tedbirleri almaları hedeflenmektedir. Araştırmanın diğer bir önemi ise, çocukların toplumların geleceği olması ve geleceği şekillendirmedeki en önemli faktör olması nedeniyle oldukça kritik bir dönem olmasıdır. Sunulan araştırma ile kaybolan çocukluğa dair literatüre farklı bir bakış açısı kazandıracağı düşünülmektedir.

2.4.Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma kuramsal bir çalışmadır ve teorik bir çerçevede inşa edilecektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinde olan betimsel analiz metodu kullanılacaktır.

Nitel araştırma, bir probleme yönelik görüşme, gözlem ve doküman analizi şeklindeki yöntemleri kullanarak problemde bilinmeyen gerçeklerin fark edilmesini sağlar. Olgulara objektif bakış açısı ile yaklaşılacak nitel araştırmada öznel yorumlayıcılık temel esastır (Baltacı,2019). Nitel araştırma yorumlamayı esas alır. Nitel araştırma yöntemlerinde veri analizi sonucu yapılan yorumlar ile araştırma süreci aktiflik kazanır. Fakat araştırmacının yaptığı yorumlar tamamen tarafsız ve verilere dayalı oluşturulmalıdır (Yıldırım ve Şimşek,2021).

Betimsel analiz, nitel araştırma yöntemleri kapsamında kullanılır. Betimsel analizin kullanımındaki amaç, incelenecek olan kaynakları ve verileri düzenleyip, özetleyip ve yorumlayarak okuyuculara sunmaktır (Özdemir,2010). Kaynaklar özetlenerek yorumlanır. Elde edilen bulgular arasında ise neden-sonuç ilişkisi kurulur. Gerekli taktirde bulguların karşılaştırılması yapılır. Bu teknik dört aşamadan oluşmaktadır.

1. İlk olarak betimsel analizi sağlamak adına bir çerçeve oluşturulur.
2. Tematik çerçeve kapsamında veriler işlenir.
3. Bulgular tanımlanır.
4. Son olarak bulguların yorumlanma işlemi gerçekleştirilir. (Karataş,2015:73).

Betimsel analiz tümdengelimci analiz türüne yakın şekilde ilerler ve daha yüzeysel bir araştırma türü olarak nitelendirilir. Betimsel analizde araştırmacı kişiye rehber olan bir çerçeve, plan veya harita mevcuttur. Bu yönergeler, araştırma boyunca araştırmacıya gerekli verilere ulaşma noktasında rehberlik eder. Araştırmacı kişi elde ettiği veriler kapsamında birtakım temalar oluşturması gerekir. Temaların oluşması, veri analizinde bir sistem oluşturma noktasında yardımcı olur. Bu doğrultuda öncelikle belirli bir kuram ve model oluşturulması gerekir. Araştırma soruları belirlenir ve araştırma soruları kapsamında veri toplama işlemi gerçekleştirilir. Son olarak da elde edilen verileri ve bulguları kullanarak belirlenen temalar arasında ilişki ağları kurulur (Yıldırım ve Şimşek,2021). Burada bulgular tanımlanırken gerekli kısımlarda alıntıların direk kullanılması gerekebilir (Karataş,2015). Son aşamada araştırmacı kişi, bulguların yorumunu yaparken bulgular arasında neden sonuç ilişkisi kurabilir. İhtiyaç halinde de birbirinden farklı verilerin karşılaştırmasını yaparak yorumlarını güçlendirebilir (Özdemir, 2010).

2.4.1.Kapsam ve Sınırlılıklar

Araştırma kapsamında çocukluğun kaybolmasına sebep olduğu düşünülen çocuk problemlerine dair haberler incelenecektir. Araştırmada Türkiye’de gündeme gelmiş 01.01.2023-31.12.2023 tarih aralığındaki haberler incelenecektir. İncelenecek olan zaman zarfının son 2023 yılı olarak sınırlandırılmış olmasının sebebi; yakın tarih olması sebebiyle henüz unutulmamış daha güncel haberleri ele almaktır. Haber kanallarında “çocuk haberleri” kategorisinde ulaşılması zor çok sayıda çocuk haberleri yer almaktadır. Bu nedenle belirlenen zaman diliminin 2023 yılı ile sınırlı olması az bir süre zarfı olarak görülse bile, aslında hedef temalardaki çocuk haberlerine ulaşma noktasında yeterlilik sağlamaktadır.

İncelenecek olan haberler internet haber sitelerinden olan; Posta, Milliyet ve Yeni Şafak haber siteleridir. Bahsedilen haber sitelerinin tercih edilme sebebi; tiraj oranının yüksek olması, anaakım medyada yer alıyor olması ve istenilen başlıkta haberlerin aranabilmesi/filtreleme işlemi ile kısa sürede aranan sonuçlara ulaşılabilir olmasıdır.

Kullanılacak olan haber kaynaklarındaki köşe yazıları araştırma kapsamına dahil edilmeyecektir. Araştırma yalnızca belirlenen konularla ilgili haberlerle sınırlıdır.

Araştırma kapsamında Ocak 2023- Aralık 2023 tarihleri arasında çocuk problemleri başlığı altında 9 tema üzerinden gündeme gelen haberler baz alınacaktır. Bunlar;

Tablo 1.Temalar

NO	Temalar	Aranacak Anahtar Kelimeler
1	Aile İçinde Çocuk	▪ Anne ve çocuk ▪ Baba ve çocuk ▪ Ebeveyn ve çocuk ▪ Bakıcı ve çocuk
2	Dijitalleşen Dünyada Çocukluk	▪ Instagram ve çocuk ▪ Facebook ve çocuk ▪ Tiktok ve çocuk ▪ YoutubeKids ▪ Sosyal medya ve çocuk ▪ Sanal oyun
3	Sosyal Hayatta Çocuk	▪ Çocuk hakları ▪ Köy ve çocuk ▪ Çocuk ve oyun ▪ Kentleşme ve çocuk
4	Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO) Dünyasında Çocuk	▪ Obez çocuk ▪ Sağlıksız çocuk ▪ Sağlık ve çocuk ▪ Aburcubur ve çocuk ▪ Fastfood ve çocuk
5	Erken Büyüyen Çocukluk	▪ Çocuk gelin ▪ Çocuk anne ▪ Çocuk istismarı ▪ LGBT+ ve çocuk
6	İşçi ve Emekçi Çocuklar	▪ Çalışan çocuk ▪ İşçi çocuk ▪ Çocuk dilenci ▪ Oyuncu çocuk ▪ Çocuk fotomodel ▪ Youtuber çocuk
7	Çocuk Yoksulluğu	▪ Çocuk yoksulluğu ▪ Eğitimsiz çocuk ▪ Evsiz çocuk ▪ Sokak çocuğu
8	Çocuk Suçluluğu	▪ Dilenci çocuk ▪ Hırsız çocuk ▪ Çocuk suçluluğu ▪ Akran zorbalığı
9	Eğitim ve Çocuk	▪ Sınav ▪ Uzaktan eğitim ▪ Okul ▪ Öğretmen ▪ Öğrenci

Her tema altında 5 haber olmak üzere 9 temada toplam 45 haberin betimsel analizi yapılarak çözümlenecektir. Haberlerin 45 haber olarak sınırlandırılmasının sebebi; toplamda 3 haber sitesinde bulunan çocuk haberlerinin tümünün incelenmesinin süre sıkıntısına yol açacağı düşüncesinden kaynaklanmaktadır. 2023 yılında meydana gelmiş haberlerin bazıları 3 haber sitesinde de yayınlanmıştır. Bu bakımdan haber seçiminde bulunurken tekrara düşen haberlerden kaçınılmış ve olabildiğince birbirinden özgün haberler bulma doğrultusunda ilerleme sağlanmıştır. Analiz edilmek üzere seçilen haberlerin listesi şu şekildedir;

1) Hürriyet, “Çalışan Anneler Anlatıyor: ‘Okulda Sürekli Anneli Etkinlikler Düzenleniyor Katılamıyorum’ Bu Durum Anneleri ve Çocukları Nasıl Etkiliyor?”, 29.12.2023

2) Yeni Şafak, “Sultangazi’de 14 Yaşındaki Çocuk Evdeki Kavgadan Korkup Camdan Atladı”, 19.07.2023

3) Yeni Şafak, “Çantada Ölü Bulunan Bebeğin Annesi ve Babası Tutuklandı”, 22.01.2023

4) Posta, “Çocuk Hizmetleri Yurdunda 8 Yaşındaki Çocuğa Darp İddiası: ‘Güldüğüm İçin Darp Etti’, 23.10.2023

5) Hürriyet, “Sapık Babaya 160 Yıl İstendi”, 18.11.2023

6) Yeni Şafak, “İnternette Paylaşılan Çocuk Fotoğrafları Mahremiyeti İhlal Ediyor”, 27.07.2023

7) Posta, “Bakan Yerlikaya Duyurdu: Tiktok’ta 13 Hesap Yöneticisi Tutuklandı”, 05.12.2023

8) Milliyet, “Sosyal Medyada Gördü Denedi Ölümünden Döndü”, 14.08.2023

9) Milliyet, “15 Yaşındaki Muhammed Ali Vagon Üzerinde Selfie Yaparken Akıma Kapıldı”, 18.05.2023

10) Yeni Şafak, “Sosyal Medya Paylaşımı Yüzünden Cinayet: 17 Yaşındaki Arkadaşını Bıçakladı”, 18.09.2023

11) Yeni Şafak, “İstanbul’da Çocuk Parkında Silahlı Saldırı: 4 Yaralı”, 21.02.2023

12) Posta, “Sivas’ta Bazı Köy Yolları Ulaşımına Kapandı”, 21.03.2023

13) Milliyet, “Cinayete Neden Olan Oyun Mavi Bebek İddiası”, 14.12.2023

14) Yeni Şafak, “İstanbul’da Şüpheli Kamyonetten 13’ü Çocuk 38 Kaçak Göçmen Çıktı”, 26.09.2023

15) Posta, “İzmir’de Akıllmaz Olay! 4 Yaşındaki Çocuk Okuldan Kovuldu Sebebi Şaşırttı”, 18.10.2023

16) Posta, “Çocuklarda Diyabet Risk Altında! Her Yıl 2 Bin Çocuk Diyabet Tanısı Alıyor”, 14.11.2023

17) Posta, “Okullarda Yaklaşık 25 Bin Diyabetli Çocuk Var”, 09.11.2023

18) Yeni Şafak, “Obez Çocuklarda Hipertansiyon Ciddi Seviyede Yükseldi”, 01.02.2023

19) Milliyet, “Türkiye’de Çocuklar Risk Altında! Yüzde35...”, 14.09.2023

20) Milliyet, “Oyuncaklı Çocuk Menüüne Kanmayın: Ederi 10 Tl Gideri Can”, 18.05.2023

21) Milliyet, “Şanlıurfa’da Kız Çocuğuna İstismarda Bulunduğu Öne Sürülen Muhtar Görevden Alındı”, 03.11.2023

22) Yeni Şafak, “Türkiye’de Çocukların Cinsiyetinin Değiştirildiği Skandala Tıbbi ve Hukuki Bakış: Çocuklar Kobay Olarak Kullanılmış”, 17.08.2023

23) Posta, “‘Çocuk Gelin’ Ailesine Teslim Edildi! Gözaltına Alınanlar Serbest Bırakıldı”, 01.05.2023

- 24) Posta, “15 Yaşındaki Kıza Cinsel İstismar ve Şantaj! Detaylar Mide Bulandırdı”, 16.01.2023
- 25) Yeni Şafak, “Gelin 8Damat 9 Yaşında! Skandal Nişan Töreniyle İlgili Flaş Gelişme”, 17.10.2023
- 26) Posta, “Numara İle Duygu Sömürüsü Yaparken Yakayı Ele Verdiler”, 24.12.2023
- 27) Yeni Şafak, “İstanbul Valiliği: Dilendirilen 83 Çocuk Muhafaza Altına Alındı”, 08.08.2023
- 28) Posta, “Beren Gökyıldız’ ın Mezuniyet Pozlarına Beğeni Yağdı”, 08.06.2023
- 29) Milliyet, “888 Çocuk İşçi Yaşamını Yitirdi”, 14.06.2023
- 30) Yeni Şafak, “İstanbul Valisi Gül ‘Artık Sokaklarda Çocuk Dilenci Kalmayacak’ Demişti: 39 İlçede 2127 Dilenci Yakalandı”, 26.08.2023
- 31) Yeni Şafak, “UNICEF Acı Tabloyu Paylaştı:333 Milyon Çocuk Aşırı Yoksulluğun Pençesinde”, 13.09.2023
- 32) Posta, “İki Daire Almak İsterken Neyi Var Neyi Yoksa Götürdüler”, 13.08.2023
- 33) Milliyet, “Dünyada Çocuk Yoksulluğu Artıyor”, 29.11.2023
- 34) Milliyet, “Kırayı 2 Bin Liradan 15 Bin Liraya Çıkarttı 2 Çocuklu Kadını Kapı Dışarı Etti”, 31.05.2023
- 35) Yeni Şafak, “Duygu İstismarcısı ‘Ebeveynlere’ Cezai İşlem: İstanbul’da Çocuk Dilencilere Operasyon”, 08.08.2023
- 36) Posta, “Gündüz Vakti ‘Yok Artık’ Dedirten Hırsızlık! 3 Tanesi Henüz Çocuk”, 07.09.2023
- 37) Milliyet, “7 Yaşındaki Çocuğa Okulda ‘Zincirli’ Akran Zorbalığı”, 20.10.2023
- 38) Yeni Şafak, “Evlat Vahşeti: 16 Yaşındaki Çocuk Annesini Boğazından Bıçakladı”, 24.11.2023
- 39) Yeni Şafak, “16 Yaşındaki Ehliyetsiz Çocuk Trafikte Dehşet Saçtı”, 21.12.2023
- 40) Yeni Şafak, “2 Çocuk 4 Milyon Liralık Altın Bulunan Çantayı Çaldı”, 01.04.2023
- 41) Yeni Şafak, “YKS’ de İlk Oturum Heyecanı: Sınava Geç Kalanların Hayalleri Yıkıldı”. 17.06.2023
- 42) Posta, “İlkokulda Skandal Görüntü! Müdür Yardımcısı 6 Yaşındaki Öğrenciyi Havaya Kaldırıp Fırlattı”, 28.11.2023
- 43) Milliyet, “Öğretmen mi Fenomen mi?”, 13.10.2023
- 44) Yeni Şafak, “Şanlıurfa’da Yedikleri Yemekten Rahatsızlanan 150 Öğrenci Hastanelik Oldu”, 21.12.2023
- 45) Posta, “Edebiyat Öğretmeninden Gürültü Dayığı! Milli Eğitim Olaya El Attı”, 08.11.2023

2.4.2. Veri Toplama ve Verilerin Analizi

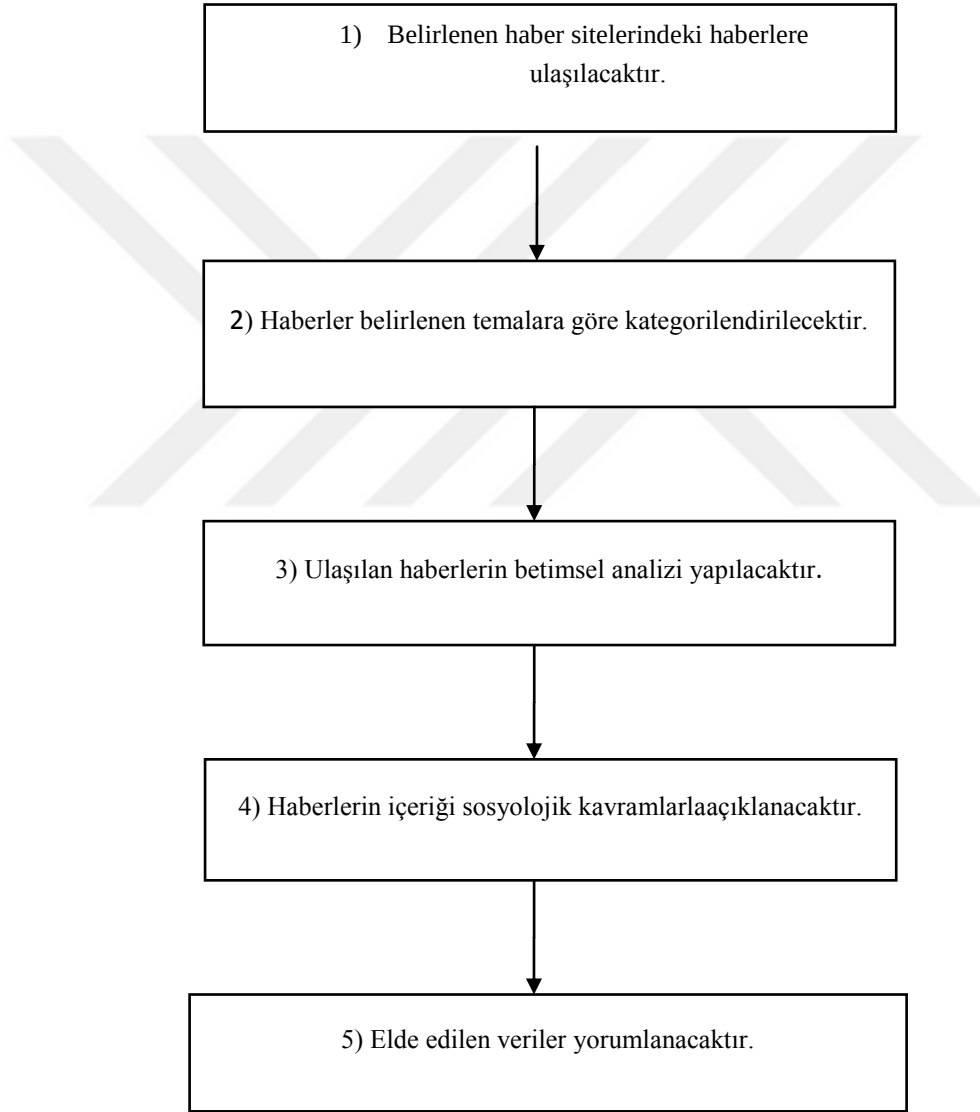
Araştırma beş bölümden oluşmaktadır.

- Birinci bölümde araştırmanın metodolojisine yer verilecektir.
- İkinci bölümde “kavramsal ve kuramsal çerçeve” başlığı altında çocuğa ve çocukluğa yönelik teorilerden, tanımlamalardan ve yaklaşımlardan bahsedilecektir.

- Üçüncü bölümde günümüzde artarak devam eden, gündemimizde ve haberlerde yoğun bir şekilde yer kaplayan ve çocukluk için tehdit olarak görülen popüler çocuk problemlerine - toplamda 9 başlık olmak üzere- literatür taranarak yer verilecektir.
- Dördüncü bölüm, üçüncü bölümde ele alınan çocukluk problemlerine dair 2023 yılının gündeminde olan internet haberlerinin betimsel analizinin yapıldığı ve yorumlandığı bölüm olacaktır.
- Beşinci bölüm ise araştırmanın sonuca ulaştırıldığı sonuç bölümü olacaktır.

Posta, Milliyet ve Yeni Şafak haber sitelerindeki çocuk haberleri taranmış ve belirlenen temalardaki anahtar kelimeler doğrultusunda probleme dayalı çocuk haberlerine ulaşılmıştır. Bu bağlamda betimsel analizi yapılacak 45 haber aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

Burada izlenecek yolun şematize edilmiş hali aşağıdaki gibidir.

Şekil 1. İlerleme Şeması

3.KAVRAMSAL ve KURAMSAL ÇERÇEVE

3.1. Çocukluğun Tanımı, Çocukluk Kavramına Genel Bir Bakış

Bebeklik, insan biyolojisinin bilinen bir gerçeğidir ve her birey bebeklik evresinden geçer. Zamanla büyüyüp gelişerek bebeklik sürecini tamamlayan birey, yaşamının bir sonraki dönemi olan çocukluk dönemine girer. Yalnız bu dönemi tanımlamak, bebeklik dönemini tanımlamak kadar kolay değildir. Bu dönemin net olarak ne zaman başladığını bilmek ve ne zaman sonlanacağını kestirmek zor olmakla beraber kültürden kültüre ayrıca zamandan zamana değişiklik göstermektedir. Sonuç olarak diyebiliriz ki; çocukluk döneminin sınırları ve buna ilişkin duygu, düşünce, tutumlar, kültürel, dini, ekonomik ve toplumsal birçok etkene bağlı olarak değişmektedir (Özarslan,2016:9). Diğer bir ifadeyle çocukluk toplumsal bir inşadır (Güçlü,2016).

Peki çocuk kimdir ve çocuk ile yetişkin birbirinden nasıl ayrılır?

Toplumsal yaşamda insanların yaşayış biçimi ve birbirlerine karşı olan tutumlarının farklılık göstermesi nedeniyle çocukluk algısı kültürler, coğrafyalara ve tarihsel süreçlere göre değişiklik göstermektedir (Karadoğan,2019:195). Yetişkinlerin kavrayışında ise çocuk; bazen fiziksel ve/veya cinsel olgunlukla, bazen de yasal statü ya da kronolojik yaş ile tanımlanmaktadır. Özünde çocuk olma durumu geçicidir ve ne kadar süreceği kültürel ve tarihsel olarak değişiklik göstermektedir (Özarslan,2016:27).

Yine de literatüre göre genel bir tanımlama yapacak olursak, genel çocukluk tanımlamalarından bahsedebiliriz. Çocuk kavramının bilinen iki anlamı vardır. Çocuk, öncelikle birisinin evladı olma anlamına gelir. Diğer anlamıyla ise, hukuksal anlamda reşit olmamış bireylere çocuk denir. Bu anlamda çocuk, yetişkinlik seviyesine gelememiş kişiler olarak tanımlanabilir (Canatan ve Yıldırım,2016:156).

Farklı bir tanımlamaya göre çocuk; henüz bedensel, ruhsal ve sosyal yönlerden erginliğe ve olgunluğa ulaşmamış bireylerdir denilebilir. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin birinci maddesinde “şahsın erken bir zaman diliminde reşitliği söz konusu değilse, on sekiz yaşına ulaşmaya kadar her birey çocuk kabul edilirken, on sekizini doldurmuş yani on dokuz yaşından gün almaya başlamış kişiler genç (yetişkin) kabul edilmektedir(Karadoğan,2019:196).

Çocukluk kavramı ise, çocuğun varlığı boyunca devam eden gelişim sürecidir. Çocuk, çocukluğu boyunca yer aldığı kültürel hayatın devamlılığını sağlaması açısından değerli bir varlık olarak görülmektedir (Sağlam ve Aral, 2016:46).

Çocuğun yetiştikten farkına değinecek olursak bu hususta çocuğu özel kılan kendine has karakteri ve gereksinimlerinin olması, kendi ihtiyaçlarını kendisi karşılayamaması nedeniyle kendisine yardımcı olacak birilerine ihtiyaç duymasıdır.

3.1.1. Bebeklik Dönemi

0-2 yaş aralığına bebeklik dönemi denir. Bebek, doğumdan sonra ilk bir ay süresince “yenidoğan” adını alır. 0-1 yaş dönemi bebeğin “süt çocukluk” dönemidir. Bebeklik döneminin ilk altı aylık süreci insan hayatının en hızlı gelişen evresidir. Bebek, ilk anlamlı kelimeyi 12 aylık iken söylemeye başlar. Bu yıllarda çocuğun dil gelişiminde önemli gelişmeler başlar. Hayatının ilk iki yıllık süresinde ise zihinsel gelişimin temelleri atılır (Kulaksızoğlu,2017:15).

Bebeklik dönemi insan gelişiminde kritik bir dönem olarak kabul edilir ve sağlıklı bir çocukluk için bebeklik döneminin nasıl geçtiği çok önemlidir. Bunun yanı sıra bebeklik döneminde negatif etkenlere maruz kalan, bebekliğini olumsuz bir ortamda geçiren ve ebeveynlerine olan güven duygusunda yetersizlikler yaşayarak büyüyen bebeklerin ilerleyen yaşlarında çekimsellik, karamsarlık, özgüvensizlik özelliklerine sahip olacağı söylenebilir (Sağlam, Ulutaş ve Çalışkan, 2015:506).

3.1.2. İlk Çocukluk Dönemi

Bu dönem “okul öncesi dönem” olarak da tanımlanabilir. İnsan hayatının 2-7 yaş arası dönem ilk çocukluk olarak adlandırılır. Piaget’in kuramına göre okul öncesi dönemdeki çocuklar konuşma dilindeki kelimeleri kullanma yeteneği kazanırlar. Bu dönemdeki çocuklar çevrelerini anlamaya çalışarak etrafındakileri keşfedip dünyasını geliştirme çabasıdadırlar (Bee ve Boyd, 2009:325).

Oyun çağı olarak nitelendirilen bu dönemde oyun oynama kavramı çocuk için kaçınılmaz ve zevk veren bir aktivitedir. Bu dönemde çocuklar kendi dünyalarında kendi kurallarına göre kurdukları oyun hali içerisinde hayal dünyasını genişletme imkanı bulur. Bireysel oyunlar oynayarak çocuk keşfetme ve üretme faaliyetinde bulunurken arkadaş ortamında oynadıkları oyunlar sebebiyle de sosyalleşmeye başlar. Sosyalleşerek oynamak çocuğun ufkunu genişleterek bakış açısını değiştirecektir.

Bu dönemde çocuklar bilgiyi kağıt kalem kullanarak değil; yaşayarak, deneyimleyerek ve gözlemleyerek edinirler. Her çocuğun aile yapısı, aldığı eğitim şekli ve büyüme ortamı aynı standartlarda olmadığı için erken çocukluk dönemi de her birey için aynı şekilde olmayacaktır. Bireyin çocukluğu, yaşadığı koşullar çerçevesinde şekillenir ve farklılaşmalar gösterir (Tunçeli ve Zembat,2017:3). İlk çocukluk döneminde eğitimin rolü çok önemlidir. Özellikle bu dönemde çocuğun aldığı eğitimle çocukluğunun kalitesi ortaya çıkar. 0-6 yaş, bir insanın karakterinin büyük ölçüde oluştuğu bir yaş dilimidir. Bu yaş dilimindeki çocuklar yol gösterilmeye muhtaç, keşfetme ve öğrenmeye açık düzeydedir.

3.1.3. Son Çocukluk Dönemi

7 yaşlarında başlayan son çocukluk dönemi, kızlarda 11 yaşında sona ererken erkeklerde 13 yaşına kadar uzayabilmektedir. Bu yaşlardaki çocuk soyut kavramları anlayabilir, dünyayı mantıksal ilişkiler çerçevesinde yorumlayabilirler. Son çocukluğun başlarında büyümenin hızı yavaşlar. Çocuğun cinselliğe karşı yoğun ilgisi yoktur. Bu dönemde oynanan oyunlar çocuğun hem zihinsel gelişimine hem de sosyal gelişimine katkıda bulunur (Kulaksızoğlu,2017:16).

Son çocukluk dönemini “okul çağı” olarak tanımlamak mümkündür. Bu dönemde çocuk sosyalleşme oranını artırır ve kendisini bir birey olarak görerek kendi çevresini kurma girişiminde bulunur. Kendisini çevreye tanıtmaya ve sevdirmeye çalışır. Dolayısıyla da kendine ait bir arkadaş ortamı ve yaşantısı oluşmaya başlar. Kendini ifade etme becerilerini arttırarak konuşma dilindeki kelime haznesini arttırmaktadır.

Çocuk bu dönemde kendi cinsinin rollerini ve yapması gerekenleri öğrenmeye başlar. Toplumsal kuralları, sevgi, saygı, hoşgörü gibi kavramları tam olarak bu dönemde öğrenebilir. Kurumsal kuramlara uyarak toplumla uyumlu bir şekilde yaşamayı öğrenir. Bedenine bakma ve temizlik alışkanlığı kazanabilir (Karadaş,2017).

3.1.4. Ergenlik Dönemi

Genel itibari ile 13-20 yaş aralığındaki döneme ergenlik dönemi denir. Bir diğer ifadeyle “buluş çağı” tabiri de kullanılabilir. Ergenlik dönemini kendi içinde; ergenliğin başları, ergenliğin ortaları ve ergenliğin sonları olarak sınıflandırmak mümkündür. Kız ve erkek çocukları bu dönemde farklı gelişim özellikleri gösterdiklerinden dolayı buna bağlı olarak olgunlaşma süreçleri de farklılık göstermektedir. Hall, erkek ve kızların ergenlik dönemlerinin farklı çizgide geliştiğini vurgulamıştır (Kulaksızoğlu, 2017:20). Kız çocukları yaş itibari ile ergenlik dönemine daha erken girip daha erken çıkarken erkek çocuklar kız çocuklarına nispeten bu sürece daha geç başlayıp daha geç zamanda bitirmektedir. Bu dönemde çocuklar fiziksel değişime uğramakla birlikte cinsel eğilimlerinin de ortaya çıktığı gözlenmektedir.

Ergenlik, kişinin çocuklukla yetişkinlik arasında olduğu bir koridor bir evredir. Toplum içerisinde kendi varlığını ispatlaması için geçmesi gereken bu yolda; kişilik, kimlik ve seçimlerini oluşturmaktadır. Bu sebepten ötürü ergenlik dönemi, insan hayatının kritik dönemleri arasına girmektedir. Bu dönemi tanımamak için “fırtınalı dönem, kargaşa dönemi” tabirleri

kullanılmaktadır. Zihinsel büyüme ve cinsel kimlik bilincinin oluşumu bu dönemdeki çocuğu kargaşa içerisine sürüklemektedir. Ergenlik, çocukluk dönemini sonlandırıp yetişkinlik dönemine başlamada bir köprü görevi gördüğünden dolayı yeni başlangıçların bütünü olarak değerlendirilebilir. Birey, çocukluktan gelen deneyimlerini yetişkinliğine aktararak fiziksel, duygusal ve sosyal gelişim alanlarının yoğunluğu ile birlikte ilerleyen gelişim sürecini başlatır (Yılmaz,2021:6).

3.2. Tarihten Bugüne Çocukluk Algısı

İnsan ve toplum odaklı bilimlerin arasındaki bağ, çocukluk hakkındaki bilgilerin ve ilgilerin artmasına neden olmuştur. Geçmişten günümüze kadar bütün toplumlar da ebeveynlerin çocukları üzerinde hem ekonomik hem de yasal açıdan otoritesi ve kontrol gücü vardır. Yalnız bu otorite toplumlara ve tarihteki zaman dilimlerinde farklılıklar oluşturmaktadır. Tarihin ilk zamanlarında çocuklar üzerine egemenlik anlayışı hakimken 21. yüzyılda ebeveynin ikinci planda kaldığı çocuğun ise merkez konumuna geçtiği bir anlayış söz konusudur (Sağlam ve Aral, 2016:47).

Tarih boyunca çocuğa ve çocukluğa ilişkin yaklaşımlarda değişimler yaşanmıştır. Bu değişimlerin yaşanması ile birlikte toplumun çocuklara ve çocukluğa olan bakışı farklılaşmaktadır. Toplumlar da yaşanan değişimler çocuklara olan bakış açısını şekillendirirken ortaya çıkardığı yeni çocukluk algılaması, çocukları yetiştirme biçimlerini de yönlendirmiştir (Uğur,2018: 244).

İlkel toplumlar da kız çocuğu ve erkek çocuğu ayrımı yapıldığından bahsedilebilir. Kız çocuklarının erkek çocuklar kadar iş gücü sağlayamadığı düşüncesi ile kız çocukları katledilmiştir. Erkek çocuklarını ise büyüdüklerinde çiftliklerinin başına geçer, ailelerini korur ve yardım eder düşüncesi ile yetiştiriyorlardı. Bu dönemde herhangi bir özü ile doğan çocuklar ise özellikle katlediliyordu. Bu durumun sebeplerinden en önemlisi, ilkel toplumların doğaüstü güçlere inanıyor olmasıdır. Bir kıtlığın, bir fırtınanın, bir felaketin nedenini doğaüstü güçlerin özü olan çocuğun doğması ile insanlığa kızması ve cezası olarak değerlendiriyorlardı (Karadoğan, 2019:198). Antik çağ döneminde Batı’da çocuklar eksik ve yetersiz bireyler olarak görülüp ehemmiyet verilmemiştir. Bu nedenle Antik Dönem yazarları çocuk ve çocukluk kavramlarına önem vermeyip kaleme almamıştır. Dolayısıyla Antik Dönem’ de çocukluk kavramına dair yeterli literatür bilgisi çok az sayıdadır.

Ortaçağ dönemi ve Batı’da ise çocukluk kavramının gündemde yer alan bir kavram olmadığını söyleyebiliriz. Ortaçağ’ da ki çocuklar günümüzdeki gibi ilgi ve alaka ile yetiştirilmemiştir. Onlara özgü kıyafetlerin ve oyuncakların varlığından söz etmek oldukça düşük bir ihtimaldir. Ayrıca Ortaçağ Döneminde uygun bakımın sağlanamaması, sağlık hizmetlerinin yetersiz olması yaşam zorlukları ve yoksulluk nedeni ile bu dönemdeki çocuk ölümlerinin günümüze göre sayıca yüksek olduğundan söz etmek mümkündür (Armutlu,2018).

Sanayi Devrimi ile bilek gücüne olan ihtiyaçtan ötürü Batı’da yoksul aileler ve çocukları fabrikalarda iş gücü sağlamak maksadı ile çalıştırılıyordu. Zamanla bilimin ve teknolojinin ilerlemesi ile toplumda eğitilmiş insan gücüne ihtiyaç duyulmaya başlandı. Bu sebepten aileler çocuklarını fabrikada çalıştırmaktan ziyade eğitime yöneltmeye başlamıştır.

Günümüzde ise gelişen teknoloji ve yaşam şartları ile birlikte insanların, özellikle de çocukların yetiştirme tarzları, bakış açıları ve zevkleri büyük oranda değişim göstermiştir. 21.yüzyılda, bilhassa günümüzde çocukların minyatür yetişkinler gibi giyindiklerinden ve yetiştiklerinden bahsedebiliriz. Bu değişimi çocuk ve çocukluk boyutunda değerlendirecek olursak çocuk; merkeze alınan, ailenin tüm yatırımını ve geleceğini belki de çocuk üzerine planlayan bir devirdeyiz. Ailelerin mevcut tutumu sebebiyle geçmişten günümüze çocukluk yapısının da değiştiğini söyleyebiliriz. Bu bağlamda çocukluk adına geçmiş ve günümüz arasında bir kıyasa gidecek olursak şunlardan bahsedebiliriz: Sabır gösterme hali eskiye kıyasla günümüzde oldukça azalmıştır. İsteğini gerek ebeveynler gerekse büyükanne- büyükbaba aracılığıyla elde etme durumu çocuklarda sabır ve bekleme gibi özelliklerinin azalmasına sebebiyet vermiştir. En büyük değişimlerden bir diğeri; “paylaşamama” halidir. Geçmiş dönemlerde arkadaşlık, yardımlaşma, paylaşma davranışları üst seviyelerdeyken günümüzde çocuklardaki doyumsuzluk hali onları aynı zamanda paylaşamama haline de itmiş oluyor. Teknolojiye yönelen, bilgisayar, TV ve sosyal

mecralara rahatlıkla ulaşabilen günümüz çocuklarında eski dönemlere göre şiddet eğiliminde artışlar olduğundan bahsetmek mümkündür.

3.3. Sosyolojik Açıdan Çocukluk İncelemesi

Çocukluk, insan yaşamının doğal ve değişmez bir parçasıdır ve karmaşık sosyo-kültürel etkileşimlerin ürünüdür. Diğer toplumsal kavramlar gibi, normlar ve değerler tarafından şekillendirilir. Hem çocukluk deneyimi hem de çocukluk kavramı, zaman içinde önemli değişikliklere uğramıştır. Ekonomik ve çevresel koşulların etkisiyle çocukluk algısı sürekli evrimde ve bu değişimler, çocukların yaşadığı toplumsal koşulları da etkilemektedir. Çocukluk, salt biyolojik bir olgu olmanın ötesinde, psikolojik, sosyolojik ve tarihsel boyutları olan karmaşık bir kavramdır (Güçlü,2016:3). Çocuk ve çocukluk konusu sosyoloji içinde, özellikle 1980’lerden sonra daha fazla ilgi çekmeye ve gelişmeye başlamıştır (Özarslan,2016:25).

Locke’ye göre, çocuk boş bir kağıt (tabular rasa) olarak dünyaya gelir. Basit bir ifadeyle, toplum çocuklara ne verirse onu alır. Locke’ye göre geleceğin vatandaşları olarak çocuklara yapılan yatırım, toplumun kendisine yapılan yatırımdır. Burada Locke özellikle eğitim konusunu vurgulamaktadır. Çocuğun yetişkin olabilmesi Tabularasa’nın doldurulmasına, yani eğitime bağlıdır(Canatan ve Yıldırım,2016: 159-160).

Rousseau’nun çocukluk anlayışına göre ise, çocukluk insan gelişiminin en doğal evresidir. Rousseau, yaşadığı dönemdeki ilkel çocuk görüşlerinin aksine çocuğu masum bir varlık olarak görmektedir. Ona göre çocuk, doğduğunda tamamen “iyi” dir. Bunun için ahlak eğitiminde çocukların eğilimleri ve dürtüleri dikkate alınmalıdır. Ayrıca eğitim programı çocuğun doğasına uygun olarak düzenlenmelidir (Özyurt, 2017: 133).

Dewey’e göre çocuk ne “tamamlanmış” bir kişi ne de “küçük bir yetişkin” dir. Dewey’e göre çocuk, sosyalleşmeyi toplum içinde öğrenir. Bu nedenle okul, çocuğu toplumdan soyutlamamalı, aksine toplum içindeki öğrenme sürecine de rehberlik etmelidir (Canatan ve Yıldırım,2016: 162).

Sosyolojinin kurucu isimlerinden ve modern Fransız eğitiminin inşacılarından olan Durkheim, sosyal bilimcileri ve çocuk çalışmacılarını önemli ölçüde etkilemiştir. Ona göre çocuk, öncelikle toplumun devamını sağlayacak bir kaynak olarak görülmelidir. Çocuk, “ulusal kişiliğin kusursuz bir örneği” olmalıdır. Bu bakış, çocuğun bilinçlenmesinde devletin rolünü ailenin rolünden üstün kılmaktadır (Özyurt,2017: 133).

Ferman’a göre, çocukluk doğuştan gelen bir olgu değil, toplumsal bir yapıdır. Sosyoloji, çocukluk dönemini anlamak için önemli bir araçtır ve sosyal düzenin daha iyi kavranmasını sağlar. Sosyolojinin temel amaçlarından biri, sosyal ilişkileri açıklamaktır. Yetişkin-çocuk ilişkileri üzerine yapılan çalışmalar bu hedefe hizmet eder ve çocukluğun neden ve nasıl farklılık gösterdiğini açıklığa kavuşturur. Çocukluğun bir evre olmaktan ziyade, sosyal bir pratik olduğunu belirtir (Güçlü,2016: 7).

Ülkemizde özellikle sosyoloji içinde çocukluk kavramı yeterince dikkat çekmiş bir kavram değildir. Ülkemizde sadece sosyoloji değil, toplumsal anlamda da çocukluk konusunda da tam bir sağduyuya ulaşılmış değiliz. Çocukların genel anlamda hak etmiş olduğu ilgi, özen ve alakayı görmekten uzağız. Çocukluk çalışmalarımız sadece bilimsel metinlerde kalmamalı, bu özeni davranışlar halinde de göstermeliyiz. Ülkemizde pek çok çocuk mutlak yoksulluk sınırı altında mücadele vermekte ve buna bağlı olarak da iş kazalarında hayatını kaybetmekte, anadillerini tam olarak öğrenememekte, eğitimden geri kalmakta ve bütün bunların yanında günümüzde birçok çocuk yetişkinler tarafından cinsel istismara maruz kalmaktadır (Özarslan,2016:6).

4.GLOBAL DÜNYADA ARTAN ÇOCUKLUK PROBLEMLERİ

4.1. Aile İçinde Çocuk

Toplumun çekirdeği ve temel taşı olan aile, aynı zamanda toplumda en küçük grup olarak nitelendirilir. Toplumsal bir kurum olarak görülen aile kavramı insanlık tarihi kadar eski bir kavramdır (Myradov,2021:4).

Aile, çeşitli roller, statüler ve bu statüler arasındaki ilişkilerin kompleks bir bileşimi olarak tanımlanabilir. Anne, baba, çocuk, kardeş gibi statüler ve bu statülere bağlı roller, aile içindeki ilişkileri şekillendirir. Bu roller ve ilişkiler, aile dinamiğinin temelini oluşturur.(Canatan ve Yıldırım,2016:139).

Aile, etkileşim içinde olan anne-baba ve çocuklar arasındaki ilişkilere dayanır. Anne ve baba, aile içindeki en önemli statülerden birini temsil ederler. Bu statülere uygun davranışlar anne ve baba rollerinin ifadesidir. (Canatan ve Yıldırım,2016:140). Çocuk açısından yaşamın ilk yıllarında anne-baba rolü, genel anlamda ise “aile” faktörü çok önemlidir (Kırman ve Doğan, 2017:30). Çocuğun sağlıklı bir yaşam sürdürebilmesi ve dış dünyaya uyum sağlayabilmesi için aile desteğine ihtiyacı vardır. Aile, çocuğun dış dünyayla kuracağı ilişkilerde temel deneyimleri ve gelişimini sağlar. İlerleyen yaşamında ihtiyaç duyacağı insan ilişkileri kurma ve sorun çözme becerilerinin temelleri de genellikle aile ortamında atılır. (Bayar,2016). Bireyin çocukluk döneminde en yakın sosyal çevresini aile oluşturur. Bu nedenle, anne-baba ve çocuk ilişkisinin dinamiklerini anlamak, çeşitli faktörler arasında değerlendirmek ve olası ilişki zorluklarını belirlemek önemlidir. Ailenin temel işlevleri arasında, çocuğun fiziksel, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayarak sağlıklı bir birey olarak gelişimine katkıda bulunmak yer alır.(Kırman ve Doğan, 2017:30).

4.1.1. İletişimsiz Ailedeki Mağdur Çocuk

Bireyler arasındaki iletişim, insanların bilinçli veya bilinçsiz olarak duygularını ve düşüncelerini paylaştıkları bir süreçtir. Bu iletişim sürecinin etkinliği, bireyin yaşamındaki memnuniyetin temelini oluşturur(Yavuzer, 2021:11).

Aile ortamında sağlıklı iletişim kurulması, çocuğun gelişiminin ve iletişiminin olumlu bir şekilde desteklenmesi ve aile bireyleri arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi bakımından hem anne-babalar hem de çocuklar için çok önemli ve gereklidir (Kırman ve Doğan,2017:31).

Aile içinde iletişim, en basit ifadeyle aile üyeleri arasındaki bilgi alışverişine denilmektedir. Aile içi iletişim; eşler arası iletişim, ebeveyn- çocuk iletişimi, kardeşler arasındaki iletişim ve nesiller arası (yetişkin-yaşlı) iletişimdir. Aile içi iletişim için bir nevi sözlü ve sözsüz bilgi alışverişi diyebiliriz. Bu süreç aile yapısının devamlılığını sağlamak ve üyelerin ihtiyaçlarını, gereksinimlerini ve motivasyonunu sağlamak için önem taşır (Myradov, 2021:11). Bir ailenin sağlıklı bir iletişim ve etkileşim içinde olduğu, fikirlerini açıkça paylaşan, sorumluluklarını yerine getiren ve birbirlerine sevgi ve saygıyla bağlı bireylerden oluştuğu düşünülür. Bu ortamda, çocuklar karşılaştıkları problemlerle daha rahat başa çıkabilirler, çünkü duygularını ve düşüncelerini zıtlasmanadan, gürültü çıkarmadan ifade etme fırsatına sahiptirler. Anne-baba ile sağlıklı bir ilişki içinde olan çocuklar, aile içinde birbirlerini dinlemeye ve anlamaya çalışırlar, bu da aile içi iletişimi daha sağlıklı kılar. (Özdal ve Aral,2006:256).

Aile içi iletişimde üzerinde önemle durulması gereken konu, ebeveynlerin çocukları üzerindeki rolleri ve tutumlarıdır. Bu bağlamda Baumrid, ebeveynlik stillerini “çok sert”, “çok yumuşak” ve “tam kararında” olmak üzere üç kategoriye ayırmıştır. Çok sert ebeveynler çocuklarına nadiren sevgi ve nezaket gösterirler. Çok yumuşak ebeveynler çocuklarına sevgi ve şefkati yeterince gösterirler fakat kuralları uygulama ve disiplin gösterme konusunda yetersizlerdir. Tam kararında ebeveynler ise çocuklarına sevgi ve hoşgörüyü yeterince göstermekle beraber çocuklar üzerindeki hakimiyetlerini ve kurallarını da uygun ve adil bir şekilde sürdürürler (Sax, 2022:145-146).

Ebeveynler içinde bulundukları ve ait oldukları kültürlerden etkilenecek çocuklarıyla iletişimleri hususunda farklı tutumlar gerçekleştirirler. Bu tutumlardan kısaca bahsedecek olursak şöyle bir sıralama yapılabilir:

1. Otoriter ebeveynlik yaklaşımı
2. İlgisiz ve kaygısız ebeveynlik yaklaşımı
3. Dengesiz ve kararsız ebeveynlik yaklaşımı
4. Koruyucu ebeveynlik yaklaşımı
5. Mükemmeliyetçi ebeveynlik yaklaşımı
6. Demokratik ebeveynlik yaklaşımı
7. İzin verici ebeveynlik yaklaşımı (Aydoğan ve Dilekmen,2016:570-571).

Modern dönemde, çocuk, çocukluk ve çocukluk sosyolojisi kavramları etrafında, ebeveyn-çocuk ilişkisi önemli bir değişim geçirmiştir. Artık çocuk, sosyolojik açıdan bir birey olarak ele alınmaktadır. Çocukluk, sosyal ve ekonomik koşulların etkisi altında sürekli değişen bir süreçtir. Bu değişimler, ebeveyn-çocuk ilişkisi ve çocuğa bakış açısında modern dönemde farklılıklar ortaya çıkarır(Dursun,2019:349).

Aile işlevselliğini değerlendirdiğimizde, ailenin bir sosyal organizasyon olduğunu ve her bir üyenin belirli bir rolü olduğunu görebiliriz. Bu roller, hak ve sorumluluklardan oluşur ve birbirini tamamlayarak ailenin işlevselliğini sağlar. Dolayısıyla, aile içindeki görevlerin netleşmesiyle birlikte belirli beklentiler ortaya çıkar ve bu da cinsiyet temelli rollerin ayrışmasına neden olabilir. Ancak, bu ayrımlar, aile içi ilişkilerin statü ve roller bağlamında hiyerarşik bir yapı oluşturmaya ve babanın evin lideri olarak belirli görevleri düzenlemesine yol açabilir(Görgün,2004:32).

Günümüz post modern ailelerin temel problemleri arasında “iletişimsizlik” durumu söz konusudur. Değişen toplum modeli sebebiyle toplumda kadın ve erkek rollerine bağlı olarak anne ve baba rollerinde de değişiklik olmuştur. Geçmiş dönemlere kıyasla kadın çalışma hayatına daha fazla girmiştir. Buna bağlı olarak da ev içinde daha fazla söz sahibi olmaktadır (Kuşçu,2019). Kadının bir tarafında iş hayatı diğer tarafında ise aile hayatının vermiş olduğu sorumlulukla kendi yaşamı içerisinde büyük bir savaş vermesine sebep olmuştur. Aile hayatına ağırlık verdiğinde iş hayatında aksaklıklar olurken, iş hayatına öncelik verdiğinde ise kendisinin benimsediği geleneksel ve kutsal olan iyi bir annelik ve iyi bir eş rolünden ödün vermektedir. Bu durum ise kadının erken yorulmasına ve belki de ruhsal çöküntüye girmesine neden olmaktadır. Aile içi iletişimsizlik hususundaki sebeplerden biri olan kadının ve annenin iş hayatındaki temposu ile ev hayatındaki düzeni, kontrolü en önemlisi de muhabbeti yeteri kadar sağlayamamasıdır (Geçer ve Çelik, 2017:9).

Aile içi iletişimsizlik ya da iletişim halinin azlığı gün geçtikçe zayıflamaktadır. Buda aile üyelerinin birbirine karşı yabancılaşmasına sebebiyet vermektedir. Ebeveynlerin yoğun iş temposu, TV, telefon ve bilgisayar gibi iletişim araçlarının bilinçsizce aşırıya kaçarak kullanılması aile içi iletişimsizliğin bir diğer önemli sebeplerinden biridir (Mangır,2011).

Doğan, “Medyanın Aile Dinamikleri Üzerindeki Etkisi: İlişkilerin Dijitalleşmesi” başlıklı AA’ ya verdiği bir röportajda şunları ifade ediyor: Çocuklarımız, kendilerine rol model olarak gördükleri kişileri takip ediyorlar ve onlara benzemek istiyorlar. Eğlenceli olanı yapma isteği, bizi eşimizle ve çocuklarımızla yapacağımız uzun sohbet yerine sosyal medya veya TV ile vakit geçirmeye yönlendiriyor. Aile içi iletişimi etkileyen temel konular, genellikle televizyon dizileri gibi medya içeriklerinden kaynaklanan konuları içerir. Bu nedenle, dizilerin aile içi iletişimi şekillendirmede beklenenden daha fazla etkisi ve belirleyiciliği olduğu söylenebilir. Artık televizyon izlerken bile tüm aile bir araya gelmiyoruz. Aynı odada bile olsak, aslında birbirimize çok uzak olabiliyoruz Bu durum aile içi ilişkilerde büyük sıkıntılar doğurmaktadır (Alyanak,2019).

Buna ilave olarak Atalay’ın AAHAS üzerinden verdiği bir röportajda ise, sosyal medya mecralarında geçirilen uzun vakitler sebebiyle aile içi iletişim zedelenmektedir. Bilhassa akıllı telefonlar her zaman her yerde kullanılıyor ve daima herkesin elinde olan bir nesne. Bu durum

sebebiyle de eşler arasındaki ve ebeveyn-çocuk arasındaki göz teması bile gün geçtikçe azalıyor. Oysa çocuk annesiyle ve babasıyla kurduğu göz teması ile kendini güvende hisseder, onlarla bağ kurar. Ne yazık ki aile içi sohbetler bu şekilde azalmakta. Aynı ev içerisinde birbirlerinin günlük yaşamını sosyal mecralardan takip eden aile üyeleri sayısı gün geçtikçe artmaktadır (Alyanak,2019).

4.1.2. Tek Ebeveyn İle Büyüyen Çocuk

Batı ülkelerinde boşanmaların artmasıyla, tek ebeveynli aile modeli yaygınlaşmıştır. Ayrıca, bazıları evliliğin beraberinde getirdiği sorumluluklardan kaçınarak, tek ebeveynli aile yapılarını tercih etmektedir (Canatan ve Yıldırım,2016:79). Batı ülkelerinde nüfusun 1/3' ü boşanmış ailelerden oluşurken, ülkemizde de boşanma sayılarının giderek arttığı görülmektedir. Boşanma aile içindeki tüm üyeleri farklı şekilde ve farklı boyutlarda etkiler. Şüphesiz ki boşanma sürecinde en çok olumsuz etkilenen birey çocuktur (Yavuzer,2021:80).

Ailenin Batı toplumlarında yaşadığı değişimler babasız aile ya da başkasının yerine doğum yapan taşıyıcı anne gibi yeni kavramlar ortaya çıkarmaktadır. Ancak boşanmaların artışıyla birlikte babasızlık kavramı farklı mana taşımaya başladı. Bu kavram artık, boşanma veya ayrılma sonucunda babanın çocuklarıyla iletişimini ve ilişkisini sürdürmemesi olarak algılanmaktadır. Özellikle ABD ve İngiltere' de boşanma oranlarının yüksekliği bu tartışmayı güçlendirmektedir (Canatan ve Yıldırım,2016:79).

Ailede anne kadar babanın da çocuk üzerinde etkili olduğu bilinmelidir. Babanın, anne ve çocuk için bir güven kaynağı olduğu bilinmektedir. Çocuklar babayı güçlü, saygı uyandıran kişi olarak algılamaktadır. Babanın varlığı ve annenin desteği, anne ile çocuk arasındaki ilişkiyi olumlu yönde etkiler. Ancak, eğer anne ve baba arasındaki ilişki zayıfsa, anne bu eksikliği çocuğa odaklanarak doldurmaya çalışabilir. Bu durumda, anne aşırı koruyucu bir tutum geliştirebilir ve çocuğun sosyal hayatta bağımsız bir kişilik geliştirmesini engelleyebilir (Özdal ve Aral, 2006:256).

Tek ebeveynlik, çocuğu destekleyecek maddi ve manevi kaynakları azaltır. Tek ebeveyni olan evlerin, genel olarak tek gelir kaynağı olur ve buda çocuğun duygusal gereksinimlerine yalnızca tek ebeveynin yanıt vermesi anlamına gelmektedir. ABD' de ki veriler bir kadının gelirinin boşanmadan sonra %40-50 oranında azaldığını gösteriyor (Bee ve Boyd,2009:734).

Kısaca diyebiliriz ki boşanmış bir ailedeki çocuk hayat düzeninin bozulması, ebeveynlerden birinin evden uzaklaşıp çocuğun tek ebeveyn ile yaşamını sürdürmesi, yakın geleceğin bilinmemesi gibi sıkıntılar yaşar. Yaşadığı sıkıntılar nedeniyle de birçok olumsuz tepki gösterebilir. Bunlar arasında okulda başarısızlık, terk edilme korkusu, değersizlik hissi, aşırı hassasiyet, olgunluk belirtileri, dengesizlik, ebeveyni suçlama ve ona karşı saldırganlık, az soru sorma ve az oyun oynama gibi durumları sayabiliriz (Yavuzer,2021:82).

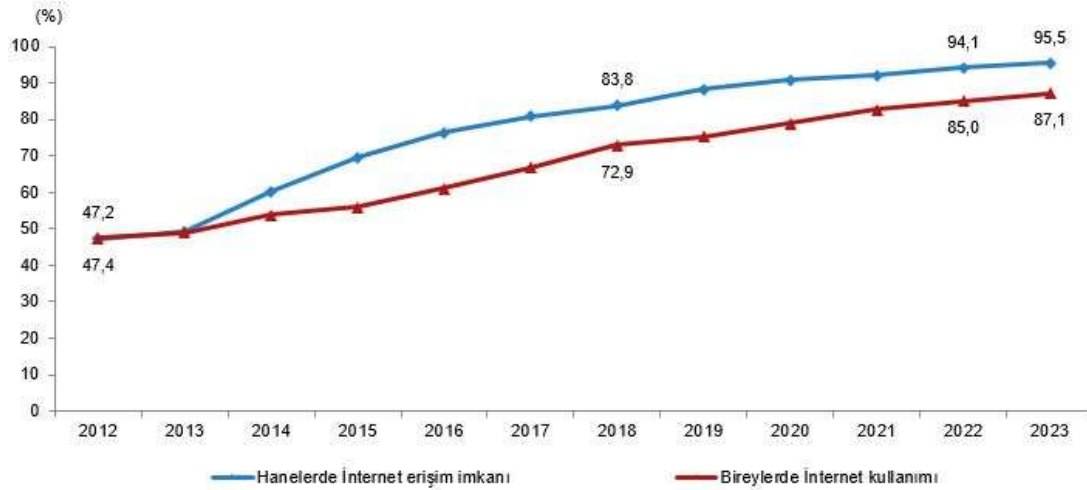
4.2. Dijital Dünyada Çocukluk

4.2.1. Dijital Ebeveynlik

Teknolojinin en gelişmiş ve en yaygın çağında yaşamaktayız. İnternet ağları, modemler hemen her evde her yerde, gittiğimiz kütüphanelerde, oturduğumuz kafelerde hatta geçtiğimiz sokaklarda bile belediyelerin topluma açık internet ağlarının bulunduğu devirdeyiz. Telefonlar küçülerek akıllanıp cebimize girdi. Aslında küçülerek büyüdüler ve hayatımızın her alanında varlığını gösterdiler. Başucumuzdaki çalar saatin yerini alarm sistemi olan cep telefonları aldı. Yol tarifi için yolda durduğumuz kişilerin yerini sesli komut sistemiyle navigasyonlar aldı. Tatillerimiz eğlence zamanlarından çıkıp sosyal medyalarda paylaştığımız fotoğraf şovlarına dönüştü. Büyüklerimizden kalan kıymetli yemek tariflerinin yerini Youtube'ki videolu tarifler aldı. Sevdiklerimize kurduğumuz iltifatların yerini like butonları ve yorumlar aldı. Günümüzde artık kıyafetten kozmetiğe, arabadan mobilyaya hatta gıda alışverişine kadar her şeyi internet üzerinden sipariş edebiliyoruz. Tabi ki bütün bunların hepsini ve muhtemelen daha fazlası yapılabilir hatta çocukta yapılabilir (Aydoğan, 2021:14).

Gelişen ve gelişmeye devam eden dünyada elbette ki teknolojinin hayatımızı kolaylaştırmasıyla, meşgul olduğumuz işleri patikleştirmesiyle ve zamandan tasarruf etmemiz yönüyle pozitif tarafını görmekteyiz. Teknoloji bazında global dünyayı tedirgin eden husus, bilinçsiz ve bağımlı olarak alışkanlık seviyesinde kullanmaktır. Bilinçsiz kullanılan teknoloji toplumun her alanını olumsuz etkilerken bunların en önemlisi toplumun yapıtaşı olan “aile”lerin nasıl etkilendiğidir.

Tablo 2: İnternet Erişim İmkânı Olan Hane Oranı

Kaynak: Hanelerde İnternet Erişim İmkânı ve Bireylerde İnternet Kullanımı, 2012-2023

Yukarıdaki tabloda TÜİK verilerine göre son on iki yılda hanelerin internet kullanım oranı ile bireylerin internet kullanım oranındaki artışlar gösterilmektedir.

Evdeki dijital nesnelerin asıl kullanım amacı internet hizmetinden yararlanmaktır. 2023 yılında yapılan bir hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırmasına göre, evlerin %95,5'i internete erişim imkânına sahiptir. Bu oran bir önceki yıl %94,1'dir. Buradan da anlaşılabileceği üzere son bir yılda %1,4'lük bir artış gözlenerek internet kullanımının evlerde hızla yayıldığından söz edebiliriz. Evlerin önemli bir parçası olarak varlığını sürdüren ve gün geçtikçe kullanımının hızla yayıldığı internet, hane içerisinde çocukların da aktif kullandığı bir ağıdır.

Evimizdeki dijital aygıtlarımız sürekli dikkatimizi dağıtıyor. Dijital cihazlar, bilhassa cep telefonları hayatımızın ayrılmaz bir parçası olmuş durumdayken çoğumuzun akıllı cep telefonlarıyla bağımlı bir ilişkisi var. Buna ek olarak birçok kişinin nomofobi isimli, telefonun yanında olmama korkusu yaşadığını da söyleyebiliriz. 2013'te yapılmış bir araştırmaya göre telefonlarımızın günde 150 sefere kadar kontrol edebiliyoruz. Genellikle daha yataktan çıkmadan bildirimlerin kontrol edildiği dönemdeyiz. Bu, onlarla günde minimum 3 saat geçirmeye tekabül ederken sürenin 1,72 saati de sosyal medyada geçtiği sunulmuştur.(Goodwin,2021:25). Bu veriler doğrultusunda da dikkati dağınık bireylere dönüldüğünü söylemek mümkündür.

Teknolojiyi gün içerisinde aktif kullanan ve alışkanlık haline getiren ebeveynlerdeki tutumların değiştiğini söylemek mümkündür. Bu tip ebeveynlerde görülen tutumlar şu şekilde olmaktadır:

- Sharenting (paylaşan-ebeveynlik) – çocuklarının önemli anlarını internette paylaşırlar.
- Tekno-ihmal – dijital cihazlarına kendini kaptırıp çocuklarına yeterli dikkati vermezler.
- Anıları kaybetme korkusundan (AKK) mustarip olma – çocuğun gelişiminin her anını akıllı telefonla çekmek istemek ve bu sebepten ötürü çocuğuyla anı dolu dolu yaşayamamak (Goodwin,2021:26).

Çocuk öncelikli olarak ebeveynlerini örnek alarak büyür. Kız çocuklar annelerinin kıyafetlerine, makyaj malzemelerine ilgi duyarken erkek çocuklar ise babaları gibi tıraş olmaya çalışır. Gerek istatistiksel veriler gerekse deneysel bulgular, sosyal medya ve diğer elektronik cihazların aşırı kullanımıyla ilişkilendirilen yalnızlık, mutsuzluk, depresyon, intihar riski ve eşcinsellik arasında bir bağlantı olduğunu göstermektedir. Bu durumda, günümüz gençlerinin daha geç olgunlaştığı ve ebeveynlerine daha uzun süre bağımlı kaldığı, hatta düşünme, karar verme ve uygulama yeteneklerinin yetersiz olduğu ifade edilebilir (Aydoğan,2021:25).

4.2.2. Dijital Eğitim

Dijitalleşme içinde bulunduğumuz yüzyılın belirgin ve başat fenomenlerinden biridir. Bilgi teknolojisinin hızla gelişmesi ve insanlığı her yönden kuşatması göz ardı edilmeyecek bir gerçekliktir. (Parlak,2017:1743). Yirmi birinci yüzyıl “dijital çağ” olarak nitelendirilebilir. Bu hususta “eğitim” kavramı dikkate alınması gereken bir konudur. Karatahtaların yerini akıllı tahtaların alması, sıraların üzerine koyulan tabletler, kitap uygulamalarının varlığı, karne notlarının internetten takip edilmesi hatta son zamanlarda daha fazla popülerlik kazanan online eğitimler dikkate alındığı zaman eğitimde dijital devrim dediğimiz bir dönemdeyiz diyebiliriz.

Günümüzde eğitim teknolojisinin en önemli gelişmelerinden biri olan EBA, eğitimcilerin denetiminden geçmiş güvenilir içerikleri farklı sınıf seviyelerine göre düzenleyip sunan bir sosyal platformdur. Bu platform sadece öğrenciler için değil, aynı zamanda öğretmenler ve veliler için de tasarlanmıştır. Amacı, eğitim ve öğretimde ihtiyaç duyulan doğru ve güvenilir e-içeriğe hızlı erişim sağlayarak, bilgi teknolojisi araçlarını kullanarak her yerde eğitim ve öğretimi desteklemektir (Ersoy ve Gürgeç,2021:7).

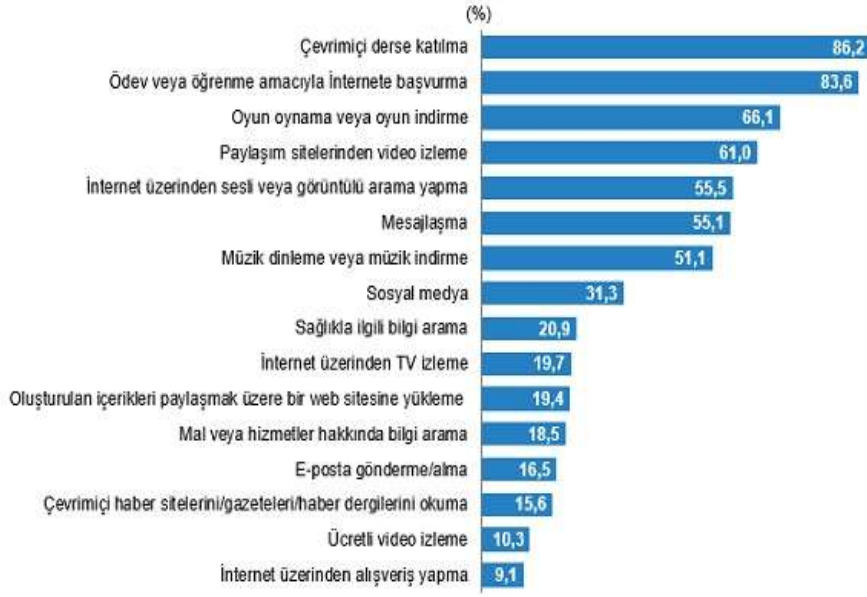
Dijital eğitimin avantajlarının yanında elbette ki dezavantajlarının varlığından da söz etmek mümkündür. Dijital eğitim sebebi ile yüz yüze eğitimdeki ilişkilerin kolay sağlanamaması. Öğretmen ile öğrenci arasındaki karşılıklı doyumun uzaktan eğitim ile azalması, verilen eğitimdeki verimliliğin düşmesine neden olmaktadır. Yüz yüze eğitimde daha aktif olan çocuk, çevrimiçi eğitimler ile pasifleşmiştir. Bunun yanı sıra kendi kendine öğrenme alışkanlığı olmayan öğrencilere yeterince destek sağlanamamasından da bahsedebiliriz. Özellikle uygulamaya dayalı derslerde, dijital eğitimin dezavantajları olarak, öğrencilerin beceri ve tutumlarına yönelik davranışların gerçekleştirilmesinde etkili olunamaması gibi sorunlar sıralanabilir (Ülger,2021:399).

4.2.3. Sosyal Medyada Çocuk

Teknolojinin ilerlemesi ile birlikte yaşam standardımızda birçok yenilik oluşmuştur. Bunlardan biri olan internet, tüm toplumların vazgeçilmez ulaşım kaynağı haline gelmiştir. İnternet, öncelikle bilgiye hızlı erişim kaynağı olarak görülmektedir. Yetersiz bilgiye sahip olduğumuz konulara yönelik geniş çaplı taramalar yaparak aynı anda birçok bilgiyi tek ekranda sunma noktasında bizlere büyük bir kolaylık sağlayıp ayrıca zamandan da tasarruf etme noktasında avantaj yaşatmaktadır. İnternetin kullanım alanı yalnızca bilgiye ulaşmak değil, aynı zamanda bir eğlence aracı olarak da kullanılabilir. Bu noktada dünya genelinde birçok film sitelerine (Netflix, Exxen, Disney vs.), müzik sitelerine (Youtube Music, Spotify vs.) ve video sitelerine (Youtube vs.) ulaşmak mümkündür. Ayrıca sosyal paylaşım siteleri (Instagram, Facebook, Tiktok vs.) aracılığıyla da güncel paylaşımlar, yeni arkadaşlıklar kurularak etkileşim oluşturulabilmektedir.

Bu bağlamda TÜİK’ in 2021 verilerine göre çocukların internet kullanım amaçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 3: Çocukların İnternet Kullanım Amaçları, 2021

Kaynak: TÜİK İstatistiklerle Çocuk,2021

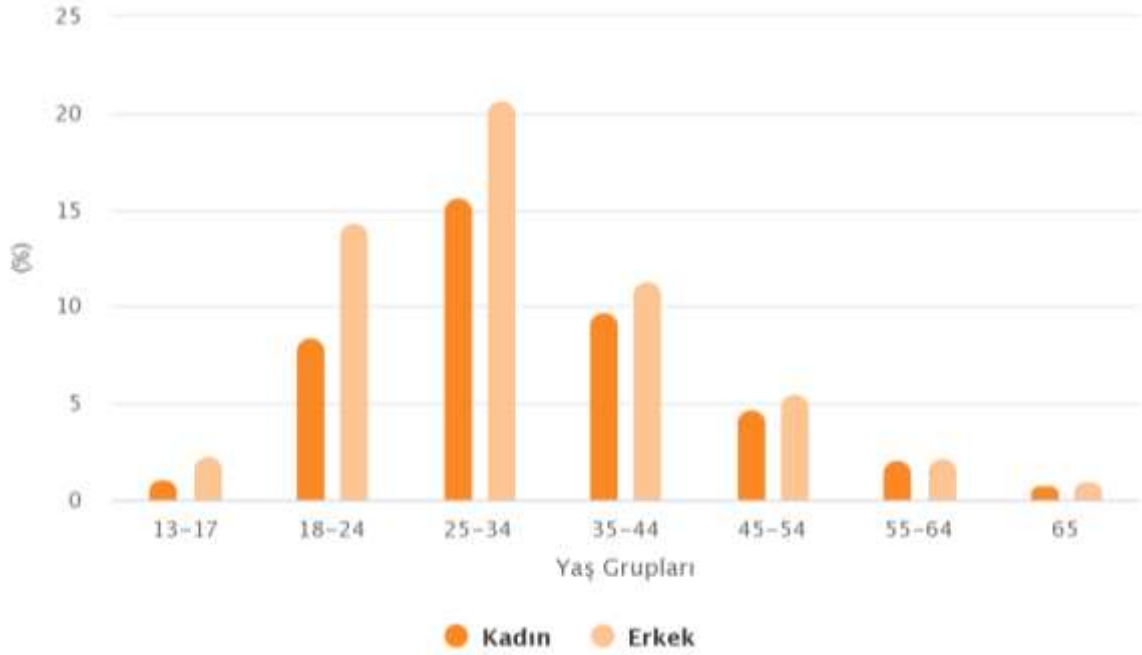
Yetişkinler internet kullanımının artı ve eksiklerini mantık çerçevesinde tartarak hangi amaçla kullanmaları noktasında iradeli yaklaşımlar sergileyebilme yeteneğine sahipken çocukların bu konuda zafiyet yaşadığını söylemek mümkündür. Özellikle sosyal medya atmosferi çocuklar için keyifli bir alan olabilmekle beraber aşırı ve bilinçsiz kullanım durumunda çocukların gerçek yaşamdan uzaklaşmasına, kendilerine ve çevrelerine zarar vermelerine sebep olabilmektedir. (Güney,2020:195). Kısaca, sosyal medya çocuklar üzerinde gizli bir zehirlenme yaşatabilir diyebiliriz. TÜİK verilerine göre interneti sosyal medyaya girme amaçlı kullanan çocukların oranının %31,3 olduğunu görmekteyiz. Bu oran için bir tehlike durumundan bahsedilmiyor olsa bile küçümsenecek bir oran olmadığını da bilmemiz gerekmektedir.

4.2.4. Keşfete Düşen Instagram Çocukları

Teknolojinin hızla gelişmesi ve küreselleşmesiyle birlikte internet kullanımı neredeyse tüm toplumlar için vazgeçilmez ihtiyaçlar listesi arasındadır. İnternete bağlı olarak kullanım alanı sunan sosyal medya platformları aracılığıyla çeşitli istismar vakalarından bahsetmek mümkündür. Bu istismar vakalarından duygusal anlamda daha çok zedelenen yaş grubunu çocuklar oluşturmaktadır. Çocukların sosyal medyadaki bu istismara sebep olan kullanıcı tipi 2 şekilde olmaktadır. Çocukların hesapları bizzat kendilerinin kullanması ya da ebeveyni tarafından çocuğun teşhir edilmesidir. Özellikle annelerin gerek kendi hesaplarından gerekse çocukları için açtıkları hesaplardan çocuklarının fotoğraflarını ve videolarını paylaşması ve bu bağlamda çocuklar üzerinden ekonomik kazanç kapısını aralamak istemesi aslında bu kadar masum olmamakla birlikte çocuklarını istismara birçok boyutuyla karşı karşıya getirmiş olmaktadır. Instagramın özellikle fotoğraf ve video paylaşım ağı olarak kullanılması sebebiyle bu durum özellikle de Instagram platformunda daha sık görülmektedir. Peki Instagram’ da ki bu istismarlar nedir ve ne şekilde olmaktadır? İstismar türlerinin başında ilk olarak ekonomik istismar gelmektedir. Ekonomik istismar genel hatları ile çocuğu kazanç kapısı olarak görülüp çocuk üzerinden ekonomik gelir elde edilme durumudur. Çocuğun ekonomik anlamda sömürülme yöntemi de denilebilir (Aktay,2020). Ekonomik istismarı takiben fiziksel istismar, cinsel istismar ve duygusal istismarda başlıca istismar arasındadır. Instagram ve diğer tüm paylaşım ağlarında ki çeşitli durumlardan ötürü zarar gören çocuğun mağduriyeti “çevrim içi çocuk istismarı” olarak tanımlanmaktadır (Aytekin,2020). Burada şunun üzerinde önemle durmak gerekir ki, çocuklara yönelik tüm istismar çeşitleri aynı zamanda çocuk hakları ihlaline sebep olmaktadır.

Çocukların Instagram platformunda varoluşunu iki tipte inceleyecek olursak öncelikle çocukların kendi hesaplarını kendilerinin açıp kendilerinin yönetme durumundan bahsedebiliriz. FTC’ nin Online Çocuk Gizlilik Koruma Yasası’ na göre Instagram üzerinden hesap açmak için 13 yaşını doldurmak gerekmektedir. Fakat Instagram, hesap açma aşamasında sunulan yaş ile ilgili herhangi bir doğrulama işlemi yapmamaktadır. Instagram kullanıcısı olmak için gerekli olan bilgiler; kullanıcı adı, mail adresi ve telefon numarasından ibarettir. Bu bilgileri sunan her birey rahatlıkla Instagram kullanıcısı olabilmektedir (Ulukan,2019).

Tablo 4. Instagram Kullanıcı Yaş Oranları

Kaynak: Veri Kaynağı Türkiye’ de Yaş Gruplarına ve Cinsiyetlere Göre Instagram Kullanıcı Oranları

Veri Kaynağı, yukarıdaki tablo ile 2019 yılı itibariyle Türkiye’ deki Instagram kullanıcılarının yaş aralığını sunmaktadır. Tabloyu çocuk kullanıcılar bazında inceleyecek olursak eğer, 2019 yılı verilerine göre 17 yaş ve altı çocukların Instagram kullanma oranlarını %3.3 olarak gözlemlemek mümkündür. Instagram’ın 13 yaş ve altı kullanıcıları saptayamaması nedeniyle profil bilgilerine 13 yaş yazıp aslında 13 yaş altı çocukların da Instagram kullanıcısı olabileceği varsayılmaktadır.

Instagram sunduğu içerikler ile çocuklar için dikkat çekici ve keyifli bir serbest zaman aktivitesi olarak kullanılabilir. Erken yaşta kullanılan Instagram ve diğer tüm sosyal medya ağları yukarıda da bahsedildiği gibi çocuklarda gizli bir zehirlenmeye yol açmaktadır. Çocuğun Instagram’a erken yaşta adapte olması birtakım bilişsel ve psiko-sosyal problemlere sebebiyet vermektedir. Çocuklar, Instagram’ da eğlenerek takip ettiği fenomenleri beğenerek onları istemsizce taklit ederek benliğinden uzaklaşmaya başlamaktadır. Diğer taraftan çocuk, içeriklerdeki görsellere ve videolara kendini kaptırarak eleştirel düşünme becerilerini köreltmekte ve sorgulama kabiliyetini yitirmeye başlamaktadır. Oysa birey, düşünme becerilerinin temellerini çocuk yaşta atmaktadır. Tüm bunların yanında çocuk, Instagram üzerindeki sohbetlere kendini kaptırarak sosyal hayatında sosyalleşme kaygısı altına girmektedir. Profesyonel bir şekilde hazırlanan Instagram içerikleri çocuğa yapay ortam ve yapay çevre sunması, çocuğun kafasında var olan mevcut zihinsel şemanın önüne geçerek çocuğun kendi kültürel ve aile ortamından uzaklaşmasına yol açmaktadır (Güney,2020:196).

İkinci olarak; çocukların Instagram’ da var olma şeklinin diğer bir yöntemi, çocuğu kullanarak hesabından prim almaya çalışan anneler, babalar ve çocukların bakımından sorumlu kişilerin devreye girmesidir. Bu bağlamda özellikle sıklıkla gündeme gelen InstaMom olarak adlandırılan Instagram anneleri popülerlik kazanmıştır (Parsa ve Akmeşe,2019:163). Bu kişiler kendi Instagram hesapları üzerinden popülerlik kazanma ve kullandığı hesabı üzerinden ekonomik gelir elde etmek adına gün içerisinde sıklıkla ailesini ve çocuklarını paylaşarak milyonlara ulaşma imkanı sağlıyorlar.Çocuklar ve sevimli çocuklukları insanların dikkatlerini çekerek paylaşılan hesabı takibe alıyor ve bu sayede fazlaca beğeni ve yorum alan çocuk içerikleri Instagram keşfete düşerek bir nevi milyonlara teşhir edilmiş oluyor. Instagram anneleri bu bağlamda çocuklarının günlük hal ve hareketlerini sergileyerek, onları süsleyip çeşitli pozlar verdirip paylaşarak kendince bir rant sağlama yoluna giderken aslında büyük bir çocuk hakları ihlaline sebebiyet vermiş oluyor.

4.2.5. Çocukların Yeni Eğlence Durağı: Youtube Kids

Youtube; eğlendirme, bilgilendirme ve daha birçok maksat ile kullanılma imkanı bulunan video merkezli bir internet platformudur. Youtube kullanıcı kitlesi ikiye ayrılmaktadır. Youtube üzerinden içerik üretenler kitlesi ve Youtube içeriklerini izleyenler kitlesi. İçerik üretenler kitlesinde ait kişiler kendi ilgi alanlarına yönelik çeşitli konu başlıkları bularak bu konulara yönelik bir nevi görsel şov düzenleme yoluna gidip videolar çekmektedir. Videolar tıpkı tv programlarında olduğu gibi profesyonel şekilde çekilerek izleyicilerin algısında merak uyandırmaya yöneliktir. Aradaki en büyük fark; bu videoların şahsın kendine ait ekipmanları, materyalleri ve kadrosu ile çekilmiş olmasıdır. Bu bağlamda Youtube aracılığı ile küresel çapta milyonlarca videoya erişim sağlamak mümkündür. Yetişkin bireyler Youtube platformunu kendi ihtiyaçlarına göre tasarruf ederek kullanırken bu durum çocuk bireyler için ne kadar mümkün? Bebekliğinden beri internetin varlığı ile büyüyen Z kuşağı çocukları tutma becerisi kazandığı zamanlardan itibaren ellerine telefon alabiliyor, telefondaki Youtube uygulaması üzerinden ebeveyninin açtığı çocuk videolarını izleyerek yemek yiyebiliyor ve belli bir zamandan sonra da kendi kendine telefonlar ile Youtube’ ye erişim sağlayabiliyor. Asıl bu noktada tehlikenin ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Telefonu rahatlıkla eline alıp Youtube’ ye girebilen çocuk ne tarzda videolara erişim sağlayacaktır? Karşısına öneri olarak düşen alternatif videoların konuları çocuklara uygun olacak mıdır? Ya da video içeriklerindeki argo, müstehcen söylem ve ibareler çocukların zihinsel ve ruhsal sağlığını ne boyutta etkileyecektir? Tüm bu problemlerden ötürü Youtube’ nin küçük yaşta, doğruyu ve yanlışını tam anlamıyla ayırt edemediği dönemdeki çocuklar için uygun bir paylaşım ağı olmadığı düşüncesi yeni bir proje olan Youtube Kids’ in üretilmesine sebep olmuştur.

Youtube Kids 2015 yılında ilk olarak ABD’ de aktif olarak kullanıma sunulmuştur. Türkiye’de ise 23 Nisan 2021 yılında aktif olarak kullanıma sunulan Youtube Kids, birçok ebeveyn ve çocuk tarafından severek ve ilgiyle kullanılmaya başlanmıştır (İçöz, 2022). Youtube Kids’ e ulaşım için internetin olması yeterlidir. Bu basit yollu ulaşım tamamen ücretsizdir. Bu nedenle çocuk yaş grubu için popülerlik kazanmış bir alandır. Bu uygulamada 3-13 yaş arası çocuklara hitap edilerek yalnızca çocuk içerikleri üretilmektedir. Uygulama; 4 yaş altı, 5-7 yaş arası ve 8-12 yaş arası olarak kategorilere ayrılmış içerikler sunmaktadır. Youtube Kids’in kurulumundaki temel amaç çocuklara sağlıklı ve verimli dijital kullanım alışkanlığı sağlamaktır (Yanık ve Günyol,2021). Bunun yanı sıra diğer hedefleri arasında ise; çocukları eğlendirmek, keşfetmeye yönlendirmek ve zenginleştirmek bulunmaktadır. Bu hedefler doğrultusunda ise; müzik, şov, keşfet ve öğrenim olmak üzere 4 temel içerik noktası bulunmaktadır. Uygulamanın içerisinde Türkiye’ ye ait yerli çizgi filmler de bulunarak Türkiye kültürüne uygun içeriklerde mevcuttur (İçöz,2021). Üretilen çocuk içerikleri sayısız ve küresel çapta olduğu için elbette ki her toplumun hatta her ailenin doğru veya yanlışlarına uygun olan veya olmayan birçok video mevcuttur. Youtube Kids’i çocuklar için güvenilir yapan özellik ise ebeveyn denetimidir. Uygulama video tercihlerini ebeveyn bırakarak video aramalarına sınırlılık getirmektedir. Çocuğun uygulamada bulunma süresinin sınırı dilediği taktirde tamamen ebeveyn aittir (Kırık ve Altun,2019:118). Her alanda olduğu gibi elbette ki bu uygulamanın da avantaj ve dezavantajları mevcuttur. Bilinçli bir ebeveynin kontrolünde çocuğa sunulan bu uygulama ile çocuklar keyifli bir şekilde öğrenirken çocuğun sağlıklı gelişimini gözlemeksizin kullanılan bu uygulama bir o kadar da zararlı ve telafisi kolay olmayan alt yapıları sevdirerek çocuklara öğretmektedir.

Ülkemizde Youtube Kids, varlığını sürdürdüğü Eylül 2021-Ocak 2022 tarihleri kapsamındaki 5 aylık süre zarfında büyük bir sıçrama yaşayarak 5.5 milyona yakın bir rakamda erişime ulaştığı belirtilmektedir (İçözü,2022). Bu rakam Yotube Kids'in ülkemizde gerek çocuklar gerekse ebeveynler tarafından ciddi bir rağbete ulaştığının göstergesidir.

4.3. Sosyal Hayatta Çocuk

Toplum, çocuğu kendi yapısında ona yüklediği anlamlarla tanımlamaktadır. Kimi toplumlar için çocuk üretimin bir parçası iken kimi toplumlarda ise çocuk; dışlanan, toplumsal ve bireysel anlamda değer verilmeyen bir varlık olarak görülmektedir. Toplumların yapılarında meydana gelen düşünsel, ekonomik, yargısal, sanatsal bilimsel vb. tüm değişiklikler yalnızca o dönem toplum yapısını belirlemekle kalmayıp, aile yapısında ve çocuk ilişkisinde de kalıcı değişiklikler yaratabilmektedir. Kısacası çocuk toplumdan aldığını bir ayna gibi yeniden topluma yansıtmaktadır.

4.3.1. Kırsal Alanda Çocuk Olmak

Kırsal kesimler toplumsal yönden geleneksel bir yapıya sahiptir. Bu bölgede yaşayan insanların geneli birbirleri ile benzer yaşam standardına, alışkanlıklara ve tüketim tarzlarına sahiptir. Buradaki ailelerin yaşamları belirli bir çizgide ilerlemektedir. Eşler arası boşanma vakaları az denilebilecek bir rakamdır. Çünkü kırsal kesimlerdeki aile içi görev paylaşımı eşler arasındaki duygusallığın ve romantizmin önüne geçmekte ve evliliğin istikrarlı devamına sebebiyet vermektedir. Aile içi işbölümü kabaca şu şekilde yürütülmektedir; erkeğin vazifesi ailenin dışarı işlerini halletmeye yöneliktir ve evin geçimi için evin gelirinden sorumlu olmakta, kadının görevi ise evin ve ev halkının düzenini sağlamaktır (Karayılmaz,2020:9).

Buralarda akrabalık bağları oldukça güçlüdür ve kalabalık ailelerin kuvvetli olduğu bazı kesimlerde aşiretler varlığını sürdürmektedir. Sosyal yapısının en belirgin özelliği ise soyun erkekten geldiği düşüncesinin hakim olmasıdır. Kırsal kesimlerde yaşayan çocukların genelinin kardeş sayısı yüksektir ve kalabalık ailelerde yetişmektedirler (Kantay,2003:8).

Kırsal bölgelerdeki ekonomik kazanç anlayışı ise müşterek sisteme dayanmaktadır. Bu bağlamda belirli bir iş birliği ve sistemli bir işbölümü vardır. Bu ortak çalışıp kazanmaya dayalı sistemin içerisine küçük yaşlarından itibaren çocuk bireylerde dahil olmaktadır. Kırsal alanda çocuk kavramı incelendiği zaman öncelikle buralarda çocuğun emeği ve işgücünden söz etmek mümkündür. Çocuk, kırsal alanlardaki aileler için potansiyel bir işgücü olarak değerlendirildiğinden dolayı buradaki ebeveynlerin bakış açısıyla çocuğun değeri öncelikle ailesi için getirisi olan ve sayısı arttığı takdirde kazancında artması durumudur. Çocuk, kırsal toplumlarda sadece tüketici değil, aynı zamanda üretici konumundadır. Bunun yanı sıra kırsal toplumlar için çocuk, geleceğin teminatı olarak baz alınır. Buralarda çocuk, ilerleyen yaşlarında ailenin bakımıyla yükümlü olup aynı zamanda sosyal statünün devamlılığını sağlamaktadır. Diğer bir bakış açısı ise kırsal toplumlarda çocuk ekonomik, güvenlik işlevlerinin yanı sıra ailenin birer neşe kaynağı olarak da benimsenmektedir (Parin ve Çakar,2022:207-208).

Küçük toplum birimleri olarak tanımlanan kırsal kesimlerde güncel gelişmeleri ve yenilikleri yakından takip etme fırsatı bulamamaktadır. Toplum genel itibari ile ilkel ve geleneksel metotlarla varlığını sürdürmektedir. Bu nedenle insan sağlığını korumak ve hastalıkların önünü alabilmek yeterli bir düzeyde değildir. Özellikle çocuk bireyleri baz alacak olursak, burada yeni doğan çocukların %4'lük bir yaşını doldurmadan ölmektedir (Kantay,2003:8).

Eğitim seviyesi yüksek olan ve çocuklarıyla daha fazla vakit geçirme imkanına sahip olan aileler çocuklarını yönlendirme noktasında profesyonel tutumlar sergileyebilmektedir. Fakat bu durum kırsal kesimde yaşayan aileler ve çocuklar için asgari ölçüde olmaktadır. Bu nedenle kırsal kesim çocuklarının sosyal hayatta sorunları çözme becerileri kentsel kesimlerdeki çocuklara oranla daha az olduğu bilinmektedir (Basun ve Erden,2020: 282).

Özsarı ve Aytar' ın yapmış olduğu çalışmanın sonuçlarına göre; kırsal alanlarda yaşayan çocuklar, kentsel alanlarda yaşayan çocukların sıklıkla parklara giderek eğlendiğini düşünmektedir. Bu nedenle kırsal kesimde yaşayan çocuklar kent alanlarında yaşayan çocuklara hayranlık duyduğunu belirtmekte ve hayallerini de kentsel kesimlerde yaşama isteği süslemekte olduğunu belirtmektedir (Özsarı ve Aytar, 2019:109).

4.3.2. Kentsel Alanda Çocuk Olmak

Kırsal Alanda Çocuk Olmak başlığında, kırsal kesimlerdeki çocukların kentsel kesimlerdeki çocukların özgürce park gibi oyun alanlarını kullanmaları sebebiyle kent yaşamının hayalini kurduğundan bahsetmiştik. Oyun oynama eylemi çocuk için fiziksel ve psikolojik bir doyum sağlamaktadır. Fakat kent ortamındaki oyun kırsal kesimlerdeki oyun oynama şekillerinden oldukça farklıdır. Kent alanlarında çocuklar için her ne kadar büyük yapıları parklar bulunsun bile kırsal kesimlere oranla güvenliğin az olduğundan bahsetmek mümkündür. Bu da çocuğun ebeveynin gözetiminden bağımsız sokak ve park alanlarında kısıtlı bir şekilde sosyal paylaşım yapacağına işaret eder.

Kentsel kesimlerde insan yoğunluğunun giderek artması, araç trafiğinin artması ve insanların serbest zamanlarında keyifle zaman geçirmek istediği açık alanların giderek azalması durumu kentte bulunan çocuğun oyun oynama eylemini zorlaştırmaktadır. Bu sebeple kent ile çocuk arasındaki ilişkinin zedelendiğini söylemek mümkündür (Aydın,2022:14). Kırsal kesimde yaşayan çocuk kentsel alanlardaki parkların hayallerini kurarken, kentsel alanlardaki çocuklar ise yoğunluk ve güvenlik zafiyeti sebepleri ile daha çok evde vakit geçirmeye mecbur kalmaktadır. Buda kentsel alandaki çocuğun ev içerisinde farklı oyun arayışlarıyla tatmin olmasına sebebiyet vermektedir. Yapılan bir araştırmaya göre, ebeveynler tarafında güvenli ve uyumlu bulunan alanlardaki çocukların hareket özgürlükleri daha fazladır (Hasanzadeh, Ikeda, Mavoa ve Smith, 2023). Bu bağlamda kırsal kesimlerdeki çocukların aktifliğinin kentsel alanlardaki çocuklara oranla daha fazla olduğunu söylemek mümkündür. Anlaşılabileceği üzere kırsal ve kentsel kesimde çocuk olmanın çeşitli avantaj ve dezavantajları mevcuttur.

Kentsel kesimlere taşınmak isteyen ebeveynlerin büyük bir kısmının arzusu çocuklarının daha iyi standartlarda yaşaması ve eğitim almasıdır. Kentler elbette ki bu isteğe karşılık verebilmektedir. Fakat ne yazık ki bu durum her çocuk için aynı şekilde olmamaktadır. SDE' nin sunduğu çalışmaya göre; kent alanlarındaki yaşam avantajları her çocuk için eşit dağılımda değildir. Özellikle gecekondü kesimlerinde ikamet eden çocukların büyük bir tehlike içerisinde olduğundan söz etmektedir (SDE Unicef Raporu).

4.3.3. Dünden Bugüne Değişen Çocuk Oyunları ve Anlayışı

Oyunun çok çeşitli işlevleri vardır. Çocuklar için önemli bir etkinliktir fakat oyun yalnızca “eğlenmek” anlamını taşımaz. Oyun, erken çocukluk döneminde en temel öğrenme aracıdır. Bu nedenle de hayati bir öneme sahiptir (Solter,2021:105). Oyun sırasında çocuğun tüm vücudu hareket eder. Oyun sırasında çocuk, esneme ve gerilme hareketleri yaparak bütün kaslarını çalıştırır. Oyun oynayan çocuğun uykusu düzenlenir ve iştahı artar. Ayrıca açık havada oynanan oyunlar, güneş ışığından ve temiz havadan yararlanarak çocuğun bedensel gelişimine katkı sağlar. Oynadığı oyunlarla birlikte, çocuk benmerkezciliğinden uzaklaşır ve sosyalleşme becerileri gelişir. Aynı zamanda, oyun esnasında doğru-yanlış, haklı-haksız gibi toplumsal ve ahlaki kavramları öğrenir ve benimser (Uskan ve Bozkuş,2019:126-127).

Oyun, sadece eğlenceli bir aktivite olmanın ötesinde, toplumsallaşmanın temel aracıdır. Çocuklar, oyun ve oyuncaklar sayesinde toplum içindeki yaşamı deneyimleyerek toplumsal beceriler geliştirirler. Oyun ve oyuncaklar, insanlar arasında iletişim ve etkileşimi güçlendiren önemli araçlardır. Ancak endüstrileşme süreciyle birlikte, oyuncaklar ticarileşmiş ve tüketim nesnelerine dönüşmüştür. Bireyler, geleneksel iletişim teknolojilerinin sunduğu oyunlarla karşılaştıklarında, oyunun etkin bir parçası olmaktan çıkarak daha pasif bir rolde bulunabilirler(Nirvana psikiyatri,2024). Bu nedenle toplumsallaşmanın ve oyunun en verimli alanı olan sokaklar giderek kayboldu. Oyun, dijital teknolojinin yaygınlaşmasıyla birlikte genellikle

toplumsal uyum ve iletişimi tehdit eden bir unsur haline geldi(Vatandaş,2020:913). Çocukların sokaklardaki takım oyunlarının yerini dijital ortamlarda “sanal cemaat” dediğimiz faktör almıştır. Sanal cemaat kavramı ile, oyuna saat kaçta gireceği ne zaman hangi saldırıyı yapacaklarını, hangi bitkiye su vereceğini ve hangi eşyayı nereden satacağı gibi sebeplerle çocuklar sanal uzamdaki diğer oyuncularla etkileşime geçerek, bilhassa kendi klanlarının üyeleriyle çevrimdışı da zaman geçirip oyun kültüründe farklılaşmalara gitmiştir (Binark,2014).

Goodwin’in görüşüne göre ise toplumda çocukların oyun kalıplarının değişmesiyle ilgili ekran başında kalınan süreden şikayet ediliyor. Fakat çocukların ekran başında vakit geçirmesinin altında yatan temel nedenler göz ardı edilmektedir. Toplumsal faktörler birleşerek çocukların oyun imkanlarının azalmasına yol açmaktadır. Bu bağlamda küçük çocukların yoğun bir telaş içindeki dünyada yaşadıklarını unutmamamız gerekiyor. Çocuklar, hummalı yaşam biçimimize uyum sağlıyor ve bu durum onlar için ideal değil. Bunun yanı sıra birçok çocuğun çok erken yaşlardan itibaren düzenli aktiviteler ve derslerde kaybolduğunu söylemek mümkündür. Çocukların popüler bir şekilde devamlı sanata, müziğe ya da tiyatro derslerine kaydettirme korkusu ve aşırı disiplinli ders çalışmaları ile programlanan çocukların serbest oyun oynama imkanları azalmakta hatta bunun yerini masa başında ekran oyunları almaktadır (Goodwin,2021:138-139).

4.3.4. Hızla Artan Çocuk Hakları İhlali

Çocuğun korunması, onun insan olarak sevgi ve şefkate layık olduğu gerçeğiyle birlikte toplumun bir parçası olma hakkına dayanır. Bu koruma, çocuğun ilk toplumsal birimi olan ailede başlar. Aile, çocuğun ruhsal ve fiziksel sağlığını koruyarak ve gelişimini destekleyerek önemli bir rol oynar. Ayrıca, çocuk hakları yasalarla tanınmakta ve korunmaktadır (Güngör,2021:2).

B.M. Çocuk Hakları Sözleşmesi’ndeki maddelere göre on sekiz yaş altındaki her bireyin çocuk sayılacağına karar verilmiştir. Kamusal veya özel yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yürütülen tüm faaliyetlerde, çocuğun yararı en temel ilke olacaktır. Çocuk düşüncesini özgürce ifade etme hakkına sahiptir. Çocuğun vicdan ve din özgürlüğüne saygı gösterilecektir. Hiçbir çocuğun özel yaşantısına aile, konut ve iletişimine haksız bir müdahale yapılmayacağı gibi onur ve itibarına da haksız bir şekilde saldırılamaz (UNICEF Çocuk Haklarına Dair Sözleşme).

Her ne kadar çocuk hakları yasalar bağlamında koruma altına alınsa da ve yapılan ihlaller hakkında cezai yaptırımlar olsa bile ne yazık ki günümüzde çocuk hakları ihlali zaman geçtikçe artarak devam etmektedir. Bu bağlamda öncelikle çocuklar, en temel haklarından mahrum bir şekilde işçi ve asker olarak kullanılmakta, zorla fuhuş yapmaya zorlanmakta, fiziksel, cinsel ve duygusal şiddete maruz kalmakta ve çatışmalardan dolayı ülkeyi terk etmek zorunda kalmaktadırlar. Tüm bunların yanı sıra, her yıl binlerce çocuk çeşitli sebeplerle kaçırılmakta ve ortadan kaybolmaktadır (Dünyada ve Türkiye’de Çocuk Hakları,2020:2).

Günümüzde sosyal ağlarda ihlal edilen haklarda ciddiye alınacak bir önem taşımaktadır. Yaşadığımız dönemde çocuklar geçmişte olmadığı kadar teknoloji, internet ve sosyal medya ile iç içe büyümektedir. Sosyal medyaya adapte olarak yetişen çocuk, bu mecralarda sosyal denetimin olmaması sebebiyle çoğu zaman özel hayatın gizlilik ihlali kapsamında istismara uğramaktadır (Güngör,2021:4).

Ülkemizde çocuk hakları ihlali ile karşılaşılan bazı diğer sorunlar ise şunlardır;

- Çocuklar doğumdan itibaren en geç bir ay içerisinde nüfus müdürlüklerine kaydedilmesi gerekirken, çeşitli nedenlerden ötürü çocukların önemli bir kısmı nüfus cüzdanına sahip olmayarak vatandaşlık statüsüne ait değildir.
- Özel hayatın gizliliğine tabii olunmamaktadır. Çocuklara ait eşyalar güvenlik ve koruma gerekçeleriyle ebeveynler ve kamu görevlileri tarafından rastgele aranabilmektedir.
- Çocukların sağlık hizmetlerine ulaşımında kır-kent, doğu-batı yerleşim alanı farklılığı görülmektedir. Bebek ölümleri kentlere oranla kırsal alanlarda iki katına çıkmaktadır.

▪ Çocuklar ailede ve okullarda maddi ve manevi şiddete maruz kalmaktadır. Şikayet ettiklerinde ise ciddiye alınmamaktadırlar (Canatan ve Yıldırım,2016: 180-181).

4.4. Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO) Dünyasında Büyüyen Çocukluk

Canlının genetik yapısına farklı canlılardan edinilmiş ve aynı zamanda sonraki nesillere aktarılabilir şekilde genlerin işlendiği mikroorganizmalara kısaca GDO adı verilmektedir. GDO uygulaması ile birlikte tarımsal üretim bazında ilaç kullanımının azalması ve tarım ürünlerinin bulunan iklim koşuluna göre üretiminin sağlanması hedeflenmektedir. Ayrıca GDO ile işlenmiş ürünler sayesinde ürünlerin raf ömürlerinin uzayacağı varsayılmaktadır. Bu ürünlerin başında öncelikle meyve, sebze, süt ve et gibi temel gıdalar bulunmaktadır (Çelik, Muslu ve Özkan, 2018:1).

Dünya nüfusunun giderek artması ve küresel açlıktan endişe edilmesi sebebiyle gerek topraktan üretilen gerekse fabrika ortamında üretilen tüm gıda ürünlerinin GDO ile buluşmasının temel nedeni ürünlerin uzun ömürlü olması isteğidir. Aynı zamanda GDO teknolojisi ile besinlerin içeriğindeki tatlar çeşitlenmekte ve yine içeriğindeki besin değerlerinde artış olduğu görülmektedir. Elbette ki bu işlemin karşılığını pozitif bir şekilde almaktayız.

Tüm bunların yanı sıra, GDO teknolojisinin uzun vadede kullanımı insanlığı tedirgin etmektedir. Bu bağlamda yapılan çalışmalara göre GD' li besin tüketiminin antibiyotiğe karşı direnç gösterdiği, toksisite, allerjinite ve benzeri durumların varlığına rastlanılmıştır (Atsan ve Kaya, 2008:5).

4.4.1. Sağlıksız Atıştırma Alışkanlıklarının Çocuk Genetiğine Etkisi

Sağlıksız atıştırmalar adı altında öncelikle halk dilinde abur cubur kavramı öne çıkmaktadır. Abur cubur kavramını paketli ve işlem görmüş, ayrıca besin değeri yetersiz gıdalar olarak tanımlamak mümkündür. Bunların yanı sıra; tatlandırıcılar, kötü yağ ile yapılmış kızartmalar, işlenmiş et ve tavuk ürünleri gibi doğası bozulmuş tüm besinler sağlıksız atıştırmalıklar listesine girmektedir.

Bilinçsiz ve rastgele tüketen ve bu tüketimi alışkanlık haline getiren çocukların sağlıksız atıştırmalıklardan önemli ölçüde olumsuz etkilendiğini söylemek mümkündür. Çocukların öncelikle görüntülerinin orantısız kilo ile değişip kabalaşması, kısaca şişmanlama durumunu fiziksel değişim adı altında toparlanabilir.

Tehlikeli ve belki de kalıcı etki bırakan bazı hastalıklar da bu olumsuzlar içerisinde. Astım, yüksek tansiyon, kalp hastalıkları ve diyabet gibi bazı hastalıklar ne yazık ki kontrolsüzce ve sıklıkla tüketilen abur cuburlar sebebiyle oluşmaktadır.

Tüm bu olumsuzlar çocuk üzerinde ciddi bir depresif ruh haline sebebiyet vermektedir. Kontrolsüzce kilo aldığını gören çocuk, şişmanlığın vermiş olduğu rahatsızlık sebebiyle öz saygısını yitirebilmektedir. Sürekli paketli yağlar ve kötü yağlarla yapılmış kızartmalar ile yaşayan çocuk, sıklıkla yaşadığı rahatsızlık ve hastalıklar sebebiyle yaşam performansı azalmaktadır. Bu da çocuğun depresyon gibi ruhsal çöküş içerisine girmesine sebebiyet verebilmektedir.

Şişmanlık, ciltte aşırı sivilcelenme, ciltte renk solması gibi görüntüsel değişiklikler çocuğun sosyal çevresi tarafından da alay konusu olma durumuna gelebilmektedir.

4.4.2. Obez Çocuk

Obezite, genel olarak bedenin yağ kütlelerinin yağsız kütleyle oranının aşırı artması sonucu, boy uzunluğuna göre vücut ağırlığının arzu edilen düzeyin üstüne çıkması olarak tanımlanırken, DSÖ ise sağlığı bozacak şekilde vücutta anormal veya aşırı yağ birikmesi olarak tanımlanmaktadır (Kayar ve Utku, 2013:2).

Obezitenin genetik faktörlerin bazı çevresel faktörlerle birleşmesiyle geliştiği düşünülmektedir. Şehirleşmenin sonucu olarak değişen yaşam tarzı, artmış kalori alımı ve azalan fiziksel aktivite, obeziteyi etkileyen en önemli çevresel faktördür. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra çocuk ve yetişkinlerin bedensel hareketleri azalmıştır. İnsanlar artık yürümekten ziyade araba kullanımına yönelmektedir. Ayrıca yaşanan çevrenin güvenilir olmaması çocukların evde daha çok ekran karşısında vakit geçirmelerine ve fiziksel hareketlerinde kısıtlamalara yol açmıştır.

Bunların yanında son 40 yılda sosyal değişikliklerle beraber beslenme biçimleri de değişmiştir. Geçmişten günümüze geniş aileler azalmış, aileler yemek yapmak için vakit harcamaz olmuştur. Bunların sonucunda yemek endüstrisi ve pazarlama sektörünün de etkisiyle daha ucuz, basit karbonhidrat ve yağdan zengin, besin değeri düşük, yiyecek ve içeceklerin tüketimi artmıştır. Beslenme alışkanlığının bu yönde değişmesi de obeziteye neden olan önemli faktörler arasındadır. (Yılmazbaş ve Gökçay,2018:104).

Özellikle fast food ve abur cuburlar çocuklar için bir cazibe merkezidir. Okul çağında ki çocukların öğün atlaması ile devreye fast food yiyeceklerin tercihi girmektedir. Bu tüketim şekli oldukça zararlıdır. Fakat bu besin şeklinin Batı yaşam tarzına uygun olması, çok fazla miktarda üretilmesi, hepsinden de önemlisi alıcının büyük talebinin olması nedeni ile çocuklar arasındaki bu sağlıksız yeme alışkanlığı çığ gibi büyümüştür (Küçükali, 2006:229).

4.5. Erken Büyüyen Çocukluk

4.5.1. Erken Ergenlik

Ergenlik dönemi; bireyin temel gelişim becerilerini edindiği, hedeflerinin ve hayallerinin yoğun olduğu, değer ve davranış örüntülerinin oluştuğu, sorumluluk duygusunun pekiştiği ve sosyalleşmenin gelişimi için önemli olduğu düşünülen kritik bir dönemdir. Bu dönemli önemli kılan bir diğer unsur ise bireyin ahlak gelişimidir (Akçınar, Baydar ve Kağıtçıbaşı,2018:154).

Ergenlik döneminde birey başlıca birtakım sorunlarla mücadele içerisinde. Bu dönemde özellikle birey, kendi varlığını kabullenme ve karşı cinse ispatlama yolunda zorluklar yaşamaktadır. Sosyal hayatında arkadaşları ile, ev içerisinde aile üyeleri ile, okul içerisinde öğretmenleri ile çatışmalar yaşayabilmektedir. Bu dönemde bireyler; aşırı çekingenlik, saldırganlık, kaygılı veya depresif ruh hallerine girebilirler (Türkiye Ergen Profili Araştırması, 2013:199).

Tıp literatürüne göre; kız çocuklarında meme oluşumunun sekiz yaşından önce meydana gelmesi, erkek çocuklarında ise testis büyümesinin dokuz yaşından önce oluşması durumu ergen ergenlik olarak tanımlanmaktadır (Dündar ve Pirgon,2013).

Birtakım tıbbi hastalıklar çocuklarda erken ergenliğe sebebiyet verebilmektedir. Bunun dışınca çevresel faktörleri de unutmamak gerekmektedir. Endokrin bozucular olarak nitelendirilen bazı kimyasallar ile fazla temas hali, çocuklarda hormonal değişimlere sebebiyet vermektedir. Bu kimyasalların başında; kozmetik ürünler, sık tüketilen paketlenmiş gıdalar, plastik maddelerin yumuşatılmasında kullanılan kimyasallar, endüstriyel maddeler, böcek ilaçları gelmektedir. Özellikle krem, şampuan ve losyon kullanımı kız çocuklarında erken meme oluşumuna sebebiyet vermektedir (Küçükemre Aydın,2013:15).

Birey erken ergenlik dönemine girdiği zaman, ergenlik döneminde yaşanan sıkıntılar erken zaman diliminde yaşanacaktır. Bu durum elbette ki çocuğun yaşı itibari ile çocuğa ağır gelebilmekte ve ortaya çıkan hasarlar daha kuvvetli bir şekilde kendini gösterebilmektedir.

4.5.2. Çocuk Gelinler

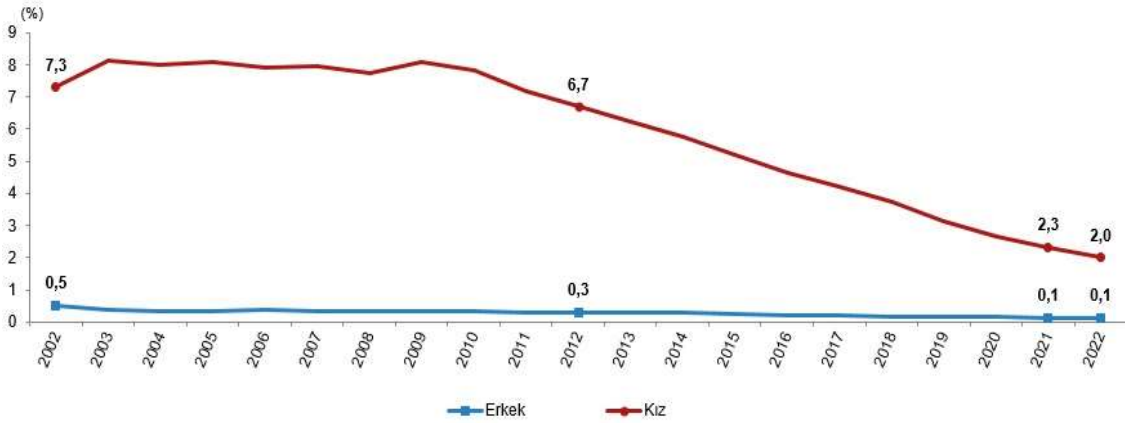
18 yaşın altında gerçekleştirilen, diğer bir ifadeyle çocukken yapılan evliliğe “erken evlilik” adı verilmektedir. Yasadışı olarak kabul edilen erken evlilik ve erken çocuk sahibi olma durumu birçok olumsuzluğu beraberinde getirmektedir. Yıllardan beri toplumun kanayan yarası olarak bilinen çocuk gelinler, kız çocuklarının erken evlilik yapması ve erken yaşta anne olma durumuna denilmektedir (Çetin,2020:108).

Sosyolojik ve psikolojik olarak sağlıklı bir evliliğin var olabilmesi için öncelikle evlenecek bireylerin rızalarının bulunması ve evliliğin yasal yollarla gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Fakat ülkemizde ve dünyada bazı sebeplerden ötürü ne yazık ki yasadışı çocuk evlilikler gerçekleşmektedir. Çocuk evliliklerinin sebepleri arasındaki en büyük sebep yoksulluk olarak bilinmektedir. Bunun dışında bazı toplumların kendilerine göre gelenekleri ve dini inanış biçimleri, kısmen de olsa savaşlar, eğitim düzeyindeki düşüklük ve isteyerek veya istemeden olan evlilik dışı gebelik durumu çocuk evliliklerinin sebepleri arasındadır (Baybuğa ve Kıрман, 2015).

Kırsal kesimlerde, özellikle de eğitimsiz, bilinçsiz ve ekonomik yetersizliği olan kesimlerinde çocuk evlilik oranlarının kentsel kesimlerden daha fazla olduğunu söylemek mümkündür (Ekici,2018:17). Bu kapsamda Türkiye’de ki çocuk evliliklerinin iyileşme yolunda olduğunu söylemek mümkündür. Yapılan araştırmalara göre 2005 yılında 51.944 olan kız çocuğu evlilik sayısının 2022 yılında %78 oranında azalıp 11 bine kadar gerilemiştir (AA).

Buna benzer bir diğer istatistik TÜİK tarafından sunulmuştur. TÜİK’ in sunduğu verilere göre 16-17 yaş arası olan kız çocuklarının 2002 yılındaki resmi evliliklerinin toplam resmi evlilikler arasındaki oranı 7,3 iken, 2022 yılında bu oran %2’ ye düşmüştür.

Tablo 5. Cinsiyete göre çocuk evlenmelerinin toplam evlenmeler içindeki oranı, 2002-2022

Kaynak: TÜİK, Evlenme İstatistikleri, 2002-2022

Çocuk yaşta evlenen kızların, partneri veya partnerinin ailesi tarafından zorbalıklara, fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kalma riski yüksektir. Bu bağlamda fiziksel ve psikolojik hastalıklar ortaya çıkabilmekte ve daha kötüsü intihar girişimleri oluşabilmektedir. Erken yaşta evlenen çocuk gelinlerin doğum hikayeleri de oldukça riskli geçmektedir. Henüz doğuma hazır olmayan vücutları ile düşük yapma ihtimalleri yüksektir. Bunun yanı sıra doğumlar ölüm ile de sonuçlanabilmektedir (Doğan ve Mutlu,2022: 219).

Şimşek’in çocuk gelinler üzerinden yaptığı bir çalışmaya göre, çocuk gelinler henüz fiziksel gelişimlerini tamamlayamadıklarından ötürü ilk doğumlarında zorlandıkları söylenmektedir. Öte yandan katılımcıların evlendikten birkaç yıl sonra gebe kalmaları sebebiyle ailesi ve sosyal çevresi tarafından da “kısır” damgası yemektirler. Doğum sonrası dönemde sıkıntılar artarak devam etmektedir. Çocuk yaşta gelin olan anneler, bilinçsiz ve tecrübesiz olduklarından dolayı çocuklarına bakma noktasında yetersiz kaldıklarını dile getirmektedirler (Şimşek, 2019: 105). Erken gebelik, erken annelik, şiddet, tecavüz, taciz, namus cinayetleri ve yoksulluk gibi birçok faktör çocuk psikolojisini oldukça kötü etkilemektedir. Çocuk gelinlerin yaşadığı sosyo-kültürel sıkıntıların başlıca ve en önemli olanı “toplumsal cinsiyet” kavramı ve bu kavrama yönelik ortaya çıkan “ayrımcılık” hali çocuklarda ciddi bir hasara ve öz saygısını kaybetmesine kadar birçok tranvaya sebebiyet vermektedir (Ekici,2018: 25).

Son olarak erken yaşta evlilik yapan çocuk gelinlerin çocuk haklarının ihlalden bahsetmek mümkündür. B.M Çocuk Hakları Sözleşmesinin 19. Maddesine göre, “bu sözleşmeye taraf

devletler, çocuğun ana-babasının ya da bakımını üstlenen herhangi bir kişinin yanında iken bedensel ya da zihinsel saldırı, şiddet veya suiistimale, ihmal ya da ihmalkar muameleye, ırza geçme dahil her türlü istismar ve kötü muameleye karşı korunması için; yasal, idari, toplumsal, eğitsel bütün önlemleri alırlar” şartı yer almaktadır (UNICEF).

4.5.3. Çocuk İstismarı ve İhmali

Çocuk istismarı, yetişkin bireyler tarafından çocuğa karşı uygulanan toplumun kabul görmediği, ayıp ve uygunsuz sayılan, olumsuz ve ahlak dışı tüm zarar verici davranışları kapsamaktadır (Aydın,2019:7). Çocuk istismarı geçmişten günümüze kadar her toplumda var olan ve toplumların yapısına, inanişına, ahlakına, ihtiyaçlarına, gelenek ve göreneklerine göre değişik tarzlarda kendini gösteren bir toplum yarasıdır. Yapılan ilk çalışmalara göre çocuk istismarı kendi içinde üç boyutta ele alınmaktadır. Bunlar; fiziksel istismar, duygusal istismar ve cinsel istismardır.

1. Fiziksel istismar; çocukların, kendilerinin bakımından sorumlu olan kişiler veya çevresi tarafından vücuduna zarar veren hasarlara maruz kalması durumudur.
2. Duygusal istismar; çocuğun bakımından sorumlu kişiler veya çevresi tarafından çocuğun, azarlanması, mahcup edilmesi, dışlanması, şiddetle eleştirilmesi sebebiyle psikolojik zarara uğraması durumudur.
3. Cinsel istismar; öncelikle dokunma eyleminin varlığı ile taciz ve tecavüz durumlarını kapsamaktadır. Diğer bir cinsel istismar şekli ise; dokunma eylemi olmadan, sözel istismar yapılması, uygunsuz telefon görüşmelerinin olması, bireyin kendi vücudunu çocuğa göstererek rahatsızlık uyandırması durumudur (Akgiray,2007:1-6).

Bu üç madde çocuk istismarının ana hatlarını oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra günümüzde çocuk istismarı masumane kılıflar içinde farklı yöntemlerle, yasal hakları ihlal etmeden ve insanlığın dikkatini çekmeden çok farklı yöntemlerle popüler şekilde yapılmaktadır. Filmlerde, dizilerde, reklamlarda, dergi kapaklarında, online alışveriş sitelerinde kısacası medyanın her organında çocukları görmekteyiz. Ebeveynler, çocuklarını medyaya dahil ederek milyonlara görünür kılmakta ve bu bağlamda çocukları üzerinden para kazanmaktadır. Bu bağlamda çocuk emeğinden yararlanılarak önemli ölçüde çocuk çalıştırılmaktadır (Yüce,2020:77).

Denetimi yapılamayan bir diğer istismar çeşidi ise reklamlar üzerinden yapılan istismardır. İngiltere’ de yapılmış bir araştırmaya göre çocuklar 15 yaşına gelene kadar yaklaşık 140.000 TV reklamı izlediği söylenmiştir. Günümüzde çocuklar sadece TV reklamlarına değil, sosyal medya reklamlarına, oyun reklamlarına, Youtube reklamlarına ve daha birçok dijital reklamlara takılmaktadır. Çocuklara uygun olmayan içerikler ve söylemler reklamlar aracılığıyla kendini göstererek çocuğun bilinçaltına kolaylıkla girebilmektedir. Örneğin, Türkiye’ de yasaklanan alkol reklamları TV kanallarında gösterilmemektedir. Fakat bu tarz reklamları sosyal medya fenomenleri aracılığıyla kolaylıkla görülebilmektedir. Sonuç olarak, bu durum günümüzde çocuk istismarının ne kadar farklı boyutlara ulaştığının bir göstergesidir denilebilmektedir (Canbaz,2020:58).

Çocuk istismarı çocuk ihlali sebebine bağlı olarak gelişebilmektedir. İhmal edilen çocuk, istismara açık hale gelmektedir. Bu bağlamda çocuk istismarı ile çocuk ihmalinin birbiri ile çok yakın konular olduğunu söylemek mümkündür.

Çocuğun bakımından sorumlu kişilerin, çocuğun temel ihtiyaç ve gereksinimlerini (barınma, giyinme, sağlık, eğitim, sevgi vb.) karşılama noktasında pasif kalması, göz ardı etmesi ve umursamaması halinde ortaya çıkan çocuğun ruhsal, bedensel ve ahlaksal gelişiminin engellenmesi durumuna “çocuk ihmali” denilmektedir (Çelik,2020:13). Çocukların içinde bulunduğu bazı şartlar çocuk ihmeline karşı şüphe doğurmaktadır. Bu durumlardan bazıları şöyledir;

- Çocuğun hastalık veya rahatsızlık durumunda sağlık kuruluşlarına ulaşma noktasında sıkıntı yaşaması
- Çocuğun okul zamanı geldiği halde okula kayıt olmayıp eğitimden geri kalması
- Çocuğun sosyal ortamlarda diyalog kurma noktasında zayıf kalması
- Çocuğun bulunduğu mevsim koşullarına uygun giyinmemesi ve kıyafet hijyeninin yetersiz kalması

- Çocuğun bulunduğu ortamda sigara, alkol ve zararlı madde kullanımının olduğu ortamlarda bulunması
- Çocuğun aile içinde değer ve kıymet görmemesi
- Çocuğun silahlı saldırı odağında olması veya kaza geçirmesi (Özbey,2021:9).

Çocuk ihmalinin ve buna bağlı olarak çocuk istismarı beraberinde birtakım sonuçlar doğurmaktadır. Bu sonuçların en kritik ve telafisi olmayanları bedende kalıcı hasarlar oluşumu, sakatlık, istenmeyen gebelik ve ölümdür. İhmal ve istismara maruz kalmış çocuklar duygusal anlamda da zedelenen çocuklardır. Bu tarz çocuklarda çeşitli davranış problemleri ortaya çıkmaktadır. Suça yönelme, saldırganlık, intihar, kendine zarar verme buna örnekler. Aynı zamanda gelişimsel bozukluklar da oluşabilmektedir. İçerik kapanma, uyku ve yeme bozuklukları, erken yaşta cinselliğe meyletme vb. problemler ortaya çıkabilmektedir (Irmak,2008:17).

4.5.4. Çocuklarda Cinsel Kimlik Karmaşası

Cinsel kimlik, bir bireyin kendini cinsiyet açısından tanımlama ve hissetme biçimidir. Cinsel kimlik, kişinin biyolojik kimliğiyle uyusabilir ya da uyuşmayabilir. Cinsel kimliğin oluşumunda kişinin kendini kadın veya erkek ya da her iki cinsiyet rollerinde kendini görme biçimi önemli bir noktadır. Bu bağlamda cinsel kimlik bireylerin yaşam serüveninde önemli rol oynamaktadır.

Cinsel kimlik, toplumsal cinsiyet anlayışı için önemli bir kavramdır. Toplumsal cinsiyet, sosyal ve kültürel çevreye göre kadın ve erkeklerin toplum içerisindeki birbirinden farklı birtakım rollerinin olduğunu ifade eder ve bu rollerin beklentisinde bulunur. Bu roller başta kadın(sılık) ve erkek(sılık) ile ilgilidir (Çelik ve Erciyes,2021:257).Cinsel kimlik ile toplumsal cinsiyet arasındaki en belirgin bağlantı; bireyin cinsel kimliğinin toplumsal cinsiyet normları ve beklentileri tarafından nasıl etkilendiğidir. Toplumun cinsiyet ile ilgili beklentileri, bireyin cinsel kimlik kazanmasında etkili olabilmektedir. Bu bağlamda cinsel kimlik ile toplumsal ilişki arasındaki bu bağ çok yönlüdür. Toplumsal cinsiyet normları, bireyin cinsel kimliklerini anlamlandırmalarını etkileyebilmektedir. Fakat bununla beraber bireylerin sahip oldukları cinsel kimlikleri, toplumsal cinsiyet normlarına karşı durabilir. Anlaşıldığı üzere toplumsal cinsiyetin, cinsel kimlik oluşumu üzerindeki etkisi oldukça önemlidir.

Çocuk yaştaki bireylerin cinsiyet rollerini kavrama ve benimseme durumu toplumsal cinsiyet anlayışı içerisinde öncelikle toplumun çekirdeği olan “aile” ile başlamakta ve daha sonra çevreye açılarak bulunduğu ve etkisi altında olduğu toplumla devam etmektedir. Başta aile olmak üzere içinde bulunulan çevre, çocuğun cinsel kimliğinin oluşumunda ve desteklenmesinde önemli rol oynamaktadır (Erbaş,2019:186).

Bireyin yaşamının ilk yılları cinsel kimliğin gelişimi için oldukça önemlidir. Birey, yaşamın ilk yıllarında edindikleri deneyim ve tecrübeler ile cinsel kimlik oluşumuna başlamaktadır. Özellikle yaşamın ilk 3 yılında aile ve çevrenin gösterdiği tutum ve yaklaşımlar çocuklarda cinsel kimlik bozukluğuna neden olabilmektedir. Dolayısıyla ebeveynin çocuk ile olan iletişimi ve ilgisi, çocuğun diğer ilişkileri ve deneyimleri cinsel kimlik oluşumunun parçalarıdır (Dere,2023:30). Bu bağlamda çocuğun çevresi cinsel kimlik karmaşasındaki kritik noktadır. Çocuğun ailesi, arkadaş çevresi ve medya çocuğun cinsellikle ilgili algılarını etkilemektedir. Özellikle medyada toplumsal cinsiyet normlarına uygun olan veya olmayan birçok rol modeller yer almaktadır (Erbaş,2019:186). Çocukların cinsel kimlikleri, çocuğun cinsiyetine ve bu konudaki çevresel etkenlere duyarlılık göstermektedir. Çevresel faktörlerin yanı sıra genetik bazı durumlar da çocuğun kimlik karmaşasına girmesine neden olabilmektedir. Burada önemli olan nokta çocuk bu karmaşaya girmeden, girdiğinde ise karmaşanın oluşturduğu zihin bulanıklığından erken vakitte kurtulmanın yollarını aile desteği ile bulabilmektir.

4.5.4.1. LGBTİ+ Topluluğuna Kaymaya Başlayan Çocukluk

Cinsel kimlik, bireyin benlik algısının oluşumunda önemli bir kavramdır. Cinsel kimlik oluşumu ergenlik döneminden önce şekillenmeye başlamakta ve zamanla bireyin kendini belirli bir cinsiyete ait hissetmesiyle bu oluşum devam etmektedir. Bireyin cinsel dürtülerinin hemcinslerine yönelik olması “homoseksüel”, diğer bir ifadeyle “eşcinsellik” olarak nitelendirilmektedir. Cinsel

dürtülerin karşı cinse yönelik aktif çalışmasına “heteroseksüellik” yani “karşı cinsellik” denilmektedir. Her iki cinse yönelim olan yönelimi ifade eden kavram ise “biseksüel” olarak anılmaktadır. Cinsel yönelimin dışında bir de bireyin kendisini karşı cinsten biri olan kadın veya erkek olarak hissetme durumu olabilmektedir. Bu durumu taşıyan bireyleri tanımlayan kavrama ise “transseksüel” denilmektedir (Sezer ve Oktan,2020:273).

LGBTİ+ ise başlıca cinsel yönelim ve cinsel kimliklerin baş harfleri ile oluşturulan bir kavram ve bu kavramı savunarak beraberinde gelen bir topluluğu ifade etmektedir. Bu kısaltmaların açılımına değinilecek olunursa; cinsel yönelimi ifade eden Lezbiyen, Gey ve Biseksüel ifadelerinin baş harfleri yer almaktadır. “T” olarak gösterilen Transseksüel ibaresi cinsel kimliği ifade etmektedir. “İ” olarak gösterilen İnterseks açılımı ise, cinsiyet durumu/karakteristiğinden bahsetmektedir. Bu ibareler cinsel kimlik oluşumundaki başlıca ibarelerdir ve bu liste uzayabilmektedir.

LGBTİ+ topluluğu, toplum içerisinde varlığını gösterme noktasında kendisini eksik ve baskı altında hissetmektedir. Bu durumdan kaynaklı olarak da kendi çıkarlarını ve varlığını ön plana koyarak toplumsal eşitlik arzusuyla bir araya gelmektedir. Özellikle son yıllarda LGBTİ+ topluluğunun gündeme gelme sıklığı artış göstermektedir. Her yıl haziran ayı Onur ayı olarak anılmakta, 28 Haziran günü Onur Yürüyüşü yapılmakta ve bu bağlamda LGBT+ topluluğu ve savunucuları bu yürüyüşe dahil olmaktadır. Onur Ayı’nda yapılan etkinlikler ve yürüyüşler ile LGBTİ+ topluluğunun görünürlüğünün artması hedeflenmektedir. Son 15 yılda yapılan yürüyüşler ve etkinliklerle LGBTİ+ görünürlüğü artış göstermektedir. Bu durum elbette ki yeni nesil çocuklarda da merak uyandırmaktadır. Çocuklar için cinsel organlar yalnızca idrarlarını yapma aracı olarak bilinirken Gay, Lezbiyen gibi farklı cinsel yönelimlerin sunduğu cinsellik algısı çocuklarda kafa karışıklığına sebep olmaktadır. Ayrıca LGBTİ+ bayrağında kullanılan 8 renk çocuk yaştaki bireylerin özellikle dikkatini çekmektedir. Kullanılan bu renkler ve gökkuşağı çocuklarda sevimlilik ve sempatiklik uyandırmaktadır. Son yıllarda toplumda giderek popülerlik gösteren LGBTİ+ topluluğu gerek sokaklarda, gerekse sosyal medya gündeminde varlığını süreklilikle göstermektedir. LGBTİ+’ gören ve okuyan çocuklar öncelikle merak ettiği içinbu topluluğu araştırmakta ve özentili veya varoluşunu ispatlama gibi çeşitli içsel nedenler sebebiyle bu topluluğa dahil olabilmektedir.

Çocuğunun LGBTİ+ üyesi veya sempaticanı olduğunu fark eden aileler öncelikle ciddi bir tedirginlik içerisinde girmektedir. Bu gibi durumlarda çeşitli doktor ve psikologlara başvursalar bile ne yazık ki Türkiye’de ki ailelere bu süreçte destek olabilecek mekanizma sayısı oldukça az ve yetersizdir. Günümüzde bazı ruh sağlığı çalışanları LGBTİ+ durumlarının birer hastalık olduğunu söylemekte ve bu bağlamda ailelerin yardım arayışları yetersiz kalmaktadır. Bu bağlamda da girmiş oldukları psikolojik sıkıntı süreci daha da zorlaşmaktadır (Yıldırım,2018:4).

4.6. İşçi ve Emekçi Çocuklar

Çocuk işçiliğini çalışan çocuk olarak tanımlamak mümkündür. Ülkelerin gelişmişlik düzeyine veya eğitim düzeyine bakılmaksızın bu sorun global dünyanın ortak toplumsal gerçekliği olarak ele alınmaktadır. Çocuk işçiliğinin başlıca nedenleri arasında yoksulluk ve göç faktörleri yer almaktadır. Eğitim imkanlarının yetersiz olması ve geleneksel yapının baskısı çocukları çalışma hayatına sürükleyebilmektedir. Çocuk emeği ve sunduğu işçilik serbest piyasada ucuz karşılanmaktadır. Bu nedenle işverenlerin de çocuk işçiliğine destek verip yanlarında sıklıkla çocuk işçi çalıştırdığını görebilmekteyiz.

2022 yılı Hanehalkı İşgücü Araştırması verilerine göre 15-17 yaş aralığındaki çocukların genel işgücüne katılma oranı %18,7 olarak belirlenmiştir. Bu oranın cinsiyetlere göre dağılımı ise; erkek çocuklarının %27, kız çocuklarının ise %10 olduğu görülmüştür (TÜİK).

Burada ayırt edilmesi gereken ince çizgi çocuğun çalışması ve çocuk işçiliği arasındaki ayrımın varlığıdır. Çocuğun çalışması tabirinden kastedilen mana; çocuk yaşta bireyin evde aile fertlerine yardım etmesi, işbölümüne katkı sağlaması veya eğitim hayatından artı kalan zaman dilimlerinde ailesinin kontrolünde ailesine yardımda bulunması ve iş becerilerini geliştirme durumudur. Çocuk işçiliği ise; çocuğun eğitim hayatının elinden alınarak sağlık ve güvenlik

zafiyetinin olduğu durumlar içerisinde çalışması ve çocuğun emeğinin sömürülmesi anlamı taşımaktadır (Çöpoğlu,1998:28). Buradan anlaşılacağı üzere çocuk işçiliği bir çocuk hakları ihlalidir ve kabul edilemezdir.

4.6.1. Sokaktan Kazanç Sağlayan Çocuk

Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü/Büro Amirliği Kurulu, Görev ve Çalışma Yönetmeliği'nin 4. Maddesinde; sokakta çalışan çocuk, aile bütçesine katkıda bulunmak amacı ile sokakta beceri gerektirmeyecek bir işte çalışan, günün büyük bir zamanını sokakta geçirip geç de olsa evlerine dönen, bazen okula devam eden çocuk olarak tanımlanmıştır (Kılıç,2009:12).

Sokaktan kazanç sağlayan çocukların çalıştıkları konumlar bilinse dahi buralardaki çalışan çocukların sayılarının ne kadar olduğunu belirlemek oldukça zor bir durumdur ve buna dair bir istatistik oluşturulamamaktadır. Fakat iklim değişikliklerine göre ve gece gündüz zaman dilimlerine göre sokak çocuklarında çalışan çocuklarının sayılarının değişiklik gösterdiği bilinmektedir (Öztürk,2019:49).

Çocukların sokaktan gelir elde etme durumu geniş bir sosyolojik perspektife sahiptir. Bu durum genellikle ekonomik, sosyal ve kültürel faktörlerin bir kombinasyonundan kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda çocukların sokaktan gelir elde etmesinin bazı nedenleri mevcuttur. Bunlar sıralanacak olursa;

- Öncelikle ailelerin maddi yetersizlikleri çocukları sokaktan kazanç sağlamaya yönlendirmektedir. Yoksullukla birlikte çocukların temel ihtiyaçları karşılanma noktasında yetersiz kalmakta ve çocuklarda bu durumu telafî edebilmek adına sokaklara yönelebilmektedir.
- Ayrıca eğitim düzeylerindeki başarısızlık ve okul eğitime olan ilgisizlik okulu terk etme ile sonuçlanabilmektedir. Bu bağlamda çocuk, kendine göre alternatif bir kaçış kapısı olarak sokaktan kazanç sağlamak isteyebilmektedir. Sokakta çalışan çocukların eğitim düzeylerinin genel olarak ilkokuldan terk oldukları görülmektedir.
- Bazı toplumlarda çocukların aile ekonomisine katkıda bulunması normal bir pratik olarak görülebilmektedir. Ancak bu durum çocuk işçiliği konusunda etik sorunları da beraberinde getirmektedir.
- Bu noktada devlet politikalarının etkisi de göz ardı edilemez. Eğitim ve sosyal yardım /politikalarının yetersiz olması, sokakta çalışan çocuk sayısını arttırabilmektedir. İlave olarak, çocuk işçiliğiyle mücadele eden kurum, kuruluş ve politikaların eksikliği de bu problemi daha fazla derinleştirmektedir.

Çocukların aileleri ile geçirmesi gereken vaktin yerini sokakta harcanılan zamanların tutması durumu aileden alması gereken psikolojik doyum ve güvenliğin yerini de sokaktaki akranları ve çevresi sağlamaktadır. Sokaktan kazanç sağlayan ve gününün büyük bir kısmını sokakta harcadığı mesai ile geçiren çocuklar kendilerine rol model olarak yine sokakta edindiği çevreden bireyler bulma olasılığı yüksektir. Bu nedenle çocuklar sokaktan edindiği rol modeller aracılığıyla suç işleme veya suça maruz kalma ihtimallerinin yüksek olduğundan söz etmek mümkündür.

4.6.2. Çocuk Oyuncular ve Çocuk Mankenler

18 yaş altındaki oyuncuların tamamına “çocuk oyuncu” denilmektedir. Medyada çocuk oyuncuların sıklıkla görülmesi ile ebeveynlerin çocuklarını oyunculuğa yöneltme arzu ve girişimlerinde de artış olmaktadır. Çocuk oyuncuların reklam, dizi ve filmlerde oynaması ile elde ettiği ekonomik kazanç ve popülerlik durumu çocukları ve ailelerini heveslendirmekte ve geleceklerini garanti altına alma isteği uyandırmaktadır (Arı,2023:10). Bu istek ile çeşitli ajanslara başvuruda bulunan aileler, çocuklarının oyunculuk serüveninin başlamasının ardından gelen problemlerden zamanla rahatsızlık duyabilmektedir. Ya da bu ün ve kazanılan kazanç ailelerin beklentilerini karşıladığı için çocuklarını oyunculuk kariyerinde ilerletmek istemektedir. Çoğu çocuk oyuncu kariyer hayatları boyunca farklı deneyimler kazanmaktadır ve bu deneyimler sayesinde profesyonellik sağlayıp kişisel gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Bu sayede çocuk

oyuncular, zamanla kendilerini daha rahat ifade etme, özgüven kazanma ve sosyal becerilerini arttırma yolunda ilerlemektedirler.

Bunların yanı sıra çocukların oyunculuk yaptığı süreçte maruz kaldığı problemler sebebiyle bazı sömürüler ile karşılaştıkları bilinmektedir. Bu bağlamda UNICEF, bazı durumlarda çocuk işçiliğinin sömürü mekanizması olduğunu belirtmektedir. Çocuk oyuncululuğunu sömürü olarak gösteren bazı problemler şu şekilde sıralanmaktadır;

- Uzun saatler çalışma
- Çok küçük yaşta tam zamanlı çalışma
- Toplumsal ve psikolojik stres yaratan, aşırı fiziksel güç gerektiren işlerde çalışma
- Yetersiz ve düşük işlerde çalışma
- Fazla sorumluluk yüklenen işlerde çalışma
- Öğrenime engel olan işlerde çalışma.

Sömürüye neden olan bir diğer faktör de, oyunculuk yapan bazı çocukların SGK' ya bağlı olmadan çalıştırılmasıdır (Tekin Yılmaz,2014:229).

Çocuklar yalnızca oyunculuk sektöründe değil, mankenlik sektöründe de popülerlik kazanmaktadır. Kameraya ve ekrana uygun bulunan çocukların reklam, moda, sanat ve benzeri çeşitli alanlarda kendini sergilemesi istenmektedir. Bu bağlamda çocuk bir nevi yüzü ve fiziğini kullanarak istenilen kıyafet ya da materyalleri üzerinde taşıyıp mankenlik yaparak da kazanç sağlayabilmektedir. Çoğu zaman modellik ve oyuncululuğun çocuklarda yaş sınırı gözetmeksizin yapıldığını görmekteyiz. Dizi ve filmlerde yeni doğan çocukların var olduğu sahnelerin yayınlanması, bez reklamlarında kendini gösteren bebeklerin varlığı ve çekilen fotoğraflar için mankenlik yaptığı gözle görülür bir gerçektir. Çocuk oyuncuları yalnızca TV medyasında değil, sosyal medyada da oldukça gündemdedir. Influencer ve sosyal medya fenomenleri sosyal medyada varlıklarını korumak ve popülerlik kazanmak adına ne yazık ki çocuklarının video ve fotoğraflarını sergilemektedir. Hatta video ve fotoğrafların ilgi çekici ve sevimli olması adına çocuklarına özellikle poz verdirmekte ve rol oynatmaktadır. Buradan anlaşılacağı üzere çocuk oyuncuları yalnızca ajanslar tarafından değil, çekirdek ailenin içindeki anne ve babalar tarafından da kullanılmaktadır.

Çocuk oyuncuları ve çocuk modeller, setlerde uzun saatler boyunca çalışabilmekte aynı zamanda eğitimlerine devam etmekte ve medya ile devamlı etkileşimde bulunmaktadır. Bu bağlamda çocuk oyuncu ve çocuk modeller bu tempolu yaşam tarzının içinde büyük çoğunlukla normal çocukluk aktivitelerinden bazılarını kaçırabilmektedir. Çocuk oyuncu ve modellerin çocukluklarını kaybetme riski bulursa bile bu durum tamamen bireysel ve çevresel faktörlere ve ailelerin yönlendirme biçimlerine bağlıdır.

4.6.3.Yeni Kazanç Kapısı “Youtube”: Çocuk Youtuber

Youtube, çeşitli amaçlar için kullanılan bir video paylaşım platformudur. Bireyler genellikle eğlenmek, bilgi edinmek, haber takibi yapmak ve müzik dinlemek gibi amaçlar ile Youtube' yi kullanmaktadır. Youtube, sosyal mecralar arasında eskimeyen ve kullanım sürekliliği artarak devam eden bir mecraadır. Bu sebepten ötürü bireyler bu platformda yalnızca izleyici kitlesi değil, içerik üretici kitlesinde de yer alabilmektedir. Youtube' de içerik üreticisi olan kesim, yaptığı bu iş ile izlenme oranı ve verdiği reklamlar ile para kazanabilmektedir.

Youtube, 120 farklı ülke ile işbirliği yapmaktadır. Youtube ile işbirliğinin olması için Youtube' nin sunduğu bazı şartlar mevcuttur. Bu şartlara göre; içerik üreticisinin son 12 ayda 4000 saati aşkın herkese açık izlenme süresinin olması, kanalına ait en az 1000 abone sayısının olması ve kanalının bağlı olduğu Adsense hesabına (Google reklam uygulaması) sahip olması gerekmektedir (Apak, 2022:45). Bunun dışında Youtube üzerinden para kazanmak için basit bir ev ortamı, Youtube' ye erişebilen teknolojik bir aygıt ve kameranın olması yeterli olmaktadır. Birçok iş grubuna göre zahmetsiz ve masrafsız görülen bu platform çocukların da ilgisini çekmekte ve çocuklara da kazanç kapısı sunmaktadır. Bu bağlamda birçok çocuk, Youtube üzerinden eğlenceli

aktiviteler, oyun videoları, eğitici içerikler gibi farklı konularda içerikler üretilip izleyici kitlesine sunarak hem dijital deneyim kazanmakta hem de izlenme oranına göre para kazanmaktadır.

Çocuklar, Youtube hesabı açarken ebeveyn kontrolünün olduğu belirtilse dahi paylaşılan videolar incelendiğinde içeriklerin çoğunlukla çocuk kontrolünde olduğu ve çocuk emeğinin ön planda olduğu görülmektedir. Çocuğun para kazanmak maksadı ile Youtube hesabını eğitim hayatına engel olacak şekilde aktif kullanması, içerik paylaşımı için psikolojik ve fiziksel olumsuzluklar yaşayabileceği ortamlarda bulunması, uzun süre kamera karşısında hareketsiz kalarak gelişiminin zorlaşması gibi durumlar çocuk işçiliğine işaret etmektedir (Erişir,2023:37). Diğer taraftan tüm bu olumsuzluklara maruz kalarak para kazanmaya çalışan çocukların ebeveynlerinin de bu duruma kayıtsız kalması ise çocuk hakları ihlaline sebebiyet vermektedir.

Yapılan bir çalışma, sosyal medya içerik üreticisi olan çocukların emek sömürüsüne dahil edildiğinden bahsetmektedir. Ebeveynlerin kazanç sağlamak amacı ile çocuklarını izleyici kitlesine pazarladığından, çocukların emeklerinin sömürüldüğünden ve istismar edildiğinden söz etmektedir. Bulgulardan yola çıkarak araştırmanın sunduğu sonuçlara göre; çocuklar sosyal medyada içerik üreterek bir üne kavuşmaktadır ve paylaştığı bilgiler, yayınladığı görüntü ile dijital bir ayak izi oluşturarak geleceğini tehdit altına almakta olduğu kanısına varmıştır (Atmaca,2021:44).

Bu kanıyı Youtube platformu üzerinden özelleştirmek mümkündür. Çocuk youtuberlar kişisel bilgilerin korunması hakkında yetersiz bilgiye sahip olup online ortamda özel bilgilerini yayınlatabilmektedir. Online olarak zorbalık ve eleştirilere maruz kalıp duygusal sömürüye uğrayabilmektedir. Ticari ilişkileri bağlamında çeşitli baskılara maruz kalabilmektedir ve zaman yönetimini verimli kullanamayarak eğitimde gerilik yaşayabilmektedir. Çocuklar, çevrimiçi varlıklarını yönetirken bu tehlikelere karşı savunmasız olabilmektedir. Bu bağlamda ebeveynlerin çocukları adına bilinçli ve tedbirli olması gerekmektedir.

4.7.Çocuk Yoksulluğu

Yoksullukla mücadele dünyanın her yerinde insanların mücadele ettiği bir kavramdır. Fakat ülkelerin gelişim düzeyleri ve tüketim ölçeklerine göre bu olgunun tanımı ve sınırları değişiklik göstermektedir. Çocukların yetişkinlere göre yoksullukla karşılaşma riski daha yüksektir. Yoksulluk içerisinde büyüyen çocukların temel haklarında da yoksun olduğunu unutmamak gerekir. Bu nedenle çocuk yoksulluğu ile mücadele ülkelerin gündeminde yer alan önemli konulardandır (Avşar Kurnaz,2007:48).

Çocuk yoksulluğu, genellikle ailesinin yoksul olma durumuyla ilgilidir. Çocuğun yoksul kabul edilebilmesi için ailenin kişi başına düşen harcanabilir geliri yoksulluk sınırının altında olmalıdır. Bu bağlamda tüketim alanında yoksulluk yaşayan çocukların diğer tüm alanlarda da yoksulluk içerisinde olma ihtimalinin yüksek olduğundan söz etmek mümkündür (Chzhen ve Ferrone, 2017). Yoksulluğun en büyük nedenleri eğitim düzeyinin düşüklüğü, ebeveynlerin işsiz olması yahut geçici işlerde çalışmak zorunda kalmalarıdır.

Aşağıdaki tablo TÜİK verilerine göre 2014-2023 yıllarındaki hane halkı tipine göre yıllık ortalama hanehalkı kullanılabilir fert geliri (TL) gösterilmektedir. Tablo incelendiği zaman 2014-2023 sürecinde hanehalkı fert gelirlerinde artış olduğu gözlenmektedir. Türkiye'de yıllık ortalama hanehalkı kullanılabilir gelirinin bir önceki yıla oranla %70,7 arttığı ve 2023 yılı itibarıyla 167 bin 983 TL olduğu görülmektedir.

Tablo 6. TÜİK Yıllık ortalama hanehalkı kullanılabilir geliri ve bir önceki yıla göre değişimi, 2014-2023

Anket yılı	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Gelir referans yılı	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Yıllık ortalama hanehalkı geliri (TL)	32 000	36 039	41 399	46 131	51 374	59 873	69 349	76 733	98 416	167 983
Bir önceki yıla göre değişim (%)	8,6	12,6	14,9	11,4	11,4	16,5	15,8	10,6	28,3	70,7

Kaynak: TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması,2023

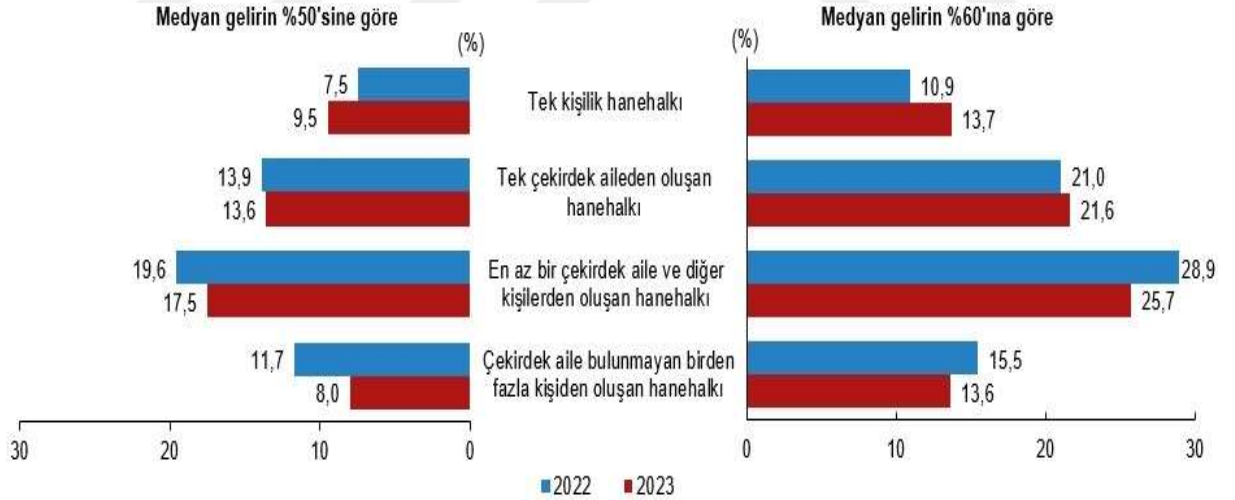
Aşağıdaki tabloda ise TÜİK'in yayınladığı 2014-2023 yılları arasındaki yoksulluk oranı yüzdelik olarak gösterilmektedir.

Tablo 7. TÜİK Eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirine göre hesaplanan yoksulluk oranı (%), 2014-2023

Anket yılı	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Gelir referans yılı	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Medyan gelirin %40'ına göre	8,7	8,7	8,4	7,4	7,9	8,3	8,9	8,5	7,6	7,4
Medyan gelirin %50'sine göre	15,0	14,7	14,3	13,5	13,9	14,4	15,0	14,4	14,4	13,9
Medyan gelirin %60'ına göre	21,8	21,9	21,2	20,1	21,2	21,3	21,9	21,3	21,6	21,7
Medyan gelirin %70'ine göre	29,4	29,5	28,7	28,1	28,5	28,5	29,0	28,7	29,3	29,7

Kaynak: TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması,2023

Tablodaki verilere göre medyan gelirin %40'lık dilimi incelendiği zaman yoksulluk oranında bir önceki yıla kıyasla %0.2'lik bir azalma olduğu görülmektedir. Medyan gelirin %70'lik kısmı incelendiğinde ise bir önceki yıla kıyasla yoksulluk oranında %0.4'lük bir artışın olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Hanehalkı Tipine Göre Yoksulluk Oranı (%), 2022,2023

Gelir referans dönemi bir önceki takvim yılıdır.

Kaynak: TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, 2023

2023 yılına ait hanehalkına göre yoksulluk oranları incelendiğinde, medyan gelirin %50' si bazındaki tek kişilik hanehalkının yoksulluk oranının bir önceki yıla göre %2'lik bir artış göstererek %9,5'e ulaştığı görülmektedir. En düşük yoksulluk oranının ise %8'lik bir oran ile çekirdek aile bulunmayan birden fazla kişiden oluşan hanehalkına ait olduğu anlaşılmaktadır. Medyan gelirin %60'lık kısmı incelendiğinde ise, tek kişilik hanehalkının yoksulluk oranında bir önceki yıla kıyasla %3,2'lik bir artış olduğu, tek çekirdek aileden oluşan hanehalkının yoksulluk oranında da bir önceki yıla oranla %0,6'lık bir artış içerisinde olduğu görülmektedir.

Tablo 6' da hanelerdeki ortalama yıllık gelirin her geçen yıl arttığını görmekteyiz. Tablo 7'yi incelediğimizde burada medyan gelirin %70'i ne göre 2019-2023 yılları arasında giderek yoksulluk oranının arttığını ve Tablo 8'nin medyan geliri %60'lık bandına göre 2023 yılında tek kişilik hane halkı ve tek çekirdekten oluşan hane halkında artış olduğunu görmekteyiz. Hanelerin yıllık geliri artsa bile bu durum ne yazık ki yoksulluk oranını düşürmemekte. Bilakis her geçen yıl artmaktadır. Gün geçtikçe hanelerde artan yoksulluk oranı elbette ki çocuk yoksulluk oranını da doğrudan etkilemektedir.

Çocuk yoksulluğu bağlamında sokak çocukluğu kavramı her geçen yıl artmaktadır. Yoksulluk nedeniyle çocukların çalışma hayatına girerek çocuk işçilik kavramı söz konusu olmaktadır. Yine yoksulluk çerçevesinde yanlış çevrenin yanlış yönlendirmeleri ve çocuğun belki de başka bir çaresi olmadığı düşüncesiyle hatalı davranışlarda bulunarak çocuk suçluluğuna girme durumu göz ardı edilmeyecek bir konudur. Bütün bunların yanı sıra korunmaya muhtaç çocuklar da dünyada ve ülkemizde her geçen yıl artmaktadır (Coşkun,2009).

Çocuk yoksulluğuna maruz kalan çocuk ne yazık ki çocuk haklarından cüzi bir şekilde yararlanmak durumunda kalıyorlar. Yoksul çocukların kötü çevre koşulları altında yaşadığını söylemek mümkündür. Sağlık hizmetlerine yeteri kadar ulaşamamaktadır. Ayrıca yoksulluk nedeniyle yetersiz beslenen çocukların sonuç olarak gelişimleri olumsuz bir şekilde etkilenmektedir. UNICEF'in "Dünya Çocuklarının Durumu Raporu" na göre;

- Yaklaşık 40 milyon çocuk obez ya da aşırı kiloludur.
- 149 milyon çocuk bodurdur, yani yaşlılarına göre oldukça kıssadır.
- 2 çocuktan 1'i temel vitaminlerden yoksuldur.
- 50 milyon civarı çocuk boyuna oranla çok zayıf kalmıştır (Kuru,2021:28).

4.8.Çocuk Suçluluğu

İngilizce de "juvenile delinquency" olarak bilinen ve Türkçe karşılığı "reşit olmayanın suçluluğu" tabiri ülkemizde daha çok "çocuk suçluluğu" kavramı ile popülerdir (Demirci,2021:37). 18 yaşını doldurmamış, reşit olmayan bireylerin suça karışma durumuna çocuk suçluluğu denilmektedir (Çopur, Ulutaşdemir ve Balsak, 2015: 131).

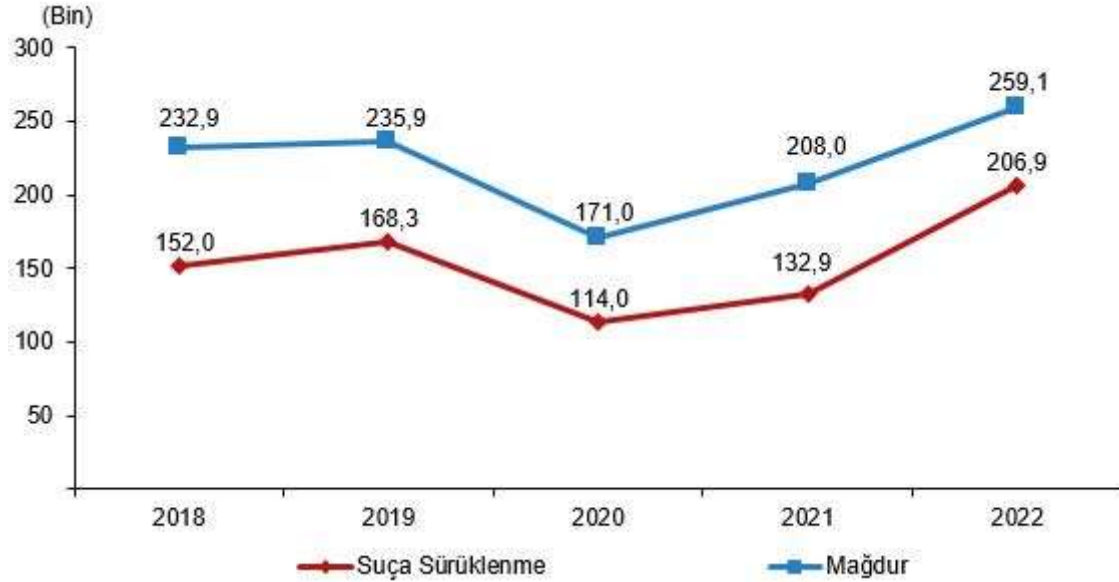
Çocukların suça yönelimindeki genetik ve biyolojik nedenleri ayırıp diğer nedenlere bakıldığında toplumsal olguların ön plana çıktığı görülmektedir. Bu bağlamda çocukların işlediği çeşitli suçların (gasp, hırsızlık, adam öldürme, yaralama, yan kesicilik, uyuşturucu kullanımı vb.) nedenleri arasında kültürel yapı, aile yapısı, kentleşme, akran grupları ve kitle iletişim araçlarının etkisi rol oynamaktadır. Çocuk suçluluğunda özellikle ailenin rolü çok önemlidir. Aile kavramı geçmişten günümüze başta ekonomik olmak üzere kültürel ve sosyal birçok faktörden etkilenerek yaşam tarzlarında değişiklik olduğu görülmüştür. Anne- baba eksikliği, ailenin yoksulluğu, ailenin eğitim yetersizliği gibi sebepler çocukların suça itilmesine açık kapı bırakmakta ve suçu daha rahat işlemesine olanak tanımaktadır (Avcı,2009).

Her çocuk, çocukluk döneminde doğruyu ve yanlışı, iyiyi ve kötüyü tam olarak ayırt edemediği için kendine göre küçük çaplı bazı suçlar işleyebilmektedir. Çocuklar suç eyleminde bulunduklarında bu davranışı neden gerçekleştirdiğine dair bilişsel ve ruhsal olgunluğa ulaşmamış olduklarından dolayı doğru bir yönlendirmeye ihtiyaç duymaktadırlar. İlerleyen yaşlarda neden ve nasılı ayırt etmeye başladığı zaman özellikle aile olmak üzere diğer çevresi ve bulunduğu kültürü taklit etmeye başlamaktadır. Bu bağlamda çocuk, toplumdaki bazı nedenler ile suça itilebilmektedir. Çocuk suçluluğu konusuyla ilgili Yavuzer, suçlu çocuğun olmadığı, suça itilen çocuğun olduğu kanaatinde. Bu görüş, çocuğun toplum tarafından suça sürüklenme kavramının benimsenmesine öncülük etmiştir (Çabuk,2022:131-132).

TÜİK'in sunduğu 2022 Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuk İstatistikleri Raporu' a göre, güvenlik birimine gelen veya güvenlik birimine getirilen çocukların karıştığı olay sayısı 601.754' a ulaşmıştır. Bu rakam, 2021 yılında sunulan rapordaki rakama göre %20,5' lik bir artışı göstermektedir. 259.106 çocuğun mağdur olarak, 206.853 çocuğun suça sürüklenmesi sebebiyle, 100.490 çocuğun bilgisine başvurma sebebiyle 12.684 çocuğun kabahat işlediği iddiası ile 16.499

çocuğun hakkında kayıp müracaatı yapıp daha sonra bulunması sebebiyle, 6.122 çocuğun ise daha farklı sebepler ile güvenlik birimlerine geldiği veya getirildiği sonuçları ortaya çıkmıştır. Aşağıdaki tabloda görüleceği üzere, 2018-2022 yılları arası suça sürüklenen veya mağdur olan çocukların istatistik oranları 2020 yılında düşüşe geçse bile sonraki yıllarda artarak devam ettiği görülmektedir.

Tablo 9. Çocukların güvenlik birimlerine geliş nedenlerinin yıllara göre sayısı, 2018-2022

Kaynak: Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuk İstatistikleri,2022

4.9.Çocuk ve Eğitim

Çocuk eğitimi, çocuğun bireysel ihtiyaçlarını anlama, onları destekleme ve gelişimlerini sağlama sürecini kapsamaktadır. Çocuğun eğitimindeki en önemli unsur; sağlıklı bir ilişki kurmak, çocuğun ilgi alanlarını önemsemek ve öğrenmeye açık bir ortam oluşturmaktır. Eğitim yalnızca akademik başarıdan ibaret olmamakla birlikte sosyal, duygusal ve pratik becerilerin gelişimini de içermelidir. Eğitim verirken çocuğun öğrenme stilini fark etmek ve bu çerçevede eğitim desteği vermek önem taşımaktadır.

4.9.1.Sınav Maratonunda Çocukluk Yaşamak

Eğitim sistemi tıpkı diğer tüm sistemlerdeki gibi belli bir girdiye, sürece, çıktıya ve geri bildirim mekanizmalarına sahiptir. Sınavlar ise, eğitimde elde edile verimin sonuçlarının öğrenciye, öğretmene ve ailelere göstermenin en sağlıklı yoludur. Eğitimin olduğu her yerde sınav sisteminin olması kaçınılmazdır (İnkaya,2019:1).

Türkiye bazında eğitim sistemi, sıklıkla değişime uğrayan ve sınav merkezli bir yapıya sahiptir (Tatlı ve Atmaca,2023:1329). Türkiye’de sınav sistemi yerel sistem ve merkezi sistem olmak üzere ikiye ayrılmıştır (Özdaş,2019:690). Yerel sistemde öğrenciler eğitim yılı içerisindeki okul başarısını okul sınavları ile ölçen bir sistem iken merkezi sistem ise, ÖSYM tarafından gerçekleştirilen ve okullarda bir üst kademeye geçişi belirleyen bir sınav sistemidir. Bu durum ülkemizde akademik kazanımların ve başarıların önem kazanmasına yol açmaktadır. Sınavlar özellikle okullarda bir üst kademeye geçiş esnasında ciddiye kazanmaktadır (Tatlı ve Atmaca,2023:1329). Öğrenciler merkezi sınav sistemi ile elde ettikleri başarı puanlarına uygun okullara yerleşim sağlamak ve yerleştikleri okullar akademik başarılarını etkileyerek ileride sahip olacakları mesleklere ulaşmada önemli rol oynamaktadır.

Merkezi sınavlar, öğrencilerin ciddi emekler ile başarı sağlayabildiği ve öğrencileri belirli bir sıralamaya dahil ettiği bir sistemdir. Öğrenciler elde ettikleri başarı sıralamaları ile okul tercihlerinde bulunmaktadır. Bu bağlamda aileler ve öğrenciler çocukların okul eğitimlerine ilave olarak özel dersler ve kurs merkezlerinden destek alma yoluna başvurmaktadır. Çocuklar başarı sıralamalarını yüksek tutmak adına okul zamanlarının dışında sınava hazırlık faaliyetlerine devam etmekte ve belki onlarca test kitabı bitirmektedir. Bu durum ise yıllardan beri öğrencilerin “yarış atı” tabirine benzetilmesine yol açmaktadır. Merkezi sınavlara ciddi emekler veren, uykusundan, eğlencesinden, aileyle geçirmesi gereken zaman dilimlerinden kısacası çocukluğundan fedakarlık yapan çocuklar bir süre sonra sınav kaygısı altına girmektedir. Aile ve toplumun sunduğu psikolojik baskıdan ötürü çocuk öğrenciler ciddi bir sınav kaygısı hissetmekte ve henüz çocukken üzerinde ağır bir stres yükü taşımaktadır. Bu bağlamda ailenin rolü önem taşımaktadır. Sınav maratonunda 2 farklı aile yaklaşımına değinilecek olunursa; uyumlu, sağlıklı ve tutarlı bir aile yapısı içerisinde eğitim hayatını sürdüren bir çocuk süreci pozitif tamamlayarak özerk bir yetişkin olma yolunda ilerleyecektir. Fakat çocuğu sınav maratonunda yarış haline girmesi için mücadele eden süreci stresli hale getiren bir aile ortamında ilerleyen çocuğun sınav kaygısı yaşaması kaçınılmaz olacaktır (Şahin,2017).

4.9.2. Uzaktan Eğitimin Çocukluğa Yansıması

Uzaktan eğitim, çoğu ülkenin kendi altyapı ve imkanları ile kurduğu, öğrencilerin, eğitim kurumlarının ve devletlerin hazırlıksız yakalandığı ani ve mecburi durumlarda öğrencilerin eğitimlerinin aksamaması adına uygulanan bir eğitim şeklidir (Enzel Pajo,2023:18). Uzaktan eğitim çeşitli dijital öğrenme araçları ve internet siteleri ile öğrenciye farklı eğitim deneyimleri yaşatabilmektedir. Öğrenci ve veli için zamandan ve maliyetten tasarruf sağlamaktadır. Ayrıca internet ve teknoloji kullanımının yaygınlaşması ile birlikte okula veya herhangi bir eğitim kurumuna ulaşmakta zorluk yaşayan çocuklar için kolaylık sağlamaktadır.

Uzaktan eğitimin avantajları olduğu kadar dezavantajları da mevcuttur. Uzaktan eğitim günümüzde özellikle Covid-19 salgınından sonra geleneksel okul ortamı eğitimine alternatif bir eğitim modeli olarak tercih edilme durumuna gelmiştir. Fakat uzaktan eğitimin beraberinde getirdiği olumsuzluklar sebebiyle çocuklar eğitimde zafiyet yaşayabilmektedirler. Bu bağlamda çocukların ve ergen bireylerin eğitimlerinin aksamaması ve zorunlu eğitimlerini ilgiyle tamamlamaları açısından okula düzenli gidilmesi önem taşımaktadır. Okul düzeninin devam etmesi çocuklarda akademik başarıyı arttırmaktadır (Karaağaç,2023:10).

Uzaktan eğitime yönelik yapılan bir çalışmanın sonuçlarına göre, çocuklar özellikle Covid-19 salgını sebebiyle uzaktan eğitime maruz kalmıştır. Bu bağlamda öğrenciler ve öğretmenler günlük yaşantıdaki teknoloji kullanımını arttırmak durumunda kalmıştır. Bilgisayar, telefon gibi aygıtlarla daha uzun süreler vakit geçirilmiştir. Buna ilave olarak uzaktan eğitim sürecinde öğretmenler kendilerini işe yaramaz ve yetersiz hissetmiştir ve bir nevi mesleki doyumsuzluk yaşamıştır (Karabudak,2023:77). Benzer olarak yapılan bir araştırma, öğretmen ve öğrencilerin online sistemdeki motivasyon düşüklüğünden bahsetmektedir. Özellikle online eğitim tecrübesi olmayan öğretmenlerin ders anlatım sırasında sistemsel ve kişisel nedenlerle ilgili olarak motivasyon düşüklüğü yaşadığından söz edilmektedir (Gurbetçi,2023:125).

Yapılan farklı bir araştırmanın bulgularına göre ise, uzaktan eğitimin öğretmen-öğrenci arasındaki diyalogun, sınıf arkadaşları arasındaki ilişkinin ve sosyalleşmenin olumsuz etkilendiği ortaya çıkmaktadır. Ayrıca ev ortamı şartları ve kardeş sayısının fazla olması gibi sebeplerden ötürü öğrencilerin bir kısmının derslere katılım noktasında zorluk yaşadığı ve etkileşimde kısıtlılık yaşadıkları belirtilmiştir (Yavuztürk,2023:73).

5.BULGULAR

5.1. TEMA 1: Aile İçinde Çocuk

5.1.1 Haber 1

Haber Başlığı: Çalışan Anneler Anlatıyor: ‘Okulda Sürekli Anneli Etkinlikler Düzenleniyor Katılamıyorum’ Bu Durum Anneleri ve Çocukları Nasıl Etkiliyor?,

ANAOKULUNDA DEVAMLİ ANNELİ FAALİYETLER YAPILIYOR, KATILAMIYORUM

Foto 1. Anne çocuk fotoğrafı

“Oğlum anasınıfına gitmeden önce 2 yıl kreşe gitmişti. Kreşteki çocukların annelerinin çoğu çalıştığı için bu dönemde çalışan anne olmanın zorluğunun farkında değildim. Kreşte yapılan etkinliklere sadece öğrenci ve öğretmen dahil olurdu. Fakat bu yıl oğlumun anasınıfına başlaması ile tam tersi bir deneyim yaşadık. Anasınıfındaki çalışan anne sayısı çok azdı. Oğlumu okula bırakma ve alma noktasında eşimle iş birliği yapıyoruz. Eşim okula bırakıyorsa çıkışta ben almaya çalışıyorum. Bu noktada problem yaşamıyoruz. Fakat sınıfta çalışan anne sayısı çok az olduğu için bilhassa annelerinde içinde bulunması gereken faaliyetler düzenleniyor. Eğer eşim işten vakit bulabilirse faaliyetlere o katılıyor. Fakat ben sürekli bu faaliyetler için işverenimden izin isteyemiyorum çünkü işin suistimale uğramasını istemiyorum. Anneli yapılan bu faaliyetlere kendimi geçtim bazen babasının bile katılamadığı zamanlar oluyor ve oğlumun sınıf ortamında yalnız kalması beni çok üzüyor. Yaşadığımız bu mağduriyetten ötürü okul idaresi ile görüşme sağladım ve çalışan annelerin yapılan bu faaliyetlere katılımının zor olduğundan bahsettim. Annelerin dahil olduğu faaliyetlerin sık sık yapılamamasını rica ettim. Görüşmemiz pozitif geçti fakat konuyla ilgili bir karar alındığını zannetmiyorum. Okul ortamı çocukların akranlarıyla sosyalleşme, öğretmenleriyle öğrenme yeridir ve biz anneler sürekli yanlarında olmak zorunda mıyız? Eğer biz devamlı çocukların yanında olacaksak çocukların okula gitmesinin ne manası olabilir ki?”

MÜDÜR TOPLANTIYA ÇAĞIRDIĞI İÇİN KIZIMIN 23 NİSAN ETKİNLİĞİNE KATILAMADIM *Hülya F. (37)*

“Yıllarca hep özel sektörde çalıştım. Resmi tatillerde bile işe gidiyordum. Geçen yıl kızım birinci sınıfa başladı ve 23 Nisan gösterisine hazırlanıyordu. Ben de bunun üzerine 23 Nisan günü için müdürümden erkenden izin alamaya çalıştım. ‘Bakarız’ gibi belirsiz ifadeler kurdu. En azından gösterinin olduğu zaman diliminde izinli olayım sonra işime tekrar döneyim deyince ‘tamam’ dedi.

23 Nisan sabahı işe gitti. Kızım evde gösteri için hazırlık yapıyordu. Daha sonra kızımın babası, babaannesi, anneannesi ve dedeleri ile birlikte okula gitti. Gösteri saati yaklaşıncı müdürümden tekrar izin alarak okula gideceğimi söyledim. Fakat müdür işten ayrılmayacağımı çünkü tam gösteri saatinde bir toplantı yapılacağını söyledi. Daha erkenden kendisinden izin aldığımı hatırlatınca da unutmış olduğunu ve toplantıya katılmam gerektiğini dile getirdi. O dakika yaptığım işten nefret ettim ve üzülerek toplantıya gittim. Kızım ben yanında olamadığım için çok ağlamış. Hatta gösteriye katılmak bile istememiş. Babası zor ikna etmiş. Akşam eve geldiğimde kızıma anlayabileceği şekilde durumu izah ettim ve yaptığı gösteriyi benim için tekrarlamasını rica ettim. Oda sevinerek kıyafetlerini yeniden giydi ve gündüz yatığı gösteriyi tekrarladı. Fakat ben üzüntüden ve sinirden kendimi çok yıprattım. Biraz düşününce aslında bu durumun çalışmakla değil de anlayışsız idarecilerle ilgili olduğunu varsaydım. Bende ertesi gün müdürümü resmi tatillerde bile bizleri çalıştırdığı için insan kaynaklarına şikayet ettim. Şikayetimden sonra resmi tatillerde izin kullanma hususunda önemli değişiklikler yapıldı. Hala aynı işyerinde çalışıyorum ve resmi günlerde işe gidip gitmemek bizim isteğimize bağlı halde.”

DİĞER BABALARDA ORADA OLSAYDI KEŞKE

Deniz K. (44)

Yaşanan hikayenin kahramanı olarak anlatayım bunu size..

İlkokul zamanlarımda annem özel sektörde çalışıyordu. O kadar yoğun çalışıyordu ki okul faaliyetlerine katılmayı bir kenara bıraktım, akşam sofralarında görüşemediğimiz zamanlar dahi oluyordu. Dolayısıyla okul sorumluluklarım hep babamdaydı. Babam aynı zamanda okuduğum okulda görev almaktaydı. Genellikle de derslerim iyiydi, ödevlerim tamdı, tartışmalara girmezdim ve sınıf başkanıyım. Bundan dolayı velimle konuşulması gereken çok konu yoktu. Öğretmenlerim velimi gördüğünde genelde hal hatır sorardı.

Fakat ben halimden memnun değildim. Çünkü arkadaşlarımdan anneleri devamlı okuldalardı.. Çocuklarını okula bırakır alırdı ve diğer annelerle arkadaşlık kurarlardı. Hafta sonları buluşurlardı. Bende bu nedenle kendimi hep eksik kalmış, dışlanmış hissedirdim.

O günlerden hatıra kalan bir fotoğraf var evde. Öğretmenler gününde öğretmenimize sınıfça bir hediye almıştık. Hediyeği öğretmenimize verdik. Gün bitimine doğru veliler okula geldiler ve günün anısına öğretmenimizle toplu bir fotoğraf çektik. Fotoğraftaki tek erkek veli benim babamdı. Öğretmenimiz dahil tüm veliler kadındı.

Bu nedenle annemi senelerce hep suçladım. “okula herkesin annesi gelirdi ama sen hiç gelmedin” gibi çok kızdım. O günleri hala üzüntülü hatırlıyorum. Annemin neden yanımda olmadığını şimdi anlayabiliyorum. Keşke babalarda okul ortamında sıklıkla bulunsalar. Her zaman annelerin okulda olması şart mı?

Bahsedilen örneklerden de görüldüğü gibi annelerin çalışma durumu ve okul faaliyetlerinden eksik kalma hali çocuklarda olumsuz etki bırakabiliyor. Bu konuyla ilgili uzman kişilerin fikirleri nelerdir?

Çalışan annelerin yaşadığı toplumsal baskılar ve kadınların her şeye yetişme arzusuna dair fikirlerini Öğretim Görevlisi ve Çocuk Gelişim Uzmanı Merve Mercan anlattı.

-Tüm rolleri birden sahiplenmek süper anne sendromu ile sonuçlanabiliyor.

-Çocuklar annelerinin çalışma hailinden değil, stresli ve yorgun olma durumundan etkileniyor.

-Ev hanımlığı, anne, eş ve çalışan kişi arasındaki dengeyi kurma arzusu baskıyı arttırıyor.

-Mükemmel anne olmaktan ziyade yeterli ve iyi anne olabilmek önemli.

Haber 1’ in içeriği anne-çocuk, ebeveyn-çocuk ve okul-aile ilişkileri ile ilgilidir. Haber başlığından da anlaşılabilirliği üzere haber kapsamında çalışan annelerin ve çocuklarının yaşadıkları sıkıntı ve mağduriyetler yapılan röportajlar ile örneklendirilmiştir. Bu bağlamda haber

içeriğine uygun olarak okul ortamında birbirine sarılan bir kız öğrenci ve annesinin fotoğrafı habere eklenmiştir.

Haberde toplam 3 ayrı röportaja ve sonunda da bir çocuk gelişim uzmanının röportajlar doğrultusunda ki tespitlerine yer verilmiştir. Bu röportajlar, çalışma yaşamı ile aile yaşamı arasındaki dengeyi sorgularken, toplumsal cinsiyet rolleri ve ebeveynlik beklentilerinin nasıl şekillendiğini göstermektedir. Röportajları daha özel incelemek gerekirse şunlardan bahsetmek mümkündür:

Birinci röportaj, çalışan annelerin çocuklarının okul etkinliklerine katılımıyla ilgili zorlukları vurgulamaktadır. Ana sınıfındaki etkinliklerin anneleri öne çıkardığı ve babaların katılımının zorlaştığı bir ortamda, annenin çalışma hayatıyla okul etkinliklerine katılım dengesini sağlamakta zorlanması gözlemlenmektedir. Toplumda çalışan annelerin çocuklarına katılımıyla ilgili toplumsal beklentiler, eğitim sisteminin işleyişi ve aile içi dinamikler ele alınmaktadır.

İkinci röportaj, iş yaşamıyla aile yaşamı arasındaki dengeyi vurgulamaktadır. Çalışan bir anne veya baba olarak resmi tatillerde aile etkinliklerine katılımın zorluğu ve iş yerindeki esneklik eksikliği gibi konular, iş yaşamı ile aile ilişkileri arasındaki gerilimleri ve toplumsal beklentileri ele almaktadır. Ayrıca, iş yerindeki yönetim anlayışının ve çalışanların haklarının önemi vurgulanmaktadır.

Üçüncü röportajda ise, çocuğun bakış açısından çalışan ebeveynlerin çocuklarının okul etkinliklerine katılımını ele alınmaktadır. Çocuk, diğer çocukların annelerinin sık sık okulda bulunmasının ve babaların az katılımının nasıl bir etki yarattığını açıklamaktadır. Ayrıca, çocuğun okul deneyiminde annesinin olmayışının duygusal etkileri ve babaların daha fazla katılımının önemi vurgulanmaktadır.

Bu röportajlar, çalışan ebeveynlerin iş yaşamı ile aile yaşamı arasındaki dengeyi, çocukların eğitimine katılımını ve toplumsal beklentileri ele almaktadır. Ayrıca cinsiyet rolleri, iş yerindeki yönetim anlayışı ve çocukların duygusal ihtiyaçları gibi konuları tartışmaktadır.

Bu haber, sosyolojik çerçeveden ele alındığında aile yapısı, cinsiyet rolleri, ebeveynlik ve çocuk bakımı gibi konuları gündeme getirmektedir. Haber içeriğindeki bazı sosyolojik unsurları şu şekilde sıralamak mümkündür:

Haberde öncelikle çalışan anne dinamiği dikkat çekmektedir. Röportajların tümünde çalışan annenin çocuklarının mağduriyetler ve annelerin yaşadığı zorluklar söz konusudur. Çocukların çoğunun annesinin çalışıyor olması, çalışan anne olmanın yaygınlığını ve çocuk bakımının profesyonelleşmesinin önemini göstermektedir.

Ayrıca haberde, geleneksel ebeveyn rollerinin değiştiğine dair işaretler bulunmaktadır. Babanın çocuğu okula bırakması ve annenin akşamları işten erken çıkarak çocuğu alması gibi rollerde esneklik gösterilmesi, geleneksel cinsiyet rollerine meydan okuyan bir durumu işaret etmektedir.

Haberde okul ve aile ilişkilerine değinildiği düşünülmektedir. Okul etkinliklerinin düzenlenme biçimi, ailelerin okul ve çocuk arasındaki ilişki dinamiklerini yansıtmaktadır. Haberde, özellikle annelerin katılımının beklenildiği etkinliklerin düzenlendiği ve bu durumun çalışan anneleri zorladığı belirtilmektedir.

Röportajda yer alan bilgiler doğrultusunda toplumsal beklentiler ve iş yaşamına ilişkin ifadeler mevcuttur. Kadın ve erkek cinsiyet rolleri çerçevesinde toplumun bireylerden bazı beklentileri vardır. Bu bağlamda bireylerin cinsiyete uygun davranışlarda bulunması talep edilir (Vatandaş, 2007). Sunulan haber doğrultusunda da toplumsal beklentiler nedeni ile, çalışma hayatı ve aile hayatında uyumlu olmak zorunda olan ailelerin karşılaştığı zorluklar vurgulanmaktadır.

Haberde toplumsal cinsiyet algısına da değinilmiştir. Toplumsal cinsiyet, kişilerin kadın ve erkek oluşunu temel alarak ortaya çıkan ve bu cinsiyetlerin nasıl algılandığı, davranışlarının ise nasıl olduğuyla ilgilidir (Coşgun, 2022:34). Haber, toplumsal cinsiyet bağlamında cinsiyet rollerini

ele almaktadır. Annelerin okul faaliyetlerine katılımının beklenmesi, toplumsal cinsiyet ve toplumun belirlemiş olduğu ve rollerini yansıtabilmektedir.

Okunan röportajlar kapsamında eğitim sistemi ve aile işbirliğinin önemi de vurgulanmaktadır. Okul yönetimi ve aileler arasındaki iletişim ve işbirliği önem taşımaktadır. Ailelerin okul politikaları ve etkinlikleri konusunda görüşmeler yapması, eğitim sistemi ve aileler arasındaki ilişkilerin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Bu sosyolojik analiz, aile yaşamı, iş yaşamı ve eğitim sistemi arasındaki karmaşık ilişkileri ve toplumsal dinamikleri vurgulamaktadır. Ayrıca, toplumsal cinsiyet rolleri ve eşitsizlikleri de tartışma konusu yapılmaktadır.

5.1.2.Haber 2

Haber Başlığı: Sultangazi’de 14 Yaşındaki Çocuk Evdeki Kavgadan Korkup Camdan Atladı

Haber başlığı yaşanan olayı tek cümle ile özetlemektedir. Bu bakımdan başlık haber içeriği ile uyumlu bulunmaktadır.

Başlıktan hemen sonra bir fotoğrafa yer verilmiştir.

Foto 2. Pencereden Atlayan Çocuk Fotoğrafı

Fotoğrafların birinde çocuğun penceren atladığı bina ve kız çocuğun iş yeri tabelasına düştüğü an çekilmiştir. Diğer fotoğrafta, olayın geçtiği sokağa ambulans ve itfaiye ekiplerinin destek ve kurtarma amaçlı geldiği görülmektedir. Üçüncü fotoğrafta ise olayın geçtiği bina önündeki kalabalık dikkat çekmektedir.

Haberin giriş kısmında olaya ait genel ve özet bilgiler yer verilmiştir. Bu kısımda, olayın Sultangazi’ de geçtiği ve buradaki bir evde çıkan kavga sonucu kokup kendini 2. Kattan aşağı atan bir çocuktan bahsedilmektedir. Haberin ifadesine göre çocuk, bir işyeri tabelasının üzerine düştüğü için yara almadan kurtulmuştur.

Haberin gelişme kısmında ise olaya ilişkin daha detaylı bilgilere yer verilmiştir. Bu bağlamda “ olay 18 Temmuzda 21:30 civarında Sultangazi’nin Sultançiftliği Mahallesi, Ordu Caddesi’nde yaşandı. Söylenenlere göre buradaki bir binanın ikinci katına Suriyeli bir aile taşındı ve aralarında çıkan tartışma iyice büyümeye başladı. Kavga sırasında hamile olan kadının karnına darbe gelmesi üzerine kadın fenalık geçirdi. Yaşanan bu olaylardan korkan 14 yaşındaki kız çocuğu kendini evin camından aşağı attı. İş yeri tabelasının üzerine düşen çocuk, ayağı kalkıp yeniden atlamaya çalıştı. Mahallede olaya şahit olan kişiler 112 ekiplerine haber verdikten sonra çocuğu atlamaması adına ikna çabalarında bulundular” ifadeleri yer almaktadır.

Haberin sonuç kısmında ise, “mahalleliler, birinci katta oturan komşulara çocuğu içeri almaları hususunda çağrılarda bulunurken birinci kattaki komşunun önce bu duruma kayıtsız kaldı daha sonra da tepkiler üzerine çocuğu tutup içeri çektiler. Daha sonra polis, itfaiye ve sağlık personellerinin geldiği görüntülendi. Çocuk kurtarıldı ve sağlık durumunun iyi olduğu öğrenildi. Darbe alan hamile kadın iste hastaneye götürüldü. Son olarak polis, yaşanan olay üzerine soruşturmaya başladı” bilgileri yer almaktadır.

Haber, bir fotoğraf ile devam etmektedir.

Foto 3. Pencereden Atlayan Çocuk Fotoğrafi 2

Fotoğrafta olaya kayıtsız kalan birinci kat komşunun perdesi çekili olan camı görülmektedir.

Foto 4. Pencereden Atlayan Çocuk Fotoğrafi 3

Son olarak bu fotoğrafta ise yine aynı komşunun kız çocuğunu içeri alma anına ilişkin hali çekilmiştir.

Yapılan bu haber analiz edildiğinde çocuk sosyolojisi ve aile dinamikleri hususunda bazı önemli noktalar içerdiği görülmüştür.

Öncelikle aile içi iletişime değinmek gerekmektedir. Bu kapsamda haber, aile içinde yaşanan bir olayın nasıl arbedeye dönüştüğünü göstermektedir. Yaşanan bu durum, aile içinde uyumsuzluk hali ve iletişim eksikliği olduğuna işaret etmektedir. Aile içi iletişim eksikliği ve yetersizliği durumunda çocukların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerini olumsuz etkilenmekte ve benliklerini zedelemektedir (Öztürk,2023:21).

Aile içinde yaşanan çatışma hali sonucunda kimi zaman aile içindeki bireyler olumsuz davranışlarda bulunabilmektedir (Babahanoğlu ve Özdemir, 2016). Haberde 14 yaşındaki çocuğun gerçekleştirdiği eylem, çocukların olay anında hızlıca gösterdikleri psikolojik davranışların örneği niteliğindedir. Bu tarz durumlarda çocukların duygusal ve psikolojik açıdan hızlıca etkilendiği ve bu etkiyi bir eyleme dönüştürebildiği anlaşılmaktadır.

Çocuklar için ev ortamı, kendilerini ait hissettikleri ve güvenli buldukları bir yerleşim yeridir (Bessell,2023). Bu bağlamda çocuğun korkarak kendini pencereden atma girişiminde bulunması durumu, çocuğun evine güvenle bağlanamadığının bir göstergesi olduğu düşünülmektedir.

Haberde aynı zamanda bir hamile kadının olduğu ve yaşanan arbede sırasında kadının karnından darbe aldığı belirtilmiştir. Kadının karnından aldığı darbe hem kendisinin hem de bebeğinin sağlığı açısından önem taşımaktadır. Bebeğin sağlığının korunması için annenin güvenli korunması önem taşımaktadır.

Dikkat çeken bir diğer husus, toplumsal duyarlılıktır. Sağlıklı ve güvenli bir yaşam alanında bulunmak için toplumdaki her bireyin kendine göre bazı sorumlulukları vardır ve bu sorumlulukları yerine getirmesi ile toplumsal duyarlılık oluşmaktadır (Bulut ve Karaca,2020). Haberde yaşanan olaya ilişkin toplumun aktif rol oynaması ve atlamaya çalışan kız çocuğunu vazgeçmesi için ikna etmesi, aynı zamanda alt komşularını harekete geçirmeye çalışmaları ile toplumsal dayanışmanın varlığı ön plana çıkmıştır. Bu durum, toplumun çocuk güvenliği ve refahını sağlama eğiliminde olduğunu göstermektedir.

5.1.3. Haber 3

Haber Başlığı:Çantada Ölü Bulunan Bebeğin Annesi ve Babası Tutuklandı Haberin giriş kısmında haberi yapılan olayın tek cümle halinde özeti sunulmuştur. Bu bağlamda, Uşak’ da ki bir arazide çanta içinde 2 günlük bir bebeğin bulunduğu ve bebeğin ebeveynlerinin ise tutuklandığı bilgisi yer almaktadır.

Haber bir fotoğraf ile devam etmektedir.

Foto 5. Ölü Bulunan Bebek

Fotoğrafta, haberde bahsedilen arazi ve arazide bulunan çantanın görüntüsüne yer verilmiştir.

Haber gelişme kısmı ile devam etmektedir. Bu kısımda olay daha detaylı bir şekilde okuyucuya aktarılmıştır. “18 Ocak tarihinde Uşak Fatih Mahallesi’nde yaşanan olayda R.H. isimli şahıs, bir arazide çanta içinde bir bebek cesedine rastladı. Ardından 112 ye ihbarda bulunarak olay yerine polis ekipleri geldi. Olay kapsamında soruşturma başlatılırken bebeğin cenazesi Uşak Eğitim ve Araştırma Hastanesi morguna götürüldü.”

Haber farklı bir fotoğraf ile devam etmektedir.

Foto 6. Ölü Bulunan Bebek Fotoğrafi 2

Fotoğrafta aynı arazi içerisindeki farklı bir görüntü yer almaktadır. Fotoğraftan anlaşıldığı üzere polis memurlarının olay yerine geldiği görülmektedir. Aynı zamanda çok sayıda insan çantanın etrafında toplanmıştır.

Haberin sonuç kısmında ise olaya ilişkin yapılan incelemeler ve bebeğin cesedi hakkında son durum bilgisine yer verilmiştir. Bu bağlamda “ polis memurları yaşanan olaya ilişkin güvenlik kameralarını inceledi. Uşak ve çevresinde doğum yapan kişileri tespit etti. Tespitlere göre 4 Ocak tarihinde Uşak Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nde bir kadın doğum yapmıştı fakat bebeğinin kimlik kaydını yapmamıştı. Bebeğin annesi olan K.G isimli kadının adresine ulaşıldı ve evde bebeğin olmadığı öğrenildi. K.G. ‘nin ifadesinin alınmasının ardından bebeğin babasına da ulaşılarak gözaltına alındı. Alınan ifadelerle göre bu iki kişinin sosyal medya üzerinden tanıştığı bilgisine ulaşıldı. 1 yıldır birlikteliği olan kişilerin evlilik dışı bir ilişkiden kaynaklı bebeklerinin olduğu ve bebeğe bakma durumlarının olmaması sebebiyle çocuğu 5 Ocak tarihinde bir araziye bıraktıklarını belirttiler.” bilgileri yer almaktadır.

Bu haber, çocukluk sosyolojisi bazında incelendiğinde çeşitli noktalara odaklanılmıştır.

Yaşanan olaydaki en önemli nokta aile dinamikleri ile ilgilidir. Haberde, cesedi bulunan bebeğin evlilik dışı olduğu ve bu nedenle bebeğe bakamayacakları belirtilmektedir. Ayrıca haberin sonuç kısmında bebeğin kimlik kaydının yapılmadığı bilgisi yer almaktadır. Tüm bunlar aile yapısındaki sorunları, istikrarsızlığı ve toplum normlarına uymadığının göstergesidir. Anne ve babanın çocuğunu terk etmesi toplumsal normlara aykırı bir davranıştır. Bu durum toplumda kabul edilmiş ve beklenen normların dışında kalmaktadır. En önemli etkenin evlilik dışı olması diyebiliriz. Toplumun kabul etmeyeceği bir birliktelikten kimsenin haberdar olmaması adına işlenen bir cinayet ve insanlık dışı bir tablo görülmektedir.

Bir diğer husus, anne ve babanın çocuklarına bakamayacaklarını ifade etmiş olmasıdır. Bu durum okuyucu tarafından ekonomik zorlukların olduğu düşüncesini oluşturmaktadır. Ebeveynlerin yaşadığı ekonomik zorluklar çocuk bakımını güçleştirebilmekte ve çocuktan vazgeçmelerine neden olabilmektedir.

Anne ve babanın çocuğuna bakamama durumunun bir diğer nedeninin ise eğitim yetersizliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Eğitim ve bilinç düzeyinin yetersiz olduğu ailelerde çocuk bakımı zorlaşabilmekte ve çocuk refahı olumsuz etkilenebilmektedir.

5.1.4. Haber 4

Haber Başlığı: Çocuk Hizmetleri Yurdunda 8 Yaşındaki Çocuğa Darp İddiası: ‘Güldüğüm İçin Darp Etti

Haberin başlığı haberin içeriği ile uyumlu ifade edilmiştir. İçeriği okumadan yalnızca haber başlığı dahi çocuk problemlerini oldukça acı dile getirmektedir. Başlık; çocuk mağduriyeti, çocuk istismarı, çocuk sağlığı, çocuk ihmali gibi çeşitli problemlerin varlığını bir arada özetleyerek örneklendirmiştir.

Haberin devamında söz konusu mağduriyeti yaşayan çocuğa dair fotoğraf karesine yer verilmiştir.

Foto 7. Çocuk Hizmetleri Yurdundaki Çocuğa Darp

Haberde mağdur olan çocuğa dair kullanılan görselde çocuğun hastane ortamında tedavisinin devam ettiği süreçte çekilen fotoğrafı yer almaktadır. Fotoğrafta çocuğun yüzünün bulanıklaştırıldığı görülmektedir. Bu bağlamda haber sayfasının mağdur olan çocuğun kimlik gizliliğini, güvenliğini ve mahremiyetini koruyarak hassas bir tutum sergilediği düşünülmektedir. Bu nedenle haber sayfası çocuğun temsilini KVKK’ya uygun bir şekilde sunduğu aşıkardır.

Haberin giriş kısmında “ Gaziantep’te yaşayan Umut K’nın (8) Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü’ne bağlı bir yurttaki kaldığını ve bir olaya gülmesi sebebiyle kendisiyle ilgilenen bakıcısının kendisini darp ettiğini söyledi. Yaşanan olaydan sonra kusma şikayeti ve burnunun kanamasından ötürü hastaneye sevk edilen Umut K’nın kafasında kanama ve kırıkların olduğu tespit edildi. Olayla ilgili Aile ve Sosyal Politikalar Gaziantep İl Müdürlüğü idari ve adli soruşturma başlattı.”

Giriş kısmında kısaca bir yetiştirme yurdunda meydana gelen şiddet vakasına yer verilmektedir. Bu bölümde yaşanan olay genel hatları ile özetlenmektedir. Haberde yetişkin olan bir bakıcının 8 yaşındaki savunmasız bir çocuğa uyguladığı şiddet anlatılmaktadır. Öncelikleyişkinin gücünü kötüye kullanarak bir çocuğu darp etme ve sağlık sorunlarına yol açabilme durumuna karşı bu gibi savunmasız çocukların ve grupların daha iyi koruma altına alınması gerekmektedir. Sunulan bu haber yaşanan ihmalkarlığı gün yüzüne çıkarmakta ve bizlerin bu konuda bilinçlenmesine sebep olmaktadır.

Haberin gelişme kısmında ise şu bilgiler yer almaktadır: “ 18 Ekim 2023 tarihinde Gaziantep’in Şahinbey İlçesi, Küçük kızılhisar mahallesinde Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı olan Çocuk Koruma İlk Müdahale Merkezinde yaşanan olayda, Umut K. (8), yurttaki bir

arkadaşının hareketine güldüğü için M.S. isimli kişi tarafından ciddi bir şekilde darp edildiğini söyledi. Olaydan sonra kusma ve burnunun kanamasından dolayı hastaneye kaldırılan Umut K.'nın kafasında kanama ve kırıklar olduğu tespit edilirken öte yandan yüzünde meydana gelen morluklar ve şişlikler dikkat çekti. Umut K.'nın annesi T.D ise olayla ilgili şikayetini şu sözlerle dile getirdi: 'Oğlum yurttan kalıyor ve bir arkadaşının hareketine güldüğü için bakıcısı tarafından darp ediliyor. Ardından üniversite hastanesine sevkı yapılıyor. Fakat durumu kötüleştiği için de buradan özel bir hastaneye alınıyor. Oğlumun hastanede olduğunun haberi bana geldiğinde olayın üzerinden 2 gün geçmişti. Ben geldiğimde oğlum yoğun bakımdaydı. Oğlum öldürürcesine şiddete uğramış.' Annesinin ifadesi üzerine Umut K.'nın ifadesi ise 'arkadaşımın bir hareketine gülmem üzere bakıcım geldi ve bana şiddet uyguladı. Beni defalarca kez kaldırıp yere vurdu. Bunun üzerine de bulantım ve kusmam oldu.' yönünde oldu.

Haberin gelişme kısmında ise yaşanan olaya dair tarih, yer gibi detaylı ibarelere yer verilmiştir. Bu kısımda giriş kısmında olmayan farklı bilgiler yer almaktadır. Burada mağdur olan Umut K. Ve annesinin ifadelerine yer verilmektedir. Umut K. Uğradığı saldırının içeriğinden bahsetmektedir. Annesi ise yaşadığı mağduriyeti dile getirmektedir. Anne T.D. 'nin ifadesi, oğlunun şiddete uğramasına yönelik duyduğu endişe ve korkusuna yöneliktir. Yaşanan bu olay anne T.D. gibi çocuğunu emanet ettiği bakıcılara karşı daha hassas ve şüpheli tavırlar takınmasına sebebiyet verebilmektedir. Ayrıca toplum tarafından da çocukların güvenliği ve refahı gibi genel endişelere olanak vermiştir.

Haberin sonuç kısmında ise, "yaşanılan olayla ilgili Aile ve Sosyal Politikalar Gaziantep İl Müdürlüğü tarafından idari ve adli soruşturma başlatıldığı ve savcılığa suç duyurusunda bulunulduğu ortaya çıktı".

Habere sosyolojik bağlamda bakıldığı zaman birkaç önemli unsur ortaya çıkmaktadır.

Öncelikle bu haberde yaşanan olayın çocuk hakları ihlaline örnek olduğunu belirtmek gerekmektedir. Çocuk hakları sözleşmesinin ilkeleri; adalet, eşitlik, hoşgörü, sevgi, çocuğun kendisiyle ilgi olan sürece katılımı, çocuğun görüşlerinin alınması gibi boyutları içermektedir (Dirican,2018:40). Bu bağlamda çocuklardan sorumlu kişilerin çocuğun fiziksel ve psikolojik sağlığını ve gelişimini sağlamak ve korumakla yükümlü olduğunu belirtmek gerekmektedir.

Yaşanılan olay çocuk hakları bazında değerlendirilecek olursa özellikle çocukların ifade hakkına değinilmiştir. 8 yaşındaki Umut K.'nın yaşanan olayı şeffaflığıyla anlattığı ve ifadesini vermekten çekinmedi anlaşılmaktadır. Bu durum, çocukların ifade özgürlüğüne örnek olarak çocukların sözlerinin ve ifadelerinin önemsendiğini ortaya çıkarmaktadır.

Haberde yaşanan olay kapsamında kurumsal ihmallerin olduğu düşünülmektedir. Çocuklarla ilgilenmek ve onların yetişmesinden yükümlü olmak beraberinde ciddi sorumluluklar getirmektedir. Bu nedenle çocuk eğitimi ve bakımı ile ilgili aile, kişi ve kurumların titiz, hassas, bilinçli ve özverili bir tutumla yaklaşım sergiliyor olması gerekmektedir (Semerci, Tural ve Yaman,2020). Bu haberin içeriğine göre kurum bazında ihmaller ve çocuk istismarı gibi ciddi suçların işlendiği anlaşılmaktadır.

Haberde bahsedildiği üzere ilgili mercilerin birtakım çalışmalar başlatması ile kamusal hassasiyetin ve duyarlılığın olduğu görülmektedir. Savunmasız bir çocuğa yönelik yaşanan bu üzücü olay sonucunda Aile ve Sosyal Politikalar Gaziantep İl Müdürlüğü'nün şikayeti üzerine soruşturma başlatıldığı öğrenilmiştir. Bu durum kamuoyunun bu tip durumlara karşı duyarlı ve tepkili olduğunu göstermektedir.

Son olarak yaşanan olay ve benzeri hadiselerin toplumda ve ailelerde güvenlik endişesine neden olacağı düşünülmektedir. Anne T.D'nin yaşanan bu üzücü olayla ilgili endişe, korku ve üzüntü duyduğu anlaşılmaktadır. Olay aynı zamanda toplum bazında da çocuklarının güvenliği hususunda bazı şüphelere ve endişelere mahal vermektedir.

5.1.5. Haber 5

Haber Başlığı: Sapık Babaya 160 Yıl İstendi

Haber başlığı kısa ve net bir şekilde haber içeriğini özetlemiştir. Çarpıcı ve dikkat çekici bir şekilde oluşturulan başlık, okuyucunun içeriğe yönelmesine neden olmaktadır.

Haber başlığının hemen ardından bir fotoğraf yer almaktadır.

Foto 7. Çocuk İstismarı

Fotoğrafta yer alan kişi haberde bahsi geçen kişilere ait olmayıp, internet ortamında kolaylıkla bulunabilecek nitelikte olan sıradan bir fotoğraftır. Fotoğrafın içeriği, eli ile kamerayı kapatarak kendini gizlemeye çalışan bir kız çocuğunu kapsamaktadır. Burada anlatılmak istenen mesaj, kız çocuğunun kendi yüzünü ve bedenini gizleyerek mahremiyetini korumaya çalışmasını beden dili ile anlatmaya çalışmasıdır. Bu bağlamda haberin başlığı ve ilave olarak sunulan görselin yorumlanması ile birlikte haber içeriğinde bir baba tarafından kız çocuğuna cinsel istismarda bulunduğu anlaşılmaktadır.

Haberin giriş kısmında yaşanan olaya dair özet bilgiler yer almaktadır. Bu bilgilere göre “Ş.K. isimli baba, 6-16 yaş aralığında olan 5 kızına uzun yıllar cinsel istismarda bulunması nedeniyle tutuklandı ve 160 yıl hapis cezası istendi.” açıklaması yer almaktadır.

Haberin gelişme ve sonuç bölümleri ise aynı paragrafta yer almaktadır. Bu bağlamda “ 43 yaşında Erzurum’da çiftlik işiyle uğraşan Ş.K. isimli şahıs, uzun yıllar boyunca 5 kızına cinsel istismarda bulundu. 2021 yılında 16 yaşında olan Z.K. isimli kızın jandarmaya şikayette bulunmasının ardından olay gün yüzüne çıktı. Z.K, babası Ş.K.’nın kardeşine 4 yıl, kendisine ise 9 yıl süreyle cinsel istismarda bulunduğunu söyledi. Yapılan şikayet sebebiyle tutuklanan baba, 2022 Mart ayında kızlarının verdiği ifadeleri değiştirmeleri sebebiyle serbest bırakıldı. Eve dönen Ş.K. aynı istismara devam etti. Z.K. isimli kızı, bu defa olanları video kaydına aldı ve yeniden şikayette bulunmasının ardından Ş.K isimli baba yeniden tutuklandı. Ş.K.’nın yeni yargılanma sürecine bir de video kaydı girdi. Bu nedenle Erzurum 1. Ağır Ceza Mahkemesi’nde tutuklu şekilde yargılanarak çocuğuna cinsel istismarda bulunma suçundan 160 yıl hapis cezası istendiği öğrenildi.”

Haberin gelişme bölümünde yıllardan beri süre gelen ciddi bir toplumsal sorun olan istismar olayının örneği yer almaktadır. İstismarın en acı olanı, çocuklara yönelik olan istismardır. Çocukluk çağında maruz kalınan istismar vakası, bireyin yaşam sürecinde ağır travmalar yaşamasına ve güven gibi hassas kavramlara olan inancını kaybetmesine neden olabilmektedir. Yaşanılan bu olay çocuk istismarına dair yalnızca bir örnektir. Olayın haberleştirilmesi durumu ise toplumsal bilinci arttırmakta ve bu gibi istismara uğrayan bireyleri cesaretlendirerek hukuk tarafından haklarını aramasına neden olabilmektedir.

Okunan haberin içeriğine dair bazı sosyolojik durumlara dikkat çekmek gerekmektedir.

Bir çocuğun en güvenilir bulduğu yer evi ve başta ebeveynleri olmak üzere ailesidir. Fakat haberde babası tarafından cinsel istismara uğrayan kız çocuklarının varlığından söz edilmektedir. Bu bağlamda Z.K. isimli kız çocuğunun babasına ve ailesine olan güveninin bittiğini ve kendisine yardım edebilecek birilerinin varlığının peşine düşerek jandarma ekiplerinden destek talep etmiştir.

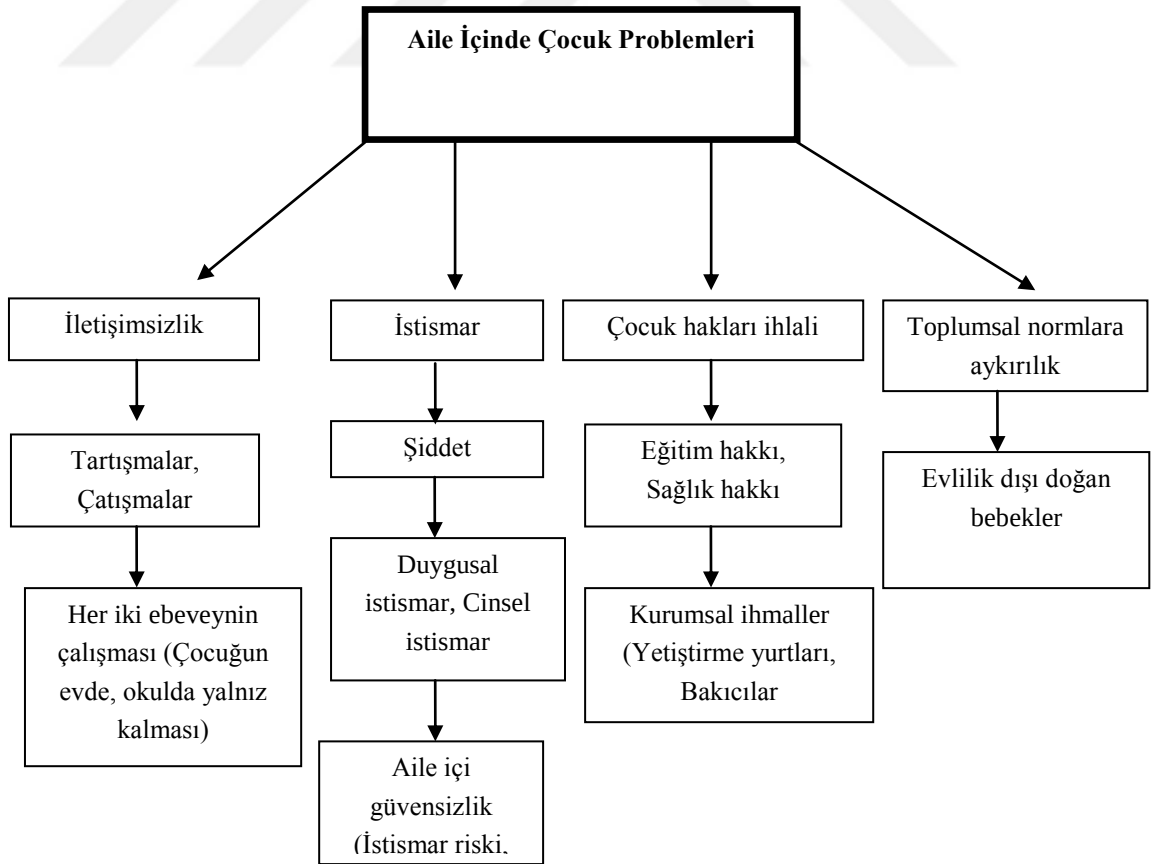
Yaşanan bu durum kız çocuklarının aile ilişkilerinin bitmesine ve yaşamı boyunca bu durumu içselleştirmesine neden olabilmektedir (Kara, Biçer ve Gökalp,2004).

Haberde kız çocuklarını istismar eden kişinin çocuklarının birinci dereceden yakını olan babaları olmasından dolayı çocukların güven ve bağlılıklarında kopukluklar olarak duygusal zedelenmeler ortaya çıkabilmektedir. Bu durum aynı zamanda aile içi iletişime de zarar vermektedir.

Haberde yer alan aile içindeki istismarın derinleşmiş hali şaşkınlık uyandırmaktadır. Yaşanan olaydaki istismar durumunun karmaşıklığı göz önündedir. İstismar yıllarca devam etmiştir ve kız çocukları bu istismardan telafisi zor mağduriyetler yaşamasına rağmen susmak zorunda kalmışlardır. Aile içinde istismara uğrayan çocukların büyük çoğunluğu konuştukları takdirde oluşabilecek sorunları düşünerek korkmaktadır. Bu nedenle yaşadığı mağduriyeti kimseye anlatmamaktadır (Akçe ve Doğan,2020: 13). Haberde bahsi geçen kız çocuklarının yıllarca suskun kalma sebebinin de endişeden kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Olayın sonunda Ş.K.'nın 160 yıl gibi büyük bir ceza istemine maruz kaldığı anlatılmaktadır. Bu bağlamdan yola çıkılarak adaletin varlığı ve hukuki çerçevede arandığı takdirde ceza boyutuyla bir karşılığının olduğu anlaşılmaktadır. 160 yıl hapis cezasının verilmesi ile verilen cezanın toplum ve hukuk nazarında cinsel istismarın karşılığının ne kadar ağır olduğu gösterilmektedir.

Bu haberlerde ortak tema, aile içinde yaşanan çeşitli sorunların çocukların sağlıklı bir çocukluk geçirmesini engellediği ve çocukluğun kaybolmasına neden olduğudur. Aile içi iletişimsizlik, şiddet, yoksulluk, güvensizlik ve istismar gibi faktörler, çocukların duygusal ve fiziksel sağlığını olumsuz etkilemekte ve sağlıklı bir çocukluk deneyimini engellemektedir. Bu bağlamda aile içindeki çocuk teması adı altındaki genel problemleri bir şema halinde sunmak mümkündür.

Şekil 2. Aile İçinde Çocuk

Bu şema, aile içindeki çocuk problemlerini haberlerden elde edilen veriler doğrultusunda gruplandırarak görselleştirmektedir. İletişimsizlik, istismar, çocuk hakları ihlali ve toplumsal normlara aykırılıkları altındaki temel başlıkların içinde farklı sorunlar yer almaktadır. Bu problemler, aile içerisinde çocukların sağlıklı bir çocukluk geçirmesini engelleyen ve çocukluğun kaybolmasına neden olan faktörler olarak görülmektedir.

5.2. TEMA 2) Dijitalleşen Dünyada Çocukluk

5.2.1. Haber 6

Haber Başlığı: İnternette Paylaşılan Çocuk Fotoğrafları Mahremiyeti İhlal Ediyor

Haberin başlığı yaşanan bir olayı değil, bir düşünceyi anlatmaktadır. Başlıktan yola çıkarak haber içeriğinin de yaşanan olaydan ziyade, yaşanan benzer olayların tümünü derleyen ve bu bağlamda sunulan bir fikrin haberleştirilmesi olduğu yönündedir.

Haberin giriş kısmında haberin içeriğine dair özet bilgilerde bulunulmuştur. Bu bağlamda “Prof. Dr. Mehmet Barış Horzum, ebeveynlerin çocuklarının fotoğraflarını sosyal medyada bilinçsiz şekilde paylaşmasının büyük riskler doğurduğunu söyledi. İnternet ortamında var olan ve dijitalleşmeyi iyi kullanan suç örgütlerinin internet kanalıyla eriştiği çocuk fotoğrafları üzerinden çocuk istismarı, çocuk pornografisi gibi bir çok suça karıştıklarını söyledi. Ayrıca ebeveynler sosyal medya hesaplarını herkese açık şekilde kullanıp çocuklarının fotoğraflarını paylaşırken dijital ayak izlerini oluşturduklarını ifade etti.” bilgileri yer almaktadır. Haberin içeriği kapsamında kısa bir bilgilendirme yapılmasının ardından daha fazla fikir sahibi olmak isteyen okuyucular için ileri paragraflarda daha detaylı bilgiler yer almaktadır.

Foto 8. İnternette Paylaşılan Çocuk Fotoğrafları Görseli

Haber başlığının hemen ardından haber içeriği ile ilgili bir fotoğraf paylaşılmıştır. Fotoğraf bulanık olmakla beraber, içeriğinde bir anne ve bebeğinin olduğunu görmekteyiz. Anne ve bebeğin diz üstü bilgisayara dikkatle bakıyor olması, yeni çocukluğun dijital nesne ve ortamlarda varlığını sürdürüyor olduğunun göstergesidir. Bu nedenle kullanılan bu görsel haber başlığına ve içeriğine uygun seçildiği düşünülmektedir.

Haberin gelişme kısmında daha detaylı bilgiler yer almaktadır. “Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü öğretim üyesi olan Prof. Dr. Mehmet Barış Horzum, Deepfake terimini ve internet ortamında çocuk fotoğraflarını paylaşmanın zararlarından bahsetti. Horzum, deepfake yani derin sahtecilik kavramını, farklı görüntü ve seslerin birleşimi ile manipülatif içerikler üretme durumu olarak tanımlıyor. Bu teknoloji aslında insanlığın faydasına olması gerekirken ne yazık ki günümüzde insanların gizliliğini ve güvenliğini riske atacak şekilde zararına kullanılıyor. Deepfake için oluşturulan içerikler internet ortamında var olan hesaplar ve görseller üzerinden elde ediliyor. Kötü amaca sahip kişiler için özellikle çocukların

kullandığı sosyal medya hesapları ve ailelerinin paylaştığı fotoğraflar üzerinden de kişisel bilgilere ulaştığına değindi.

Bu kısımda Prof. Dr. Mehmet Barış Horzum’ un internetin bilinçsiz kullanımının doğuracağı tehlike hakkında bilgi vermektedir. Bu bağlamda kendisinin de eğitim ve teknoloji alanında çalışıyor olması sebebiyle verdiği bilgiler önem taşımaktadır. Paragraf özellikle Deepfake sisteminin özelliklerinden bahsetmektedir. Doğrul kullanıldığı fayda sağlayacağı gibi, kötü niyete karşı yanlış kullanım sebebiyle de birçok sorun oluşturacağı söylenmektedir. Bu bağlamda Deepfake sisteminin etik bir şekilde kullanılması hususunda dikkat çekilmektedir.

Haberin gelişme kısmı şu şekilde devam etmektedir. “Horzum’un ifadelerine göre, ebeveynlerin çocuklarının fotoğraflarını herkese açık şekilde paylaşması gizliliğin korunmaması ve yıllar boyunca saklanan dijital ayak izlerinin oluşmasına neden oluyor. Mark Zuckerberg, sosyal medya hesaplarında çocuklarını paylaşırken yüzlerini kapatıyor. Bunu sebebi güvenlik ve gizlilik endişesi ya da bireysel tercih olabilir. Fakat yine de internet ortamının tehlikeye müsait bir mecra olmasından ötürü interneti ve sosyal medya hesaplarımızı bilinçli kullanmalıyız ve Zuckerberg’ in bu yaklaşımını uyarı niteliğinde algılamalıyız. Aileler, çocuklarının fotoğraflarını paylaşırken bu paylaşımı yalnızca yakın çevre değil, tüm art niyetli bireyler de görüyor. İnternet üzerinden suç izleyen örgütler bazı taktikler ile çocukların dikkatlerini çekerek onlarla irtibata geçmeye çalışıyorlar. Deepfake sistemi, çocukların internet üzerinden oynadığı oyunlarda dahi kullanılıyor. Oyun içerikleri öldürme, yaralama, cinsel içerik gibi birçok olumsuz örnekleri içerisinde barındırıyor. Bu nedenle aileler çocukların oynadığı oyunları bile önemsemeli ve kontrol etmelidir.

Bu paragraf çocukların mahremiyeti ve güvenliği noktalarına dikkat çekmektedir. Özellikle internet ortamında paylaşılan fotoğrafların çocukların geleceğe dair mahremiyetini risk altına almaktadır. Horzum’un ifadeleri dijitalleşmenin geleceğe dair yol açacağı bazı risklere odaklanmaktadır.

Haberin sonuç kısmı ise, çocukların internet üzerinden yaşadığı mağduriyetlerin üzerlerinde bıraktığı olumsuz etkilerden bahsetmektedir. Bu bağlamda, “ Horzum, mağduriyet yaşayan çocukların bunalıma girdiği, kaygı bozukluğu oluştuğu, kabus görme, altını ıslatma, stres ve en acı olanı intihar gibi olumsuzluklarla karşılaştığını ifade ediyor. Bu olumsuzlukları yaşamamak adına, ebeveynlerin internette fotoğraf paylaşımında bilinçli olması, çocuklarının paylaştığı fotoğrafları kontrol altına alması, bilmeyeni bilinçlendirmesi gibi önerilerde bulunuyor.”

Sonuç kısmı, haberde anlatılan tüm olası risklere karşı çocukların bu durumdan nasıl etkilenebileceğini açıklamaktadır. Bu nedenle yapılan haberin, çocukların ruhsal sağlığını ve güvenliğini koruma amacıyla yapıldığını görmekteyiz. Aynı zamanda bilirkişilere ve uzmana danışılarak oluşturulan haber içeriğinin güvenilir kılındığını söylemek mümkündür.

Sosyolojik olarak haber metni, çağdaş toplumun dijital teknolojilerle olan iletişimini ve bu teknolojilerin güvenlik risklerini açıklamaktadır. Haber, internet ve sosyal medyanın kişilerin güvenliğini ve mahremiyetini ne düzeyde etkilediğini açıklamaya çalışarak toplumsal farkındalığı arttırmayı hedeflemektedir. Sunulan bu haber, daha bilinçli kullanıcı ortamının ve güvenli iletişim kültürünün oluşmasında etkili olabilmektedir.

Bu bağlamda öne çıkan bazı sosyolojik açıklamalar yapmak mümkündür.

Haber, çocukların dijital ortamda maruz kalabileceği tehlikelere açıklık getirmektedir. Bu bağlamda çocuklar dolandırıcılık, istismar gibi suçların mağduru konumuna düşebilmektedir. Bu durum toplumun dijital güvenlik hususunda eğitim alarak bilinçlenmesi gerektiğine işaret eder.

Haberde çocukların ve ailelerin dijital güvenlikleri hususunda eğitim alması ve bilinçlenmesi gerektiğine işaret edilmektedir. Öğretmenler ve aileler bu husus da çocuklara rehberlik etmelidir. Bu durumda toplumun dijital okuryazarlığının artması yönünde olması gerektiğinin göstergesidir.

Haberde ailelerin çocuklarını özenle kontrol altında tutması gerektiğinden bahsetmektedir. Bu durum da aile içi iletişimin güçlü olma yolundan geçmektedir. Aile içi iletişimi güçlü ve verimli olan ailelerin bu tip mağduriyetlere daha az rastlama olasılığına sahip olduğu düşünülmektedir (Meral ve Çağlar,2021).

Haberin sonuç kısmında çocukların yaşadığı mağduriyetler çerçevesinde psikolojilerinin nasıl etkilendiğine yer verilmiştir. İstismar, dolandırıcılık ve siber zorbalık gibi tehditler çocukların psikolojik ve ruhsal sağlığına ciddi zararlar vermektedir (Kavurucu ve Küçük,2021). Bu durumda dijital dünyanın çocukların ruh sağlığı üzerindeki etkilerini incelemesi gerektiği düşüncesine varılmıştır.

5.2.2. Haber 7

Haber Başlığı: Bakan Yerlikaya Duyurdu: Tiktok'ta 13 Hesap Yöneticisi Tutuklandı

Haberin içeriğinde Tiktok'la ilgili gelişmelere yer verilirken yanı sıra PKK/KCK kapsamında tutuklanan kişilerin de bilgisi mevcuttur. Fakat haber başlığına bakıldığında haber içeriğinin yalnızca Tiktok'da ki tutuklamaların detaylarının olacağı izlenimi oluşmaktadır. Bu nedenle haber başlığının haberin içeriği ile uyumlu olmadığı ve haber içeriğini net yansıtmadığı kanaatine varılmıştır.

Foto 9. Bakan YERLİKAYA fotoğrafı

Haber başlığının hemen ardından konuyla ilgili Bakan Ali Yerlikaya'nın konuşma yaptığı bir fotoğrafa yer verilmiştir.

Haberin giriş kısmında haber içeriğine dair özet bilgiler yer almaktadır. Giriş kısmında, “ Ali Yerlikaya, 180 gün içerisinde yapılan operasyonları açıkladı. PKK/KCK kapsamında 1973 operasyon, kırsal alan kapsamında 11.668 operasyon yapıldı. 502 teröristin etkisiz konuma getirildiğini, 82 tanesi bombalı eylem olmak üzere 100 tane eyleminde engellendiğinin bilgisini verdi. Bunun yanı sıra Tiktok'da çocuklar üzerinden para sağlamak amacıyla müstehcen içerikler üreten 1332 hesap arasından 13 tanesinin tutuklandığı açıklamalarında da bulundu.” ifadeleri yer almaktadır.

Haberin giriş kısmında yer alan bilgilerden yola çıkarak devletin toplum sağlığına zararlı uygulamalar ve girişimler hakkındaki duruşunu ve koruma politikasının olduğunu görmekteyiz. Yapılan bu tür müdahalelerin ve operasyonların ifade özgürlüğüne engel olmadığını, tam aksine toplum sağlığını ve çocukların ahlaki gelişimlerini korumak adına olduğunu belirtmek gerekmektedir.

Haberin gelişme kısmında yapılan operasyonlar detaylandırılarak açıklanmıştır. Bu bağlamda devletin FETÖ' ye karşı tavrı, PKK/KCK vb. terör örgütlerine karşı tutumu, kaçakçılık, kadına şiddetle mücadele, 6 Şubat depremiyle ilgili gelişmeler ve siber suçlarla ilgili haberler sunulmuştur. Sunulan bu haberler doğrultusunda oluşturulan tema (Dijital Dünyada Çocukluk) ile bağlantılı olan detaylara yer verilecektir. Bu çerçevede “siber suçlarla mücadele kapsamında siber vatani korumak adına yapılan mücadeleler sürüyor. Son 180 gün içerisinde sosyal medyada 55.771 hesap üzerinden araştırmalar yaptık. Çocuk istismarına yönelik 431 hesap yöneticisine operasyon düzenlenerek 66 hesap yöneticisi tutuklandı. Tiktok özelinde yapılan operasyonda çocuklar

üzerinden para kazanmak amacıyla müstehcen içerikler üreten 1332 hesabın yöneticilerinden 13 tanesi tutuklandı.” bilgileri yer almaktadır.

Yapılan haberde çocukların internet ortamında güvende olabilmesi adına siber suçlarla mücadele ekiplerinin çalışmalarından bahsetmektedir. Bu bağlamda siber ortamdaki çocuk istismarı ve çocukların ahlakını bozan müstehcen davranışlara odaklanılmıştır. Konuyla ilgilil birkaç sosyolojik yaklaşımda bulunmak mümkündür.

Öncelikle sosyal medya platformlarının güvenliğine dikkat çekmek gerekmektedir. Tiktok gibi sosyal medya platformları çocukları korumak ve müstehcen içerikleri engellemek adına güvenlik önemleri almalı veya var olan önemleri arttırmalıdır. Çünkü bu gibi ahlaki bozan görüntü ve fotoğraflar çocukların sağlıklı gelişimine engel olmakta ve gelecek nesli tehlike altına almaktadır.

Haber bağlamında toplumsal sorumluluktan bahsetmek mümkündür. Tiktok gibi platformlar aynı zamanda kullanıcıları tarafından sosyal sorumluluk sahibi olmalıdır. Kullanıcılar bilinçli olmalı ve haberde bahsedildiği gibi özellikle çocukların bilincini olumsuz etkileyeceği düşünülen içeriklerin ve hesapların şikayet edilerek kapatılması talep edilmelidir.

Son olarak devletin siber suçlara yönelik gerçekleştirdiği müdahale ile kamu güvenliğinin sağlanmaya çalışıldığını söylemek mümkündür. Sosyal medya ortamında suç işlemek oldukça kolaydır. Siber suçların kolaylıkla işlenmesi durumu işlenen suç sayısını her geçen yıl arttırmaktadır (Kandır, 2023). Bu bağlamda devletin özveriyle binlerce hesaba ve yöneticiye karşı düzettiği operasyon devletin siber güvenliği özveriyle koruduğu, toplum ve çocuk sağlığını önemseydiği düşünülmektedir.

5.2.3. Haber 8

Haber Başlığı: Sosyal Medyada Gördü Denedi Ölümünden Döndü

Haber başlığından yola çıkarak sosyal medyadaki bazı akımların çocuklar için tehlikeli olabileceği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda haberin içeriği okunduğu zaman haber başlığı ile içeriğin birbirini tamamlar nitelikte uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Haber başlığının hemen ardından haber içeriğinde bahsi geçen çocuğa ilişkin video mevcuttur. Video kapsamında Tiktok’ da gördüğü akımın mağduru olan çocuğa ilişkin görüntüler yer almaktadır. Videoda cinsiyeti belli olmayan bir çocuğun hastanenin yanık merkezi ortamında çekilmiş röportajına yer verilmektedir. Mağdur çocuk, internette var olan bir çocuğun eline kolonya döküm çakmakla çakmağı çaktıktan sonra alevi söndürdüğünü ve kendisinin de bunu denemek istediğini söylemiştir. Bunun üzerine göğsüne kolonya döktükten sonra çakmağı çakmış fakat çıkan alevi söndürememiştir. Videoda göğsünün ve kafasının tamamen yanık olduğu ve sargıda olduğu görülmektedir. Bu nedenle çocuğun yüzü ve cinsiyeti belli olmamaktadır. Videonun devamında çocuk çok korktuğunu, öleceğini sandığını ve bir daha böyle şeyler denemeyeceğini ifade etmiştir. Haber içeriğine haberde bahsi geçen olayın video kaynının eklenmesi ile haberin güvenilirliği ve çekiciliği artmıştır.

Videodan hemen sonra haberin giriş kısmı yer almaktadır. Bu kısımda “ Olay Muş’ta geçiyor. F.K. adındaki kız çocuğu (11) sosyal medyadaki var olan bir deneyi denemesi üzerine kolonyayı vücuduna döküp çakmakla alevlendirdi.” Bilgisi yer almaktadır. Videoda çocuğun cinsiyeti belirgin değilken, giriş kısmında verilen bilgi ile olayı yaşayan çocuğun 11 yaşında ve kız çocuğu olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Gelişme kısmında ise “F.K.’ nın hemen göğsünün ve saçlarının alev alması üzerine banyoya gidip üzerine su döktü. Vücudundaki alevleri söndürdükten sonra ailesi hemen çocuğunu hastaneye götürdü.” bilgisi yer almaktadır.

Haberin sonuç kısmında ise çocukta oluşan zarardan bahsedilmektedir. Bu bağlamda, “çocuğun boyun ve göğüs bölgesinde 2. dereceden ve 3.dereceden yanıklar olduğu belirlendi. Tiktok’ da gündem olan bu tür akımlar üzerine İletişim Uzmanı Doç. Dr. Ali Murat Kınık değerlendirmelerde bulundu. Bu gibi deneylerin birer meydan okumadan ibaret olduğunu söyledi.

Sözlerine devam ederek, dikkat çekme arzusu çocukların bu gibi ölümcül girişimlerde bulunmasına sebebiyet verebilir ifadelerini kullandı.” bilgileri yer almaktadır.

Sonuç kısmında bahsi geçen olayın konusu ile ilgili bir uzmanın fikrinden yararlanmak haber kalitesini arttırdığı düşünülmektedir.

Bu haber çocukların ve gençlerin sosyal medyanın etkisinde kaldığına ve sosyal medyada gördüklerini kendi hayatlarında deneyimleme arzusuna kapıldıklarının örneğini sunmaktadır. Haber ayrıca, sosyal medyanın çocuklar ve gençler üzerindeki etkisinin gücünü gözler önüne sererek toplumun sosyal medya bazındaki tehlikelere karşı bilinçli olmasına imkan tanımaktadır. Bu nedenle yaşanan bu olayın haberleştirilmesi toplumsal bilinci arttırmaktadır.

Yaşanılan bu haber içerisinde bazı sosyolojik unsurları barındırmaktadır. Bu hususlar aşağıdaki gibidir.

Yaşanılan olay sosyal medyanın güçlü etkisinin temsilidir. F.K. isimli kız çocuğunun Tiktok’da gördüğü akıma dahil olmak istemesi sosyal medyanın güçlü etkisini simgelemektedir. Çocuklar ve gençler sosyal medyada gördüklerinden etkilenecek bilinçsizce gördükleri eylemleri taklit edebilirler. Bu taklitler ise kimi zaman ölümcül tehlikelere yol açabilmektedir.

Bir diğer husus sosyal medyada var olan tehlikeli akımlardır. Yeni nesil arasında oldukça zararlı bazı sosyal medya akımları mevcuttur. Sosyal medyanın cazibesine kapılan çocuklar ise belki dikkat çekme, beklide toplum içinde kimliğini ispatlama arzusu ve hevesi ile bu akımlara bilinçsizce kapılabilmektedir. Bu noktada ailelerin ve ebeveynlerin çocuk eğitiminde sosyal medyanın doğru kullanımını atlamamaları gerekmektedir.

Haberde bahsi geçen olayla ilgili bir uzmanın bilgisine ve tavsiyesine yer verilmiş olması haberin verimini arttırmaktadır. Ayrıca uzmandan alınan bilgiler ile bu olaydaki sorunun yalnızca bireysel boyutta olmadığını genel boyutta yaşanan bir olay olduğunu anlamaktayız.

F.K.’nın yaşadığı durumun hemen ardından ailesi tarafından hastaneye götürülmesi çocuğun sağlığının korunması ya da az hasar alması adına önemli bir harekettir. Fakat ailelerin çocuklarının yalnızken yaptığı faaliyetler hakkında bilgi sahibi olması ve onların takipçisi olması ile bu gibi zararlı davranışların önene geçebilecektir (Olgundeniz ve Aydoğan,2023:793).

5.2.4. Haber 9

Haber Başlığı: 15 Yaşındaki Muhammed Ali Vagon Üzerinde Selfie Yaparken Akıma Kapıldı

Haber başlığı haber içeriğini yansıtmaktadır. Haber başlığından hemen önce bir video yer almaktadır. Fakat videoda gösterilen haber ile başlıkta anlatılan haberler birbirinden bağımsız haberlerdir. Bu nedenle yayınlayan video haber içeriğini doğru desteklememektedir.

Haberin giriş kısmında “ Kırıkkale’de bir lisede eğitim gören Muhammed Ali Altundal’ın (15) arkadaşlarıyla iddiaya girmesi sebebiyle selfie çekme amacıyla tren garında bir yük vagonunun üzerine çıkması sonucu akıma kapılıp ağır yaralar aldı. 6 mayıs saat 16.30 civarında gardaki güvenlik görevlilerini atlatarak gara girdiler. Muhammed Ali arkadaşlarıyla iddiaya girdi ve gardaki vagonlardan birinin yukarısına girerek selfie çekmeye çalıştı. Elini havaya kaldırdığı sırada yüksek gerilim hattının akımına uğradı ve yere düştü. Muhammed Ali’nin ağır yaralanması üzerine arkadaşları ihbarda bulundu ve ambulansla hastaneye sevk edildi.” bilgisi yer almaktadır.

Haberin gelişme kısmında olaya dair güvenlik kamerasına yansıyan görüntülerden bahsedilmektedir. “ Kamerasına yansıyan görüntülerde Muhammed Ali’nin merdivenle vagona çıktığı an ve akıma kapılıp yere düştüğü an görüldü. Olayın üzerine konuşan anne Hidayet Altundal, ‘oğlum arkadaşlarıyla iddiaya giriyor. Arkadaşları yapamazsın filan diyor. Oğlumda bunun üzerine vagona çıkıyor. Tam elini havaya kaldırdığı sırada akımın enerjisine kapılıyor. Ardından alevlerle yere düşüyor. Güvenlik görevlileri olayı fark edince hemen müdahalede bulunuyor fakat yine de birkaç dakika yanıyordur’ ifadesinde bulunuyor.”

Haberin sonuç kısmında ise Muhammed Ali'nin sağlık durumu hakkında bilgi verilirken annesi Hidayet Altundal'ın da son sözlerinden bahsedilmektedir. "4 gündür hastanedeyiz. Doktorlar oğlumun hayati riskinin azaldığını söylediler. Bizler çocuklarımızı ne kadar ikaz etsek de onlar yine gençliklerinden dolayı bir heyecan uğruna böyle tehlikeli girişimlerde bulunabiliyorlar. Sırf sosyal medya hesaplarına fotoğraf atabilmek için hayatlarını tehlikeye atıyorlar. Özellikle 15-18 yaş aralığındaki çocuklarda bu daha fazla. Oğlumda yaşanan bu olaydan dolayı yeterince pişmanlık duyuyor. Yaşanan şey çok üzücü ve diğer çocuklarında bu üzüntüyü yaşamasını istemem. Bundan dolayı tüm çocukları uyarıyorum. Sosyal medyadan uzaklaşmasalar bile en azından sosyal medya için bu tarz riskli girişimlerde bulunmasınlar."

Yapılan haber, sosyal medyanın aktif kullanımına bağlı olarak sosyal medyada var olan popüler kültüre ve akımlara uyma eylemi sonucu ortaya çıkabilecek hatalı ve tehlikeli davranışları gündeme getirmektedir. Haber kapsamında bazı sosyolojik unsurlar mevcuttur.

Öncelikle haber çocuklar ve gençler arasında sosyal medyanın güçlü etkisini ve sosyal medyada paylaşım yapmanın güçlü arzusundan bahsetmektedir. Muhammed Ali'nin güvenlik görevlilerini atlatıp vagona çıkarak aldığı risk onun sosyal medyanın gücüne kapıldığının göstergesi olmuştur.

Muhammed Ali'nin risk alarak vagona çıkması durumu gençlerin kendi arasında risk alma eğiliminde olduğunun göstergesidir. Haberde bahsedilen "iddiaya girme" "hırslanma" tabirleri risk almaya sebebiyet vermiştir. Bu noktada akranların baskısı ve akranlar arasında kabul edilme arzusu önem taşımaktadır (Gündoğdu, Korkmaz ve Karakuş,2005:153).

Haberde Hidayet Altundal'ın oğlunu defalarca uyardığı bahsedilmektedir. Fakat tüm uyarılara rağmen Muhammed Ali riskli bir davranışta bulunmuştur. Bu durum gençler ve çocukların ebeveynleri ile iletişimde güçlükler yaşandığını ortaya çıkarmaktadır.

Haberde üzücü bir olay yaşanmıştır. Yaşanan bu üzücü olayın diğer ailelerde de yaşanmaması adına anne Hidayet Altundal bazı ikazlarda bulunmuştur. Altundal'ın ifadesinde yer alan ikazlar toplumsal sorumluluk kapsamına girmektedir ve toplumu bilinçlendirme amacı gütmektedir.

5.2.5. Haber 10

Haber Başlığı: Medya Paylaşımı Yüzünden Cinayet: 17 Yaşındaki Arkadaşını Bıçakladı

Haberin başlığı haber içeriğini anlaşılır şekilde özetlemiştir.

Haberin giriş kısmında habere ilişkin isim ve konuma yönelik bilgilendirmelerde bulunulmuştur. Bu bağlamda "uyruğu Suriye olan İbrahim A.(17). Gaziantep' te sosyal medyadaki paylaşımı nedeniyle kavga edip yaşıtı olan arkadaşı Muhammed Şeyh Ahmed'i bıçakladı ve ölümüne neden oldu." bilgileri yer almaktadır.

Habere ilişkin giriş kısmında özet bilgilere yer verildikten sonra olaya ilişkin bir fotoğrafa yer verildi.

Foto 10. Sosyal Medya Kavgası

Fotoğrafta yer alan mekanın Gaziantep’te olayın geçtiği sokak olduğu düşünülmektedir. Fakat görselde yer alan çocuğun fotoğrafının kime ait olduğu belirsizdir. Fakat fotoğrafın sosyal medyada paylaşılan fotoğraf olduğu düşünülmektedir. Fotoğrafa ek olarak soruşturmanın devam ettiği bilgisi yer almaktadır.

Haberin gelişme kısmında belirtilen il sınırlarından daha ayrıntıya girilerek mahalle ismine ve zamana yönelik bilgilere yer verilmiştir. Gelişme kısmı giriş kısmının tekrarına düşmüş gibi görülmektedir. Giriş kısmında farkı, yaşanan olayı daha uzun cümlelerle ifade etmiş olmasıdır. Bu kısımda yer alan bilgiler şu şekildedir. “Dün gece, Gaziantep’in Çağlayan Mahallesi’nde yaşanan olayda Muhammed Şeyh Ahmed (17), arkadaşı İbrahim A. ile ilgili sosyal medya hesabından bir paylaşımında bulundu. İbrahim A. paylaşımı kaldırmasını isteyince ikili arasında tartışma başladı. İkili daha sonra yan yana gelerek tartışmayı kavga boyutuna taşıdı. Kavga sırasında İbrahim A., arkadaşı Muhammed Şeyh Ahmed’i üzerinden çıkardığı bıçak ile yaraladı. Olaya tanık olan vatandaşlar hemen 112 ekiplerini bilgilendirdi. Sağlık ekipleri yerde kanlar içerisinde yatan Ahmed’i özel hastaneye sevk etti.”

Haberin sonuç kısmında ise Ahmed’in sağlık durumu ve İbrahim A.’nın son durumu hakkında bilgiler sunmaktadır. Bu kapsamda “ acil serviste müdahalede bulunulan Ahmed, tüm uğraşlara rağmen kurtarılamadı. İnşaat işçiliği ile uğraşan Ahmed’in cesedi otopsi yapılmak üzere adli tıp merkezine sevk edildi. İbrahim A. ise polisler tarafından gözaltına alındı.” bilgileri yer almaktadır.

Haberin sonuç kısmından sonra yukarıda birleştirilerek tek karede paylaşılan fotoğraflar tek tek yeniden paylaşılmıştır.

Foto 11. Sosyal Medya Kavgası Fotoğrafi 2

Haberi yapılan bu olay sosyolojik bakış açısıyla incelendiği zaman gençlik kültürüne, gençlerin iletişimine, şiddete ve dijital iletişime yer verildiği dikkat çekmektedir.

Haberde çıkan tartışmanın sosyal medya paylaşımı üzerine çıktığı belirtilmektedir. Çocuk ve genç yaştaki bireyler sosyal medyanın etkisi ile birbirini kıskanma ve kıyaslama duygularına kapılabilmekte ve şiddete başvurabilmektedir (Sağbaş, Ballı ve Şen,2016: 158). Bu bağlamda sosyal medya platformlarının gençlerde çatışmaya yol açabileceği ve gençleri birbirine kışkırtabileceği unsurundan bahsetmek mümkündür.

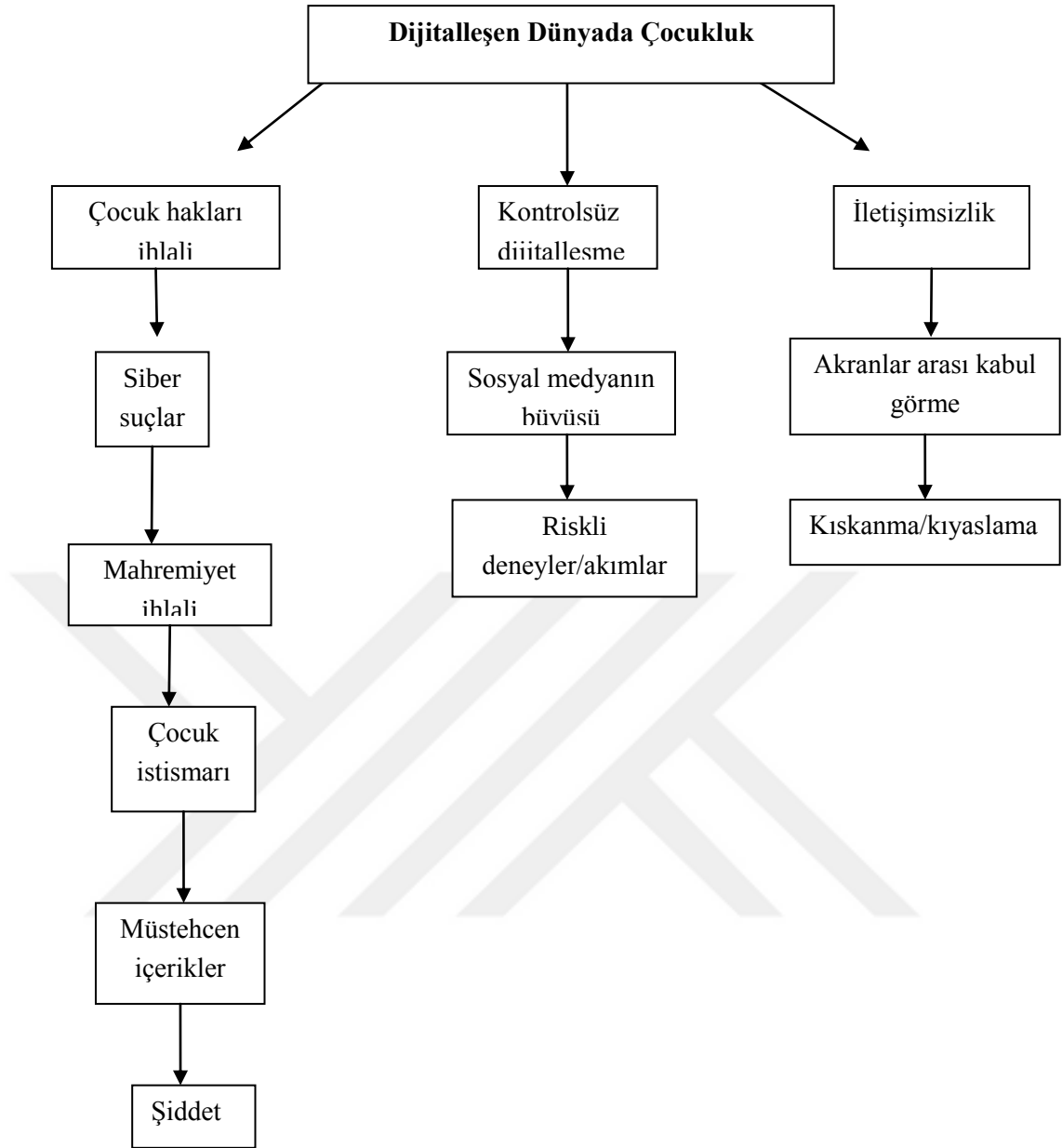
Yaşanılan anlaşmazlığın şiddet boyuna ulaşması durumu gençlerin iletişim dinamiklerini ve sorun çözme becerilerinin boyutunu göstermektedir. Sosyal medyada yapılan paylaşımlar aslında gerçek hayatta fiziksel şiddete dönüşebilecek kadar güçlü olduğunu görmekteyiz.

Haberde geçen olayı toplumsal normlar ve değerler açısından değerlendirmek mümkündür. Yaşanan bu trajik olaya şahit olan insanların sağlık ekiplerine haber vermesi ve bu olayın haberleştirilmesi yaşanan bu olayın kabul edilemez olduğunun ve karşılığında yasal yaptırımlar olduğunun göstergesidir.

Son olarak, olayda yaşanan duruma karşı soruşturma başlatılması, şüphelinin gözaltına alınması durumu hukukun üstünlüğünü göstermektedir.

Dijitalleşen dünyada çocukluk teması altında analiz edilen haberlerin tümünde çocukların kontrolsüz dijitalleşme, çocuk hakları ihlali ve iletişimsizlik ile birlikte karşılaştıkları tehlikeler vurgulamaktadır. Dijital platformlarda gerçekleşen bu gibi olaylar, çocukluğun geleneksel anlamının değiştiğini ve çocukluğun dijitalleşen dünyada birtakım risklere maruz kaldığını göstermektedir. Bu da, çocukluğun dijitalleşmeyle birlikte kaybolma sürecine girdiğini ve çocukların daha hassas bir şekilde korunması gerektiğini göstermektedir.

İncelenen haberler kapsamında çocuğu ve çocukluğu tehlikeye sürükleyecek bazı kavramlar ön plana çıkmıştır. Bu kavramlar daha anlaşılır olması üzere şema halinde sunulmuştur.

Şekil 3. Dijitalleşen Dünyada Çocukluk

Bu şemada, ana tema "Dijitalleşen Dünyada Çocukluk" kapsamında incelenen haberler ile ulaşılan kavramlara yer verilmiştir. Dijitalleşen dünyada çocukluk teması kendi içerisinde 3 başlığa ayrılmıştır. Başlıklar, dijitalleşmenin çocukluk üzerindeki etkilerini temsil ederken, altındaki kavramlarda bu etkileri daha ayrıntılı olarak açıklamaktadır. Bu şema, çocukluğun dijitalleşen dünyada nasıl kaybolduğunu ve bu kaybolmanın çeşitli yönlerini anlamak için bir çerçeve sunmaktadır.

5.3. TEMA 3) Sosyal Hayatta Çocuk

5.3.1. Haber 11

Haber Başlığı: İstanbul'da Çocuk Parkında Silahlı Saldırı: 4 Yaralı

Haber başlığı yaşanan olayı net bir şekilde açıklamaktadır. Bu sebeple haber içeriğinin özetini tek cümlede kapsamakta olduğu düşünülmektedir.

Haber başlığının hemen ardından habere ilişkin giriş bölümünde bazı bilgilere yer verilmiştir. Bu bağlamda “ İstanbul’un Eyüpsultan semtindeki bir çocuk oyun parkında silahlı saldırı oldu. İddialara göre parkta grup halinde oturan vatandaşlara husumetlisi olduğu bilinen motosikletli bir şahıs silahıyla ateş etti. Gerçekleşen silahlı saldırıda 1 tanesi çocuk olmak üzere 4 kişi yaralandı. Olayın ardından polis şüphelileri yakalamaya yönelik çalışmalarını sürdürüyor.” bilgileri yer almaktadır. Giriş bölümünün hemen ardından yaşanan olaya dair bazı görüntülerin fotoğrafları haber içeriğine eklenmiştir.

Foto 12. Çocuk Parkına Silahlı Saldırı

Eklenen fotoğraf, polisin olayın geçtiği konumdaki çocuk oyun parkında yürüttüğü çalışmaları destekler niteliktedir.

Eklenen fotoğraftan hemen sonra haberin gelişme kısmı yer almaktadır. “ Ulaşılan bilgilere göre olay İstanbul Eyüpsultan’ nın Karadolap Mahallesi’nde gerçekleşti. 3 kişi motosikleti ile çocuk oyun parkına yaklaştı ve durdu. İçlerinden birisi parkta oturan husumetlilerinin yanlarına gitti ve silahıyla ateş etti. Gerçekleştirdiği silahlı saldırıdan sonra tekrar motosikletteki arkadaşlarının yanına gitti ve hızlıca uzaklaştı.” Gelişme kısmında okunduğu üzere olaya ilişkin daha detaylı bilgiler yer verilerek haberi daha anlaşılır kılmıştır. Bu kısımdan sonra tekrar habere ilişkin farklı bir fotoğraf karesi yer almaktadır.

Foto 13. Çocuk Parkına Silahlı Saldırı Fotoğrafi 2

Eklenen bu fotoğrafta olayın geçtiği parkın polis tarafından sarı şeritler ile çevrelenerek girilmesinin yasaklandığı görülmektedir. Polisin bu uygulama ile olay yerini tekrar gerçekleşebilecek olası tehlikelere karşı korumak, delilleri saklamak ve vatandaşları etkilememek amacı taşıdığı düşünülmektedir.

Fotoğraftan sonra olayın sonuç kısmına yer verilmiştir. Bu kısım olay sonunda şüpheliler ve mağdurlar hakkında son bilgileri içermektedir. “Olayı gören vatandaşların ihbarı üzerine olay yerine sağlık ekipleri ve polis ekipleri ulaştı. Yaşanılan silahlı saldırıda 1 tanesi çocuk olmak üzere toplam 4 kişi yaralanarak hastaneye ulaştırıldı. Polisler ise olaya ilişkin şüpheli şahısları yakalamak için çalışmalar başlattı.”

Foto 14. Çocuk Parkına Silahlı Saldırı Fotoğrafi 3

Haberin sonuç kısmından sonra eklenen bu son fotoğrafta tekrar polislerin ‘girilmez’ önlemlerini gösteren bir kareye yer verilmiştir. haber içeriğine eklenen üç fotoğrafın hepsi neredeyse aynı tür fotoğrafları göstermekte. Olaya ilişkin görüntülerin haberde yer alması durumu habere canlılık katmaktadır. Fakat eklenen 3 fotoğraf birbirini tekrarlar nitelikte olmasından ötürü okuyucu nezdinde haberi uzatmaktadır.

Haberde bir şiddet olayına yer verilmiştir. Bu haber kritik iki önemli detay barındırmaktadır. Bu ve benzeri olaylar çocukların kent ortamlarındaki güvenliğinin boyutunu ve oyun anlayışlarını etkilemektedir. Bu bağlamda çocukluk sosyolojisi bazında bazı noktalara değinmek mümkündür.

Öncelikle yaşanan şiddet olayları çocukların ikamet ettikleri yerlere karşı güven duygularını zedelediğini belirtmek gerekmektedir. Yapılan bir çalışma, kentsel alanlarda işlenen suçların kırsal alanlara göre daha fazla olduğunu belirtmektedir.(Başaran,2021:639). Bu nedenle haberi yapılan bu ve benzeri olaylar sonucu çocukların kentlerdeki güvenliklerinin daha kritik olduğu düşünülmektedir.

Parklar dışarıdaki diğer alanlara kıyasla çocuklar için daha güvenilir alanlar varsayılmaktadır. Fakat haberi yapılan bu olayın park ortamında geçmesi çocukların parklardan korkarak uzaklaşmasına ve akranlarıyla sosyalleşmesinin zedelenmesinde büyük rol oynamaktadır. Özellikle şiddet olayları bu tür sosyal yerlerin çekiciliğini azaltmaktadır. Bu sebepten kentler her ne kadar bir çok imkanı içinde barındırarak cazibe yerleri olsa da güvenlik açısından çocukların ve ebeveynlerin endişe yaşamasına ve çocukların daha kapalı alanlarda oyun oynamasına sebebiyet vermektedir. Oysa çocukların sağlıklı gelişimlerinin sağlanması adına vakit geçirdikleri oyun alanlarının gerek konum olarak gerekse içerisindeki araç gereçlerin sağlamlığı bakımından güvenilir olması gerekmektedir (Özaslan ve Gültekin Akduman,2018:1319).

Yapılan haber, oyun kültüründeki değişime çağrıda bulunduğu düşünülmektedir. Kentlerdeki şiddet olayları çocukların dışarıdaki oyun kültürünü etkileyebilmektedir. Çocukların sağlıklı sosyalleşme süreçleri için, evin dışarısındaki ortamlarda, ebeveynlerinin gözetiminin olmadan oynadıkları fiziksel aktivite içerikli oyunlar önem taşımaktadır (Parker ve Al-Maiyah, 2022). Fakat haberde bahsedilen parkta silahlı saldırı gerçekleşmesi sonucu yaralanan 1 çocuk örneği, ebeveynlerin tedirginliğine sebep olmaktadır. Bu nedenle ebeveynler çocukları yalnız başına dışarıdaki oyun parklarına gönderme hususunda endişeye kapılabilmekte ve çocuklar ev

ortamında sosyallikten uzak oyunlar ile meşgul olmak zorunda kalabilmektedir. Bu durum çocukların oyun anlayışlarının değişmesine neden olmakta ve dışarıdaki oyun anlayışından evdeki oyun anlayışına yönelim sağlanmaktadır.

Haberde yaşanan olaya şahit olan vatandaşların polis ekiplerine haber verdiği görülmektedir. Bu durum toplumsal desteğin bir örneğidir. İhbar üzerine gelen polislerin şüphelileri yakalamak adına çalışma yapması ve olay yerini ‘girilmez’ şeritleri ile kapatması ise vatandaşların lehine aldığı güvenlik tedbirleridir. Güvenlik tedbirlerinin yaşanan bu üzücü olay sonunda alınması yerine olayların gerçekleşmesine imkan olmadan alınması daha doğru olacaktır. Özellikle çocuk oyun parkları gibi çocukların varlığının sık olduğu düşünülen yerlerin güvenlik önlemlerinin sıklaştırılması bu gibi olayların azaltılmasına neden olacaktır.

5.3.2. Haber 12

Haber Başlığı: Sivas’ta Bazı Köy Yolları Ulaşımına Kapanmış

Haber başlığının hemen öncesinde bir video yer almaktadır. Video, akşam saatlerinde traktör kullanan bir sürücü tarafından çekilmektedir. Sürücü yoğun kar yağışının ve köy yollarının karla kaplanma anını video kaydına almaktadır. Paylaşılan videonun habere eklenmesi haberin doğruluğunu desteklemektedir. Bu videonun hemen ardından yapılan habere dair açıklama mevcuttur. Bu bağlamda “ Sivas Akıncılar İlçesi’nin bazı köy yolları yoğun kar yağışı sebebiyle ulaşımına kapanmış. Yolu kapalı olan bir köyde hastalanan çocuk için ekipler tüm imkanlarını kullanmaya başladı.” bilgileri yer almaktadır.

Haber içeriğinde kısa ve öz bilgiler yer almaktadır. Ayrıca haber başlığı haber içeriğini destekler niteliktedir. Haber yaşanan bu olayı kısa bir şekilde özetleyerek sunsa dahi yaşanan olayın doğuracağı sonuçlar çocukluk bağlamında önem taşımaktadır. Bu bağlamda özellikle çocukluk sosyolojisi adına bazı hususlardan bahsetmek mümkündür.

İlk olarak sağlık hizmetlerine ulaşım noktası önem taşımaktadır. Haberde hastalanan çocuk kırsal bir alanda ikamet etmektedir. Gerçekleşen yoğun kar yağışı erişimi ve ulaşımı engellemektedir. Bu nedenle yalnızca çocuklar değil, tüm vatandaşlar bu mağduriyeti yaşamaktadır. Kar yağışının olmadığı durumlarda dahi kırsal alanların sağlık merkezlerine uzak olması ve imkanlarının yetersiz olması durumu, haberde bahsedilen olay gibi olası hastalık anında sağlık merkezlerine erişimin aksamasına neden olabilmektedir.

Diğer bir husus ise eğitimde fırsat eşitliğidir. Yaşanılan yoğun kar yağışı sebebiyle yolların kapanması durumu yalnızca çocukların sağlık hizmetlerine ulaşımında geri kalmasına neden olmamaktadır. Kapanan yollar çocukların okula ulaşımına ve eğitimden geri kalmasına da sebep olacaktır. Eğitimde fırsat eşitliği hususu bölgeler arasındaki farklılıklar ile güçlük gösterebilmektedir (İnan ve Demir,2018:339).Bu bağlamda kırsal alanların yetersiz imkanları çocukların eğitim aksaklıklarına yol açmaktadır.

Haberde bağlamında sosyal izolasyona değinmek mümkündür. Diğer kişiler ile iletişimde güçlük yaşanması ve sosyal irtibatın kısıtlı olması durumu birey sosyal izolasyon içerisine girmektedir. Bu durum sosyal ilişkilerde yetersizliğe sebebiyet vermekte ve kişiyi yalnızlığa sürüklemektedir. (Akbaş, Yiğitoğlu ve Çunkuş,2020:4543). Kırsal bölgelerde yaşayan çocuklar kentsel alanlarda yaşayan çocuklara oranla bazı sosyal imkanlardan yoksun olabilmektedir. Örneğin haberi yapılan olay gibi ulaşımın kısıtlılığı vb. bazı imkanların kısıtlı olması durumu çocukların sosyal izolasyon içerisine girmesine ve yalnızlaşmasına neden olabilmektedir. Oysa çocuklar farklı kültürel deneyimlere ve aktivitelere ihtiyaç duymaktadır.

5.3.3. Haber 13

Haber Başlığı: Cinayete Neden Olan Oyun Mavi Bebek İddiası

Haber başlığında “mavi bebek” oyununun cinayete sebep olduğu vurgulanmaktadır. Bir oyunun cinayete nasıl neden olacağı konusu okuyucuyu meraklandırmaktadır. Bu nedenle başlık, içeriği okumaya teşvik edici şekilde hazırlanmıştır.

Haber başlığından hemen önce haberde bahsi geçen olaya ilişkin video görüntüsüne yer verilmiştir. Videoda yer alan görüntüde cinayeti işleyen çocukların polis eşliğindeki görüntülerine yer verilmiştir. Kameranın video kaydı aldığı sırada çocuklar kimliklerini gizlemek adını yüzlerini kapatmıştır. Videonun ilerleyen saniyelerinde oyunun mağduru olarak cinayete kurban giden 12 yaşındaki Hürkan'ın Kayseri Devlet Hastanesi morgundan çıkış anı yer almaktadır. Morgdan çıkarılan Hürkan, ailesi tarafından cenaze aracına yüklendiği izlenmektedir. Videoda Hürkan'ın cenaze namazına ilişkin anlara da yer verilmiştir. Videonun sonunda Hürkan, ailesi ve sevdikleri tarafından son yolculuğuna uğurlanmıştır.

Haberin giriş kısmında yer alan bilgilerde “ bir gün evvel 13 yaşındaki T.Ş. isimli çocuğun 12 yaşındaki Hürkan Samet Durmaz'ı öldürmesi üzerine polis memurlarına verdiği ifadede bir bilgisayar oyunundan etkilediği için bu cinayeti işlediği söyledi. Bahsettiği oyunun isminin ‘mavi bebek’ oyunu olduğu iddia edildi. T.Ş. ifadesinde, bu oyunun bir arkadaşını öldürmesi gerektiğini söylemesi üzerine T.Ş.’nin de bu görevi gerçekleştirdiğini dile getirdi.” bilgileri yer almaktadır.

Haberin gelişme kısmında yaşanan olayla ilgili bir uzmanın görüşlerine yer verilmiştir. Bu bağlamda, “Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi’nde görsel iletişim tasarımı anabilim dalı başkanı olan Doç. Dr. Ali Murat Kırık, 2022 yılında kullanıma sunulan Mavi Bebek oyunu hakkında konuştu. ‘Mavi Bebek oyunu çocukları intihara sürüklüyor. Oyunda bazı talimatlar veriliyor. Bu oyun çocukların telefonlarına casus yazılımlar yükleyerek çocukların kişisel verilerine ulaşıyor ve tehdit ediyor. Telefonlarına birtakım özel mesajlar gönderiyor. Bu nedenle gençler ve çocuklar da oyundan çıkamıyorlar.’” bilgileri yer almaktadır.

Haberin sonuç kısmında ise farklı bir uzmanın görüşlerine yer verilmiştir. “Kayseri Şehir Hastanesi’nde görev yapan çocuk ve ergen psikiyatri uzmanı Dr. Özlem Kahraman’ın görüşlerine göre, insanlar saldırgan bir şekilde dünyaya gelmezler. Sosyal çevrelerinde şahit olduğu bazı durumlar nedeniyle saldırganlaşırlar. Çocuklar da oyunlarda şiddeti temsil eden karakterleri taklit ediyorlar ve bu nedenle saldırganlaşıyorlar.”

Haberin yapılan bu olay, bilgisayar oyunlarının çocuklar üzerindeki etkilerini ve özellikle bazı oyunların tehlike barındırdığını vurgulamaktadır. Çocukların oyun anlayışları değişmektedir ve dijital oyunların yükselişiyle birlikte yeni oyun tarzları ortaya çıkmaktadır. yapılan haber bağlamında çocukların oyun anlayışları üzerine bazı sosyolojik unsurlara yer vermek mümkündür.

Haberde yer alan olay kapsamında dijital oyunların çocuklar üzerindeki etkisi ön plana çıkmaktadır. “Mavi Bebek” oyunu gibi dijital olan oyunlar çocukların geleneksel oyun anlayışından uzaklaşmasına neden olmaktadır. Dijital oyunların etkisi altında kalan çocuklar zamanla fiziksel rolü olan oyunlardan uzaklaşma ve dijital platformlardaki oyunlara kapılmaktadır. Bu durum çocukların oyun anlayışlarını ve tercihlerini önemli ölçüde etkilemektedir.

Haberde bahsedilen olay baz alınırca dijital dünyada riskli oyunların varlığının yadsınamaz bir gerçek olduğunu söylemek mümkündür. Mavi Bebek oyunu dijital ortamda oynanan bir oyundur. Dijital ortam da Mavi Bebek gibi tehlikeli oyunların varlığı söz konusudur. Dijital platformlarda zararlı ve tehlikeli oyunların kolay erişilebilir olması durumu çocukların büyük riskler ile karşı karşıya kalabileceğinin bir göstergesidir.

Bir diğer dikkat çeken husus ise çocukların dijitaldeki interaktif deneyimidir. Dijital ortamlardaki interaktif oyun deneyimi geleneksel oyunlarda daha farklıdır. Dijital ortamda oyun oynayan çocuklar, oynadıkları oyundaki karakterleri yönetebilmekte ve kendi arzularına göre kurgular düzenleyebilmektedir. Yani oyunu oynayan kişi, oyunu yönlendirme deneyimine sahiptir(Güregen,2020: 9). Bu durum çocukların oynadıkları dijital oyunlara bağlanmasına sebebiyet vermektedir.

Dijital oyunların sık kullanımı çocukların sosyal ilişkilerini ve kendini ifade etme becerilerini etkileyebilmektedir. Bu oyunlara maruz kalan çocuklar, akranları ile yan yana gelip geleneksel oyunlardaki gibi işbirliği yapma hallerinden uzaklaşabilmektedir. Aynı zamanda bu oyunların kontrolsüz kullanımı ile çocuklar şiddete meyilli olmakla beraber bazı psikolojik sorunlar ile de karşı karşıya kalabilmektedirler (İrmak ve Ardic, 2018: 71).

Son olarak ebeveyn kontrolünün önemine dikkat çekmek istenmektedir. Yeni nesil oyun anlayışında dijital oyunların yükselişe geçmesi ve dijital ortamda sınırsız şekilde faydalı veya zararlı oyunların var olması durumu ebeveynleri seçiciliğe yönlendirmektedir. Haberde bahsi yapılan olayda cinayeti işleyen T.Ş. isimli çocuğun ebeveynleri çocuğunu takip etme noktasında eksiklik yaşamış olduğu varsayılmaktadır. Ebeveynler olası tehlikeli içerik ve oyunlara karşı bilinçli olmalı ve bilinçlendirmelidir.

5.3.4. Haber 14

Haber Başlığı: İstanbul'da Şüpheli Kamyonetten 13'ü Çocuk 38 Kaçak Göçmen Çıktı

Haber başlığı haber içeriğinde anlatılmak isteneni anlaşılır bir şekilde ifade etmektedir. Haber başlığının ardından haberin giriş kısmına yer verilmiştir. Bu kısımda haberde yaşanan olaya dair özet bilgiler yer almaktadır. Bu bağlamda, "Sultangazi" de yol kontrolü sırasında bir kamyonet durduruldu. Kamyonetin içerisinde 13 tanesi çocuk olmak üzere toplam 38 kaçak göçmenin varlığı tespit edildi. Kamyonetin içerisinde yapılan aramalar sonucu ruhsatsız bir silah ve uyuşturucu maddeler ele geçirildi. Aracın sürücüsü ise insan kaçakçılığı şüphesi ile gözaltına alındı." bilgileri yer almaktadır.

Haberin giriş kısmında özet bilgiler sunulduktan sonra bir fotoğrafa yer verilmiştir.

Foto 15. Kaçak Göçmen Fotoğrafı

Fotoğrafta polis tarafından arama sonucu yakalanan kaçak göçmenler görülmektedir. Fakat bu fotoğrafın yaşanan bu olayda çekildiği bilgisi kesin değildir. Fotoğraf dikkatli incelendiğinde içlerinde çocuk yaşta bireylerin olduğu düşünülmektedir.

Haberin gelişme kısmında, giriş kısmında olmayan bazı detaylara yer verilerek olay daha anlaşılır halde sunulmuştur. "İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Sultangazi ilçesinde asayişin sağlamak adına çeşitli çalışmalar başlattı. Sultangazi'nin 50. Yıl Mahallesi'nde gerçekleştirilen uygulama anında polisler tarafından şüpheli gözüken bir kamyonet durduruldu ve arama başlatıldı. Yapılan aramada kamyonetin kasasında 13 tanesi çocuk olmak üzere 38 tane yabancı uyruklu göçmen olduğu tespit edildi. Şoför T.A. isimli şahıs ise tutuklandı."

Haberin sonuç kısmında ise kaçak göçmenlerin ve kamyonet sürücüsü hakkında son bilgilere yer verilmiştir. Bu bağlamda, "incelemeler sonucu kaçmaya çalışan göçmenlerin para karşılığı belirli kişilerle anlaşarak Yunanistan'dan geçerek Almanya'ya gitmek istedikleri belirlendi. Polis tarafından yakalanan göçmenlerin gerekli işlemlerinin yapılmasının ardından İl Göç İdaresi geri gönderme merkezine doğru sevkleri yapıldı. Kamyonetin sürücüsü olan T.A. isimli şahıs ise göçmen kaçakçılığı suçu sebebiyle tutuklandı." bilgileri yer almaktadır.

Haberdeki en önemli nokta kaçak göçmenler arasında çocukların var olmasıdır. Haberde bahsedilen çocuklar göçmenliğin bir parçası olmuştur. Bu bağlamda çocukluk sosyolojisi bazında birkaç husus ön plana çıkmaktadır.

Haberdeki olay kapsamında öne çıkan ilk konu çocuk hakları ihlalidir. Haberde belirtilen çocuklar kaçakçılık esnasında yakalanmıştır. Bu durum çocuk hakları bazında değerlendirmek mümkündür. Uluslararası yasalarda çocukların korunması ve refahının sağlanması öncelik taşımaktadır (UNICEF Çocuk Haklarına Dair Sözleşme). Fakat haberde yakalanan kaçak göçmenler arasındaki çocukların başta güvenlik, sağlık ve gıda ve barınma gibi temel haklardan yoksun kalmıştır. Bu durum çocuk hakları ihlaline neden olmaktadır.

Yapılan ihlaller içerisinde bazı riskler taşımaktadır. Dolayısıyla çocukların kaçakçılık esnasında birtakım risklere maruz kalma ihtimalleri mevcuttur. Bu bağlamda istismar, sömür, fiziksel ve duygusal şiddet gibi tehlikeler çocukları olumsuz etkilemektedir.

Olay kapsamında kaçakçılığın çocuklar üzerinde bazı psikolojik izler bıraktığını söylemek mümkündür (Özdemir ve Budak,2017: 212). Göçmenlik durumu çocuk yaştaki bireyleri olumsuz etkilemektedir. Çocuklar yabancı oldukları ülke ve ülkenin diline karşı yabancılaşmaktadır. Bu yabancılaşma hali, belirsizlik ve güvensizlik durumu çocukların duygusal anlamda zedeleyebilmektedir.

Bir diğer husus ise adaptasyondur. Adaptasyon sağlayabilmek için yaşanan yerin adetlerine ve geleneklerine uyum sağlamak gerekmektedir (Karaeminoğulları, Doğan ve Bozkurt,2009:333). Haberde yer alan çocuklar, Almanya'ya ulaşabilseydi ülkenin kültürel ve coğrafi yapısına uyum sağlamakta zorlanabilme ihtimalleri mevcuttur. Yeni bir dil, yeni bir kültür, yeni bir eğitim sistemi gibi faktörler çocukların yaşadığı ortama entegre olmasında güçlükler neden olmaktadır.

Kaçak göçmenlerin yaşadığı problemlerden birisi de aidiyettir. Yeni bir ülkeye göç eden, özellikle kaçak göç eden çocuklar ulaştıkları ülkenin toplumuna karşı aidiyet problemleri yaşamaktadır. Oysa bireyler yaşadıkları topluma olan aidiyetini, kısaca ait olma duygusunu inşa etmesi ile toplumsal ilişkileri güçlenmekte, geliştirilmekte ve sürdürülebilir bir hal almaktadır (Sözer,2019: 419). Fakat yaşadıkları kültür çatışması, kimlik karmaşası, dışlanma vb. unsurlar çocukların aidiyet kurmalarını zorlaştırmaktadır.

5.3.5. Haber 15

Haber Başlığı: İzmir'de Akıl Almaz Olay! 4 Yaşındaki Çocuk Okuldan Kovuldu Sebebi Şaşırttı

Haber başlığı haber içeriği ile ilgili ipuçları verse dahi konunun tam olarak ne olduğu anlaşılmamaktadır. Bu da haberin okunma arzusunu artmasına neden olmaktadır.

Haber başlığının hemen ardından bir fotoğraf karesine yer verilmiştir.

Foto 16. Okuldan Kovulan Çocuk Fotoğrafı

Fotoğrafta yaşanan olayın mağduru olan çocuğa ve babasına ilişkin görüntüler yer almaktadır. Mağdur olan çocuğun yüzü haber sitesi tarafından gizlenmiştir. Bu bağlamda haber sitesinin haberi yaparken çocuğun kimlik gizliliğine ve güvenliğine önem verdiği anlaşılmaktadır.

Fotoğrafın hemen ardından haberin giriş kısmı yer almaktadır. Bu kısımda “İzmir Torbalı’da ki belediyeye ait olan bir anaokulunda okuyan 4 yaşındaki çocuğun şımarıklık yaptığı sebebi ile okuldan atılması üzerine çocuğun babası tepki gösterdi. Baba, ‘kimsenin böyle bir şey yapmaya hakkı yok. Oğlum okuldan korkuyor artık’ sözlerinde bulundu” bilgileri yer almaktadır.

Haberin gelişme kısmında ise, “İzmir’in Torbalı Belediyesi’nde olan Kültür Sanat Akademisi Anaokulu’nda geçen günlerde bir olay meydana geldi. M.A. (4) isimli çocuk anaokuluna yeni başladığı sıralarda şımarıklık yaptığı söylenerek okuldan atıldı. Torbalı İlçesi’nin esnafı olan baba Abdulselam Aslan, ‘oğlum hevesli bir şekilde okula kaydoldu. Oğlumu okula bırakıp döndüm ve dersin sonuna doğru F.E. isimli öğretmeni beni arayarak çocuğumun şımarıklıklarıyla uğraşamayacağını söyledi ve çocuğumu gelip okuldan alıp farklı bir okula yazdırmamı istedi. Bende öğretmene oğlumun henüz 4 yaşında olduğunu hatırlattım ve şımarıklık sebebiyle okuldan almamın doğru olmadığını ifade ettim. Buna rağmen okula gittiğimde oğlumu ve beni kovdular. Oğlumun psikolojik durumu hiç iyi değil ve okula gitmekten korkuyor artık. Kimsenin bize bunu yapmaya hakkı yok.” bilgileri yer almaktadır.

Haberin sonuç kısmında olayın gidişatına dair son bilgiler yer almaktadır. Bu bağlamda “baba Aslan, öğretmen hakkında şikayetçi oldu. Bunun yanı sıra Torbalı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü yaşanan olay ile ilgili incelemeler başlattı. M.A. isimli mağdur çocuğun ise farklı bir devlet okuluna kayıt yaptığı belirlendi.” bilgileri yer almaktadır.

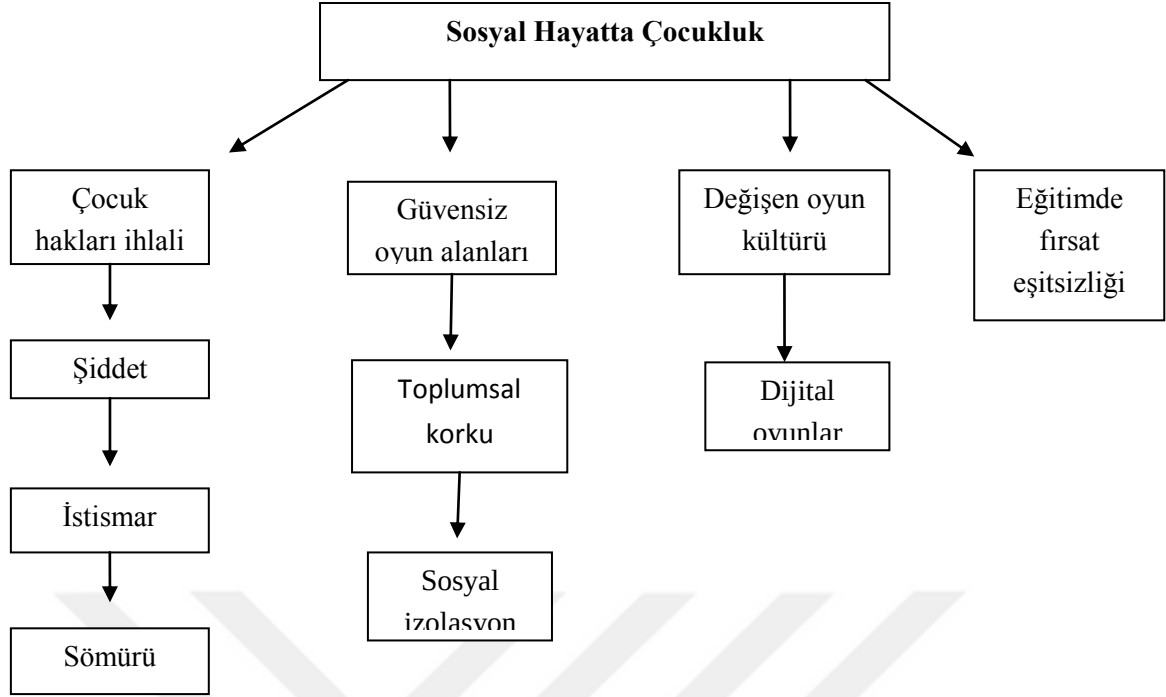
Haber bağlamında bazı sosyolojik unsurlar yer almaktadır.

Haberde bir anaokulunda okuyan çocuğun geçerli bir sebep olmadan okul idaresi ve öğretmeni tarafından okuldan kovulma durumu tartışılmaktadır. Eğitim sistemi içerisinde idarenin ve öğretmenlerin sisteme uygun bir rol üstlenmesi gerekmektedir. Aksi takdirde çocuklar eğitime uzaklaşmaktadır.

Haberde çocuğun okula gitme fobisinin oluştuğu bilgisine yer verilmiştir. Çocukların eğitim süreçlerinde yaşadıkları olumsuz durumlar çocukların psikolojik zarar görmesine neden olabilmektedir.

Son olarak haberde çocuğun öğretmeni ve babası arasındaki iletişimi ön plana çıkarmaktadır. Okul idaresinin, öğretmenlerin ve ailelerin arasındaki ilişki çocukları da etkilemektedir. Arada kurulan ilişkinin doğruluk payı arttıkça çocuğun eğitime yaklaşımı da aynı oranda olumluluk kazanacaktır (Ceylan ve Akar,2010: 44).

"Sosyal Hayatta Çocuk" teması altında incelenen haberler doğrultusunda bazı kavramlara ulaşılmıştır. Belirlenen kavramlar, çocukluğun kaybolmasıyla doğrudan ilişkilidir çünkü bu kavramlar, çocukların yaşamlarını olumsuz etkileyen faktörleri temsil etmektedir. Örneğin, şiddet, güvensiz oyun alanları, çocuk hakları ihlali ve istismar gibi unsurlar, çocukların güvenliğini tehdit ederken, eğitimde fırsat eşitsizliği ve sosyal izolasyon çocukların sağlıklı gelişimini engellemektedir. Bu faktörler, çocukların sosyal hayatlarında yaşadıkları zorlukları ve riskleri artırarak, onların masumiyetlerini ve çocukluğunun özgürlüğünü kaybetmelerine neden olmaktadır. Dolayısıyla, "Sosyal Hayatta Çocuk" teması altındaki kavramlar, çocukluğun kaybolmasıyla bağlantılı olarak çocukların sosyal yaşamında karşılaştıkları güçlükleri ve riskleri açıklamaktadır. Bu doğrultuda problemlerin daha iyi anlaşılması için bir şema oluşturulmuştur.

Şekil 4. Sosyal Hayatta Çocukluk

Bu şemada, "Sosyal Hayatta Çocuk" teması altında çocukların sosyal yaşamında karşılaşılabilecekleri problemlere ilişkin çeşitli kavramlar ve bu kavramların birbirleriyle ilişkileri gösterilmektedir. Örneğin; şiddet, istismar ve sosyal hayattaki çocuk sömürüsü genel manada çocuk hakları ihlaline girmektedir. Bu gibi unsurlar çocukların güvenliğini ve refahını etkilemektedir. Diğer bir problem, sosyal hayatta çocuklara yönelik olan oyun alanların/ parkların güvensiz olmasıdır. Bu güvensizlik hali toplumda korkuya neden olmaktadır. Toplumsal korkunun oluşması ise sosyal izolasyona kapı açmaktadır. Diğer bir başlıkta ise değişen oyun kültürüne değinilmiştir. Toplumsal korkuya sebebiyet veren tüm unsurlar sosyal izolasyona sebep olmaktadır. Sosyal izolasyon ise çocukların oyun kültüründe değişmelere neden olmaktadır. Bu kapsamda çocuklar, geleneksel sokak oyunlarından kopup daha güvenli olan evlerinde dijital oyunlara yönelim sağlamıştır. Son olarak çocukların sosyal hayatta kı/erkek fark etmeksizin sıklıkla karşılaştığı problemlerden biri eğitimde fırsat eşitsizliğidir. Eğitimde fırsat eşitsizliği durumu, çocukların gelişimine ve sosyal katılımına yönelik engelleri temsil etmektedir. Özetle bu şema, çocukların sosyal hayatlarında karşılaştıkları çeşitli zorlukları ve riskleri anlamak için bir çerçeve sunmaktadır.

5.4. TEMA 4) GDO Dünyasında Çocukluk

5.4.1. Haber 16

Haber Başlığı:Çocuklarda Diyabet Risk Altında! Her Yıl 2 Bin Çocuk Diyabet Tanısı Alıyor

Haber başlığından anlaşıldığı üzere haberin içeriği yaşanan bir olay değil, sağlık riski oluşturan genel bir olaydan bahsetmektedir.

Foto 17. İnsülin Kullanan Çocuk

Haber içeriğine ilişki yukarıdaki fotoğraf paylaşılmıştır. Fotoğrafta bir kız çocuğu, şeker ölçüm kiti ve insülin kaleminin varlığı görülmektedir. Anlaşıldığı kadarıyla kız çocuğu koluna insülin enjekte etmiştir. Bu bağlamda haber içeriğine eklenen fotoğrafın haberde anlatılmak istenen konu ile bağlantılı olduğu düşünülmektedir.

Haberin giriş kısmında bir uzmanın fikirlerinden yararlanılmıştır. “Çocuk sağlığı ve hastalıkları uzmanı olan Dr. Büşra Süzen Celbek, 2 bin tane çocuğun her yıl diyabet tanısı aldığından bahsediyor. Son ulaşılan verilere göre ülkemizde 20.000 tane çocuğa diyabet teşhisi koyulduğu belirlendi. Özellikle de obezitenin artışı ile Tip 2 diyabetin de arttığı izlenmektedir”.

Haberin gelişme kısmında Celbek’in açıklamalarına dair detaylarda bulunulmuştur. Bu bağlamda, “ Celbek, 14 Kasım Diyabet Günü’nde diyabet hastalığına dair bazı açıklamalarda bulundu. Celbek, ‘çocukluk çağında diyabet iki şekilde kendini gösterir. Bunlar Tip 1 ve Tip 2 diyabettir. Diyabet dediğimiz şey kan şekerindeki denge halinin bozulması durumuna denir. Pankreasta salgılanan insülin hormonunda eksiklik yaşanması ile denge bozulur. Vücutta şeker dengesinin bozulması ile de insülin ortaya çıkar. Ülkemizde her yıl 2000 tane çocuk diyabet teşhisi ile karşılaşmaktadır. Bu rakam gün geçtikçe artış göstermektedir. Tip 2 diyabet arttıkça obezitede artmaktadır. ’ açıklamalarında bulundu.” İfadeleri yer almaktadır.

Haberin sonuç kısmında Celbek özellikle çocuklardaki obezite rahatsızlığına dair bazı açıklamalarda bulunmaktadır. Bu bağlamda, “çocuklukta oluşan obezite, beslenme bozuklukları, teknolojinin gelişmesi sonucu var olan sağlıksız ve hareketsiz yaşam nedeniyle Tip 2 diyabet artış gösteriyor. Ağızda kuruluk hissi, hemen yorulma, sık sık susama gibi belirtiler diyabet tanısını düşündürüyor. Yaşam tarzına dikkat edilmesi ile, konfor alanı oluşturup dengeli beslenildiği zaman normal bir çocuğa dönüşülebilir. Bu nedenle Tip 2 diyabet önlenabilir bir rahatsızlıktır. Obezite konusuna çok önem verilmelidir.” cümlelerine yer verilmiştir.

Haberde bahsedilen konu çocuklukta dikkat edilmesi gereken önemli bir sağlık problemidir. Bu probleme özellikle çocukluk çağında dikkat edildiği takdirde yaşamın ilerleyen zamanlarında tedavisi güç hastalıkların önüne geçilebileceğinden bahsedilmektedir. Çocukluk çağı diyabeti sosyal bir olgu olarak ele alındığı zaman çocukların sağlığına yönelik bilinçlendirme, destek ve eşit erişim gibi sosyal faktörlerin önemi ortaya çıkmaktadır. Bu faktörler çocukların sağlıklı büyüme ve gelişmelerini desteklemek ve diyabetle başa çıkmalarını kolaylaştırmak için önemli olmaktadır.

Öncelikle haber, obezitenin ve diyabetin önemli bir rahatsızlık olduğunu vurgulamaktadır. Bu çerçevede çocukların sağlığı ve refahı adına önemli bir tespit sunulmuştur.

Haberde çocuklarda rastlanılan diyabetin önemi, tehlike boyutu ve alınabilecek önlemlerden bahsedilmiştir. Bu noktada ailelerin ve çocukların bilinçlendirilmesi gerektiği hususuna da yer verilmiştir. Çocuklara sağlık konuları hakkında erken yaşlarda bilgiler verilerek bilinçlendirilmesi sağlıklı yaşam alışkanlıklarının kazanılması için önem taşımaktadır (Deleş, 2019: 28).

Haberde her yıl neredeyse 20.000 tane çocuğun diyabet tanısı aldığından bahsedilmektedir. Ve bu rakamın her geçen yıl artacağı belirtilmektedir. Çocukların diyabet ve obezite gibi rahatsızlıklarla karşı karşıya gelmesi oldukça üzücü ve geleceğe dair endişe uyandıran bir tablodur. Bu bağlamda bu rahatsızlık ile karşı karşıya gelen ailelerin çocuklarının sağlığına dair farkındalık taşıması, tedavi yöntemlerinin bilincinde olması ve psiko-sosyal destek de bulunması rahatsızlığın atlatılmasında büyük önem taşımaktadır.

Son olarak haber kapsamında toplumsal algı ve kabul durumuna değinmek gerekmektedir. Diyabet ve obezite hasarlıklarına karşı toplumun kabulü bu hastalıktan erken kurtulmak adına büyük rol oynamaktadır. Obezite olan çocukların sahip oldukları görüntü bozukluğu hususunda toplumun bilinçli olması ve bu bozukluğun rahatsızlıktan geldiğini kabul etmesi gerekmektedir. Hastalığı ve fiziksel görünümü bağlamında toplum tarafından kabul görülen çocuk, tedavi ve iyileşme sürecini pozitif bir şekilde yaşayacaktır.

5.4.2. Haber 17

Haber Başlığı: Okullarda Yaklaşık 25 Bin Diyabetli Çocuk Var

Haber başlığı, haber içeriğinin toplumsal bir soruna dair bir araştırma olduğu bilgisinin ipucunu vermektedir. Ayrıca tehlikenin boyutunu tek cümle ile özetlemektedir.

Haber başlığının ardından bir fotoğrafa yer verilmiştir.

Foto 18. İnsülin Kullanan Çocuk Fotoğrafi 2

Yer verilen bu fotoğrafta bir yetişkinin yanındaki çocuğun eline insülin enjekte ettiği görülmektedir. Fotoğraf, haberde baz alınan konuya uygun seçilmiştir.

Haberin haber içeriğinde konuyla ilgili bir uzmanın görüşlerine yer verilmiştir. Haberin giriş kısmında bu bilgiler özetlenerek aktarılmıştır. “OMÜ Tıp Fakültesi çocuk endokrinoloji anabilim dallında öğretim üyesi olan Prof. Dr. Murat Aydın, okul zamanında olan diyabet hastası çocuklar hakkında bazı bilgiler verdi. Aydın, ‘Çocukluk zamanlarında karşılaşılan şeker hastalığı kronik bir durum olmakla beraber sık görülmekte. Bu konuda eski zamanlara dair rakamsal verilere ulaşmak çok zor fakat günümüzde okula giden yaklaşık 25 bin tane çocukta diyabet rahatsızlığı mevcut. Ayrıca bu rakama her geçen yıl 1500 adet çocuk daha ekleniyor. En büyük arzumuz, toplumun farkındalığının artması ve bu teşhis koyulmadan önce önlemler alınması.’ İfadelerini kullandı.”

Haberin gelişme kısmında Aydın’ın konu hakkındaki düşünceleri daha kapsamlı anlatılmıştır. Bu bağlamda, “ Dr. Aydın, sözlerine şöyle devam etti: Diyabetin temelinde kalıtsal yani biyolojik nedenler vardır. Fakat yalnızca bundan ibaret değil. Biyolojik nedenlerin yanı sıra

kişinin hareketsiz bir yaşama sahip olması ve beraberinde obezitenin olması diğer büyük etkenlerden. Çocuklar eskisi gibi zamanlarını parklarda ve sokaklarda geçirmiyorlar. Bunun yerine ekranlara bağlı kalmayı tercih ediyorlar. Dijital bağımlılık çocuklarımızı hareketsizleştirmektedir. Bir diğer önemli husus ise yeme alışkanlıklarımızın değişmiş olması. Günümüzde ebeveynlerin ikisinde çalıştığı taktirde evde genellikle pratik yemekler yapılıyor, lezzet katmak için bol yağ ve kızartmalar tercih ediliyor. Artık evlerde eskisi gibi tencere yemekleri pişmiyor. Buda çocukların yeme alışkanlıklarının bozuk ilerlemesine neden oluyor. Bozuk bir yeme alışkanlığına sahip çocuğun obezite ve diyabet ile karşı karşıya kalması muhtemeldir.” bilgileri yer almaktadır.

Haberin gelişme kısmının devamında Aydın, diyabet sahibi olan çocukların neler yapması gerektiğine vurgu yapmaktadır. “Diyabet olan çocuklar, sağlıklı bireylerin yeme alışkanlıklarına sahip olmalıdır. Gazlı, asitli, şekerli ve ambalaj içerisinde olan gıdalardan uzak durmalıdır. Mümkün mertebe kan şekeri ölçümü yalpalıdırlar. Ev yemeklerini tüketmeleri gerekiyor.”

Haberin sonuç kısmında Aydın, diyabeti okul bazında değerlendirmektedir. “ Öncelikle diyabetin hastalık olmadığını belirteyim. Çocukların gün içerisinde zamanlarının önemli bir kısmı okul ortamında geçiyor. Okullarda MEB’in yürütmekte olduğu ‘ Okulda Diyabet’ adında bir program var. Okullarda diyabetli olan çocukların kan şekerleri düşüp yükselebilir. Bu gibi bir durumda yapılması gereken işlemler basittir. Bu konuda alınacak kısa bir eğitim yeterli olacaktır. Bu nedenle öğretmenler destek olmalıdır. Ailelerden de çocukların okulda beslenme çantalarına koydukları besinleri bilinçlenerek koymalarını ve çocuklarını spora yönlendirmeleri talep ediyoruz.”

Bu haber, çocukluk sosyolojisi açısından çocukların sağlıklı yaşam alışkanlıklarını kazanması, diyabet ve obezite gibi kronik rahatsızlıklarla başa çıkmasını ve toplumda sağlıklı bir şekilde yetişmeleri için önemli bir konuyu sunmaktadır. Haberde konuyla ilgili uzmanlık alanı olan bir profesörün düşüncelerine yer verilmesi haberin inandırıcılığını arttırmaktadır. Ayrıca haber içerisinde kullanılan rakamsal veriler konunun akılda kalıcılığını desteklemektedir. Haberde esas alınan konu bağlamda birkaç hususa denilecektir.

Haberde Aydın’ın günümüz beslenme alışkanlıklarının değiştiği fikri yer almaktadır. Bu çerçevede çocuklar hazır ve paketli gıdalara yönelme sıklığını arttırarak obezite ve diyabet riski ile karşı karşıya kalmaktadır. Edinilen beslenme alışkanlıkları yaşam kalitesini etkilediği için hayati önem taşımaktadır. Sonuç olarak bu durum çocukların yaşam kalitesini düşürmekte ve gelecek nesilde problemlerin oluşacağı fikrine varılmıştır.

Aydın, diyabetin bir diğer nedeninin hareketsizlik olduğu vurgusundan bahsetmektedir. Bu bağlamda özellikle dijital ekranların etkisini baz almaktadır. Çocukların oyun kültürleri değişmekte ve sokakta geçirilen zamanların yerini ev ortamında ekran karşısında geçirilen zamanlar almıştır. Bu durum çocukların hareketlerinin kısıtlanması ile birlikte bazı rahatsızlıkları beraberinde getirmektedir. Çocukların fiziksel aktivitelere teşvik edilmesi ile sosyal etkileşimleri arttırılabilir ve yaşam kaliteleri yükseltilebilir (Berberoğlu ve Hocaoglu,2021: 543).

Son olarak haber, okullarda diyabetli çocukların fazlalığından bahsetmektedir. Bu noktada Aydın, okullarda “okulda diyabet” adında programların varlığından söz etmektedir. Bu gibi eğitici programlardan öğretmen ve velilerin haberdar olması gerekmektedir. Önce kendileri bilinçlenip daha sonra çocukları bilinçlendirdiği taktirde rahatsızlığın önüne geçilebileceği vurgusu yapılmaktadır.

5.4.3. Haber 18

Haber Başlığı: Obez Çocuklarda Hipertansiyon Ciddi Seviyede Yükseldi

Haber başlığı, haber içeriğinin bir araştırma ve uzman bilgisinden edinilen derleme bir metin olduğu izlenimi vermektedir. Haber başlığından hemen sonra haberin giriş kısmı yer almaktadır. Bu kısımda haberde sunulan konu hakkında genel ve özet bilgilere yer verilmiştir.

Haberin giriş kısmında, “Kocaeli Derince Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nde görev alan çocuk sağlığı ve hastalıkları uzmanı Dr. Hatice Sınav Ütkü’nün açıklamalarına göre obez olan

çocuk sayısı gün geçtikçe artıyor. Sağlığı normal olan çocuklara göre obez olan çocuklarda hipertansiyonun ortaya çıkma ihtimali daha yüksek.” bilgileri yer almaktadır.

Giriş kısmının hemen ardından haber içeriğine dair bir fotoğraf karesi eklenmiştir.

Foto 19. Obez Çocuk

Eklenen bu fotoğrafta doktor muayenesinde olan obez bir çocuğa yer verilmiştir. Fotoğrafın haber içeriğini doğru temsil ettiği düşünülmektedir.

Eklenen bu fotoğrafından ardından haberin giriş kısmı devam etmektedir. Bu bağlamda, “Ütkü, sözlerine ‘yetişkinlik dönemlerinde rastlanan kalp krizlerinin esasında çocukluk zamanlarındaki beslenme kültürü yer alıyor. Kontrolsüz beslenme, aşırı yağlı ve hazır gıdalar tüketme bu duruma örnektir’ diyerek devam etti.” ifadeleri yer almaktadır.

Giriş kısmının ardından haberin gelişme kısmı yer almaktadır. Bu kısımda uzman doktor Ütkü’nün çocuklardaki obezite ve hipertansiyona ilişkin detaylı açıklamalarına yer verildiği görülmektedir. “Obesite yalnızca ülkemizde değil, tüm dünyada varolan bir sağlık problemidir. Son yıllarda çocukların aburcuburlara yönelmesi durumu çocuklarda iştahsızlığa yol açıyor. Yemek yemek istemeyen çocuk enerjisini aburcuburlardan karşılıyor. Aileler de çocukların aç kalma endişesini yaşamasından dolayı çocukların abur cubur tüketimine razı oluyorlar. Ülkemizde yanlış bir algı var. Kilolu çocukların sağlıklı olduğu algısı yanlıştır. Çocuklar çok zayıf olmasınlar evet ama aşırı kilolu da olmasınlar.”

Ütkü, haberin gelişme kısmında obeziteye yakalanmamak veya kurtulmak adına bazı tavsiyelerde bulunuyor. “Çocukların karbonhidrat tüketiminin fazlasından uzak durması gerekiyor. Haftaiçinde düzenli olarak belirli oranlarda et ve sebze yemekleri tüketmesi gerekiyor. Aşırı yağlı gıdalardan, gazlı içeceklerden ve aburcuburlardan uzak durması gerekiyor. Gün içerisinde sıklıkla su tüketmeliler.”

Haberin sonuç kısmında ise Ütkü’nün çocuklardaki hipertansiyona ilişkin görüşlerine yer verilmektedir. Bu bağlamda, “geçtiğimiz zamanlarda bir çalışma yaptık. Gördük ki, obeziteyle mücadele eden çocuklarda hipertansiyon görülme oranı normal çocuklara oranla çok daha fazla. İleriki yaşlarda ortaya çıkan kalp krizi ve damar tıkanıklığı birden bire meydana gelmiyor. Bunun belirli bir birikim süreci var. Çocukluk zamanlarında edinilen yanlış beslenme alışkanlığı ileriki yaşlarda beraberinde farklı rahatsızlıklar getiriyor. DSÖ’nün verilerine göre 1970’den bu yana çocuklardaki obezite oranının 10 kat arttığından bahsediliyor. Bu nedenle çocukların beslenme düzenlerini yeniden düzenlemeliyiz.” bilgileri yer almaktadır.

Bu haberde çocuklarda görülen obezite ve hipertansiyon arasındaki ilişkiye değinilmekle beraber çocukluk dönemindeki beslenme alışkanlıklarıyla nasıl bağıntılı olduğu vurgulanmaktadır. Haber, çocukluk sosyolojisi bazında bazı hususları barındırmaktadır.

Haberde kontrolsüz ve sağlıksız beslenme alışkanlıklarının obeziteye yol açabileceğinden bahsetmektedir. Ütken'e göre ailelerin çocuklarını abur cubur tüketme noktasında desteklemesi obezitenin artmasına yol açmaktadır (Karaçor ve Tuncer, 2018).

Haber kapsamında sağlıksız beslenmenin etkilerinden bahsetmek mümkündür. Çocukluk çağında edinilen beslenme kültürü yaşamının ilerleyen safhalarıyla bağıntılı olmaktadır. Yanlış beslenme, yetişkinlik döneminde kalp krizi ve damar tıkanıklığı gibi hastalıklara neden olmakta ve çocuklukta ise büyümeyi ve gelişmeyi engellemektedir (Yangılar ve Kaçar,2020: 64). Bu nedenle çocukluk döneminde kazanılan doğru beslenme alışkanlığı gelecekte sağlıklı bir yaşam sunmaktadır.

Ütken, toplumun çocuklara bakış açısı konusunda bazı yanlış algıların olduğunu vurgulamaktadır. Örneğin çocukların çok fazla kilolu olması onların doğru beslendiği ve sağlıklı oldukları anlamına gelmemektedir. Yapılan haber tam da bu noktada toplumda yanlış bilinen bu algının doğrusunu sunmaktadır.

Son olarak haberde Dünya Sağlık Örgütü'nün sunduğu rakamsal verilere yer verilmiştir. Bu durum çocuklarda var olan obezite rahatsızlığının küresel çapta bir endişe olduğunu çağrıştırmaktadır.

5.4.4. Haber 19

Haber Başlığı: Türkiye' de Çocuklar Risk Altında! Yüzde35...

Haber başlığı, içerikte bahsedilen konuyu yansıtmaktadır. Başlık, çocuklar üzerindeki riski gündeme getiren bir uyarı niteliğindedir.

Başlığın hemen ardından haberin giriş kısmına yer verilmiştir. Burada obezitenin hızla büyüme tehlikesinden kısaca bahsedilmektedir. "Obezite Türkiye'de %35'leri buldu. Bu rakam içerisinde çocukların oranı çok yüksek. Ayrıca sadece Türkiye' de değil tüm dünyada obezite bir salgın gibi ilerlemekte.Tahmini olarak bundan 10 yıl sonra şişman kişi sayısı 4 milyara ulaşabilir."

Haberin giriş kısmından sonra bir resme yer verilmiştir.

Foto 20. Obez Çocuk Karikatürü

Haber içeriğinde yer alan bu resim kurgulanarak tasarlanmıştır. Resimde kıyafetleri üzerine tam olmayan şişman bir karakter görülmektedir. Karakterin elinde hamburger, masanın üzerinde patates kızartması ve kola, koltuğun kenarında ise patlamış mısır olduğu dikkat çekmiştir. Hamburgerin gülümsemesi ilgi çekicidir. Sevimli ve çekici gözüken hamburger, tüketildikten sonra vücutta sağlık problemlerine yol açmaktadır. Resimden anlaşıldığı üzere karakter bu durumun farkındadır. Mimiklerine bakıldığı taktirde önündeki yiyecekleri tüketmek istediği fakat sağlık

sorunları sebebiyle de üzüntü duyduğu anlaşılmaktadır. Resimde anlatılmak istenenler obezite ile mücadele eden insanları yansıtmaktadır. Bu nedenle paylaşılan resim haber içeriğine uyum sağlamaktadır.

Haberin gelişme kısmında DOA' sının raporu sunulmaktadır. Bu rapora göre, 2035 yılında dünya nüfusunun neredeyse yarısının fazla kilolar ve obezite ile mücadele içerisinde olacağı ve bu rakamın tahmini 4 milyarı aşkın olduğu bilgisi yer almaktadır. Raporda özellikle çocuklara dikkat çekilmektedir. 2020 ile günümüz kıyaslandığı zaman çocuklardaki obezite oranının 2'ye katlandığı sonucuna varılmıştır.

Haberin gelişme kısmında obezitenin artış nedenlerine yer verilmektedir. Bu bağlamda, "hareketsiz yaşam, işlenmiş gıda tercihi, gıda pazarlamasının gıda kontrollerindeki yetersiz durumu ve sağlık eğitiminin eksik kalması gibi nedenler obezitenin çığ gibi büyümesine yol açıyor." bilgisine yer verilmiştir.

Haberin devamında bir uzman bilgisinin fikirlerinden yararlanılmıştır. "İstanbul Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde iç hastalıklar ve obezite alanında görev alan Doç. Dr. Feray Akbaş, 1975'den beri dünyadaki obez oranı 3 kat arttı. Sadece 2020 yılında 5-6yaş arasındaki çocukların obez olma miktarı 39 milyondan daha fazla. 2020-2035 yıllarındaki obez çocuk artış oranının %5 civarı olacağı öngörülmüyor.

Akbaş, bu rakamların ciddiyetini sunduktan sonra obezite ile mücadele noktasında tedaviye yönelik merkezlerin artışa geçmesini tavsiye etmektedir.

Haberin sonuç kısmında ise Akbaş, obezite ile mücadele noktasında bazı tavsiyelerde bulunmuştur. Bu bağlamda, "hazır gıdalardan mümkün mertebe uzak durulması gerekiyor. Alışveriş esnasında alınmak istenen ürünün içeriği mutlaka okunmalıdır. Kalite standardı düşük olan besinler kilo aldırarak beraber genel sağlığımızı da olumsuz etkiliyor. Ayrıca fiyatı çok düşük sayılan gıdalardan uzaklaşmakta fayda var" bilgileri yer almaktadır.

Bu kısımda ek olarak gıda mühendisi olan bir uzmanın tavsiyesine de yer verilmiştir. "Ebru Akdağ, ilkokuldan itibaren tüm okullarda gıda güvenliğine dair bilinç oluşturması planlanan dersler müfredata eklenmelidir."

Yapılan haberde birden fazla uzamanın görüşlerine yer verilmiştir. Ayrıca rakamsal verilerin sunulduğu raporların da habere eklenmesi ile haberde bahsedilen konunun ciddiyeti daha anlaşılır bir hal almıştır. Haber, dünyada ve Türkiye'de ki hızla artan obezite sorununa yer vererek toplumsal bilinci arttırmaya çalışmaktadır. Toplumsal bilinç artırılarak çocukların beslenme alışkanlıklarının ve yaşam tarzlarının düzenlenmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda haber çocuk temsiliyi doğru yapmaktadır.

Yapılan haber doğrultusunda birçok bilgi sunulmuştur. Bu bilgiler doğrultusunda çocukluk sosyolojisine ilişkin birkaç unsurdan bahsetmek mümkündür.

Öncelikle çocukların obezite ile mücadelesine değinmek gerekmektedir. Bu doğrultuda Haber 18' de benzer açıklama yapılmıştır. Haberde çocukların obeziteden ciddi oranlarda etkilendiğinden bahsetmektedir. Bu bağlamda çocuklar durağan hayattan sıyrılıp fiziksel hareketlerini artırma ve beslenme alışkanlıklarını düzenleme yoluna gitmesi gerekmektedir.

Diğer bir husus obezitede beslenme eğitimine olan yaklaşımdır. Akdağ, okul müfredatlarında beslenme güvenliğine dair dersler eklenmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır. Çocukların beslenme alışkanlıklarını küçük yaşlardan itibaren oturtması ile ilerleyen zamanlarda karşılaşılabilecek sağlık problemleri en aza indirgenmiş olacaktır.

Son olarak obezite ile mücadelede aile ve toplumun rolüne değinmek gerekmektedir. Çocukların obeziteye karşı önlem almasında veya obezite ile mücadele etmesinde ailenin ve toplumun önemi büyüktür. Aileler, çocuklarını dengeli beslenmeye alıştırmalı ve fiziksel aktivitelere yönlendirerek hareketsiz hayattan kurtarmaları gerekmektedir (Aksoy, Oğur ve Aksoy Kendilci,2016: 220). Ayrıca aile de ve toplumda doğru beslenme bilinci arttıkça çocuklardaki bilinç düzeyi de artış gösterecektir.

5.4.5. Haber 20

Haber Başlığı: Oyuncaklı Çocuk Menüüne Kanmayın: Ederi 10 TL Gideri Can

Haber başlığı doğrubir konuya dikkat çekmektedir ve okuyucuyu oldukça etkilemektedir. Haber içeriğini okumaya teşvik edici başlı, haber içeriği ile uyum içerisindedir.

Haberin giriş kısmında, restoranların oyuncakla sevimli hale getirdiği fastfood yemeklerine kanmamak adına topluma kısa bir uyarıda bulunulmuştur. Bu kısımdan hemen sonra bir fotoğrafa yer verilmiştir.

Foto 21. Çocuk Ameliyatı

Eklenen bu fotoğrafta bir doktorun ameliyat anındaki görüntüsüne yer verilmiştir. Fotoğraf haber içeriğine göre çok genel kalmıştır ve konunun görsel temsilini yeterli şekilde yapamamıştır. Bu nedenle tercih edilen bu fotoğrafın haber ile uyumunun net olmadığı düşünülmektedir.

Haberin gelişme kısmında Prof. Dr. Ali Kağan Gökakın'ın görüşlerine yer verilmiştir. Akın, çocuk menülerindeki oyuncak hediyesinin çekiciliğine adlanılmaması gerektiğine dikkat çekmektedir. Aksi taktirde sonucun gelecekte ölümcül olabileceğini vurgulamaktadır.

Haberin gelişme kısmının devamında “ fastfood beslenme alışkanlığı nedeniyle Türkiye’de ki obez çocuk sayısı yükselişe geçmiştir. Hamburger, hotdog, pizza gibi yiyecekler çocukların sağlığı ile oynuyor. Fastfood tüketiminin alışkanlık haline gelmesi ile çocukları gelecekte kalp krizi gibi ölümcül sorunlar bekliyor” ifadeleri yer almaktadır.

Haberin sonuç kısmında Gökakın ailelere karşı bazı tavsiyelerde bulunmuştur. “Birçok anne ve baba çocuklarına hediye olarak fastfood yiyecekler alıyor. Bu çocuklar için hediye değil, hayati bir risktir. Bunun farkına varmaları gerekiyor. Çocuklar oyuncak menülerinden çıkan hediyelere aldanıp ısrarda bulunabilir ama aileler bu konuda bilinçli olup hayır diyerek kararlı bir duruş sergilemelidir. Cips, sosis ve salam gibi gıdalardan çocukları uzak tutmak ve spora yönlendirmek gerekiyor. Bu şekilde obeziteye karşı önlem alınabilir.”

Haberde toplum tarafından büyük bir problem olarak kabul edilen obezite ve beraberinde getirdiği risklere değinilmektedir. Bu durum özellikle de çocuk yaştaki bireyler için üzücü bir tablodur. Haber, çocukların kötü gıda reklam saldırılarına maruz kalmamak adına aileleri ve toplumu bilinçlendirme amacındadır. Bu bağlamda uzman görüşlerinden yararlanmıştır. Habere eklenen uzman görüşü, haberde baz alınan konunun ciddiyetini sunmaktadır. Haber içeriği çocukluk sosyolojisi adına bazı noktalara değinmiştir.

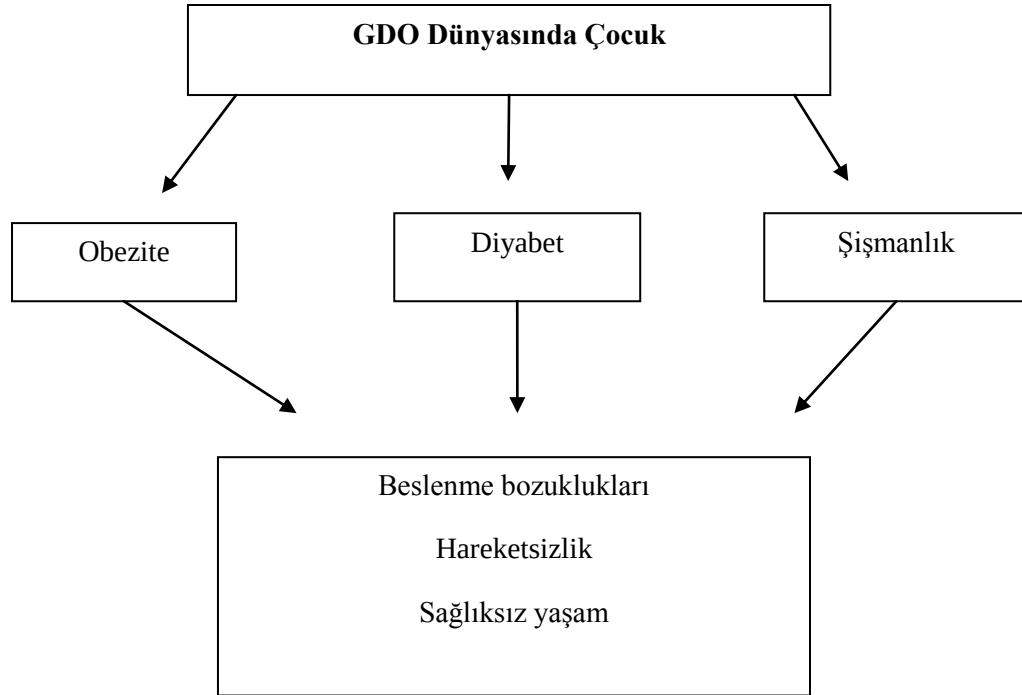
Öncelikle haberde çocukların fastfood tüketmesi ile ilerde yaşayacağı zorluklara yer verilmiştir. Özellikle de ailelerin çocuklara fastfoodu bir hediye olarak ikram etmesinin yanlış bir tavır olduğu vurgulanmaktadır.

Diğer bir husus restoran tuzaklarına ilişkin bir yaklaşımdır. Haberde bazı fastfood restoranlarının çocukları cezpt etmek adına çocuk menüleri tasarladığı ve bu menülere oyuncak hediyeleri eklediğinden bahsetmektedir. Ailelerin bu fastfood reklam stratejilerine karşı bilinçli olması ve bu tuzaklardan çocuklarını alıkoyması gerekmektedir.

Son olarak haberdeki konu kapsamında aile ve ebeveyn rolüne değinmek gerekmektedir. Haber, ailelerin çocuklarını zararlı yiyeceklerden uzak tutması gerektiğine ve sağlıklı beslenme alışkanlığı kazanmaları adına teşvikte bulunmaları gerektiğine işaret etmektedir.

"GDO Dünyasında Çocuk" teması altında, çocukların maruz kaldığı obezite, beslenme bozuklukları, hareketsizlik, diyabet, sağlıksız yaşam ve kötü gıda reklamları gibi faktörler, çocukluğun kaybolma sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu kavramlar, çocukların geleneksel olarak sağlıklı bir çocukluk deneyimi yaşamalarını engellemektedir. Özellikle, GDO'lu gıdaların yaygınlaşması ve sağlıksız beslenme alışkanlıklarının artmasıyla birlikte, çocuklar daha fazla obezite, diyabet gibi sağlık sorunlarıyla karşı karşıya kalabilmektedirler. Aynı zamanda, hareketsiz yaşam tarzı ve kötü gıda reklamlarının etkisiyle çocukların fiziksel ve zihinsel sağlığı da olumsuz yönde etkilenebilmektedir. Bu durum, çocukların doğal meraklarını ve enerjilerini kaybetmelerine, sağlıklı bir yaşam tarzı geliştirmekte zorlanmalarına ve genel olarak çocukluğunun keyifli ve sağlıklı deneyimlerinden mahrum kalmalarına neden olabilmektedir. Bu nedenle, GDO'lu gıdaların ve sağlıksız yaşam tarzlarının çocukların büyüme ve gelişme sürecine olumsuz etkilerini anlamak, çocukluğun kaybolma sürecine karşı mücadelede önemli bir adım olduğu düşünülmektedir.

Bu bağlamda "GDO Dünyasında Çocuk" teması altında incelenen 5 haberden yola çıkılarak bu temayı temsil niteliğinde olan temel kavramlara ulaşılmıştır. Bu kavramların şemalaştırılmış hali aşağıdaki gibidir.

Şekil 5. GDO Dünyasında Çocuk

Bu şemada, ana tema olan "GDO Dünyasında Çocuk" altında çocukların genetiğiyle oynanmış gıdaların tüketiminin ve bu tür gıdaların etkilerinin çeşitli yönlerini temsil eden alt temalar bulunmaktadır. Her bir ana kavram, çocukların sağlığını olumsuz yönde etkileyen

faktörleri daha ayrıntılı olarak açıklamaktadır. Bu şema, GDO'lu gıdaların çocukların sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini anlamak için bir çerçeve sunmaktadır.

5.5. TEMA 5) Erken Büyüyen Çocukluk

5.5.1. Haber 21

Haber Başlığı: Şanlıurfa'da Kız Çocuğuna İstismarda Bulunduğu Öne Sürülen Muhtar Görevden Alındı

Haber başlığı yıllardan beri var olan çocukluk problemlerinden birine değinmektedir. Haber başlığı okunduğu zaman konu net bir şekilde anlaşılmaktadır.

Başlıktan hemen sonra haberin giriş kısmına yer verilmiştir. Burada konuya dair genel bilgiler yer almaktadır. Verilen bilgilere göre, “Şanlıurfa’da yaşayan 14 yaşındaki Z.K isimli bir kız çocuğuna mahalle muhtarı olan 69 yaşındaki Nihat Y. 2 yıl boyunca istismarda bulundu. Bu iddianın üzerine muhtar görevden alındı.” ifadeleri yer almaktadır.

Haberin devamında bir fotoğraf yer almaktadır.

Foto 22. Çocuğa İstismar Görseli

Eklenen bu fotoğraf yaşanan olaya ait değildir. Fotoğrafta üzüntü, korku ve utanç duyan bir kız çocuğunun elleriyle yüzünü kapattığı görülmektedir. Fotoğrafın çocuk istismarında çocukların yaşadığı ruh halinin temsili olması amacıyla paylaşılmış olduğu düşünülmektedir.

Haber gelişme kısmı ile devam etmektedir. Bu kısımda yaşanan bu üzücü olay hakkında detaylı bilgiler sunulmuştur. Bu bağlamda, “Direkli Mahallesi’nde ikamet eden ve maddi sıkıntılar içinde yaşamını sürdüren Z.K. isimli bir kız çocuğu 23 Ekim tarihinde polise gitti. Polislere kırsal Mağaracık muhtarı ve köy ağası adıyla tanınan ve bu kişiyi annesinin de tanığı Nihat Y.’nin kendisine 2 yıldır istismarda bulunduğuna dair ihbarda bulundu. Yapılan ihbar sonrası Nihat Y. göz altına alındı. Nihat Y. iddiaları reddetti ve 5 yıldır tekerlekli sandalye kullandığını dile getirmesi üzerine serbest bırakıldı. Olayın üzerine Z.K. isimli kız çocuğu devlet koruması altına alındı. Serbest kalan Nihat Y. ise sağlık sorunlarının olması üzerine hastaneye kaldırıldı. Konuyla ilgili Aile ve Sosyal Politikalar bakanlığı şikayette bulundu ve Nihat Y. görevinden alındı.” bilgileri yer almaktadır.

Haberin sonuç kısmında bakanlığın konuyla ilgili açıklamasına yer verilmiştir. “Aşiret lideri 14 yaşındaki bir kız çocuğuna 2 yıldır istismarda bulunuyor. Z.K isimli çocuğu acil koruma altına aldık. Konuyla ilgili gerekli şikayetleri yaptık ve takipçisi olacağız.”

Haberde çocuk istismarının ciddiyeti vurgulanmaktadır. Yapılan haber çocukluk sosyolojisi bazında birçok unsura işaret etmektedir. Yapılan bu ve benzeri haberler çocukların korunması, sağlığı ve refahı için önem taşımakta ve toplumsal bilinci desteklemektedir.

Çocuk istismarı konusuna Aile İçerisinde Çocuk Teması altında Haber 5 kapsamında farklı bir örneği ile değinilmiştir. Bu haberde de 14 yaşındaki bir kız çocuğunun 2 yıl boyunca yaşadığı istismar durumundan bahsedilmektedir. Bir çocuğun istismar edilmesi ile çocukta duygusal ve

fiziksel tahribatlar oluşmaktadır. Bu durum çocuğun güven halini zedelemektedir. Çocuğun güven ve refah ortamından endişe duyması çocuk hakları ihlalini oluşturmaktadır.

Haberde Z.K. isimli çocuğun aile dinamiği şaşırtıcı durumdadır. Ailesinin maddi durumunun iyi olmadığı belirtilmiştir. Yoksulluk içerisinde varlığını sürdüren çocuklar risk altında olan ortamlarda bulunabilmektedirler (Aktay,2020). Ayrıca haberde Z.K' nın annesinin de Nihat Y. isimli muhtarı tanıdığı belirtilmiştir. Çocuğun güvende olma beklentisinin olduğu ortamda dahi istismara uğraması oldukça trajiktir.

Haberde dikkat çeken bir diğer unsur toplumsal cinsiyet rollerinin istismara etkisidir. Toplumsal cinsiyet çerçevesinde cinsiyet rolleri, kadın ve erkekleri toplum tarafından belirlenmiş davranış kalıplarına sokmaktadır. Erkeğin egemenlik kurduğu geleneksel toplumlarda şiddet ve istismarın yönelimi çoğunlukla erkekten tarafından kadına, kadın ve erkek tarafından da kız ve erkek çocuklarına taraf olmaktadır (Uğurlu,2022:160). Bu bağlamda haberde Nihat Y.'nin 69 yaşında 'köy ağası' olarak tanınan bir mahalle muhtarı olduğu belirtilmektedir. Bu durum, toplumsal cinsiyet rollerinin güç dinamikleri ile birleşimi sonucu ortaya çıkan istismarı yansıtmaktadır. Güçlü erkek rolleri, istismara uğrayan çocukları daha çaresiz hale getirebilmektedir.

Yaşanan olayın hukuki süreci belirtilmiştir. Haberde Z.K.'nın ihbarı üzerine polisin gerekli işlemleri yaptığı ve görevinden alındığı belirtilmektedir. Bu durum, devletin çocuk istismarı konusundaki hassasiyetini göstermektedir.

Hukuki süreç ile birlikte devlet yetkilileri tarafından yapılan kamuoyu bilgilendirmesi önem taşımaktadır. Haberde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın konunun takipçi olduğuna dair bilgiler yer almaktadır. Aynı zamanda bakanlığın kamuoyuna yaptığı açıklama ile toplumsal farkındalık oluşturulmaya çalışılmıştır.

5.5.2. Haber 22

Haber Başlığı:Türkiye' de Çocukların Cinsiyetinin Değiştirildiği Skandala Tıbbi ve Hukuki Bakış: Çocuklar Kobay Olarak Kullanılmış

Haber başlığında Türkiye'de çocuklar üzerinden cinsiyet değiştirme işleminin denendiği bilgisi yer almaktadır.

Haberin detaylarına ilişkin sunulan bilgilerden önce konuyla ilgili bir videoya yer verilmiştir. Bu video, Tvnet canlı yayınından alınan 8.23 dakikalık bir videodur. Videoda özellikle Av. Zeynep Küçük ve Klinik Psikolog Fatime Erçağ'ın ifadelerine yer verilmiştir. Bu noktada Fatime Erçağ'ın sözleri dikkat çekmektedir. Erçağ, “ bu deneyi yapan kişilerin Avrupa vakıflarından para aldıklarını biliyoruz. Bu işlem beden parçalanması gibi görülsede aslında çok büyük bir ruhsal bölünme var. Devleti böldük parçaladık, milleti böldük parçaladık, en küçük birime geldik aileyi parçaladık, kim kaldı 'ben' yani birey kaldı. Bedenide parçalayınca aidiyetimi kaybediyorum ne olduğumu bilmiyorum. Tamamen kendi bedenime kimliğime her şeye yabancı oluyorum. Bu durum yalnızlığın bir adım ötesidir. Yabancılaşmadır. Artık nihilizm denilen hiçlik durumu ortaya çıkıyor. Yani artık yoksunuz.” ifadelerinde bulunmuştur. Konunun devamında moderatör Ersin Çelik konuyla ilgileri şu bilgileri sunmuştur. “22 çocuğun cinsiyetini değiştiren doktorlar bu işin öncesi olduğunu söyledi ve İstanbul Üniversitesi'nin dekanı, 'biz yapmadık bize yapılmış halde geldi' dedi. Yani merdiven altı bir sektör olduğunu öğrendik buda bir itiraf. Türkiye'de böyle bir sektör varmış. Çünkü kullanılan ilaçlar yasal olmayan yollar ile temin edilmiş ve bu ilaçlar çok pahalı ilaçlar. Ayrıca bu yapılan işlemi bilen bir kurul var, akademik camia var ve herhangi bir ihbarda da bulunmuyorlar.” Zeynep Küçük ise konuya ilişkin açıklamaları şu şekildedir: “ Farz edelim ki dedikleri gibi bu çocuklar daha önceden işlem gördüler ve size geldiler. Siz yapılan bu işlemi ihbar etmeniz gerekirden suça iştirak ederek tamamlayıcı tedavi yönünde ilerlemeye devam ettiğiniz. Bir komite kurulmuş, bu çocuklar bir deneye tabi tutulmuş, bunun üzerine bir makale yazılmış ve bilim adı altında pazarlanmaya çalışılmış.”

Haberin giriş gelişme ve sonuç bölümleri tek paragrafta ele alınmıştır. Bu paragraf konuya dair bilinen tüm bilgileri anlaşılır şekilde aktarmaktadır. Yeni Şafak, yaptığı araştırmalar

doğrultusunda çoğu İstanbul Üniversite'nde görev alan toplam 11 doktorun daha reşit olmayan 22 tane çocuğa hormon tedavisi ve ameliyat yöntemi ile cinsiyet değişikliği yaptığını tespit etmiştir. Yeni Şafak bu olayı skandal tabiri ile gündeme getirmiştir. Yaşanan bu skandal olaya dair Tvnet canlı yayında değerlendirmelerde bulunan hukukçu Zeynep Küçük, TCK'ya göre bu gibi deneylerin çocuklar üzerinden uygulamanın yasak olduğunu ifade etmiştir. Küçük, "ortada bir deney var ve çocuklar bu deneyde kobay olmuştur. Doktorlar çocukların ailelerine 'çocuklarınız intihar girişiminde bulunabilir' diye korku dolu sözler sarf edince aileler böyle üzücü bir durumla karşılaşmamak adına mecburiyetten doktorların talebini yerine getirmek durumunda kalmıştır. Öncelikle cinsiyet değişikliği işlemi için bireyin 18 yaşını doldurmuş olması gerekiyor. Daha sonra da cinsiyet değişikliği izni için bir kurul onay raporu gerekli oluyor." ifadelerinde bulundu. Bunun üzerine ilave olarak Klinik Psikolog Fatime Erçağ, 'Aileyi, devleti, milleti parçaladılar, şimdide sırada bireyler var' eklemelerinde bulunmuştur.

Haberdeki bilgilerden yola çıkarak; çocukların hakları, kimlik değişimleri, aile ve toplum üzerindeki etkileri, etik sorunlar, sağlık sistemleri, ve hukuksal boyutlar dikkat çekmektedir. Çocuklarda cinsiyet değiştirme işlemi ile bazı sağlık sorunları ortaya çıkabilmekte ve toplumda ciddi problemler oluşabilmektedir. Bu nedenle çocuklarda transseksüel adı altında cinsiyet değiştirme hususunda çocuk haklarının korunması ve sağlık gelişimlerinin olması gerektiği düzeyde desteklenmesi önem taşımaktadır. Haber sosyolojik bakış açısıyla incelendiğinde özellikle birkaç kavram öne çıkmaktadır.

Haber kapsamında öncelikle çocuk hakları ihlaline değinmek gerekmektedir.4721 Sayılı TMK' ya göre, cinsiyet değiştirme işlemi için 18 yaşının üzerinde olmak, evli olmamak, kişinin transseksüel yapıda olması ve bir eğitim ve araştırma hastanesinden 'ruh sağlığı açısından cinsiyet değiştirmenin zorunluluğu' na dair rapor alınması gerekmektedir (Toprak, Avgören Kapoğlu ve Tüzün, 2021:32). Bunun yanı sıra TCK' ya göre çocuklar üzerinden bilimsellik adına deney işlemlerinin yapılması karşılığında hapis cezası gerekmektedir (Subaşı,2021:77). Bu bilgilere dayanarak haberde geçen çocukların deney olarak kullanılması ve çocukların 18' yaşını doldurmadan cinsiyet değiştirme işlemine tabii tutulması çocuk hakları ihlaline girdiği anlaşılmaktadır. Cinsiyet değiştirme gibi kalıcı ve komplike bir işlemin çocukların ve ailelerin rızasını baskı ile alarak yapmak hukuki çerçeveye sığmamaktadır. Bu durumda kurulan 11 kişilik komitenin ve bu işlemi destekleyen akademi camiasının çocuk haklarını ihlal ettiği açıkça görülmektedir.

Erçağ'ın açıklamaları doğrultusunda çocukların kimlik ve aidiyet duygularının zedelendiği düşüncesi yer almaktadır. İnsanlar ve mekanlar ile kurulan ilişkiler, çocuklarda kimlik oluşumuna katkı sağlamaktadır (Bessell,2023). Sağlıklı bir kimlik oluşumu çocukların sağlıklı gelişimleri için önem taşımaktadır. Fakat çocukta cinsiyet değiştirme işlemi çocuğun kendi kimliğini anlamasını ve aidiyet duygusu geliştirmesini zorlaştırmaktadır (Özata,2012: 5).

Aileler çocukların sağlıklı gelişimleri için önemli bir yapı olmaktadır. Haberde 11 çocuğun ailesinin psikolojik baskı altına alınarak yanlış bir karara rıza göstermeleri durumundan bahsedilmiştir.

Son Olarak sağlıkta etik dışı davranışlar dikkat çekmektedir. Haber videosunda yer alan Küçük, 11 çocuğu kobay olarak kullanan doktor grubunun ve onları destekleyen heyetin etik dışı davranışlarını sorgulamaktadır. Doktorların çocuk sağlığına zararlı davranışlarda bulunmaları ile, sağlık sisteminin işleyişi ve etik değerler hakkında önemli soru işaretleri oluşmaktadır.

5.5.3. Haber 23

Haber Başlığı: 'Çocuk Gelin' Ailesine Teslim Edildi! Gözaltına Alınanlar Serbest Bırakıldı

Haberde başlığında çocuk yaştaki bir kız çocuğunun evlendirildiğini ve yetkili kişilerin çocuk gelini ailesine teslim ettiği anlaşılmaktadır.

Haber başlığından hemen sonra olayda yer alan kız çocuğuna ait bir fotoğraf yer almaktadır.

Foto 23. Çocuk Gelin

Fotoğrafta çocuk gelinin ve düğünün yapıldığı sokağa ilişkin iki görüntünün birleşmiş hali yer almaktadır. Çocuk gelinin yüzü bulanıklaştırılsa dahi siması belli olmaktadır. Bu durum çocuk gelinin kimlik gizliliğinin tam anlamıyla sağlanamadığının göstergesi olmuştur.

Fotoğrafın ardından haberin giriş kısmına yer verilmiştir. Bu kısımda haberde yaşanan olaya ilişkin genel bilgiler sunulmuştur. Bu bağlamda, “Diyarbakır’da çocuk gelin olduğuna dair bir ihbar yapıldı ve polis ihbar edilen düğün salonuna gitti. Çocuk gelin (15) ailesine teslim edildi. 5 kişi gözaltına alındı. Gözaltından sonra ise serbest bırakıldı.” bilgileri yer almaktadır.

Haber, gelişme kısmı ile haberi sunmaya devam etmektedir. Bu kısımda habere ilişkin daha özel bilgiler yer almaktadır. Bu bağlamda, “Diyarbakır, Sur İlçesi’nde 29 Nisan günü yaşanan olayda, G.G (15) düğün için kuaför salonuna götürülmesinin ardından evleneceği kişi S.S. (24) ile birlikte düğünün yapılacağı salona götürüldü. İkisinin salona gireceği esnada polis müdahalesi gerçekleşti. G.G. isimli çocuk polis tarafından ekip aracına bindirilirken damat S.S. ve diğer 4 kişi gözaltına alındı.” bilgisi yer almaktadır.

Gelişme kısmından sonra haberde yaşanan olaya ilişkin video kaydı haber içeriğine eklenmiştir. Bu videoda başta çocuk gelinin yukarıda sunulan gelinlikli hali eklenmiş, daha sonra düğün davetiyesinin görüntüsüne yer verilmiş (burada anne baba adı gibi özel bilgiler gizlenmiştir), son olarak polisin ve davetlilerin düğün salonuna gidiş anı gösterilmiştir. Habere eklenen bu video, haberin doğruluk payını arttırmaktadır.

Haberin sonuç kısmında ise, “G.G. Çocuk Şube Müdürlüğü’ne götürüldükten sonra pedagog kontrolünde ifadesi alındı. İfade anında G.G. isimli çocuğun annesi M.G.’nin ifadesinde ‘zorlama olmadığı, G.G.’nin severek evliliği istediği’ öğrenildi. İfade işlemlerinin ardından G.G. ailesine teslim edildi. Gözaltında tutulan ve içinde damadında olduğu 5 kişi serbest kaldı.” bilgileri yer almaktadır.

Haberde sunulan olayda çocuk hakları ve çocuk evlilikleri hususunda sosyal ve hukuki problemler dikkat çekmektedir. Çocuk sosyolojisi açısından çocukların refahının sağlanması, haklarının korunması, eğitimlerinin sürekliliğinin sağlanması ve sağlıklı gelişimlerinin desteklenmesi gerekmektedir.

Yaşanılan olay çerçevesinde bazı noktalar önem taşımaktadır.

Yaşanılan olaydaki esas problem çocuk gelin problemidir. Haberde 15 yaşındaki bir kız çocuğunun evlendirilmeye çalışıldığı bilgisi yer almaktadır. Bu durum yıllardan beri devam eden çocuk gelin probleminin hala devam ettiğine işaretir. Çocuk gelin konusu küresel çerçevede çocuk hakları ihlali kapsamında değerlendirilen ciddi bir toplumsal problemdir (Ova,2014).

Haberde yer alan bilgiler üzerine çocuk gelinin ailesinin yasadışı olan bu evliliği desteklediği anlaşılmaktadır. Ayrıca anne M.G. kızının da rızasının olduğunu ve severek evlendiğini belirtmiştir. Bu ifadenin gerçekliğinin olup olmadığı belirsizdir. Fakat G.G.’nin de rızası olduğu düşünülse dahi 15 yaşındaki bir çocuğun geleceği hakkında kritik bir öneme sahip bu konu

hakkında bilinçli bir karar sunamayacağını ailesi tarafından düşünülmesi gerekmektedir. Ayrıca G.G.'nin gösterdiği rıza toplum ve aile baskısından da kaynaklanabilme ihtimali mevcuttur.

Haberdeki olay kapsamındaki polis müdahalesi ve hukuki süreç dikkat çekmektedir. Yapılan ihbar sonucu polisin olay yerine gitmesi ve çocuk gelini ailesine teslim ederek gerekli kişileri gözaltına alması durumu hukuki açıdan çocuk haklarının önemsendiğinin göstergesi olmuştur. Fakat devam eden hukuki süreçte gözaltına alınan kişilerin serbest bırakılması çocuk evliliklerin yargılanması adına eksiklik taşıdığı düşüncesini oluşturmaktadır.

5.5.4. Haber 24

Haber Başlığı: 15 Yaşındaki Kıza Cinsel İstismar ve Şantaj! Detaylar Mide Bulandırdı

Haber başlığı, çocukluğun en büyük problemlerinden biri olan çocuk istismarının örneğini sunmaktadır. Ayrıca haber başlığında kullanılan dil ile çocuk istismarına karşı ciddi bir tepki koyulmakta olduğu anlaşılmaktadır.

Haber başlığından sonra habere ilişkin bir fotoğrafa yer verilmiştir.

Foto 24. Kız Çocuğuna Cinsel İstismar

Fotoğraf, yüzü belirgin olmayan istismara uğramış bir kız çocuğu temsiline ait bir fotoğraf ile istismarı yapan kişiye ait bir fotoğraf karesinin birleşiminden oluşmaktadır. Bu çerçevede paylaşılan fotoğraf haberde bahsedilen olay ile uyumluluk göstermektedir.

Fotoğrafın ardından haberin giriş kısmına yer verilmiştir. Bu kısımda yaşanan olaya dair kısa ve anlaşılır bilgilere yer verilmiştir. Verilen bilgilere göre, “Ankara’da yaşanan olayda, 18 yaşındaki S.K isimli bir kıza 15 yaşındayken 19 yaşındaki Emre K. Adındaki bir şahıs istismarda bulundu. Uygun olmayan fotoğraflar çeken şahıs, bu fotoğrafları akrabalarına gönderip sosyal medya hesabından da paylaştı. Savcı tarafından Emre K. için 111,5 yıl hapis talebinde bulunuldu. Emre K.’nin babası, annesi, kardeşi ve dayısı içinde 10 yıl hapis talebinde bulunuldu.” ifadeleri yer almaktadır.

Haberin gelişme kısmında ise olaya dair daha detaylı bilgiler sunulmuştur. Bu bağlamda, “Ankara’da ikamet eden S.K. isimli kız çocuğu 2020 yılının yaz tatilinde memleketleri olan Haymana’nın Kutluhan Köyü’ne gitti. Bu dönemde Emre K. ile tanıştı ve arkadaşlık kurdu. S.K. Ankara’ya döndükten sonra 2021 yılında Emre K. için evden kaçtı. S.K. bir sürenin sonunda evine geri döndü fakat Emre K. yeniden görüşmek istedi. S.K. görüşme isteğini reddedince Emre K, zamanında çektiği uygunsuz fotoğrafları yayınlamak adına tehditlerde bulundu. Bu şantaj üzerine S.K. ve ailesi polise şikayette bulundu. Yaşanan olaylar üzerine Emre K, elindeki uygun olmayan

fotoğrafları akrabalarına gönderip sosyal medya hesabından da paylaştı. Emre K. şikayet üzerine tutuklandı.” bilgileri yer almıştır.

Haberin sonuç kısmında ise son olarak Emre K.’nın adli süreci hakkında bilgiler yer almaktadır. Soruşturma, Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığı tarafınca yürütülmektedir. Emre K.’nın yargılanma süreci 34’üncü Ağır Ceza Mahkemesi ile ilerlemiştir. Sanık, suçsuz olduğunu ileri sürüp beraat istediğini belirtirken, S.K.’nin avukatı ise sanık Emre K.’nin eylemlerine zincirleme halinde devam ettiği gerekçesiyle cezalandırılması talebinde bulunmuştur. Savcı mütalaasında yaşanan olayda S.K.’nin 15 yaşında olmasından ötürü özgür iradesi ile hareket etme hakkının olmamasını ve bu hakkında ihlalinin olmasından dolayı sanığın ve yakınlarının suç işlediğini kayıt altına almıştır. Emre K. isimli şahıs, ‘çocuğa cinsel istismarda bulunma, tehdit ile kişiyi özgürlüğünden mahrum bırakma ve çocuk üzerinden çıkarılan uygunsuz görüntüleri şantaj ile sunma’ suçlarının peş peşe devam etmesi sebebi ile 111,5 yıl hapis cezası isteminde bulunmuştur.

Toplumda çocuklar üzerinden en endişe uyandırıcı problemlerden birisi çocuk istismarıdır. Çocuk istismarı Çocuk istismarına açık kapı bırakabilecek nedenler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 10. Çocuk İstismarına Yol Açabilecek Riskler

Toplumsal	Çocukla İlgili	Aile ile İlgili
- Aşırı fakirlik - Aşırı zenginlik - Yüksek suç oranı	- Zihinsel ya da fiziksel özürlülük - Doğumdan sonra uzun vadede annesinden ayrı kalan çocuklar - Prematüre - Hiperaktiflik ve huysuzluk	- Kabullenilmeyen çocuk - Tek ebeveynlik - Üvey ebeveynlik - Uyuşturucu- alkol bağımlısı ebeveyn - Fazla çocuk sahibi aile - Ailede şiddet - Yetersiz iletişim - Saygı yetersizliği - Ruhsal hastalıklı aile - Eğitim yetersizliği - Erken yaştaki evlilik -

Kaynak: Deveci ve Açık, 2003: 396

Haberde S.K. isimli kız çocuğunun, yukarıdaki nedenlerden bazılarının varlığının etkisi ile istismara açık halde olduğu düşüncesine varılmıştır. Yalanılan olay kapsamında çocukluk sosyolojisine yönelik bazı hususlara dikkat çekmek mümkündür.

Yaşanılan olayda 15 yaşında mağdur olan bir kız çocuğu ve 19 yaşında mağdur eden bir erkekten bahsedilmiştir. Kız çocuğu ve erkek arasından 4 yaş farkı vardır. İstismar gibi mağdur edici durumlarda yaş farkının etkisi olabilmektedir. Bu gibi ilişkilerde daha büyük olan tarafın daha baskıcı ve manipülatif etkide bulunma ihtimali olabilmektedir. Haber 21’ de de bir muhtarın kız çocuğuna istismarı ile benzer bir olay ele alınmıştı. Her iki örnekte de anlaşıldığı üzere toplumda erkeğin egemen görülmesi ve güç ilişkisi ile birlikte cinsel istismarcılarda en çok rastlanılan cinsiyet erkeklerden oluşmaktadır (Metin, Toros ve Kuygun Karıcı, 2021: 93).

Haberde Emre K’, S.K.’nin yanına gelmemesi üzerine tehdit ve şantajda bulunduğu bilgisi yer almaktadır. Tehdit ve şantaj durumları S.K.’nin savunmasız oluşundan kaynaklanmaktadır. Çocuklardaki savunmasızlık hali tehditlere ve şantajlara boyun eğmesine sebep olarak istismarın uzun süre daha devam etmesine yol açabilmektedir.

Yaşanılan olayda ailenin rolü istismarın gidişatını belirlemek adına önem taşımaktadır. S.K.’nin ailesi ile birlikte polise gidip şikayette bulunması, ailenin çocuğunu koruma güdüsüne sahip olduğunun göstergesidir. Aile, adalet arayışında olarak önemli bir sorumluluk üstlenmiştir.

Son olarak yaşanan olaya yönelik ilerleyen hukuki süreç S.K.’nin hak ve güvenliğini sağlamak adına önemli bir yaklaşımdır. Yapılan şikayetler doğrultusunda Emre K. ve ailesinin

hapis cezası isteminde bulunulmuştur. Savcının ceza isteminde bulunması, çocuk haklarının korunmasına yönelik olduğu düşünülmektedir.

5.5.5. Haber 25

Haber Başlığı: Gelin 8 Damat 9 Yaşında! Skandal Nişan Töreniyle İlgili Flaş Gelişme

Haber başlığından anlaşıldığı üzere haber çocuk gelin ve çocuk yaştaki evlilik konularını kapsamaktadır.

Haberin giriş kısmında, “Mardin’e bağlı Kızıltepe İlçesinde 8 yaşındaki kız çocuğu ile amcasının oğlu olan 9 yaşındaki erkek çocuğu için nişan töreni yapıldı. Törene ilişkin fotoğraflar sosyal medyada paylaşılnca Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı incelemede bulundu. İki çocuk korumaya alınırken anneler ve babalar ise gözaltına alındı. Öğrenilen bilgilere göre nişandan 15 gün sonrada düğünleri olacakmış.” bilgileri yer almaktadır.

Giriş kısmından sonra olaya ilişkin bir fotoğraflara yer verilmiştir.

Foto 25. Çocuk evlilikleri

Foto 26. Çocuk Evlilikleri Fotoğrafi 2

Fotoğrafta çocukların nişan anına ait görüntüleri yer almaktadır. nişanda ailelerin oynadığı, alkış tuttuğu görülmektedir. Diğer fotoğrafta ise çocukların aileleri ile birlikte pozları yer almaktadır. Bu poz, ailelerin çocuk evliliğini desteklediği izlenimi vermektedir.

Haberin gelişme kısmında Mardin Valiliği'ne ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Açıklamada “Kızıltepe ilçesinde yaşanan bu olayın sosyal medyaya yansması üzerine valiliğimiz tarafından konunun araştırılması adına talimatta bulunulmuştur. Çocuklar geçici süreliğine korumamız altına alınmıştır. Konuyla ilgili adli soruşturma devam ediyor.” Bilgileri yer almaktadır.

Haberin sonuç kısmında ise, “konuyla ilgili soruşturma devam ederken her iki çocuğun anne ve babaları da gözaltına alındı. Ebeveynler, nişandan 15 gün sonra düğün planları yaptıkları ifadesinde bulundu.” bilgileri yer almaktadır.

Yapılan bu haber oldukça endişe verici ve eleştiriye açık bir konu kapsamaktadır. Haber içerisinde çocukluk sosyolojisine dair bazı önemli hususlar içermektedir.

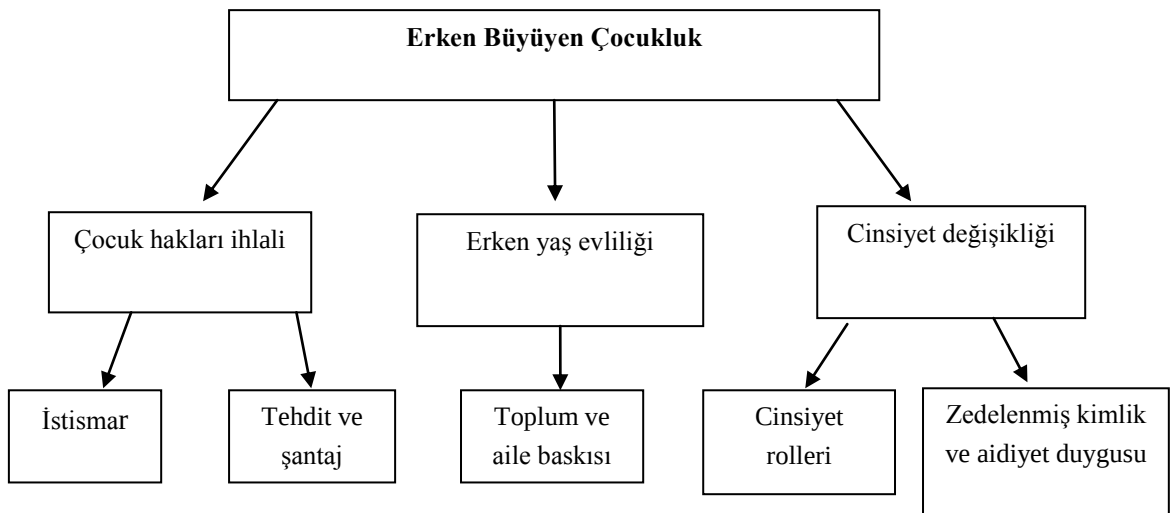
Öncelikle haberde erken yaşta evlilik adımlarının atılması sağlanan iki çocuğa yer verilmiştir. 18 yaş altındaki tüm evlilikler erken yaş evliliği olarak değerlendirilmektedir. Çocukların erken yaşta evlilik ile cinsel ilişkilere sokulması, fiziksel ve psikolojik sağlıkları adına büyük riskler taşımakta ve toplum içerisinde birçok durumda dezavantajlı olduklarını belirtmek gerekmektedir (Demir, Özel ve Sütçü, 2022).

Ailenin rolü, her olayda olduğu gibi bu olayda da önemli bir etkidir. Haberdeki bilgilere göre düğün tarihi kararı aile büyükleri tarafından belirlenmektedir. Bu durum aile içinde cinsiyet rollerine, toplum baskısına ve geleneksel normlara işaret etmektedir.

Erken yaşta evlilik ve çocuk gelin konuları çocuk hakları bağlamında değerlendirilmektedir. Haberde çocukların erken yaşta evliliği ile çocuk hakları ihlali söz konudur. Çocukların devlet koruması altına alınması ile çocukların haklarının korunması adına adım atıldığı anlaşılmıştır.

Yapılan ihbarlar üzerine başlatılan hukuki süreç kapsamında her iki ailenin gözaltına alınması ile çocukların karşılaşıacağı riskler önlenmek istenmektedir.

Erken büyüyen çocukluk teması çerçevesinde haber siteleri taranmış ve temaya örnek teşkil edebilecek uyumlulukta olan 5 haber incelenerek analiz edilmiştir. Yapılan analiz doğrultusunda bazı kavramlar ön plana çıkmıştır. Bu kavramlar; istismar, çocuk hakları ihlali, cinsiyet rolleri, cinsiyet değişikliği, çocuk evliliği, toplum ve aile baskısı, tehdit ve şantaj olarak sıralanmıştır. Elde edilen kavramların anlaşılır bir hal alması adına bir şema oluşturulmuştur.

Şekil 6. Erken Büyüyen Çocukluk

Bu şemada, "Erken Büyüyen Çocukluk" teması altında kavramları sınıflandırılmıştır. Ana kavramlar altında, çocukların erken yaşta büyümeye zorlandığı veya maruz kaldığı durumlarla ilgili çeşitli alt kavramlar bulunmaktadır. Bu kavramlar, çocukluğun erken yaşta kaybolmasıyla ilişkilendirilen belirli sorunları ve zorlukları temsil etmektedir.

Erken büyüyen çocukluk teması, çocukların normalden daha erken yaşta büyümeye zorlandığı veya maruz kaldığı durumları ele alırken, bu durumlar kaybolan çocukluk kavramıyla sıkı bir şekilde bağlantılı olmaktadır. Çocuk hakları ihlali, istismar, cinsiyet rollerinin etkisi ve cinsiyet değişikliği gibi kavramlar, çocukların masumiyetlerinin ve doğal gelişim süreçlerinin erken yaşta bozulmasını temsil etmektedir. Ayrıca, toplum ve aile baskısı altında kalan çocuklar, gerçek çocukluklarını yaşamak yerine yetişkin sorumluluklarını üstlenmeye zorlanabilmektedirler. Tehdit ve şantaj gibi unsurlar ise çocukların güvenliğini ve psikolojik iyilik hallerini tehdit ederek çocukluğun kaybolmasına katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla, erken büyüyen çocukluk teması, çocukluğun kaybolmasına ve çocukların sağlıklı gelişim süreçlerinin bozulmasına neden olan çeşitli faktörleri vurgulayarak bu önemli sorunun anlaşılmasına yardımcı olmaktadır.

5.6. TEMA 6) İşçi ve Emekçi Çocuklar

5.6.1. Haber 26

Haber Başlığı: Numara İle Duygu Sömürüsü Yaparken Yakayı Ele Verdiler

Haber başlığı haberde bahsi geçen olayı tek cümle ile özetlemektedir. Bu nedenle haber içeriği ile uyum içerisinde olduğu düşünülmektedir.

Haber içeriğine bir fotoğraf eklenerek devam edilmiştir.

Foto 27. Dilendirilen Çocuk Fotoğrafı

Eklenen bu fotoğrafta biri kız çocuğu olmak üzere iki dilenci olduğu görülmektedir. Dilenciler, siyah çöp poşetinin içerisinde yer alan artık ekmekleri yiyerek kötü vaziyetlerini sokak halkına sergilemektedir. İnsanlardan gelen para yardımını toplamak için kız çocuğunun önünde yerde serili olan karton parçası dikkat çekmektedir. Haber başlığından yola çıkarak bu fotoğraf karesinin kurgu olduğu, kız çocuğu ve yetişkin olan dilenci bireylerin duygu sömürüsü ile vicdanlara dokunarak para kazanma yöntemine başvurdukları anlaşılmaktadır. Paylaşılan bu fotoğraf olayın gerçekçilik payını arttırmakta ve haberi daha güvenilir kılmaktadır.

Haberin giriş kısmında, olayın İstanbul Karaköy’de yaşandığı ve dilencilik yapan şahısların yabancı uyruklu olduğuna dair bilgi bulunmaktadır.

Haberin gelişme kısmında, birden fazla kadın dilencilerin Karaköy civarında çeşitli yerlerde haksız kazanç sağlamaya çalıştıklarından bahsetmektedir. Bu kadın dilenciler, kendilerinin çöp poşetleri içerisinde getirdikleri ekmekleri sanki sokaktaki çöp kutularından bulmuş gibi çıkartıp yemeye çalışmaları ile vicdanlara dokunmaya çalışmaktadır.

Haberin sonuç kısmında ise, dilencilerin bulunduğu yerlere zabıta ve polis ekiplerinin geldiği bilgisi yer almaktadır. 4 tanesi çocuk olmak üzere toplam 8 dilenci polis merkezine götürülerek gözaltına alınmıştır. İçerindeki bir dilencinin elinde 1 aylık bebek olduğu tespit edilmiştir. Son olarak dilencilere yaptıkları sahtekarlıktan ötürü kişi başı 617 lira para cezası uygulanmıştır.

Yapılan bu haber sosyolojik olarak incelendiğinde, sokaklardan kazanç sağlamaya çalışan ve buralarda yaşamlarını sürdüren çocukların yaşam standartlarının, aile yapılarının, toplumdaki yerlerinin ve eğitim imkanlarının durumu dikkat çekmektedir. Bu çocuklarının sağlıklı gelişiminin sağlanması ve refahının oluşturulması için koruma altına alınması gerekmektedir.

Yapılan haberde bazı sosyolojik unsurlar öne çıkmaktadır.

Öncelikle çocukların yaşam koşulları ve sosyal çevre durumuna değinmek gerekmektedir. Haberde bahsi geçen 8 dilenci arasından 4 dilencinin çocuk olduğu bilgisine yer verilmiştir. Bu çerçevede çocukların çöp konteynırlarının yanında dilencilik faaliyetinde bulunması ile onların çevrelerinin ne kadar olumsuz olduğunu göstermektedir. Ayrıca çocukları sokakta dilencilik ile kazanç sağlamaya iten ailelerin çocuk haklarına uygun davranmadıkları düşünülmektedir.

Yaşanılan olaydaki çocukların ailelerinin rolleri dikkat çekmektedir. Haberde bir dilencinin 1 aylık bebeğinin olduğu bilgisine ulaşılmaktadır. Çocukların, özellikle bebeklerin aileleri tarafından temiz ve sağlıklı elverişli koşullar içerisinde gelişimlerini desteklemeleri gerekmektedir. Fakat haberde bahsedilen dilencinin bebeğini mağdur ettiğini ve bebeğini sağlık ve hijyen hususunda risk altına aldığı aşıkardır. Bu durum sokaktaki bebek ve çocukların gelişimleri konusunda endişe uyandırmaktadır.

Çocukların sokakta dilencilik yaparak kazanç sağlama durumu ile eğitim imkanları arasında bir ilişki bağı vardır. Dilencilik yaparak eğitim imkanlarından yararlanma noktasında eksiklik yaşayan çocukların sayısı çoğunluktadır(Demirdağ,2015). Haberde bahsedilen çocuk dilencilerin, yaşamlarının büyük bir kısmını sokakta geçirmesinden ötürü büyük olasılıkla eğitim imkanlarından mahrum kaldığı düşünülmektedir. Bu çocuklar normal çocukların hayat deneyimlerinden yoksun kalarak sağlıklı bir çocukluk süreci yaşayamamaktadır.

Yaşanılan olayı toplumsal duyarlılık kapsamında değerlendirmek mümkündür. Sokaktan haksız kazanç sağlamaya çalışan dilencilerin, bu duruma şahit olan insanlar tarafından ihbar edilmesi ve alınan ihbarlar doğrultusunda zabıta ekiplerinin olay yerine gelmesi ile toplumsal duyarlılık desteklenmektedir.

5.6.2. Haber 27

Haber Başlığı: İstanbul Valiliği: Dilendirilen 83 Çocuk Muhafaza Altına Alındı

Haberin giriş kısmında, İstanbul genelinde çocukların dilendirilmesine yönelik denetimlerin başladığına ve ulaşılan 83 tane çocuğun koruma altına alınıp ailelerine de soruşturma başlatıldığına dair bilgiler yer almaktadır.

Haberin giriş kısmından sonra olaya ilişkin bir fotoğrafa yer verilmiştir.

Foto 28.Yapılan Denetimlerde Yakalanan Dilenci Çocuklar

Fotoğrafta denetime yakalanan dilenci kadınların ve dilendirilen çocukların olduğu görülmektedir. Fotoğrafın altında ek olarak, dilencilerin kazandığı 4.643 TL’ ye el koyulduğu bilgisi yer almaktadır. Fotoğrafın yaşanan olay anında çekildiği düşünülmektedir. Ayrıca haber içeriğini desteklemektedir.

Haberin gelişme kısmında yapılan uygulama anına ilişkin detaylara yer verilmiştir. “İstanbul Valiliği’nin yaptığı açıklamaya göre, İstanbul genelinde zabıta, polis ve jandarma ekipleri tarafından 07.08.2023 tarihinde dilenen ve dilendirilen kişilere yönelik uygulamalar başlattı. Yapılan denetimler sayesinde yakalanan 173 yetişkin kişiye 100.757 lira para cezası verildi. Kazandıkları sanılan 4.643 liraya ise el koyuldu.”

Haberin sonuç kısmında ise dilendirildiği tespit edilen 83 tane çocuğun koruma altına alındığı ve aileleri içinde işlem başlatıldığı bilgisi yer almaktadır.

Haber çocukluk sosyolojisi bazında incelendiğinde bazı unsurlar ortaya çıkmaktadır.

Haberde çocukların korunmasına yönelik girişimlerin varlığı görülmektedir. Emniyet ekipleri tarafından gerçekleştirilen denetimler, çocukların güvenliğini ve refahını sağlamak amacıyla yapılmıştır. Çünkü çocukların sokaklardan kazanç sağlamaya çalışması onların güvenliklerini ve sağlıklarını risk altına sokmaktadır.

Haber bazında aile rollerine dikkat çekilmesi gerekmektedir. Haberde belirtilen çocukların aileleri tarafından dilendirilmeye teşvik etmesi, çeşitli sorunları içerisinde barındırmaktadır. İşsizlik hali, göç etme durumu, çocuk sayısındaki fazlalık, ekonomik yetersizliği, eğitimsizlik, sosyal ve psikolojik nedenler gibi durumlar ailelerin çocuklarını dilendirmeye teşvik etmesinde yol açabilmektedir (Özmen ve Dönmez, 2021).

4.6.3. Haber 28

Haber Başlığı: Beren Gökyıldız’ ın Mezuniyet Pozlarına Beğeni Yağdı

Haber başlığında küçük yaşlardan itibaren oyunculuk yapan çocuk oyuncu Beren Gökyıldız’ ın sosyal medyada paylaştığı mezuniyet fotoğraflarına olan beğeni yoğunluğundan bahsedilmektedir.

Haber başlığından hemen sonra habere ilişkin bir fotoğraf paylaşılmıştır.

Foto 29. Çocuk Oyuncu Fotoğrafı

Paylaşılan bu fotoğraflar, çocuk oyuncu Beren Gökayıldız' a ait 2 farklı görselin birleştirilmiş halidir. Soldaki fotoğraf Gökayıldız' ın sosyal medyada paylaşmış olduğu ve yoğun ilgi gören mezuniyet fotoğrafıdır. Sağdaki fotoğraf ise Gökayıldız'ın küçük yaşlardaki haline aittir bir fotoğraftır. Haber içeriğine eklenen bu fotoğraf, anlatılan konuya uyumluluk göstermekte ve habere canlılık katmaktadır.

Haberin giriş kısmında, 14 yaşındaki Beren Gökayıldız' ın kariyerine Kocamın Ailesi dizisi ile 4 yaşındayken başladığını ve izleyiciler tarafından çok sevildiği bahsedilmektedir. 7 Haziran 2023 tarihinde paylaştığı mezuniyet fotoğraflarının ise oldukça beğenildiği bilgisi yer almaktadır.

Giriş kısmından hemen sonra Gökayıldız' ın daha küçük yaşlarına ait bir fotoğraf karesine yer verilmiştir.

Foto 30. Çocuk Oyuncu Fotoğrafı 2

Gökyıldız’a ait bu fotoğrafın kaç yaşına ait olduğu bilinmemektedir. Fakat çocuk yaşta olduğu bilgisi kesindir.

Haberin gelişme kısmında Gökyıldız’ın oyunculuk yaptığı projelerden bahsedilmiştir. Bu bağlamda, “ Kocamın Ailesi, Anne, Bizim Hikaye, Kızım, Mucize, Doktor, Çocukluk yapımlarında rol alan Gökyıldız, başarıyla yaptığı oyunculuğu sayesinde bir çok kişi tarafından tanınır hale geldi” bilgileri yer almaktadır.

Haberin sonuç kısmında ise, Gökyıldız’ın 1.2 milyon takipçisi olan Instagram hesabındaki mezuniyet balosuna ait fotoğraflarından bahsedilmektedir.

Mezuniyet balosundaki fotoğraflarından bir diğeri daha habere eklenmiştir.

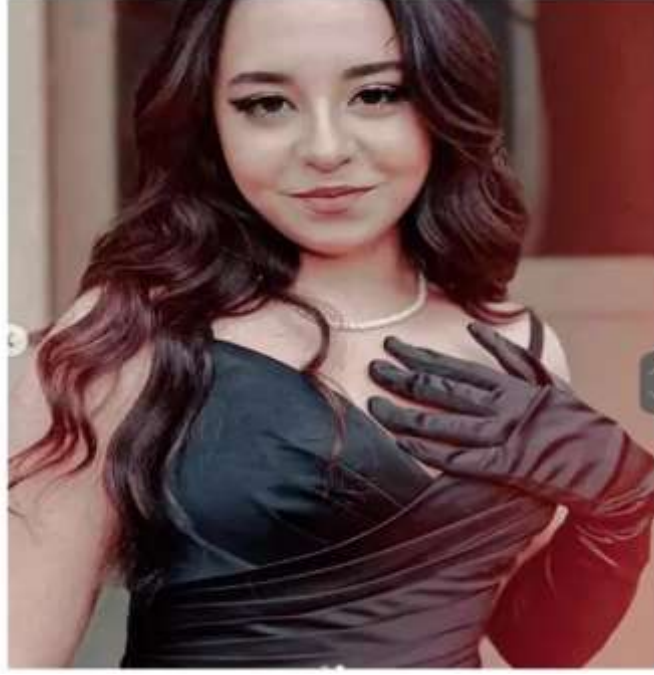

Foto 31. Çocuk Oyuncu Fotoğrafi 3

Son olarak haberin sonuç kısmının devamında, “ Gökyıldız’ın bu pozlarını görenler şaşkına döndü. Fotoğrafi görenlerin yorumları ‘Nasıl bu kadar büyüdün? Bu gerçekten kendisi mi? Genç kız olmuş.’ şeklinde oldu.” bilgileri yer almaktadır.

Yapılan bu ve benzeri türdeki haberler, sosyal medyanın çocukların yaşamına olan etkisini düşündürmektedir. Ünlü olan çocukların mahremiyetlerinin korunması önem taşımaktadır. Ayrıca ünlü çocukların medya etkisi altında gelişimlerini nasıl sürdürebileceklerini ve kimliklerini nasıl oluşturabilecekleri konusu dikkate alınması gerekmektedir. Bu bağlamda sunulan habere ilişkin bazı yaklaşımlarda bulunmak mümkündür.

Öncelikle medyanın çocukların yaşamına olan etkisi dikkat çekmektedir. Gökyıldız gibi göz önünde olan ünlü çocuklar için medyanın takipte olması ve yaşamlarının kamuoyu ile paylaşılması durumu çocukların medyanın etkisine maruz kalmasından kaynaklanmaktadır. Bu durum çocuk mahremiyet haklarının ve normal çocukluk yaşantısının boyutunu sorgulatabilmektedir.

Haberdeki konudan yola çıkılarak ünlü çocukların eğitim durumuna değinmek gerekmektedir. Gökyıldız gibi popüler olan çocuk oyuncuların gördüğü yoğun ilgi, çalışma temposunun uzun ve yorucu olması sonucunda eğitim süreçlerinde bazı aksaklıkların oluşabileceği düşünülmektedir (Tekin Yılmaz,2014).

Haber de yer aldığı üzere Gökyıldız’a takipçileri tarafından en çok gelen yorum, çocuk oyuncunun imaj değişimine yönelik olmuştur. Haberde Gökyıldız’ın mezuniyet balosundaki halini, özellikle de kıyafeti ve makyajı ile dikkat çeken imajını görenlerin yaptığı yorumlara yer verilmiştir. Yorumlarda ‘ bu kız gerçekten o mu?’ ifadelerinde bulunulmuştur. Bu durum çocuk

Ünlülerin poplerlikten kaynaklı erken yaşta yaşadığı kimlik oluşturma karmaşasını gözler önüne sermektedir.

Bir diğerk husus ise toplumun ocuk ünlülere bakışına yöneliktir. Haberde Gökyıldız'ın başarılarından dolayı toplum tarafından yoğun ilgi gördüğü bilgisine yer verilmiştir. Bu ereve de toplumun ünlü çocuklara göstermiş olduğu ilgi ve alaka ile çocukların normal yaşamlarını sürdürmeleri noktasında zorluk çıkarabilmektedir.

5.6.4. Haber 29

Haber Başlığı: 888 ocuk İşçi Yaşamını Yitirdi

Haber başlığı, çalışan çocukların çalıştıkları iş sırasında yaşamını yitirmesine değinmektedir.

Haberin giriş kısmında, İSİG Meclisi'nin 2003-2023 aralığındaki ocuk İş Cinayetleri Raporu'nu yayınladığı bilgisi yer almaktadır. Bu bilginin hemen ardından bir fotoğraf paylaşılmıştır.

Foto 32. ocuk İşçi

Paylaşılan bu fotoğraf, pamuk tarlasında çalışan işçi bir çocuğa aittir. Çocuğun iş güvenliği kapsamında bağladığı başörtüsü ile başını güneşten koruduğu ve taktığı eldivenler ile de ellerini dikenlerden ve kesici materyallerden koruduğu görülmektedir. Bu bağlamda paylaşılan fotoğraf haber içeriğine uygun bir fotoğraf olduğu düşünülmektedir.

Haberin gelişme kısmında, İSİG Meclisi Raporu'ndaki bilgiler sunularak geçtiğimiz son 20 yılda 888 tane çocuğun iş cinayetleri kapsamında hayatını kaybettiği bilgisi yer almaktadır. Raporda, “ ocuk işçiliğinin azaldığını gösteren istatistikler var. Bu istatistikler mevsimsel olarak ocuk işçiliğinin en az olduğu aylarda yapılıyor. Ayrıca 1.5 milyon civarı olan stajyer, ırac ve meslek eğitimi alan çocuklar bu rapora hiç dahil edilmiyor. Sonuç olarak ocuk işçiliğinin azaldığı ibaresi tam anlamıyla gerçekliği yansıtmıyor” bilgisi yer almaktadır.

Haberin sonuç kısmında İSİG Raporu'nun detaylarına yer verilmiştir. Bu erevede, “ Türkiye sınırları içerisinde alışan Afgan, Suriyeli ve uyruğu bilinmeyen diğerk mültecilerin de dahil olduğu yaklaşık 6 milyon ocuk var ve bu çocuklar tarım, inşaat, sanayi ve ticaret gibi işkollarında günlük ve güvenliği olmadan çalışıyor. ocuk işçiliğinin en yoğun olduğu sektör, tarım sektörü. Bu sektörde çalışan ocuk yaş grubu 5-14 yaş arasındır. alışan işçi çocuklar szenli ve dengeli beslenemiyor. Ayrıca iş sırasında gerekli güvenlik tedbirleri alınmadığı için can güvenlikleri tehlikede. Bu ocukların bir kısmı geceleri çöplüklerde ve sokaklarda kalıyor. Çalışma saatleri ise haftanın 7 gününü, günün ise 14 saatini bulabiliyor” bilgileri yer almaktadır.

Yapılan bu haber, İSİG Raporu erevesinde Türkiye'de ki işçi çocukların çalışma şartlarını ve güvenlik boyutlarını ele almaktadır.

Haberdeki en çarpıcı nokta, son 20 yılda 888 çocuğun iş cinayetlerine kurban gitmiş olmasıdır. Bu durum, ocuk işçiliğinin ciddiyetini göstermektedir. Bu kapsamda haber, çocukların iş güvenliğine ve sağlığına verilen önemin yetersizliği, çocukların iş hayatında maruz kaldığı tehlikeleri ortaya koymaktadır.

Haberde yer alan rapor, çocuk işçiliğine dair istatistiklerin gerçeklikten uzak olduğunu belirtmektedir. Bu durum, çocuk işçiliğinin görülmeyen taraflarını ve gerçek boyutlarını anlamak açısından önem taşımaktadır. Çocuk işçiliğine dair sunulan resmi verilerin yetersizliği, durumun ciddiyetini anlamayı zorlaştırmaktadır.

Ayrıca raporda çocukların en çok çalıştığı sektörün, tarım sektörü olduğu bilgisi sunulmuştur. Bu durum, çocukların birçoğunun tarım gibi denetlenmesi zor ve düşük ücret karşılığı olan bir sektörde bulunduğunu göstermektedir. Tarım sektörü, işkolları içerisinde güvenliği en az olan ve ölüm riski en fazla olan alandır (Ağyar ve Atış,2022). Dolayısıyla tarım sektörü, ağır fiziki şartlar gerektiren tehlikeli bir sektör olarak görülmenin yanı sıra çocukların eğitimlerinin aksamasına da neden olmaktadır (Radmard ve Beltekin, 2017).

Raporda, işçi çocukların yetersiz beslendiklerinden ve barınma sorunu yaşadıklarından bahsetmektedir. Bu durumdan yola çıkarak çocuk işçiliğinin yalnızca ekonomik bir durum olmadığı, aynı zamanda çocuğun refahını da etkilediği düşünülmektedir.

Sonuç olarak bu haber metni çocukluk sosyolojisi bazında analiz edildiğinde, çocukların iş yaşamında karşılaştığı riskler, çocukların bu risklere karşı savunmasızlığı ve yaşam koşullarının elverişsizliği gibi durumlar ön plana çıkmaktadır. İSİG Meclisi Raporu gibi raporlar, çocuk işçiliğinin ciddiyetini anlama noktasında önem taşımaktadır.

5.6.5. Haber 30

Haber Başlığı: İstanbul Valisi Gül ‘Artık Sokaklarda Çocuk Dilenci Kalmayacak’ Demişti: 39 İlçede İlçede 2127 Dilenci Yakalandı

Haber başlığı, haber içeriğini özetleyerek doğru yansıttığı düşünülmektedir.

Haberin giriş kısmında, “İstanbul Valisi Davut Gül, ‘sokaklarda çocuk dilenciler olmayacak’ ifadesinde bulundu. Bu sebepten İstanbul’un 39 ilçesinde çocuk dilencileri bulmaya yönelik operasyona geçildi. 7-25 Ağustos aralığında yapılan uygulamalar sonucu 225 tanesi çocuk olmak üzere toplam 2127 dilenci polis radarına takıldı. Yakalanan çocuk dilenciler devlet korumasına alındı” bilgileri yer almaktadır.

Haber içeriği, konuyla ilgili bir fotoğraf eklenerek devam etmektedir.

Foto 33. Dilenci Çocukları Bulmaya Yönelik Yapılan Operasyon

Fotoğrafta İstanbul Valisi Davut Gül ve çocuk dilencilere yönelik yapılan uygulamalara ait bir görüntüye yer verilmektedir. Bu kapsamda paylaşılan fotoğraf haberin içeriğini doğru yansıtmaktadır.

Haberin gelişme kısmında, yapılan uygulamanın jandarma, polis ve İstanbul Çocuk Şube Müdürlüğü tarafından yapıldığı söylenmektedir. Ayrıca uygulama sonunda Kabahatler Kanunu gereğince toplamda 1.193.342 TL para cezası verildiğine ve 28 kişi hakkında da adli işlem başlatıldığına dair ifadeler yer almaktadır.

Haberin sonuç kısmında ise yakalan çocuk dilenciler için son durum bilgisi verilmiştir. Bu bağlamda dilendirildiği tespit edilen 225 çocuk dilencinin devlet koruması altına alınması için Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ne gerekli taleplerde bulunulduğu ibaresi yer almaktadır.

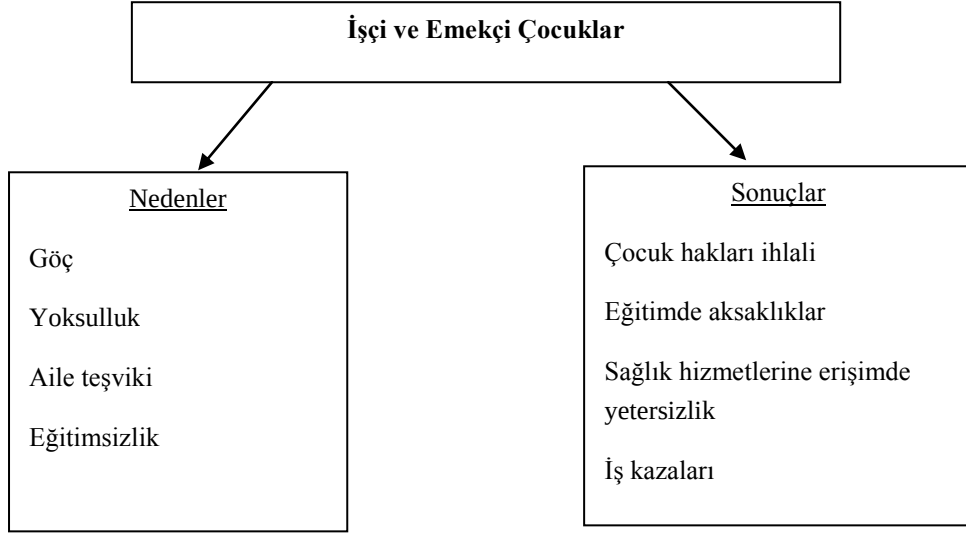
Bu haber, çocuk sosyolojisi açısından çocukların korunması, çocuk haklarının sağlanması ve çocukların güvenli ortamlarda yetişmesi için devletin göstermiş olduğu sorumluluk projesini yansıtmaktadır. Haberde özellikle Vali Gül'ün çocuk dilenciligi kapsamında aldığı önlem dikkat çekmektedir. Çünkü çocuklar sokaklarda dilenmek ile zaman geçirdiği taktirde trafik kazalarına, istismara, ihmallere ve bazı hastalıklara karşı savunmasız kalmaktadırlar. Bu durum çocukların güvenliği ve refahı açısından endişe uyandırmaktadır.

Haberde dilencilik yapan ve çocukları dilendirmeye sevk eden kişilere Kabahatlar Kanunu gereğince para cezası verildiğine dair bilgi yer almaktadır. Bu bağlamda suç işleyen dilencilere para cezasında bulunulması ile caydırıcılık kazandırma amacı kapsamında doğru ve daha çok çalışmaya teşvik ederek psikolojik bir etki altına alınmaya çalışılmıştır (Çolak ve Altun,2007).

Haberde ayrıca çocukların devlet müdahalesi ile koruma altına alınmış olmasından bahsetmektedir. Devletin yakalanan 225 çocuk dilenci için göstermiş olduğu bu müdahale, çocukların daha güvenli bir ortamda yetişmeleri ve eğitimlerini tamamlamaları adına önemli bir yaklaşım olarak görülmektedir. Bu yaklaşım çerçevesinde devlet koruması ile çocuklar, gelecekte daha sağlıklı kişiler olarak topluma katılım sağlamaktadırlar (Erbay ve Çalış,2022). Çünkü devlet koruması altına alınarak çocukların yalnızca bedenleri değil, diğer tüm menfaatleri korunmuş olmaktadır.

İşçi ve emekçi çocuklar teması altında uygun bulunan 5 haber incelenmiştir. İncelenerek analiz edilen haberlerden temaya ilişkin bazı ortak çıkarımlarda bulunulmuştur. Bu çıkarımlar, anlaşılır olması sebebiyle kavramlaştırılmıştır. Elde edilen kavramlar işçi ve emekçi çocukları temsil eder niteliktedir. İşçi ve emekçi çocuklar, çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalarak geleneksel çocukluk deneyimlerinden mahrum bırakılmaktadırlar. Örneğin çocuk hakları ihlali, bu çocukların iş dünyasında maruz kaldığı koşullar nedeniyle yaşadıkları bir sorundur; çünkü işçi olarak çalışmak, çocukların haklarına zarar verebilir ve normal bir çocukluk yaşamalarını engelleyebilmektedir. Aynı şekilde, aile teşviki, işçi ve emekçi çocukların ailelerinin ekonomik zorluklarla başa çıkma çabalarını temsil eder ve bu durum çocukların eğitim ve sağlık gibi temel haklarına erişimlerini kısıtlayabilmektedir. Göç, işçi ve emekçi çocukların yaşadığı bir başka önemli zorluktur ve ailelerin iş arayışı veya ekonomik nedenlerle yer değiştirmesi, çocukların istikrarlı bir çocukluk yaşamalarını engelleyebilmektedir. Yoksulluk, bu çocukların yaşadığı bir diğer yaygın sorundur ve yetersiz ekonomik kaynaklar, sağlıklı bir çocukluk deneyimi için gerekli olan kaynaklara erişimi kısıtlayabilmektedir. İş kazaları ise işçi ve emekçi çocukların fiziksel sağlıklarını tehlikeye atan bir durumdur ve bu kazalar, çocukların hem fiziksel hem de psikolojik olarak zarar görmelerine neden olabilmektedir. Son olarak, eğitimdeki aksaklıklar, bu çocukların eğitim haklarına erişimlerini ve başarılarını olumsuz yönde etkileyebilir ve böylece gelecekteki fırsatlarına zarar verebilmektedir. Tüm bu faktörler, işçi ve emekçi çocukların kaybolan bir çocukluk yaşamalarına neden olabilir ve sağlıklı bir gelişim için gereken destek ve fırsatlardan yoksun bırakabilmektedir.

Yukarıda işçi ve emekçi çocuklar teması altındaki kavramlara değinilmiştir. Bu kavramların şemalaşmış hali aşağıdaki gibidir.

Şekil 7. İşçi ve Emekçi Çocuk

Bu şemada, işçi ve emekçi çocukluğun yaşanmasının nedenlerine ve sonuçlarına kavramlar halinde yer verilmiştir. Bu şema, işçi ve emekçi çocukların yaşadığı zorlukları ve bu zorlukların birbirleriyle nasıl ilişkili olduğunu anlamak için bir çerçeve sağlamaktadır.

5.7. TEMA 7) Çocuk Yoksulluğu

5.7.1. Haber 31

Haber Başlığı: UNICEF Acı Tabloyu Paylaştı: 333 Milyon Çocuk Aşırı Yoksulluğun Pençesinde

Haber başlığı, UNICEF'in raporunu özetleyerek haber içeriğinin konusu hakkında bilgi vermektedir.

Haberin giriş kısmında, "UNICEF raporu, dünyadaki çocuk nüfusunun yaklaşık 1/6'sına denk gelen 333 milyon çocuğun açlıkla mücadele içerisinde olduğunu belirtti." bilgileri yer almaktadır.

Giriş kısmından hemen sonra habere ilişkin bir fotoğrafa yer verilmiştir.

Foto 34. Yoksul Çocuk Fotoğrafi

Fotoğrafta yoksulluk içerisindeki çocukların görüntüsü yer almaktadır. Bu bağlamda paylaşılan fotoğrafın haber içeriğini doğru temsil ettiği düşünülmektedir.

Haberin gelişme kısmında, “UNICEF ve Dünya Bankası’nın birlikte hazırladığı ‘Uluslararası Açlık Sınırına Göre Yoksulluk İçinde Yaşayan Çocuklar’ adındaki raporda, günde ortalama 2,15 doların altında yaşayıp ‘çok yoksul’ olarak nitelendirilen çocuk sayısında 2013’den 2022’ye kadar %13’lük bir azalma görüldü. Yani 383 milyondan 333 milyona kadar düştü. Covid-19 salgını olmasaydı bu rakama 30 milyon daha eklenecekti. BM’nin hazırladığı Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri doğrultusunda 2030 yılına kadar çocuk yoksulluğunun bitirilmesi hedefinin gerçekleşmeyeceğini belirtti.” ifadeleri yer almaktadır.

Haberin sonuç kısmında ise rapora ilişkin detaylı içeriklere yer verilmiştir. Rapora göre yoksullukla en fazla mücadele eden yer Afrika olarak tespit edilmiştir. Yoksul çocukların %40’lık dilimi buraya aittir. Ayrıca raporda yıllara göre kıyasta bulunulmuştur. 2013 yılındaki çocuk yoksulluğu %54,8 iken bu rakam 2022 yılında %71,1’e yükseldiği ifade edilmiştir. Son olarak UNICEF ve Dünya Bankası’nın hazırladığı rapor ile tüm hükümetlere çocuk yoksulluğu ile mücadele hususunda ikaz da bulunmuştur.

Yapılan bu haber, çocuk yoksulluğu bazında sürdürülebilir kalkınma konularında küresel düzeydeki bir araştırma raporuna yer vermektedir. Bu bağlamda haber çocukluk sosyolojisi kapsamında bazı hususlara dikkat çekmektedir.

Haberde bahsedilen rapor, dünyadaki çocuk sayısının altıda birinin yoksulluk içerisinde olduğunu söylemektedir. Bu durum toplamda 333 milyon çocuğun yaşam koşullarının ciddi bir şekilde sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Sunulan raporda 2013 yılı ile 2022 yılları arasındaki çocuk yoksulluğu farklarına değinilmiştir. Küresel çapta 2013’den 2022 yılına kadar çocuk yoksulluğunda %13’lük bir azalma görülmüştür. Fakat Afrika’ya ait çocuk yoksulluğunda elde edilen sonuçlara göre 2022 yılındaki çocuk yoksulluğunun 2013 yılına göre %16,3 oranında daha fazla olduğu belirlenmiştir. Bu durum küresel çabaların ve bazı politikaların yetersiz kaldığına ve bölgesel eşitsizlik olduğuna işaret etmektedir.

Haberde değinilen bir diğer unsur ise Covid-19 salgınıdır. Yayınlanan rapor, Covid-19 salgınının 30 milyon çocuğun yoksulluk sınırının altında kaldığına değinmektedir. Bu durum salgının ekonomik ve sosyal etkilerinin çocuk yoksulluğu üzerindeki olumsuz etkilerini yansıtmaktadır.

Haberin son kısmında ise raporun çocuk yoksulluğu ile mücadele kapsamında küresel çağrıda bulunduğundan bahsetmektedir. Bu durum, politikacıların ve toplumun çocuk yoksulluğu bağlamında daha fazla çaba sarf etmesi gerektiğine dikkat çekmektedir.

5.7.2. Haber 32

Haber Başlığı: İki Daire Almak İsterken Neyi Var Neyi Yoksa Götürdüler

Haber başlığı, dolandırıcılık üzerine yaşanan bir mağduriyet durumuna dair ipuçları vermektedir. Bu nedenle haber içeriği ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Başlıktan hemen sonra bir fotoğrafa yer verilmiştir.

Foto 35. Evsiz Kalan Çocuk

Fotoğrafta yaşadığı mağduriyet sonucu evsiz kalan yaşlı bir kadın ve onunla birlikte yaşayan küçük bir kız çocuğuna yer verilmiştir. Fotoğraftaki kişiler haber içeriğinde bahsedilen olaya ait kişilerdir. Evsiz kalan kadının yaşadığı üzüntü halinin yüz ifadesine yansdığı görülmektedir.

Haberin giriş kısmında olaya ilişkin kısa özet bilgilere yer verilmiştir. “İstanbul Esenyurt’ da ki bir kişi, 2009 yılında evinin bulunduğu arsaya yeni bina dikilmesi için evini müteahhide vermişti. Müteahhit ise ev ve arsanın karşılığında ise 2 daire verecekti. Fakat yapılan yolsuzluklar sebebiyle bu kişi hem evini hem de arsasını kaybetti. Yıllar geçtikten sonra karşı tarafın icra talebi sebebiyle eşyalarına da haciz geldi. Yaşlı adam yetkili mercilere yardım çağrısında bulundu.”

Haberin gelişme kısmında yaşanan olaya dair daha detaylı bilgiler sunulmuştur. “ Olay, Esenyurt’un Turgut Özal Mahallesi’ndeki bir ev üzerinde gerçekleşiyor. Arsasının üzerinde gecekonduda bulunan ve bu gecekonduda yaşayan İlimdar Doğru isimli kişi, gecekondusunu müteahhide vererek karşılığında yeni daire almak istiyor. Fakat noterden anlaşma yapmadan yalnızca avukat aracılığıyla anlaşma sağlarken aslında dolandırılmış oluyor. Doğru, gerekli işlemleri yapması için müteahhidin avukatına vekaletini verince karşı taraf arsayı kendi üzerine yaptı. Yaşanan bu dolandırıcılık üzerine Doğru mahkemeye başvurdu. Fakat çıkan sonuç aleyhine oldu. Bunun üzerine yine karşı tarafın avukatı anlaşma talebinde bulunmak istediğini söyledi ve eğer dairlerinden bir tanesini kendisine verirse kendisine yardımcı olacağını ifade etti. Fakat doğru bu teklifi reddetti. Avukat ise, avukatlık masraflarını sebep göstererek Doğru’ya icra talebinde bulundu. Evindeki eşyaların önemli bir kısmı haciz edilen doğru, 2 yetim torunu ile birlikte evsiz kaldığını ifade ederek yardım çağrısında bulundu.”

Haber içeriği bir 5.38 dakikalık bir video ile devam etmektedir. Videoda, başta yer alan fotoğraftaki yaşlı kadın ve torunu olan kız çocuğu izlenmektedir. Yaşlı kadın, Doğru’nun eşi olduğu anlaşılmaktadır. Sinirli ve sitemli konuşan yaşlı kadın yaşadığı dolandırıcılıktan şikayetçi bir tavırdadır. Yaşadıkları ev ise eşyalarının birçoğu olmayan ve kalan eşyalarının ise oldukça eski olduğu görülmektedir. Ayrıca ev harabeye yakın, çok eski ve duvarları dökülen bir evdir. Aynı zamanda duvarların rutubetten küflendiği görülmektedir. Ev içerisinde oyun oynamaya çalışan kız çocuğu ise eski kıyafetlerle çorapsız yere basmaktadır. Yattıkları yerde yatak ve koltuk olmamakla birlikte, ince bir kilimin üzerinde dinlendikleri anlaşılmaktadır. Videonun devamında Doğru, yaşadığı dolandırıcılığı anlatmaktadır.

Haberin sonuç kısmında ise Turgut Özal Mahalle’sinin muhtarı olan Behzat Özer’in ifadelerine yer verilmiştir. Özer, “Bu dolandırılan kişiler 30 senedir bu gecekonduda yaşıyorlar. Yanlarında yetim torunları var. Bu kişiler ben muhtar olduğumdan beri yanıma gelirler. Dolandırıldıklarını duyunca da çok şaşırдық. İcra ekipleri gelince bizde yanlarına geldik. Evdeki eşyalar o kadar eskidi ki, zaten evde çok rutubetliydi. Bu dolandırıcılar bu insanları senelerce mağdur ettiler. Bu iki yetim çocukta bu hallere düştü.” ifadelerinde bulunmuştur.

Bu haber yoksul çocukların yaşam tarzlarına örnek oluşturmaktadır. Haber doğrultusunda bazı önemli hususlar mevcuttur. Bu bağlamda öncelikle çocuk hakları ihlalinin varlığından söz

etmek mümkündür. Haberde yaşlı bir adam ve yaşlı bir kadının birlikte iki yetim torununa baktıkları belirtilmiştir. Çocuklar ebeveynlerin kaybetmeleri durumunda, akrabalar arasında da çocuklara bakacak kişilerin olmaması veya bakma imkanlarının yetersiz olması durumunda çocuklar son seçenek olarak koruma altına alınmaktadır (Bilir,Yaman ve Kutan,2021:25). Haberde belirtilen olay çerçevesinde yetim çocukların içinde bulunduğu zorlu yaşam koşulları ve eşyaların hacizle alınması gibi durumlar yaşaması ve korumaya alınmaması çocuk hakları ihlaline işaret etmektedir.

Haberde aynı zamanda çocukların güvenli ortamlardan uzak yaşadıkları anlaşılmaktadır. Haberde yaşlı adamın evinin haczedilmesi ile birlikte çocukların yoksullukla mücadele etmesi, evsiz kalması ve güvenli bir ortamdan yoksun kalması durumu söz konusu olmaktadır.Çocukların fiziksel, psikolojik ve duygusal sağlığı için güvenli ortamlarda bulunması gerekmektedir (Güngör Abbak, 2023:8).

Son olarak haberde Doğru'nun dolandırılması üzerine mahkemeye başvurduğu ve sürecin yıllarca uzamasından sonra çıkan sonucun aleyhine olması sebebi ile hukuk çerçevesinde adaletin sağlanamadığı anlaşılmaktadır. Bu durum, sosyal adaletsizliğin bir göstergesidir. Ayrıca yaşanan bu hukuki süre uzunluğu, aileyi ve çocukları olumsuz etkilediği düşünülmektedir.

5.7.3. Haber 33

Haber Başlığı: Dünyada Çocuk Yoksulluğu Artıyor

Haber başlığı, küresel çapta bir çocukluk problemine değinmektedir. Bu doğrultuda kesin bir dil kullanarak haber içeriğinde bir araştırmanın olduğu ipucunu vermektedir.

Haberin giriş kısmında ERG' in yayınladığı Eğitim İzleme Raporu 2023' ü yayınladığı bilgisine yer verilmiştir.

Bu bilgidan hemen sonra bir fotoğraf eklenmiştir.

Foto 37. Okul ve Çocuk

Fotoğrafta okula giren çocukların görüntüsüne yer verilmiştir. Haberde sunulan raporun eğitim ile ilgili olması sebebiyle paylaşılan bu fotoğraf haber içeriğine uygun bulunmuştur.

Haberin gelişme kısmında ise Kovid-19 ve 6 Şubat Depremi'nin çocukların eğitimini etkilediği belirtilmektedir. Bu çerçevede, “2022-2023 eğitim öğretim yılı içerisinde 442.643 tane çocuğun zorunlu eğitimden uzak kaldı. Bu rakamın %49.9'unu erkek çocukları, %50.1'ini ise kız çocukları oluşturuyor. Ayrıca ILO ve UNICEF'in açıklamalarına göre çocuk yoksulluğuna dair 2020 yılında ilk kez rastlanan ani bir artış dikkat çekiyor.” bilgileri yer almaktadır.

Bu haber, çocukluk sosyolojisi bağlamında çocuk yoksulluğuna dair çeşitli noktalar dikkat çekmektedir. Öncelikle çocuk yoksulluğunun eğitimle ilişkisinin olduğundan bahsetmek mümkündür. Haberde zorunlu eğitim döneminde bulunan çocukların önemli bir kısmının eğitim sistemine ulaşma noktasında zorluklar yaşadığına işaret edilmektedir. Bu durum, çocuk

yoksulluğunun eğitim ile ilişkili bir boyutunu sunmaktadır. Yoksulluk, çocukların eğitime ulaşmasında zorluklar çıkarabilmektedir (Avşar Kurnaz,2007:47).

Haberde eğitime ulaşamayan çocukların dağılım oranı dikkat çekmektedir. Erkek ve kız çocukları arasındaki oranın birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu durum, çocuk yoksulluğunun cinsiyet bazında eşit dağılımda olduğunu göstermekte ve çocuk yoksulluğu ile her iki cinsiyetteki çocuklar neredeyse benzer oranlarda mücadele etmektedir.

Haberde ILO ve UNICEF’e atıfta bulunulmuştur. Yapılan atıf ile 2020 yılında küresel çapta ani bir çocuk yoksulluğu artışı olduğundan bahsedilmektedir. Yoksulluk, toplumsal eşitsizlik yaşanmasına neden olduğu için pandemi gibi dönemlerde yoksul çocuklar temel sağlık hizmetlerine ulaşma noktasında zorluklar yaşayabilmektedir (Öcal,2022:222). Haberde bahsedilen durumda da, yaşanan pandemi gibi küresel krizlerin çocuk yoksulluğunu derinleştirebileceğine ve boyutunun ciddi bir hal alacağına işaret etmektedir.

5.7.4. Haber 34

Haber Başlığı: Kirayı 2 Bin Liradan 15 Bin Liraya Çıkarttı 2 Çocuklu Kadını Kapı Dışarı Etti

Haber başlığı, fahiş kira artışı nedeniyle mağduriyet yaşayan aileye değinmektedir. Haber başlığının net ve anlaşılır olması ile haber içeriğini doğru yansıttığı düşünülmektedir.

Başlıktan hemen sonra haber içeriğine dair bir videoya yer verilmiştir.

Videoda mağduriyeti yaşayan kiracı kadının röportajına yer verilmiştir. Mağdur kadın röportajda ev sahibi tarafından yapılan fahiş kira artışını ödeyemeyince evine gönderilen haciz tebligatından bahsetmektedir. Kanseri hastalığı ile mücadele eden kadının biri kız diğeri erkek iki çocuğu olduğu görülmektedir. Çocukları ile evsiz kalan kadın, çadır arayışına girdiğini fakat bu çabanın sonuçsuz kaldığını dile getirmektedir. Kadın, son olarak mağduriyetini ve hastalığı dile getirerek devlete yardım talebinde bulunmuştur. Videonun devamında kadının çocukları ile birlikte evini topladığı ve eşyaların nakliye aracına yerleştirildiği görülmüştür.

Haberin giriş kısmında yaşanan olayın kısa bir özetine yer verilmiştir. Bu bağlamda, “Bursa’ da 2 çocuklu anne, 3 yıl önce boşandı. Bir yandan hastalığı ile uğraşıyor, diğeri yandan da evsiz kaldı. Kirası 2 bin lirayken birden 15 bin liraya çıktı ve ev sahibi mahkeme kararı ile 2 çocuklu annayı evsiz bıraktı. Mağdur olan anne ise mahkeme kararının kendisine ulaşmadığını iddia etti.” bilgileri yer almaktadır.

Haberin gelişme ve sonuç bölümleri ise aynı paragrafta yer almaktadır. Bu kısımda yaşanan olayın detayları sunulmuştur. “39 yaşındaki Asiye Boyraz, merkez Osmangazi İlçesi’nin Geçit Mahallesi’nde bir sitede oturuyordu. Boyraz, aynı zamanda kan kanseri tedavisi görüyor. Yaşadığı zorlu hastalık sürecinde kirasını ve borçlarını ödemekte zorluk çekiyor. Ev sahibi N.S. isimli kişi, kirayı 2000 TL’den 15000 TL’ye artırdı. Kirasını bir süre ödeyemeyen Boyraz, ev sahibi tarafından evde çıkması adına mahkemeye verildi. Boyraz, mahkeme kararının kendine değil, komşusuna gittiğini ileri sürdü. Mahkeme kararından habersiz olan Boyraz, evi boşaltmadığı için bu defa da haciz kararı ile karşılaştı. Bu nedenle evden çıkma kararı alan Boyraz, 4 ve 5 yaşlarında olan iki çocuğu ile birlikte evini toplamaya başladı. Boyraz, yaşadığı mağduriyet üzerine yetkililerden yardım istedi”.

Bu haber, çocuk yoksulluğuna ilişkin acı bir tablo örneği oluşturmaktadır. Bu tarz haberler çocuk yoksulluğunun sosyal adalet ve insan hakları çerçevesinden ele alınması gerektiğini göstermektedir. Toplumun ve devletin yoksul ailelere yönelik destek mekanizmalarını güçlendirmesi ve çocuk haklarını koruması önem taşımaktadır.

Yapılan haberde bazı ayrıntılar çocuk yoksulluğuna dikkat çekmektedir. Öncelikle haberde ev sahibi N.S. isimli kişinin kiraya ciddi oranda büyük bir artış yaptığına yer verilmiştir. kirayı ödeyemeyen Boyraz ise mahkeme kararı ile evden çıkmak durumunda kalmıştır. Ani ve gereğinden fazla yapılan kira zamları yoksul aileleri derinden etkilemekte ve evsiz kaldıkları görülmektedir.

Bu durum çocukların yaşamlarını olumsuz etkilemektedir. Çünkü çocukların sağlıklı gelişimleri için güvenli ve sağlıklı bir ev ortamlarının olması gerekmektedir (Aydoğan, 2006:27).

Haberde ayrıca Asiye Boyraz'ın kan kanseri şüphesi kapsamında tedavi gördüğü belirtilmektedir. Anne, sahip olduğu bu hastalık ile birlikte maddiyat sıkıntısı çekerek zorlu bir süreç yaşamaktadır. Yaşanan bu zorlu sürecin çocuklara da yansıtacağı ve içinde bulunulan belirsizlik durumunun çocuklarda stres ve psikolojik yorgunluk oluşmasına neden olacağı düşünülmektedir.

Son olarak haberde Asiye Boyraz'ın yaşadığı mağduriyet neticesinde devletten yardım istediğine yer verilmiştir. Burada diğer bir ifade ile toplumsal destek ve yardım çağrısında bulunulmuştur. Bu gibi durumlarda devlet ve toplum desteklerinin devreye girip yoksullukla mücadele eden aile ve çocuklara destek olması gerekmektedir.

5.7.5. Haber 35

Haber Başlığı: Duygu İstismarcısı 'Ebeveynlere' Cezai İşlem: İstanbul'da Çocuk Dilencilere Operasyon

Haber başlığında ebeveynlerin çocuklarını kullanarak sokaktan para kazandığına dair ipucu verilmiştir. Bu bağlamda kullanılan başlığın dikkat çekici olduğu düşünülmektedir.

Başlıktan hemen sonra bir fotoğraf eklenmiştir.

Foto 36. İstanbul'da Dilendirilen Çocuklar

Fotoğrafta zabıta ekipleri ve yakalanan dilencilerin olduğu görülmektedir.

Haberin giriş kısmında olayın içeriğine yer verilmiştir. Bu bağlamda, "İstanbul Valiliği'nin kararı ile Fatih' de zabıta, İstanbul Emniyet Müdürlüğü ve Jandarma birlikteliğiyle sokakta dilendirilen çocuklar için operasyon yapıldı. Operasyonda 23 tanesi çocuk olmak üzere toplamda 32 kişiye ulaşıldı. 'Kabahatler Kanunu' gereğince çocuklarını dilendiren kişilere ceza verildi." bilgisi yer almaktadır.

Haber içeriğine birkaç fotoğraf daha eklenerek devam edilmiştir.

Foto 37. İstanbul'da Dilendirilen Çocuklar Fotoğrafi 2

Bu fotoğrafta kucağında küçük çocuğu, yanında ise farklı bir çocuk olan dilenci annenin zabıta tarafından yakalandığı ana dair görüntü yer almaktadır.

Foto 38. İstanbul'da Dilendirilen Çocuklar Fotoğrafi 3

Yukarıda ki fotoğrafta ise yakalanan dilenci annelerin ve çocukların yetkili ekipler tarafından minibüse bindirilme anına ilişkin görüntü yer almaktadır. Fotoğrafın altında yer alan açıklamada, yakalanan kişiler minibüse bindirilip Yenikapı Ek Hizmet Binasındaki Dilenci Toplama Merkezine götürüldüğü ifadesi yer almaktadır.

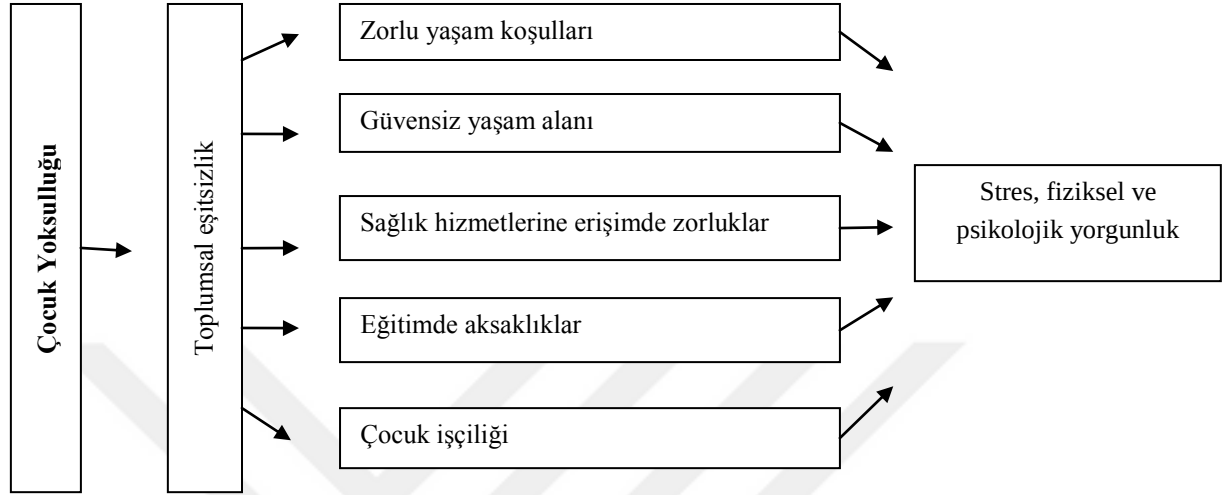
Haberin sonuç kısmında ise, yakalanan çocukların Fatih İlçe Emniyet Müdürlüğü Çocuk Büro Amirliği'ne yönlendirildiği ifade edilmektedir.

Bu haber, sokakta çocukların dilendirilmesi ve çocuk yoksulluğu gibi önemli bir toplumsal probleme örnek oluşturmaktadır. Bu haber çocuk yoksulluğu altında incelendiği gibi aynı zamanda Haber 26, Haber 27 ve Haber 30' a benzer şekilde işçi ve emekçi çocuk teması altında da incelemek mümkündür. Fakat haberin yer aldığı tema bağlamında öncelikle çocukların sokakta dilendirilme durumunu ailelerin ekonomik durumları ile ilişkilendirmek daha doğru olacaktır.

Çocukların ailelerin ekonomisine faydası olması açısından dilendirilmeye teşvik edilmesi, yoksulluğa işaret etmektedir. Burada aileler ekonomik kazanç sağlamak adına çocukları dilendirerek çocuk hakları ihlalinde bulunmuş olmaktadır. Çünkü yoksulluk sebebiyle dilenerek para kazanmaya çalışan çocuklar, sokakta bulunduğu zaman dilimlerinde eğitimlerinden mahrum kalmanın yanı sıra şiddet ve istismara da maruz kalabilmektedirler (Şimşek,2021:519).

Haberde duygu sömürüsü yapmak adına kullanılan çocukların yetkili ekipler tarafından yapılan operasyon ile bulunmaya çalışılması durumu ise, devlet tarafından çocukları sokaktan korumaya yönelik gerçekleştirdiği bir eylem olduğu düşünülmektedir.

Çocuk yoksulluğu teması çerçevesindeki anahtar kelimeler kullanılarak haber siteleri taranmıştır. Tarama sonucu uygun bulunan 5 haber analiz edilmek üzere incelenmiştir. Yapılan analizler sonucu çocuk yoksulluğunun çocuklarda olumsuzluğa yol açtığı bazı kavramlara ulaşılmıştır. Bu kavramların şemalaştırılmış hali aşağıdaki gibidir.

Şekil 8. Çocuk Yoksulluğu

Bu şemada, çocuk yoksulluğunun çeşitli yönleri ve etkileri görülmektedir. Çocuk yoksulluğu çocuklar arasında başlıca bir toplumsal eşitsizliğe işaretler. Zorlu yaşam koşulları, güvensiz yaşam alanı ve sağlık hizmetlerine erişimde zorluklar gibi faktörler çocukların yaşamlarını olumsuz etkileyebilirken, eğitimde aksaklıklar ve çocuk işçiliği de geleceklerini etkileyen önemli sorunlardır. Aynı şekilde tüm bu etkilerin hepsi çocuklarda stres ve psikolojik yorgunluğa neden olabilmektedir. Tüm bu durumlar, çocukların yoksullukla mücadele etmelerini daha da zorlaştırmaktadır. Çocukların yoksulluk çerçevesinde göstermiş olduğu mücadele, onları çocukluklarını yaşama noktasında yetersiz bırakmaktadır. Bu bağlamda kaybolan çocukluk kavramı, çocuk yoksulluğu temasıyla derin bir ilişki içindedir. Zira bu kavram, çocukların yaşamlarının beklenen normlardan uzaklaşması ve onların sağlıklı bir çocukluk dönemi yaşama haklarından mahrum bırakılmalarını ifade etmektedir. Zorlu yaşam koşulları altında büyüme, güvensiz yaşam alanlarına maruz kalma, yetersiz beslenme ve sağlık hizmetlerine erişimde zorluklar gibi faktörler, çocukların kaybolan bir çocukluk deneyimi yaşamalarına neden olmaktadır. Bu çocuklar, eğitimde aksaklıklarla karşılaşır ve sıklıkla çocuk işçiliği gibi riskli durumlara itilirler. Toplumsal eşitsizlik ve stres ise bu çocukların yaşamlarını daha da zorlaştırırken, psikolojik yorgunluk yaşamlarına sebep olmaktadır. Sonuç olarak, çocuk yoksulluğu teması altında kaybolan çocukluk, çocukların hak ettikleri sağlıklı, güvenli ve mutlu bir çocukluk döneminden mahrum bırakılmasını simgelemektedir. Bu durum, toplumun genel refahı ve geleceği açısından büyük bir endişe kaynağıdır ve çocukların bu olumsuz koşullardan korunması ve desteklenmesi önemli bir toplumsal görev haline gelmektedir.

5.8. TEMA 8) Çocuk Suçluluğu

5.8.1. Haber 36

Haber Başlığı: Gündüz Vakti ‘Yok Artık’ Dedirten Hırsızlık! 3 Tanesi Henüz Çocuk

Haber başlığının hemen ardından bir fotoğrafa yer verilmiştir.

Foto 39. Hırsızlık Yaptırılan Çocuklar

Fotoğrafta hırsızlık yapan kişilere yer verilmiştir. Bu kişilerin kimlikleri belli olmaması adına yüzleri bulanıklaştırılmıştır. Fakat yine de içlerinden birinin kız çocuk olduğu anlaşılmaktadır.

Haberin giriş kısmında Kocaeli İzmit’de ki bir kuyumcuda gerçekleşen hırsızlık vakasına yer verilmiştir. İçlerinden 3’ünün çocuk olduğu toplam 4 kişinin, 60.000 TL değerinde olan 16 tane yüzüğü çaldığı bilgisi sunulmaktadır.

Haberin gelişme kısmında ise olayın gerçekleşme sırasına göre detaylı anlatılmıştır. Bu bağlamda, “ 6 Eylül 2023 tarihinde, 13.30 civarında Tepecik Mahallesi, İstiklal Caddesi’nde 2 kız çocuğu ve 2 kadın bir kuyumcuya girdi. Kadınlar altınların fiyatını sorarken çocuklardan birisi kadının koltuğunun altından 60.000 TL’ye tekabül eden altın yüzük setini çaldı. İşleri bittikten sonra da kuyumcudan çıkıp arabaya binip kaçtılar. Yaşanan o anlar ise güvenlik kamerasına kaydedildi.” bilgileri yer almaktadır.

Sunulan bu bilgidan hemen sonra olaya ilişkin bir fotoğrafa daha yer verilmiştir.

Foto 40. Hırsızlık Yaptırılan Çocukların Güvenlik Kamerasına Yansıması

Bu fotoğrafta da yine hırsızlık eyleminde bulunan şahısların yüzlerinin kapatıldığı görülmektedir. Sunulan bu fotoğrafların güvenlik kamerasından alındığı düşünülmektedir.

Haberin gelişme kısmı devam etmektedir. “ Kuyumcunun şikayeti üzerine Kocaeli Emniyet Müdürlüğü Hırsızlık Büro Amirliği ekipleri araştırma başlatarak hırsızlıkta bulunan S.P isimli kişiyi ve yanında bulunan çocukları Düzce’de ki bir operasyon ile yakaladı. Şüpheliyle birlikte yakalanan 3 çocuk, kimlik kontrollerinin arkasından ailelerine teslim edildi.”

Haberin sonuç kısmında ise yakalanan kişiler hakkında son durum bilgisi verilmektedir. Bu bağlamda K.P. isimli kişiye 7 yıl 6 ay hapis cezası verildiği, S.P. isimli kişinin de hırsızlık suçu

nedeniyle tutuklandığı ifade edilmektedir. İçlerinde bulunan S.K. isimli çocuk, mağdur olduğu gerekçesi ile yurda teslim edilmiştir.

Yapılan haber, çocukların suça karışması ve suça sürüklenmesi bağlamında bazı sosyolojik faktörleri ön plana çıkarmaktadır. Bu çerçevede öncelikle çocukların savunmasızlığı dikkat çekmektedir. Kadınlar işleyecekleri suç kapsamında çocukları kullanmakta ve çocukların varlığı sebebiyle dikkat çekmeden suç işlemektedirler. Bu durum çocukların savunmasız ve güçsüz olmaları sebebiyle yönlendirmeye açık oldukları ve istismar edildikleri anlamına gelmektedir.

Haberde çocukların suç işleme eylemlerini çevre ve aile etkisi ile gerçekleştirdiği düşünülmektedir. Çocukların ailelerinde ve çevrelerinde gördükleri olumsuzluklar ile suça bulaştıkları tahmin edilmektedir. Çünkü çocukların suça itilmesindeki en büyük neden aile ve çevresel nedenlerdir (Ereş, 2009:88).

Eğitim seviyesindeki yetersizlik hali, bireyi suça iten temel sebeplerden biri olarak görülmektedir (Bağış,2019:204). Bu bağlamda haberde yer alan çocukların ve ailelerin eğitim seviyelerinin yetersiz olduğu ve çocukların okul hayatından geri kaldığı düşünülmektedir.

Son olarak haberde, yetişkin kadınların çocukları suça ittiği gerekçesiyle tutuklandıkları ve hapis cezası aldıkları bilgisi yer almaktadır. Verilen bu cezanın, çocukların suça itme eğilimlerini azaltmaya ve çocuk haklarını korumaya yönelik olduğu düşünülmektedir.

5.8.2. Haber 37

Haber Başlığı:7 Yaşındaki Çocuğa Okulda ‘Zincirli’ Akran Zorbalığı

Haber başlığında 7 yaşındaki bir çocuğun, yaşlıları tarafında zincirle şiddet gördüğü bilgisi verilmektedir. Başlıkta anlaşılır bir dil kullanılmış ve haber içeriğinin konusu kısaca özetlenmiştir. Bu nedenle başlığın, haber içeriği ile uyum içerisinde olduğu düşünülmektedir.

Haberin giriş kısmında, şiddete maruz kalan 7 yaşındaki çocuğun yaşadığı olaya dair bilgiler yer almaktadır. “Denilene göre O.B. isimli çocuk, babasına okulda kendisini dövdüklerini söyledi fakat baba Mehmet Ali Buğdaycı durumun şaka olduğunu düşünmesi nedeniyle oğlunu ciddiye almadı. Çocuk yine aynı söylemlerde bulununca ertesi gün baba oğlunu takip etti. Teneffüste oğluyla yaşıt ve 3 ile 4.sınıftan bazı çocuklarında birlikte oğlunu darp ettiğini görmesi üzerine yaşanan durumu öğretmenlere şikayet etti. Yaşanılan durum üzerine şiddet uygulayan çocukların çantaları araştırıldığında içinde zincir olduğu anlaşıldı.”

Haberin giriş kısmından sonra bir fotoğrafa yer verilmiştir.

Foto 41. Akran Zorbalığına Uğrayan Çocuk

Fotoğrafta akran zorbalığına maruz kalan O.B. isimli çocuğa ve arkadaşının çantasından bulunan zincire yer verilmiştir. Çekilen bu fotoğrafın haber içeriğine eklenmesi ile haberin gerçeklik payının arttığı düşünülmektedir.

Haberin sonuç kısmında ise, O.B. isimli çocuk olayı şu şekilde anlatmıştır. “Beni merdivenden ittiler. Belime ve ayağıma zincirle vurdular. Artık başka bir okula gitmek istiyorum ve büyüyünce polis olacağım.”

Bu haberde çocukların okul ortamı içerisinde şiddete maruz kalabileceğinin örneği sunulmaktadır. Haberde, O.G. isimli çocuğun şiddete maruz kalma örneği üzerinden bu gibi şiddet durumlarının çocuklar üzerinde bıraktığı psikolojik etkiler ortaya koyulmaktadır. O.G. isimli çocuk da psikolojik bazı zorluklar yaşamış ve karşılığında okula gitmek istemediğini dile getirmiştir. Çocuklar şiddete maruz kaldıkları takdirde güven duyguları zedelenmekte, fiziksel ve psikolojik zarar görmektedir (Kahraman ve Çokamay, 2016:324). Bu nedenle çocukların şiddete maruz kalması durumu çocukluk sosyolojisi bazında önemli bir sorun teşkil etmektedir.

Haberde dikkat çeken bir diğer unsur, babanın çocuğunun şikayetine ilk etapta inanmayıp ikinci defa da araştırmaya başlamasıdır. Bu noktada çocuk- ebeveyn ilişkisi ön plana çıkmaktadır. Ebeveynlerin çocukların anlattıkları deneyimleri ciddiye alarak dinlemesi bazı durumlarda hayati önem taşımaktadır.

Diğer bir hususu ise okul-ebeveyn ilişkisi oluşturmaktadır. Okul yönetiminin yaşanan şiddet olayına karşı inceleme başlatması durumu babanın şikayetinden sonra gerçekleşmiştir. Okul idaresi ve öğretmenler, okullarda yaşanan olayların takipçisi olmalıdır. Aynı zamanda eğitim sisteminin çocukların sosyal ve duygusal gelişimine daha fazla odaklanması gerekmektedir. Okul ve aile arasındaki ilişki bağı ne kadar olumlu olursa çocuğun başarı oranı da aynı doğrultuda artacaktır (Aslanargun,2007:125).

5.8.3. Haber 38

Haber Başlığı: Evlat Vahşeti: 16 Yaşındaki Çocuk Annesini Boğazından Bıçakladı

Başlıktan hemen sonra haber içeriğine dair bir fotoğraf paylaşılmıştır.

Foto 42. Annesini Bıçaklayan Çocuk

Fotoğrafta annesini bıçaklayan çocuğun polisler tarafından yakalanma anına ilişkin bir görüntüye yer verilmiştir.

Haberin giriş kısmında yaşanan ürkütücü olaya ilişkin özet bilgiler mevcuttur. Bu bağlamda, “Muğla Bodrum’da inanılmaz bir olay yaşandı. Figen Bezmez, 16 yaşındaki oğlu ile tartışmaya girdi. Tartışmanın uzaması durumunda canı evlat annesinin boğazını bıçaklayarak ölümüne sebep oldu.” bilgileri yer almaktadır.

Foto 43. Çocuğu Tarafından Bıçaklanana Anne

Bu fotoğrafta ise ölen Figen Bezmez' in şahsına ait bir pozı yer almaktadır. Fotoğrafın hemen ardından olayın gelişme kısmı çerçevesinde daha detaylı bilgiler sunulmuştur. Bu kısımda, yaşanan olayın 18:00 civarında, Umurça Mahallesi Yaka Sokak' da gerçekleştiğine değinilmektedir. İddialara göre Bezmez, eski eşinden olan çocuğu olan D.D (16) isimli kişiyi görmek için evine gitmiş ve bilinmeyen bir nedenden dolayı aralarında tartışma başlamıştır. Tartışma anında D.D.'nin kapıyı kilitlediği ve annesini farklı yerlerinden bıçakladığı ifade edilmiştir. Haberin devamında Bezmez'in ayaklanarak dışarıdan yardım istediği, bunun üzerine de ambulans ve polis ekiplerinin olay yerine geldiği bilgisi yer almaktadır.

Haberin sonuç kısmında ise Bezmez'in olay yerinde vefat ettiği, D.D.'nin ise gözaltına alınarak polis tarafından soruşturma başlatıldığı ifade edilmiştir.

Son olarak yine bir fotoğrafa yer verilmiştir.

Foto 44. Annesini Bıçaklayan Çocuğun Olay Yeri Fotoğrafi

Fotoğrafta olayın yaşandığı sokağa cenaze aracının geldiği görülmektedir. Paylaşılan bu fotoğraflar, yaşanan olayın gerçeklik payını arttırıp görsel algıya hitap ederek okuyucunun dikkatini çektiği düşünülmektedir.

Haberde yaşanan olay, bir çocuğun annesini öldürmesi üzerine odaklanmaktadır. Burada çocuk suçluluğu bazında dikkat çeken unsur çocuk yaştaki bir bireyin cinayet gibi bir suça karışmış olmasıdır.

Öncelikle cinayeti işleyen çocuğun psikolojik gelişimi önem taşımaktadır. Haberde, D.D. isimli çocuğun anne ve babasının ayrı oldukları belirtilmiştir. Bu gibi boşanma durumları ve aile içinde oluşan stres ve çatışma halleri çocukların psikolojik gelişimlerini olumsuz etkilemektedir. Bu durumlarda çocuklar depresif ruh hallerine girebilmekte, içine kapanabilmekte veya saldırganlaşabilmektedir (Geniş, Toker ve Şakiroğlu, 2019:192).

Buna ek olarak 16 yaşındaki D.D.'nin ergenlik dönemi içerisinde olduğunu göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Ergenlik dönemindeki kişiler, kimi zaman duygularını kontrol etmekte güçlük çekebilmektedir. Bu durum onların fevri çıkışlarına ve şiddete meyiletmesine neden olabilmektedir (Adana ve Arslantaş, 2011: 57).

Öne çıkan bir diğer husus, suçu işleyen kişinin çocuk yaştaki bir birey olmasıdır. Çocuğun yaşına göre sorumluluk derecesinin ne olduğu önem taşımaktadır. Çünkü henüz 16 yaşında olan bir çocuğun işlediği suça karşı farkında olma düzeyi ve hukuk sistemindeki karşılığı hukuk sisteminde farklılık göstermektedir (Toprak,2011).

5.8.4. Haber 39

Haber Başlığı: 16 Yaşındaki Ehliyetsiz Çocuk Trafikte Dehşet Saçtı

Haberin giriş kısmı, yaşanan olayın içeriğini özetleyen bir paragraftan oluşmaktadır. Bu bağlamda “Isparta Yalvaç’ta 16 yaşında olan bir çocuk ehliyetsiz bir şekilde araba kullanarak kavşakta bulunan bir arabayla kaza yaptı. Çarpışma sonrası 2 kişi yaralandı. Yaralı şahısların sağlıklarının iyi olduğu tespit edildi ve kaza anına ilişkin incelemeler başladı.” Bilgileri yer almaktadır.

Haberin devamında bir fotoğraf karesi paylaşılmıştır.

Foto 45. Ehliyetsiz Çocuğun Trafik Kazası

Fotoğrafta kaza anına dair bir görüntü görülmektedir. Her iki araçta da hasarların olduğu ve ilgili kişilerin olay incelemesinde bulunduğu anlaşılmaktadır.

Haberin gelişme ve sonuç kısımlarına tek paragrafta yer verilirken, bu kısmında olayın detaylarından bahsedilmektedir. “Yaşanılan kaza, Isparta Yalvaç’ ta Abacılar Mahallesi, Turgut Özal Bulvarı Yeni Sanayi Kavşağında gerçekleşti. Söylenenlere göre T.G(16) isimli kişinin kullandığı küçük araç kavşağı geçerken kavşağa yeni giren 70 yaşındaki Ş.T. isimli kişinin aracı ile çarpıştı. Kaza sonucu her iki şoför de yaralandı. Kazanın ardından yapılan ihbarlar üzerine olay yerine sağlık personelleri geldi ve yaralı sürücüler Yalvaç Devlet Hastanesi’nde tedaviye aldılar. Son olarak da yetkili kişiler kazaya ilişkin incelemelerde bulunuldu.”

Yukarıdaki haberde ehliyetsiz şekilde araç kullanan bir çocuğun trafiği tehlikeye soktuğu ve akabinde de kazaya karıştığından bahsedilmektedir. Bu olay, çocuk yaştaki gençlerin sorululuklarının ölçüsünü ne düzeyde kavradığına ve yanlarında yetişkinleri olmadan davranışlarının ne yönde gerçekleştiğine dair bir örnek teşkil etmektedir.

Haberde ilk dikkat çeken unsur, 16 yaşında olan bir çocuğun ehliyetsiz vaziyette araç kullanma cesaretinde bulunmuş olmasıdır. Ehliyetsiz bir şekilde araç kullanmak yasalarımıza göre suç kabul edilmektedir (Önok, 2015:157). Bu durum ile çocuk yaştaki gençlerin suç işleme eğilimlerinin olduğu varsaymak mümkündür.

Yaşanılan kazaya bir çocuğun sebep olması durumu, çocuk üzerindeki eğitim ve aile denetiminin eksikliğine işaret etmektedir. Ayrıca yaşanan bu olay, gençlerin trafik kurallarına karşı ne kadar sorumluluk aldığını düşündürmektedir.

Haberde belirtilen kaza sonunda sürücülere yaralanarak hayatları riske girmiştir. Buradan anlaşıldığı üzere çocuk yaştaki gençler aldıkları risk ile nasıl sonuçlar doğabileceğini tahmin etme noktasında yetersizlik içindedir. Bu bağlamda gençlerin risk almasının arkasında kontrolsüz ve özgür davranma isteği, dikkatsizlik, risk alma arzusu ve çevre baskısı gibi nedenler yer alabilmektedir. Bu risk alma durumunun kız çocuklara oranla erkek çocuklarında daha fazla olduğu bilinmektedir (Irmak, Kızıltepe, Gümüşten ve Çengelci Özkes, 2018: 29).

5.8.5. Haber 40

Haber Başlığı: 2 Çocuk 4 Milyon Liralık Altın Bulunan Çantayı Çaldı

Haber başlığı çocuk suçluluğu bazında bir çocuk hırsızlığı vakasından bahsetmektedir.

Başlıktan hemen sonra olaya ilişkin bir fotoğrafa yer verilmiştir.

Foto 46.Hırsızlık Yapan Çocuklar

Fotoğrafta hırsızlık yapma amacıyla kuyumcunun girişinde bulunan iki kız çocuğunun olduğu görülmektedir. Fotoğrafta diğer ayrıntıda ise kız çocuklarının kuyumcunun içerisinde bulunduğu an yer almaktadır. Bu anların güvenlik kamerasına yansıdığı düşünülmektedir.

Haberin giriş kısmında yaşanan olaya ait genel bilgiler verilmiştir. “ Sultangazide’ ki bir kuyumcuya iki kız çocuğu girdi ve tezgahın üstündeki altın dolu çantayı çaldı. Söylenenlere göre çantanın içerisinde 4 milyon değerinde altın ve yaklaşık 100.000 TL vardı.”

Haberin gelişme kısmında olaya ilişkin daha detaylı açıklamalarda bulunulmuştur. “Yaşanılan olay 31.03.2023 tarihinde Sultangazi’ nin Cebeci Mahallesi’nde ki bir kuyumcuda oldu. Altın toplayıcısı olan E.A isimli kişi, altınları toplamak için kuyumcu müşterilerini ziyarete gittiği esnada 8 ve 12 yaşlarında olan 2 kız çocuğu kendisini takip altına aldı. E.A. girdiği bir kuyumcuda elindeki altın dolu çantayı yere bıraktı. E.A.’nın müşteri ile konuşmasını fırsat bilen çocuklar, altın dolu çantayı çalarak kuyumcudan çıktı. Olay fark edildiği zaman hemen polis ekiplerine ihbarda bulunuldu ve ekipler güvenlik kameralarını inceleme altına aldı. Kamera ya yansıyan görüntüde, çocukların kuyumcuda oyun oynadıkları ve içlerinden birinin yere eğilip ayakkabı bağcığını bağlar imajı altında hızlıca yerdeki altın dolu çantayı çaldığı görülüyor.”

Haberin sonuç kısmında ise E.A.’nın konu ile ilgili verdiği röportaja yer verilmiştir. Bu bağlamda E.A. isimli kişi, “yaşadığım olay aklıma hiç gelmezdi. Çantayı banko değiştirmek zorunda kaldığım için çok kısa süreliğine yere bıraktım. O kadar hızlı ve profesyonellerdi ki nasıl çalındı anlamadım” ifadelerinde bulunmuştur.

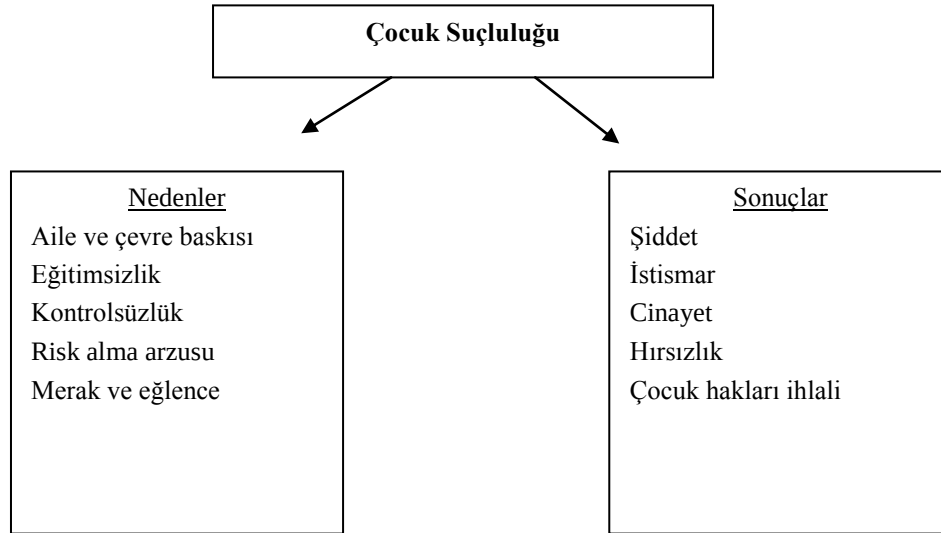
Yukarıdaki haber çocuk sosyolojisi açısından incelendiğinde bazı unsurlar ön plana çıkmaktadır. Bu etapta öncelikle çocuk suçluluğu dikkat çekmektedir. Haberde iki kız çocuğunun bir yetişkin gibi profesyonel biçimde ve tüm soğukkanlılığı ile milyonluk bir çanta çaldığına ilişkin

bilgi yer almaktadır. Bu durum, çocukların yaş ve cinsiyet fark etmeksizin suç işleyebileceğini göstermektedir.

Diğer taraftan bu iki kız çocuğunun suç işleme nedeni bilinmemektedir. Fakat yaşları gereği merak ve eğlence arayışında olabilecekleri gibi yoksulluk etkeni nedeniyle suça itilmiş olma ihtimalleri de mevcuttur. Yoksulluk nedeni ile dilenerek suça teşvik edilen çocuk örneğine Haber 35’ de yer verilmiştir.

Bu kapsamda çocukları suçtan uzak tutmak ve önlem almak adına ebeveynlerin ve eğitimcilerin çocuklara rehber olması önem taşımaktadır. Çünkü çocuğu suçtan korumanın en iyi yöntemi doğru bir rehberliktir (Öngören ve Katılmış, 2021:92).

Analiz edilen bu 5 haber, çocuk suçluluğunu baz alarak çocukluğun kaybolmasına ilişkin ipuçları sunmaktadır. Kaybolan çocukluk kavramı, çocukların sağlıklı bir çocukluk deneyiminden mahrum bırakıldığı ve çeşitli olumsuz etkiler altında yetiştirildiği durumları ifade etmektedir. Bu kavram altında çocukların yaşamlarında şiddet, istismar, aile ve çevre baskısı gibi negatif etkilerin yoğun olduğu ortamlarda büyümeleri sonucu, çocuklukları adeta kaybolmakta ve normal gelişim süreçleri engellenmektedir. Bu olumsuz ortamlarda yetişen çocuklar, çeşitli suçlara eğilimli hale gelmektedirler. Şiddet, istismar, cinayet ve hırsızlık gibi suçlar, bu kaybolan çocukluk deneyiminin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda, aile ve çevre baskısı altında olan çocuklar, kontrolsüzlük ve risk alma arzusu gibi davranışlar sergileyebilmektedirler. Eğitimsizlik ise çocukların suça yönelmelerinde etkili olabilir, çünkü eğitim eksikliği çocukların alternatif davranışları görmelerini ve geleceklerini olumlu şekillendirmelerini engellemektedir. Merak ve eğlence de suça iten etmenler arasında yer alabilir; çünkü çocuklar bilinçsizce merak ettikleri konuları keşfetmek veya eğlenceli gördükleri aktiviteleri denemek için riskli davranışlara yönelebilmektedirler. Dolayısıyla, kaybolan çocukluk deneyimi, çocuk suçluluğunun temelinde yatan faktörlerden biridir ve çocukların suça eğilimli hale gelmelerine katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda incelenen haberlerden yapılan çıkarımlar sonucu çocuk suçluluğunun nedenleri ve sonuçları bazı kavramlar ile şema haline getirilmiştir.

Şekil 9. Çocuk Suçluluğu

5.9. TEMA 9) EĞİTİM VE ÇOCUK

5.9.1. Haber 41

Haber Başlığı: YKS’ de İlk Oturum Heyecanı: Sinava Geç Kalanların Hayalleri Yıkıldı

Haber başlığında merkezi bir sınav olan YKS sınavına geç kalan çocukların üzüntüsü dile getirilmektedir. Yılda yalnızca bir kere yapılan bu sinava geç kalan çocukların üzüntüsü haber niteliği taşımaktadır.

Başlıktan hemen sonra bir fotoğrafa yer verilmiştir.

Foto 47.YKS Sınavına Geç Kalan Çocuk

Fotoğrafta sinava koşarak yetişmeye çalışan bir kız çocuğuna yer verilmiştir.

Haberin giriş kısmında yaşanan olaya ait kısa bilgilendirmelerde bulunulmuştur. Haberde ÖSYM tarafından gerçekleştirilen YKS sınavının ilk oturumunun gerçekleştiği belirtilmiştir. Sinava giren öğrenciler içerde sorularla mücadele ederken aileleri ise dışarıda dualar ettiği bilgisi eklenmiştir. Habere asıl konu olan durum ise, bazı öğrencilerin sinava yetişemediği bilgisi olmuştur. Bununla ilgili bazı fotoğraflar haber içeriğine eklenmiştir.

Fotoğraf 48:YKS Sınavına Geç Kalan Çocuk Fotoğrafi 2

Fotoğrafta sınav giriş saatine yetişemeyen ve kapının arkasında kalan bir öğrenciye yer verilmiştir.

Foto 49. YKS Sınavına Geç Kalan Çocuk Fotosu 3

Bu fotoğrafta ise sınav salonuna dakika dakikasına yetişmeye çalışan bir öğrenci görüntülenmiştir.

Foto 50. Sınav Binasının Önünde Bekleyen Aileler

Öğrenciler sınavda ter dökerken aileleri ise sınav binasının dışında kalabalık halinde beklemektedir. Görüldüğü gibi sınav telaşı yalnızca öğrencileri değil, aynı zamanda ailelerini de etkilemektedir.

Yapılan bu haber, Türkiye’de gerçekleşen YKS sınavının ilk oturumunda gerçekleşen manzaralardan oluşmaktadır. Haber, çocukluk sosyolojisi bazında değerlendirildiği zaman bazı durumlar dikkat çekmektedir.

Örneğin, fotoğraflarda görüldüğü üzere sınava yetişmeye çalışan çocuklar mevcuttur. Stres ve korku, sınava yetişmeye çalışan çocukların yüz ifadelerinden okunmaktadır. YKS, sınavı yılda bir defaya mahsus yapılmakta ve öğrencilerin aylardır biriktirdiği emeğin sonucu bu sınav ile değerlendirilmektedir. Bu açıdan bakıldığı zaman çocukların stres ve korku içerisinde olması anlaşılır bir durum olduğu düşünülmektedir.

Sınava yetişmeye çalışan çocukların sınava yetişemediğine dair görüntüler görülmüştür. Bu durum, çocukların geleceklerine dair büyük bir kaygı ve üzüntü yaşamalarına neden olacaktır. Aynı zamanda sınav sisteminin çocuklar üzerindeki psikolojik yansımalarını göstermektedir.

Diğer bir husus, çocuklarını dışarıda büyük bir heyecanla bekleyen ailelerin ve yakınlarının olmasıdır. Ailelerin çocuklarının sınav başarısına yönelik büyük beklentiler içerisinde olması durumu çocukların stres durumunu etkilemekte ve baskı altında kalmalarına sebep olmaktadır.

Haberde, YKS sınavına 3 milyondan fazla öğrencinin girmesinin tahmin edildiğinden bahsedilmektedir. Bu durum çocukları akranları arasında rekabet altına sokmaktadır. Rekabet duygusu ile öğrenciler yine bir stres durumu altına girmektedir.

5.9.2.Haber 42

Haber Başlığı: İlkokulda Skandal Görüntü! Müdür Yardımcısı 6 Yaşındaki Öğrenciyi Havaya Kaldırıp Fırlattı

Haber başlığı, bir öğretmenin öğrencisine gösterdiği şiddeti anlatmaktadır. Yaşanan bu olaydan ‘skandal’ olarak bahsetmesi ile öğretmenin şiddet içerikli bu davranışını eşleştirdiği düşünülmüştür.

Haber başlığından hemen sonra bir videoya yer verilmiştir. Videoda teneffüs esnasında okul koridorlarında öğrencilerin oyun oynadıkları görülmektedir. O esnada merdivenlerden çıkan öğretmen kollarıyla havaya kaldırdığı bir ilkökul öğrencisini sınıfın içerisine sinirle attığı ve geri döndüğü an güvenlik kamerasına yansımıştır. Öğretmenin bu şiddet içeren davranışı sebebiyle etraftaki diğer çocuklarda panik havasına kapılmıştır.

Haberin giriş, gelişme ve sonuç bölümleri tek paragraf altında toplanmıştır. Bu bağlamda, “Muğla Milas’ta Sakarya İlköğretim Okulu’nda görev yapan Mehmet Serkan G. isimli müdür yardımcısı, 6 yaşındaki birinci sınıf öğrencisi olan E.S.’yi koltuk altından tutup havaya kaldırdı ve daha sonrada sınıf içerisine fırlattı. Yaşanan bu anlar güvenlik kamerasına yansıdı. Öğrencinin belinden yara alması üzerine E.S.’nin ailesi şikayette bulundu ve Mehmet Serkan G. isimli müdür yardımcısına adli soruşturma başlatıldı.” bilgileri yer almaktadır.

Haber, bir video ve çok kısa bir paragraftan oluşmaktadır. Fakat haber içeriğinde bahsedilen konu günümüzde birçok çocuğun maruz kaldığı, çoğu zaman susulduğu için haber konusu bile olmadığı kritik bir konudur. Bu haber, bahsi geçen okul içerisindeki eğitim sistemi ve öğrenci güvenliğinin iyi muamele standartlarının altında olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin sağlıklı gelişimlerini korumak adına bu gibi haberlerin toplum tarafından ciddiye alınması gerekmektedir.

Haberdeki en üzücü durum okulun güvenliği ve iç disiplinine ilişkin yaklaşımıdır. Okullardaki iç disiplin ve güvenlik sistemi, özellikle çocukların güvenliğini sağlamak adına önem taşımaktadır. Bir öğrencinin havaya kaldırılıp yere fırlatılması durumu okulda iç disiplin yetersizliğinin olduğunu göstermekte ve çocuk güvenliğinin tehlike boyutunu gözler önüne sermektedir. Fakat bu olay sıradan bir yetişkin kişi tarafından değil, sözcüleri okulun saygı değer kişilerinden biri olması gereken müdür yardımcısı tarafından gerçekleşmiştir. Bu durum, okul idaresinin ve öğretmenlerin iletişim anlayışını göstermektedir.

Okullarda ve diğer tüm eğitim kurumlarında öğrencilerin güvenliği öncelikli esas alınması gerekmektedir. Fakat öğrencinin bir öğretmen tarafından şiddete maruz kalması durumu ile öğrencinin güvenliği tehlikeye girmekte ve öğrenci üzerinde travmaya sebebiyet verebilmektedir. Haberde şiddete maruz kalan öğrencinin 6 yaşında ve birinci sınıf öğrencisi olduğu bilgisi dikkat çekmektedir. Öğrenci ve öğretmen arasındaki duygusal bağ, öğrencinin öğrenme kabiliyetini şekillendirmektedir (Yurduseven, Bademci ve Bağdatlı, 2022: 13).Okul deneyimine yeni başlayan bir öğrencinin böyle bir durum ile karşılaşması sonucunda eğitime karşı bakış açısı değişebilir hatta okul ortamından uzaklaşmak isteyebilir.

Haberdeki diğer bir ayrıntı ise, videoda yaşanan olay çerçevesinde olaya şahit olan diğer öğrencilerin tedirginlik yaşamasıdır. Bu durum, öğrenciler üzerinde duygusal etki bırakabilmektedir. Yaşanan olay yalnızca şiddete uğrayan öğrenci için değil, olaya şahit olan diğer öğrenciler için de ürkütücü bir vaziyettir. Bu tür olaylar, öğrencilerin endişe, kaygı ve okuluna karşı güven problemi yaşamasına neden olabilmektedir.

5.9.3. Haber 43

Haber Başlığı: Öğretmen mi Fenomen mi?

Haber başlığında bir öğretmenin aynı zamanda fenomenlik yaparak mesleğine gölge düşürme durumundan bahsetmektedir. Bu açıdan öğretmenlik mesleğine dair etik olmayan davranışlar sorgulanmaktadır.

Haberin giriş kısmında konuya ilişkin özet ifadeler kullanılmıştır. bu kısımda, MEB’in sınıfa telefonla girilmesi yasağı kapsamında yinede cebinde telefonlarla sınıfa giren öğretmenlerin olduğu

ve sınıf içindeki olayların kayda alınarak sosyal medyada paylaşılmasından bahsetmektedir. Bu paylaşımlar ile kimi öğretmenler fenomen olmakta ve popülerliğin etkisiyle reklam verip ciddi paralar kazanmalarının yanı sıra ‘butik’ açıp okul için kombin kıyafet sattıklarına değinilmiştir.

Giriş kısmından hemen sonra bir fotoğrafa yer verilmiştir.

Foto 51. Fenomen Öğretmen Fotoğrafi

Fotoğrafta tahtanın önünde, elinde kahvesi ile telefonla ilgilenen bir öğretmene yer verilmiştir. Dolayısıyla bu fotoğrafın haber içeriğini destekleyici tarzda olduğu ve konunun temsilini anlaşılar yapıldığı düşünülmektedir.

Haberin gelişme kısmında, “ Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 21 Ağustos tarihinde gönderilen genelgede, zorunlu olmadığı müddetçe öğretmenlerin sınıfa telefonla girmemesi gerektiği uyarısında bulunulmuştu. Fakat birçok öğretmen bu kurala uymuyor. Tam tersi sınıf içinde çektiği bazı fotoğraf ve videoları sosyal medyalarında paylaşarak belirli bir kitle oluşturuyorlar. Fenomenlik yolunda ilerleyen ve kiminin de fenomen olduğu öğretmenler kimi zaman çocukların eğlenceli hallerini paylaşıyor, kimi zaman da arka planda duygusal müzikler ile yoksulluklarını sergiliyor. Büyük ilgi toplayan fenomen öğretmenler, bu işten ciddi paralar kazanarak butik bile açıyorlar. Sosyal medya hesaplarından reklam vererek farklı bir kazanç sağlıyorlar. Bu reklamlar arasında yayınevi, özel okul, kuaför, takı, kolojen, kahve vb. birçok kategori var.” ifadeleri yer almaktadır.

Haberin sonuç kısmında ise fenomen öğretmenlerin bu davranışlarından çocukların nasıl etkilendiği bilgisi yer almaktadır. “ Bu konuyla ilgili Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde görev yapan Doç. Dr. Yusuf Kızıltaş şu ifadelerde bulundu. Kızıltaş, ‘ Bu tarz videolar ders saatleri içinde çekiliyor. Çeken kişiler ise genelde öğrenciler. Bazen video çekimleri için birden fazla çekim provası yapılıyor. Buda ders saatlerini çaldığı için çocukların dersten geri kalmasına sebep oluyor. Bu yapılanlar her anlamda suçtur. Ayrıca bu tarz fenomen öğretmenlerin takipçileri arasında cinsel içerikli sayfalar ve pedofililer var. MEB’in nu soruna mutlaka el atması gerekiyor’ dedi.”

Bu haber sosyolojik açıdan analiz edildiğinde öncelikle teknolojinin eğitim üzerindeki yansımaları dikkat çekmektedir. Burada, öğretmenlerin sınıflara telefon ile girip sınıf içinde yaşanan durumları ise kayda alıp paylaşma sorunu dile getirilmiştir. Teknoloji, eğitimi birçok alanda kolaylaştırarak öğrenimde pratiklik sağlamaktadır (Kurtoğlu Erden ve Uslupehlivan, 2020: 109). Fakat teknolojinin özellikle bir öğretmen tarafından bilinçsiz ve öğrenci üzerinden kurallara uygun olmadan kullanılması durumu öğretmenlik etiğinin dışına çıkmakta ve eğitimi zedelemektedir. Bu bağlamda ki diğer bir tartışma konusu ise, öğretmenlerin sosyal medya hesaplarını sınıf ortamına yansıtmaları ve aynı doğrultuda ciddi paralar kazanmalarındır.

Haberde, okullara MEB tarafından sınıflara telefonlara girilmemesi adına uyarılarda bulunulmuştur. Fakat haberde görüldüğü gibi kimi öğretmenler tarafından bu kurala uyulmamaktadır. Bu durum eğitim sistemi içerisinde ihlaller olduğuna dair ipuçları vermektedir.

Haberde Kızıltaş'ın ifadeleri dikkat çekmektedir, Kızıltaş, fenomen olan öğretmenlerin hesaplarının istismar edici sayfalar tarafından takip edildiği bilgisini vermiştir. Bu bilgi doğrultusunda çocukların kimlik gizlilikleri ihlal edilerek fiziksel ve duygusal güvenliklerinin zedelendiğinden bahsetmek mümkündür.

Öğretmenlerin her halleri ile öğrencilere örnek olduğu unutulmamalıdır (Can ve Baksi, 2014:89). Haberde bazı öğretmenlerin meslek dışı davranışlarda bulunduğu ve sınıf ortamında teknolojiyi eğitim maksadı dışında kullandığı bilgileri yer almaktadır. Bu durum çocukların eğitim ile olan ilişkilerini sekteye uğratmakta ve öğretmenlerine heves ederek sosyal medya fenomeni olma arayışlarına girmelerine neden olabilmektedir.

5.9.4. Haber 44

Haber Başlığı: Şanlıurfa'da Yedikleri Yemekten Rahatsızlanan 150 Öğrenci Hastanelik Oldu

Haberin giriş kısmında, taşınmalı eğitim kapsamındaki iki okulda bulunan 150 öğrencinin yediği yemekten dolayı zehirlenip Siverek Devlet Hastanesi' ne götürüldükleri bilgisi yer almaktadır. Devamında ise Siverek kaymakamı olan Musa Aydemir'in öğrencileri ziyaret ettiği ve durumu iyi olan öğrencilerin taburcu olduğu belirtilmiştir.

Haberin devamında bir fotoğraf eklenmiştir.

Foto 52. Yemekhane Zehirlenen Öğrenciler

Fotoğrafta, zehirlenen 150 çocuğun hastanedeki anlarına ilişkin görüntülerine yer verilmiştir. Aynı zamanda çocukların güvenliğini sağlamak adına hastaneye jandarma ekiplerinin geldiği görülmektedir. Haberin giriş kısmında bahsedildiği üzere Siverek kaymakamının ziyareti de fotoğrafa dahil edilmiştir.

Haberin gelişme kısmında, taşınmalı eğitim kapsamında olan Çıkrık Şehit Orhan İlkarlı İlkokulu ve Şehit Hamit İris Ortaokulu'nda meydana gelen olayda öğlen yemeği sonrası rahatsızlanan 150 öğrencinin hastaneye götürüldüğü bilgisi yer almaktadır.

Haberin sonuç kısmında ise zehirlenmenin nedeni belirtilirken öğrencilerin son durum bilgisine de yer verilmiştir. Bu bağlamda, "çocuklar öğlen yemeklerinde bezelye ve pilav yedikten sonra ishal, baş dönmesi ve kusma şikayetleri yaşadılar. Yaşanan şikayetler üzerine çocuklar ambulans ile hastaneye sevk edildi. Hastaneye gelen 150 öğrencinin yedikleri yemekten zehirlendikleri anlaşıldı. Öğrenciler durumları normale döndükten sonra taburcu edildi. Yaşanan olay üzerine çocukların yemeklerinden numune alınarak konuyla ilgili soruşturma süreci başlatıldı" ifadesi yer almıştır.

Yaşanan bu olay, çocuk sosyolojisi ve çocuğun eğitimdeki yerine ilişkin önemli bir vaka olarak görülmektedir. Bu bağlamda bazı hususlara değinmek mümkündür.

Nüfusu az olan yerlerdeki öğrencilerin birleştirilerek belirlenen merkezlerdeki okullara taşıma araçları ile birlikte günübirlik gidiş geliş yapmalarına durumuna “taşınmalı eğitim programı” denilmektedir (Gülmez,2020:438-439). Haberde belirtildiği üzere taşınmalı eğitim kapsamında yer alan okullarda yenilen yemek sonucu 150 öğrencinin zehirlendiği bildirilmiştir. Bu durum, taşınmalı eğitim kapsamında eğitim alan öğrencilerin güvenlik ve sağlıklarına ilişkin soru işareti taşımasına neden olmaktadır. Aynı zamanda taşınmalı eğitim programının güvenlik standartları ve sağlık koşullarının gözden geçirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Yaşanan bu gibi olaylar, eğitim kurumlarındaki beslenme standartlarının ve denetimlerinin ne kadar önemli olduğuna vurgu yapmaktadır. Haberdeki okullarda çıkan yemekten dolayı çocukların zehirlenmesi durumu karşılığında ailelerin çocuklarının sağlığı hususunda endişeye kapılabilecekleri düşünülmektedir.

Bu durum çocuklar üzerinde psikolojik etkiler bırakabilmektedir. Yaşanan olay ile okul ortamında güvenilmezlik ve risklerin olabileceği düşünülmektedir. Bu olayı yaşayan öğrencilerin okul yönetimine ve eğitim sistemine olan güvenleri sarsılabilir ve sonuç olarak okul ortamında olumsuz bir atmosfer oluşabileceği düşünülmektedir.

5.9.5. Haber 45

Haber Başlığı: Edebiyat Öğretmeninden Gürültü Dayağı! Milli Eğitim Olaya El Attı

Haber başlığı, eğitimde şiddet konulu bir olayı konu edinmiştir.

Başlıktan hemen sonra olaya ilişkin bir fotoğrafa yer verilmiştir.

Foto 53. Şiddet Gören Öğrenci

Fotoğrafta bahsi geçen öğretmenin öğrenciye uyguladığı şiddet anı görüntülenmiştir. Şiddet gören çocuğun yanındaki arkadaşının da şiddetten korkup başını sıraya yaslaması dikkat çekmiştir. Fotoğrafı çeken kişinin sınıftaki öğrencilerden biri olduğu ve gizli çekim yaptığı düşünülmektedir.

Haberin giriş kısmında konunun özeti aktarılmıştır. Bu kısımda, Beylikdüzü’n de bulunan bir okuldaki edebiyat öğretmeni, sınıfta gürültü yapması sebebiyle bir öğrencinin kafasına kitapla vurarak şiddet girişiminde bulunduğu bilgisi aktarılmıştır.

Haberin gelişme kısmında yaşanan olaya ilişkin detaylara yer verilmiştir. Bu bağlamda, “Olay Beylikdüzü’n de ki bir meslek lisesinde yaşandı. İddialara göre, 9. sınıf öğrencisi Yusuf E. isimli öğrenci sınıfta gürültü yaptı ve edebiyat öğretmeni tarafından ikaz edildi. Bu ikaz üzerine Yusuf E. isimli öğrenci öğretmeni Mehmet E.B. ile tartışma haline girdi. Mehmet E. B. ise sinir ile kalkıp öğrencisinin kafasına kitap ile vurmaya başladı. Yusuf E. isimli öğrenci, öğretmenin durmasını istediği için ‘hocam’ diye seslendi fakat öğretmen, ‘hocam dedikçe daha çok vuracağım’

diyerek şiddete devam etti. Yaşanan o anlar ise sınıftaki bir öğrenci tarafından telefon ile kayda alındı.” bilgisi yer almaktadır.

Haber, bir fotoğraf ile devam etmektedir.

Foto 54. Şiddet Gören Öğretmen

Fotoğrafta darba maruz kalan öğretmenin sağlık ekipleri tarafından ambulansa eşlik edilme anı görüntülenmiştir.

Olayın sonuç kısmında ise öğretmen ve öğrenci hakkında son durum bilgisine yer verilmiştir. “ Yaşan bu şiddet olayının sosyal medyaya yüklemesi üzerine şiddete maruz kalan öğrencinin yakınları okula gelerek öğretmen Mehmet E.B.’yi darp ettiler. Yapılan ihbarlar üzerine okula polis ve ambulans geldi. Öğretmen hastanede tedavi görürken öte yandan da yaşanan şiddet olayı üzerine soruşturma başlatıldı.”

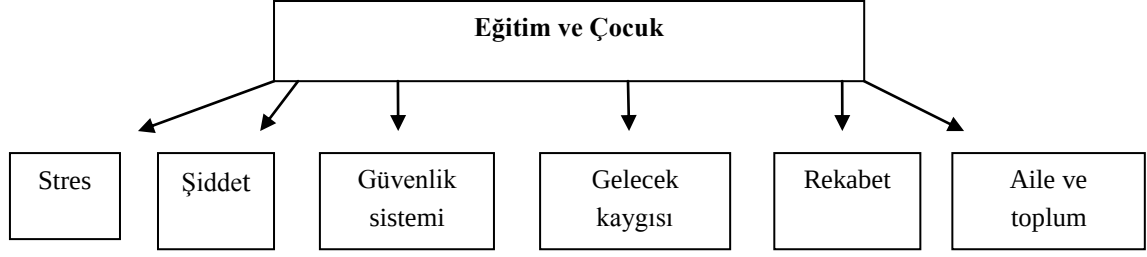
Yapılan haber çocuk sosyolojisi bazında incelendiğinde çocuğun eğitimi kapsamında bazı unsurlar ön plana çıkmaktadır.

Öncelikle haberde öğretmen ve öğrenci arasındaki negatif ilişkinin varlığı dikkat çekmektedir. Öğretmen öğrencisini ikaz etmekte ve öğrenci bunun üzerine öğretmeni ile tartışmaya girmektedir. Son olarak da olay şiddet ile sonuçlanmaktadır. Sınıflar, öğrenci ile öğretmen arasındaki gücün var olduğu ortamlardır (Hammond,2022). Bu durum, öğretmen otoritesini ve öğretmen- öğrenci ilişkisini sorgulatmaktadır. Sınıflarda öğretmenlerin öğrencilerine gösterdiği otorite doğru ve etkili olmalıdır. Fakat bu otorite şiddet ile değil, iletişim ve saygı yöntemleri ile sağlanmaktadır (Çiftçili,2009: 98). Haberde bahsedildiği gibi öğretmenin öğrencisine şiddet uygulaması sonucu aralarındaki güven ve saygı azalmaktadır.

Önemli bir diğer husus, okul gibi eğitim kurumlarının güvenliğinin sağlanmasıdır. Haberde bahsi geçen şiddet olayına şahit olan öğrenciler tedirginlik içerisine girmiştir. Bunun bir diğer örneğine Haber 42’ de yer verilmişti. Bu bağlamda şiddete maruz kalan ve şahit olan öğrencilerin akıllarında kalıcı izler kalmasının yanı sıra psikolojik ve duygusal sağlığı da zarar görmektedir (Sara1,2023: 174).

Haberde şiddete maruz kalan öğrencilerin okula gelerek öğretmeni darp ettikleri ifade edilmiştir. Bu durum velilerin, eğitim sürecindeki sorumluluklarını ve rollerini göstermektedir. Veliler, çocuklarının güvenli bir ortamda iyi bir eğitim alabilmelerini sağlamak için okul yönetimi ve öğretmenler ile iş birliği içerisinde olması gerekmektedir (Karaca ve Karaca,2021:28).

İncelenen haberler “eğitim ve çocuk” teması altındaki çocuk problemlerini sunmaktadır. Bu bağlamda çocukların eğitim hayatında yaşadığı sorunlara ilişkin bazı kavramlara ulaşılmıştır. Bu kavramlar kısaca şu şekilde sunulmuştur.

Şekil 10. Eğitim ve Çocuk

Yukarıdaki şemada çocukların eğitim hayatlarında karşılaşılabilecekleri problemlerden bazıları sıralanmıştır. Eğitim çerçevesinde yer alan bu problemler ile çocukluğun kaybolmasını ilişkilendirmek mümkündür. Örneğin gelecek kaygısı, aile ve toplum baskısı, rekabet, stres, şiddet ve güvenlik sistemi gibi faktörler, çocukların masumiyetlerini ve oyunla öğrenmeye dayalı doğal gelişim süreçlerini etkileyebilmektedir. Günümüzde, çocuklar erken yaşlardan itibaren büyük bir rekabet ve performans baskısı altında büyümekte, bu da onların sağlıklı bir çocukluk deneyimlerinin oluşmasını engelleyebilmektedir. Eğitim sistemi, aile ve toplumun çocuklar üzerindeki baskısı, çocukların özgürce büyümelerini engelleyebilir ve onları daha erken yaşlarda yetişkin sorumluluklarıyla yüzleşmeye zorlayabilmektedir. Bu nedenle, 'kaybolan çocukluk' kavramı, çocukların doğal gelişimlerini ve masumiyetlerini korumak adına eğitim ve toplum düzenlemelerinde dikkate alınması gereken önemli bir husustur.

6.SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzdeki çocukluk deneyimleri, geçmişe kıyasla radikal bir değişim sürecinden geçmiştir. Bu değişim, sosyal yapıdaki dönüşümlerle birlikte çocukluğun kaybolmaya başladığını göstermektedir. Araştırmada, çocuk problemlerine ilişkin gündeme gelmiş 45 adet haberin betimsel analizi yapılarak bu kaybın çeşitli yönleri ve sonuçları irdelenmiştir. İncelenen haberlerin dağılımı ve özellikleri aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 11. Haberlerin Dağılımı

Tema/Haber Sitesi	Milliyet	Posta	Yeni Şafak
Tema 1	2	1	2
Tema2	2	1	2
Tema 3	1	2	2
Tema 4	2	2	1
Tema 5	1	2	2
Tema 6	1	2	2
Tema 7	2	1	2
Tema 8	1	1	3
Tema 9	1	2	2

Tablo 12. Haberlerin Özellikleri

Haber Sayısı	Tarih	Haber Sitesi	İçerik	Çocuğun Temsili
Haber 1	29.12.2023	Hürriyet	Fotoğraf	Doğru
Haber 2	19.07.2023	Yeni Şafak	Fotoğraf	Doğru
Haber 3	22.01.2023	Yeni Şafak	Fotoğraf	Doğru
Haber 4	23.10.2023	Posta	Fotoğraf	Doğru
Haber 5	18.11.2023	Hürriyet	Fotoğraf	Doğru
Haber 6	27.07.2023	Yeni Şafak	Fotoğraf	Doğru
Haber 7	5.12.2023	Posta	Fotoğraf	Yetersiz
Haber 8	14.08.2023	Yeni Şafak	Video	Doğru
Haber 9	18.05.2023	Milliyet	Video	Doğru
Haber 10	18.09.2023	Yeni Şafak	Fotoğraf	Doğru
Haber 11	21.02.2023	Yeni Şafak	Fotoğraf	Doğru
Haber 12	21.03.2023	Posta	Video	Yetersiz
Haber 13	14.12.2023	Milliyet	Video	Doğru
Haber 14	26.09.2023	Yeni Şafak	Fotoğraf	Yetersiz
Haber 15	18.10.2023	Posta	Fotoğraf	Doğru
Haber 16	14.11.2023	Posta	Fotoğraf	Doğru
Haber 17	9.11.2023	Posta	Fotoğraf	Doğru
Haber 18	1.02.2023	Yeni Şafak	Fotoğraf	Doğru
Haber 19	14.09.2023	Milliyet	Resim	Doğru
Haber 20	18.05.2023	Milliyet	Fotoğraf	Doğru
Haber 21	3.11.2023	Milliyet	Fotoğraf	Doğru
Haber 22	17.08.2023	Yeni Şafak	Video	Doğru

Haber 23	1.05.2023	Posta	Fotoğraf	Yetersiz
Haber 24	16.01.2023	Posta	Fotoğraf	Doğru
Haber 25	24.12.2023	Yeni Şafak	Fotoğraf	Doğru
Haber 26	24.12.2023	Posta	Fotoğraf	Doğru
Haber 27	8.08.2023	Yeni Şafak	Fotoğraf	Doğru
Haber 28	8.06.2023	Posta	Fotoğraf	Yetersiz
Haber 29	14.06.2023	Milliyet	Fotoğraf	Doğru
Haber 30	26.08.2023	Yeni Şafak	Fotoğraf	Doğru
Haber 31	13.09.2023	Yeni Şafak	Fotoğraf	Doğru
Haber 32	13.08.2023	Posta	Foto/Video	Yetersiz
Haber 33	29.11.2023	Milliyet	Fotoğraf	Doğru
Haber 34	31.05.2023	Milliyet	Video	Yetersiz
Haber 35	8.08.2023	Yeni Şafak	Fotoğraf	Doğru
Haber 36	7.09.2023	Posta	Fotoğraf	Doğru
Haber 37	20.10.2023	Milliyet	Fotoğraf	Doğru
Haber 38	24.11.2023	Yeni Şafak	Fotoğraf	Doğru
Haber 39	21.12.2023	Yeni Şafak	Fotoğraf	Doğru
Haber 40	1.04.2023	Yeni Şafak	Fotoğraf	Doğru
Haber 41	17.06.2023	Yeni Şafak	Fotoğraf	Doğru
Haber 42	28.11.2023	Posta	Fotoğraf	Doğru
Haber 43	13.10.2023	Milliyet	Fotoğraf	Doğru
Haber 44	21.12.2023	Yeni Şafak	Fotoğraf	Doğru
Haber 45	8.11.2023	Posta	Fotoğraf	Doğru

Tablo 10’ da elde edilen çocuk haberlerinin temalara ve haber sitelerine göre dağılımına yer verilirken, Tablo 11’ de ise bu haberlerin özellikleri sıralanmıştır. Bu bağlamda haber içeriklerinin çoğunlukla fotoğraflar ile desteklendiği görülmüştür. Tablodan anlaşıldığı üzere 38 haber, çocuğun temsilini doğru yaparken, 7 haber ise çocuğun temsilinde yetersiz kalmıştır. Haber sitelerinde çocuğun temsilini yanlış yapan bir habere rastlanılmamıştır. Bu durum, haber sitelerinin çocuğa ve çocukluğa olan bakış ve yaklaşımının olumlu yönde olduğunu imajını yansıtmaktadır.

2023 yılı içerisinde yayınlanan çocuk haberleri kapsamında çocukluğun günümüzde, çeşitli sorunlarla karşı karşıya kaldığı görülmüştür. Çocuk gelinler, çocuk işçiler, sağlıksız çocuklar, dijitalleşen çocuklar, evlilik dışı doğan çocuklar, katil çocuklar, hırsız büyüyen çocuklar, dilenci çocuklar gibi birçok problem, çocukluğun değerlerini ve korunmasını tehdit etmektedir. Bu sorunlar, sadece bireysel düzeyde değil, aynı zamanda toplumsal ve yapısal seviyede de kök salmıştır.

Bulgulardan elde edilen verilere göre çocukların yaşadığı bu sorunlar, sadece bireysel hikayelerden ibaret değildir. Bunlar, toplumsal eşitsizliklerin, ekonomik zorlukların, eğitim eksikliklerinin ve çeşitli sosyal faktörlerin sonucudur. Bu noktada, çocukluğun kayboluşunu anlamak için sadece bireyleri suçlamak yetersiz olacaktır. Toplumun tüm katmanlarını etkileyen bir mesele olarak ele alınmalıdır.

Çocukların yaşadığı bu sorunlar, çocukluğun kayboluşunu işaret etmektedir. Artık çocuklar, masumiyetlerini kaybetmiş, güvenli bir çocukluk geçirememekte ve çocukluklarını yaşayamamaktadırlar. Bu durum, geleceğimizi tehdit eden bir sorundur çünkü sağlıklı ve mutlu bir toplum, sağlıklı ve mutlu çocukların varlığına dayanır.

Günümüzde yaşanan çeşitli çocuk problemleri, çocukluğun kavramsal dönüşümüne işaret etmektedir. Geçmişten günümüze, çocukluk deneyimi dramatik bir şekilde değişmiş ve bu değişim,

çocukluğun kayboluşunu beraberinde getirmiştir. Araştırmada incelenen 45 haber, bu kayboluşun çeşitli yönlerini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda haber başlıklarında dikkat çeken ifadeler çocukluğun can çekişmesine örnek teşkil etmektedir. Bu ifadeler aşağıdaki gibidir:

- Haber 3: “Ölü bebek”
- Haber 4: “Çocuğa darp”
- Haber 5: “Sapık baba”
- Haber 10: “Arkadaşını bıçakladı”
- Haber 11: “Çocuk parkındaki silahlı saldırı”
- Haber 17: “25 bin diyabetli çocuk”
- Haber 19: “Çocuklar risk altında”
- Haber 21: “Çocuğa istismar”
- Haber 22: “Çocuklar kobay olarak kullanıldı”
- Haber 23: “Çocuk gelin”
- Haber 24: “Mide bulandırıcı cinsel istismar ve şantaj”
- Haber 25: “Gelin 8, damat 9 yaşında”
- Haber 29: “888 çocuk işçi hayatını kaybetti”
- Haber 31: “333 milyon çocuk aşırı yoksulluk içinde”
- Haber 33: “Çocuk yoksulluğu artıyor”
- Haber 36: “3 hırsız çocuk”
- Haber 37: “Akran zorbalığı”
- Haber 38: “Evlat vahşeti”
- Haber39: “Ehliyetsiz çocuk dehşet saçtı”
- Haber 40: “2 çocuk çantayı çaldı”
- Haber 42: “Öğrenciyi havaya kaldırıp fırlattı”
- Haber 44: “Zehirlenen 150 öğrenci”
- Haber 45: “Öğretmenden dayak”

Gelişen teknoloji, değişen ekonomik yapının etkileri ve kültürel dönüşümler, çocukluğun anlamını yeniden şekillendirmektedir. Eski zamanlarda çocukluk, masumiyet, korunma ve oyunla özdeşleştirilirdi. Ancak yalnızca belirtilen haber başlıkları okunduğunda dahi çocukların günümüzde küçük yaşlardan itibaren ciddi sorumluluklar ve zorluklarla karşı karşıya kaldığı görülmektedir.

Fakat haberlerin analizi sonucu yapılan çıkarıma göre toplumsal düzeyde çocuğa ve çocukluğa sahip çıkan ve onları korumaya çalışan kesimlerin hala varlığını devam ettirdiği anlaşılmıştır. Haberlerin içeriği analiz edildiğinde“ toplumsal duyarlılık, çocuğun ifade özgürlüğü, kamusal hassasiyet, siber suçlarla mücadele, hukuki mücadele, toplumsal sorumluluk, toplumsal farkındalık” gibi kavramların varlığı tespit edilmiştir. Bu nedenle umutsuzluğa kapılmak yerine, çözüm yolları bulmalıyız. İlk olarak, bu sorunları kökten çözebilmek için toplumsal ve yapısal düzeyde değişiklikler yapılmalıdır. Eğitim, sağlık, doğru teknoloji kullanımı ve sosyal yardım gibi alanlarda yapılan yatırımlar artırılmalı ve çocuk hakları daha etkin bir şekilde korunmalıdır. Ayrıca, bireysel düzeyde de toplum olarak çocuklara daha fazla destek olmalıyız. Onların duygusal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak, onları korumak ve güvenli bir ortam sağlamak için çaba göstermeliyiz. Ebeveynler, eğitimciler, sosyal hizmet uzmanları ve toplumun diğer üyeleri, çocukların refahı için elbirliği yapmalıdır.

Çocuklar, geleceğimizin teminatıdır ve onların hak ettikleri sağlıklı, güvenli ve mutlu bir çocukluk yaşamaları için elimizden geleni yapmalıyız. Ancak toplum olarak birlikte çalışarak, çocukların yaşam şartlarını iyileştirebilir ve çocukluğun kaybolmasını engelleyebiliriz. Gelecek nesillere daha iyi bir dünya bırakabilmek için, çocukların haklarına saygı duymalı ve onların güvenliği ve refahı için mücadele etmeliyiz.

Bu önlemler, çocukluğun kayboluşunu durdurabilir ve gelecek nesillerin daha sağlıklı, daha mutlu ve daha güvende büyümesini sağlayabilir. Ancak bu sorunlarla mücadele etmek, bireysel ve toplumsal çaba gerektirir. Hepimizin, çocukların haklarını ve refahını korumak için bir araya gelmesi ve hareket etmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, çocukluğun kaybolmaya başladığı gerçeğiyle yüzleşmek zorundayız ve bu sorunu çözmek için birlikte alışmalız. Sadece böylelikle, gelecek kuşaklara daha iyi bir dünya bırakabiliriz.

KAYNAKÇA

- Adana, F. ve Arslantaş, H. (2011). Ergenlikte Öfke ve Öfkenin Yönetiminde Okul Hemşiresinin Rolü. *ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi*. Cilt 12. Sayı 1. 57-62.
- Ağyar, E. ve Atış, M. (2022). Mevsimlik Tarım İşçiliğinde Çocukların Maruz Kaldığı Riskler ve Hak İhlalleri. *Türk Kamu Yönetimi Dergisi*. Cilt 3. Sayı 2. 187-193.
- Akbaş, E. Yiğitoğlu, G. ve Çunkuş, N. (2020). Yaşlılıkta Sosyal İzolasyon ve Yalnızlık”. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*. Cilt 15. Sayı 26. 4540-4562.
- Akçe, İ. ve Doğan, H. (2020). Cinsel İstismara Maruz Kalmış Çocuklar Üzerine Bir Değerlendirme. *Sosyal Çalışma Dergisi*. Cilt 4. Sayı 1. 12-20.
- Akçınar, B. Baydar, N. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2018). Erken Ergenlikte Ahlak Gelişimi: Bir Müdahale Araştırması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi*. Cilt 14. Sayı 2. 153-169.
- Akçiray, A. (2007). Çocuk İstismarı: 8-10 Yaş Çocuklarda İstismarı Önleme Yöntemleri. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Aksoy, A. Oğur, S. ve Aksoy Kendilci, E. (2016). Bitlis İli'ndeki Obez Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Obeziteye ve Çocuklarına Yaklaşımı. *BEÜ Fen Bilimleri Dergisi*. Cilt 5. Sayı 2. 210-224.
- Aktay, M. (2020). İstismar ve İhmalin Çocuk Üzerindeki Etkileri ve Tedavisi. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi*. Cilt 1. Sayı 2. 169-184.
- Alyanak, Ç. (2019). Gündem, Toplumun Temel Direği Aile. Anadolu Ajansı Haber Akış Sistemi.
- Apak, F. (2022). Sosyalleşme ve Şöhretlik Bağlamında Dijital Çocuk Emegi: Çocuk Youtuber. *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Antalya.
- Arı, M. (2023). Etik Yönüyle Çocuk Oyuncular. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Çankırı.
- Armutlu, S. (2018). Geçmişte Çocuk Olmak. Çocuk Noktası İnternet kaynağı (<https://www.google.com/amp/cocuknoktası.com/gecmiste-cocukluk/amp/>)
- Aslanargun, E. (2007). Okul-Aile İşbirliği ve Öğrenci Başarısı Üzerine Bir Tarama Çalışma. *Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı 18. 119-135.
- Atmaca, S. (2021). Çocuk Youtuberların Sosyal Medyada Oluşturduğu Reklam İçerikler. *İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Malatya.
- Atsan, T. ve Kaya, T. (2008). Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO) Tarım ve İnsan Sağlığına Etkisi. *UÜ Ziraat Fakültesi Dergisi*. Cilt 22. Sayı 2. 1-6
- Avcı, M. (2009). Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenleri: Erzurum İli Örneği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Doktora Tezi. Erzurum.
- Avşar Kurnaz Ş. (2007). Çocuk Yoksulluğu. *Aile ve Toplum Dergisi*. Yıl 9. Cilt 3. Sayı 12. 47-55.
- Aydan Aydın, D. (2022). Kent- Çocuk İlişkisi ve Dijital Oyun Kavramına Alternatif Bir Çözüm Önerisi: Görsel Kent Rehberi Tasarımı. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir.
- Aydın, İ. (2019). Türkiye’ de Çocuk İstismarı, Çocuk İstismarını Önleyici Sosyal Politikalar ve Diyarbakır Örneği. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Aydoğan, Y. (2006). Ev Ortamının Çocuğun Gelişimine Göre Düzenlenmesi. *Aile ve Toplum Dergisi*. Yıl 8. Cilt 3. Sayı 10. 27-33.
- Aydoğan, H. (2021). Dijital Dünyada Rehber Annelik . 1 basım. Kaknüs Yayınları. İstanbul.
- Aydoğdu, F. ve Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt 11. Sayı 2. 569-585.
- Aytekin, G. (2020). Dijital Mecralarda Çocuk İstismarı Hangi Yöntemlerle Gerçekleşiyor? <https://www.guvenliweb.org.tr/blog-detay/dijital-mecralarda-cocuk-istismari-hangi-yontemlerle-gerceklesiyor>

- Babahanoglu, R. ve Özdemir, S. (2016). Aile İçi Şiddetin Çocuk Üzerindeki Etkisi Konusunda Sosyal Hizmet ve Hukuk Fakültesi Öğrencilerinin Görüşlerinin İncelenmesi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Cilt 9. Sayı 2. 1067-1088.
- Bağış, R. (2019). Çocukları Suça Sürükleyen Çevresel Nedenler: Sosyal Bağ ve Sosyal Öğrenme Teorileri Işığında Bir Değerlendirme. *Humanitas*. Cilt 7. Sayı 14. 203-221.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Araştırma Nasıl Yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Cilt 5. Sayı 2. 368-388.
- Basun, B. ve Erden, Ş. (2020). Kent Merkezi ve Kırsalda Yaşayan Okul Öncesi Çocuklarının Sosyal Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi. *Milli Eğitim Araştırma Makalesi*. Cilt 49. Sayı 227. 271-288
- Başaran, E. (2021). Türkiye’de Suç Coğrafyası Araştırmaları: Bir Literatür Değerlendirmesi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt 23. Sayı 42. 625-667
- Bayar, H. (2016). Anne-Baba ve Çocuk İlişkisi. *Makale Kütüphanesi*.
- Baybuğa, M. ve Kırmızı, A. (2015). Çocuk Gelinler: Yok Olan Çocukluk. *Türkiye Klinikleri Halk Sağlığı Hemşireliği Özel Konular Dergisi*. Cilt 1. Sayı 1. 26-32
- Bee, H. ve Boyd, D. (2009). *Çocuk Gelişim Psikolojisi*. Çev. Okhan Gündüz. 1. basım. Kaknüs Yayınları. İstanbul.
- Berberoglu, Z. ve Hocaoglu, Ç. (2021). Küresel Sağlık Sorunu Obezite: Güncel Bir Gözden Geçirme. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. Cilt 8. Sayı 3. 543-552.
- Bessell, S. (2023). Childhood and Belonging Over Time: Identity Narratives Across Generations On Tasmania’s East Coast. *Children’s Geographies*. 21(1). 81-95.
- Bilir, M. Yaman, F. ve Kutun, S. (2021). Ebeveyn Kaybı Yaşamış Çocukları Destekleme Rehberi. *Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü*. 1. Basım. Ankara.
- Binark, M. (2014). Dijital Oyun Dünyası ve Yeni Toplumsallaşma Biçimleri. *İnternet Makalesi*. (<http://www.aljazeera.com.tr/gorus/dijital-oyun-dunyasi-ve-yeni-toplumsallasma-bicimleri>)
- Bulut, Y. ve Karaca, Z. (2020). Kent ve Çevre Sorunlarında Toplumsal Duyarlılık: Antakya Örneği. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*. Cilt 19. Sayı 4. 1596-1609.
- Can, E. ve Baksı, O. (2014). Öğrencilerin Sınıf İçi Tutum ve Davranışlarının Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Başarısına Etkisi. *Asya Öğretim Dergisi*. Cilt 2. Sayı 1 ‘özel’. 86-101.
- Canatan, K ve Yıldırım, E. (2016). *Aile Sosyolojisi*. 6. Baskı. Açılım Kitap Yayını. İstanbul.
- Canbaz, P. (2020). Yetişkinlere Yönelik Reklamlarda Çocuk İstismarı: Örnek Reklamların İzleyici ve Oyuncu Çocuk Bağlamında Değerlendirilmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Ceylan, M. ve Akar, B. (2010). Ortaöğretimde Okul-Aile İşbirliği İle İlgili Öğretmen ve Veli Görüşmelerinin İncelenmesi: Karacasu Lisesi Örneği. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 43-64.
- Chzhen, Y., Ferrone, L. (2017). Multidimensional Child Deprivation and Poverty Measurement: Case Study of Bosnia and Herzegovina. *Soc Indic Res* **131**, 999–1014.
- Coşgun, E. (2022). Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algılarına Göre Sosyal Ağlardan Çocuklarının Güvenlikleriyle İlgili Farkındalıklarının İncelenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli.
- Coşkun, S. (2009). Türkiye’de Çocuk Yoksulluğu. *Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü*. Uzmanlık Tezi. Ankara.
- Çabuk, G. (2022). Çocuk Suçluluğu Bağlamında Çocuğu Suça İten Nedenler. *Sosyal Politika ve Sosyal Çalışmalar Dergisi*. Cilt 3. Sayı 1. 129-143.
- Çelik, B. ve Erciyes, C. (2021). Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Ön Yargı: LGBT+lara Yönelik Tutum Üzerine Bir Çalışma. *Aydın Sağlık Dergisi*. Sayı 3. 255-275.
- Çelik, C. Muslu, M. ve Özkan, Ö. (2018). Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar. *İstanbul Arel Üniversitesi Sağlık Bilimler Yüksekokulu Sağlık Bilimleri ve Yaşam Dergisi*. Cilt 3. Sayı 1.

- Çelik, İ. (2020). Okullarda Soruşturma Konusu Olan Çocuk İstismarı ve İhmali Olaylarının Değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*. Doktora Tezi. Ankara.
- Çetin, M. (2020). Toplumsal Bir Gerçeklik Olarak Çocuk Gelinler. *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi*. Sayı 5. 107-122.
- Çiftçili, V. (2009). Sınıf İçi Disiplinde Otorite. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı 11. 91-103.
- Çolak, H. ve Altun, U. (2007). Bir Yaptırım Türü Olarak Para Cezalarının Teori ve Uygulamadaki Analizi. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. Sayı 69. 241-388.
- Çopur, E. Ulutaşdemir, N ve Balsak, H. (2015). Çocuk ve Suç. Uluslararası Katılımlı III. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi: Erken Müdahale.
- Çöpoğlu, M. (1998). Çocuk İşçiliği. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Doktora Tezi. İstanbul.
- Deleş, B. (2019). Çocukluk Çağı Obezitesi. *H.Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. Cilt 6. Sayı 1. 17-31.
- Demir, Y. Özel, C. Ve Sütçü, S. (2022). Erken Yaşta Evliliklerin Bireysel ve Toplumsal Sonuçları. *Disiplinlerarası Çocuk Hakları Araştırmaları Dergisi*. 3. 49-62.
- Demirci, F. (2021). Çocuk Suçluluğunu Etkileyen Psikolojik Faktörler ve Çocuk Suçluluğuna Karşı Psikososyal Çözüm Önerileri. *Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Demirdağ, S. (2015). Bireylerin Dilenciler Hakkındaki Görüşleri ve Okul Çağındaki Çocukların Dilenme Nedenleri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Sayı 21. 85-93.
- Dere, Z. (2023). Erken Çocukluk Döneminde Temelleri Atılan Cinsel Gelişimin Dürtüler ve Hormonlara Birlikte İncelenmesi. *Uluslararası Temel Eğitim Çalışmaları Dergisi*. Cilt 4. Sayı 1. 29-42.
- Deveci, E. ve Açık, Y. (2003). Çocuk İstismarı Nedenlerinin İncelenmesi. *Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı*. Arşiv. Cilt 12. 396-405.
- Dikmen Özarslan, A. (2016). *Çocuk ve Çocukluk Sosyolojisi*. Resse Yayını. İstanbul.
- Dirican, R. (2018). Tarihi Süreçte Çocukluk ve Çocuk Hakları. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*. Cilt 2. Sayı 2. 51-62.
- Doğan, Ü. ve Mutlu, S. (2022). Çocuk Gelin Evliliklerinin Sosyo-Kültürel Kökenlerine İlişkin Nitel Bir Çalışma: Ben Kızımı Onlara Kurban Ederim. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi*. Cilt 46. Sayı 2. 218-235.
- Dursun, C. (2019). Ebeveyn Çocuk İlişkisinin Değişen Yüzü: Proje Çocuk Kavramına Sosyolojik Bakış. *IX. Ulusal Sosyoloji Kongresi*. Ankara. 349-359.
- Dündar, B. ve Pirgon, Ö. (2013). Erken Ergenlik. *Türkiye Klinikleri Pediatrik Bilimler Dergisi*. Cilt 9. Sayı 2. 20-30.
- Dünyada ve Türkiye’de Çocuk Hakları. Mülteci Hakları Derneği- İHH Kasım 2020
- Ekici, A. (2018). Çocuk Gelin Olarak Evlilik Yapmış Kadınların Ruh Sağlığının Araştırılması. *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep.
- Enzel Pajo, H. (2023). Covid-19 Salgın Sürecinde Lise Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Erişimde Yaşadıkları Sorunlar: Kırklareli Örneği. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Edirne.
- Erbaş, S. (2019). Küçük Zihinlere Yerleştirilen Toplumsal Cinsiyet Roller. *Mavi Atlas Dergisi*. Cilt 7. Sayı 1. 185-210.
- Erbay, E. ve Çalış, N. (2022). Kurum Bakımı Altına Alınan Bireylerin Deneyimleriyle Korunma İhtiyacı Olan Çocuk Olmak: Retrospektif Bir Araştırma. *Disiplinlerarası Çocuk Hakları Araştırma Dergisi*. Yıl 2. Sayı 3. 10-32.
- Erdoğan, Ö. Sokakta Çalışan Çocuklar Sorunu. Ankara.
- Ereş, F. (2009). Toplumsal Bir Sorun: Suçlu Çocuklar ve Aileleri. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*.
- Erişir, R. (2023). Çocuk İşçiliği Kapsamında Türkiye’de Çocuk Youtuber’lar. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

- Ersoy,M. ve Gürgen, L. (2021). Examination of Articles Related to Educational Technologies. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*. Cilt 12. Sayı 2. 1-16.
- Geçer,H. ve Çelik, C. (2017). Kadının Çalışma Hayatına Girmesiyle Oluşan Aile İçi Roller Sistemindeki Değişim ve Din İlişkisi: Niğde Örneği. *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. Cilt 6. Sayı 12. 1-30.
- Geniş, M. Toker,B. ve Şakiroğlu, M. (2019). Boşanmanın Çocuklara Etkisi, Çocuğa Söylenmesi ve Ebeveyn Yabancılaşması: Derleme Çalışması. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*.Cilt 3. Sayı 3. 190-199.
- Goodwin,K. (2021). *Dijital Dünyada Çocuk Büyütmek*.Çev. Tülin Er. 4 Baskı. Aganta Yayın. İstanbul.
- Görgün, A.(2004). Türkiye’de Aile İçi İletişim ve İlişkiler Üzerine Bir Model Denemesi.*Türkiyat Araştırmaları*.31-41.
- Gurbetçi, B. (2023). Okul Yöneticilerinin Covid 19 Salgını Sürecinde Karşılaştıkları Zorluklara İlişkin Görüşleri. *Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Güçlü,S. (2016). Çocukluk ve Çocukluğun Sosyolojisi Bağlamında Çocuk Hakları. *Sosyoloji Dergisi*. Armağan Sayısı. 1-22.
- Gülmez, E. (2020). İlkokullarda Taşınabilir Eğitim Uygulamasına İlişkin Görüşler: Denizli İli Buldan İlçesi Örneği. *Milli Eğitim Dergisi*. Cilt 49. Sayı 228. 437-461.
- Gündoğdu, M. Korkmaz, S. ve Karakuş, K. (2005). Lise Öğrencilerinde Risk Alma Davranışı. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı 21. 151-160.
- Güney,Z. (2020). Çocukların Sosyal Medya Üzerine Bir Araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*. Cilt 11. Sayı 1. 188-139.
- Güngör Abbak, E. (2023). Kentsel Yoksulluk Bağlamında Çocuk Gözüyle Yoksulluk ve Yoksunluk Algısı. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.Yüksek Lisans Tezi. Denizli.
- Güngör, A. (2021). Sosyal Medyada Çocuk Hakları İhlali ve Çocuk İstismarı: Instagram Anneleri. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*. Sayı 54.
- Güregen,E. (2020). Mobil Oyunlarda Hikaye Anlatımının Oyun Deneyimine Etkisi. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Hammond, L. (2022). Recognising and Exploring Children’s Geographies In School Geography. *Children’s Geographies*. 20(1). 64-78.
- Hasanzadeh, K. Ikeda, E. Mavoa, S. and Smith, M. (2023). Children’s Physical Activity and Active Travel: A Cross-Sectional Study Of Activity Areas, Sociodemographics and Neighborhood Relationships. *Children’s Geographies*. 21(2). 287-305.
- <https://webrazzi.com/2019/12/04/instagram-cocuk-gizlilik/> Erişim Tarihi: 12.11.2023
- <https://webrazzi.com/2022/02/05/2-grafik-ile-youtube-kidsin-5-aylik-karnesi/> Erişim Tarihi: 12.11.2023
- İrmak, A. ve Ardic, A. (2018). Dijital Oyunların Çocuk ve Ergenler Üzerindeki Etkileri Literatür İnceleme.*Gençlik Araştırmaları Dergisi*.Cilt 6. Sayı 16. 71-84.
- İrmak, T. (2008). Çocuk İstismarı ve İhmalinin Yaygınlığı ve Dayanıklılıkla İlişkili Faktörler.*Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Doktora Tezi. İzmir.
- İrmak, T. Kızıltepe, R. Gümüşten, D. ve Çengelci Özkes, N. (2018). Üniversite Öğrencilerinde Risk Alma Davranışlarının Yordayıcıları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. Cilt 8. Sayı 51. 29-52.
- İçöz, T. (2021). Youtube’nin Çocuklar İçin İçerik Platformu Youtube Kids Türkiye’de Açılıyor. <https://webrazzi.com/2021/04/21/youtube-kids-turkiye-ye-aciliyor/> Erişim Tarihi: 12.11.2023
- İçöz, T. (2022). 2 Grafik İle Yotube Kids’in 5 Aylık Karnesi.
- İnan, M. ve Demir, M. (2018). Eğitimde Fırsat Eşitliği ve Kamu Politikaları: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. Cilt 20. Sayı 2. 337-359.
- İnkaya, M. (2019). Sınav Sistemi Değişiklerinin Öğrencilerin Anksiyete Düzeylerine Etkisi.*Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Bursa

- Kahraman, M. ve Çokamay, G. (2016). Aile İçi Şiddet ve Çocuklar Üzerindeki Etkileri: Temel Kavramlar, Güvenlik Planı Hazırlama ve Alternatif Tedavi Model Örnekleri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. Cilt 8. Sayı 4. 321-336.
- Kandır, M. (2023). Sosyal Medyanın Bilişim Suçlarına Etkisi. *Eskişehir Barosu Dergisi*. Cilt 8. Sayı 1. 150-169.
- Kantay, A. (2003). Kırsal Kesimde Çalışan Çocukların Geleceğe Yönlendirilmelerinde Mülki İdarenin Rolü. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Kara, B. Biçer, Ü. ve Gökalp, A. (2004). Çocuk İstismarı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*. Cilt 47. Sayı 2. 140-151.
- Karaağaç, M. (2023). Gençlerde Covid-19 Korkusu, Okul Reddi, Okul Tükenmişliği ve Akademik Dayanıklılık Arasındaki İlişkinin Ağ Analizi İle İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum.
- Karabudak, M. (2023). Covid-19 Pandemi Sürecinde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin ve Ortaokul Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri. *Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Kastamonu.
- Karaca, İ. ve Karaca, N. (2021). Sınıf Öğretmenlerine Göre Öğretmen Veli İşbirliği: Sinop İli Boyabat İlçesi Örneği. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*. Cilt 5. Sayı 1. 27-35.
- Karaçor, S. ve Tuncer, T. (2018). Çocuklarda Obezite Artışı İle Yiyecek ve İçecek Reklamları Arasındaki İlişki. Cilt 4. Sayı 1. 134-141.
- Karadaş, F. (2017). Çocuklarda Gelişim Dönemleri ve Özellikleri. *Makale Kütüphanesi*
- Karadoğan, U. (2019). Çocuk ve Çocukluk Kavramının Tarihsel Süreçte Değerlendirilmesi. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*. 195-226.
- Karaeminoğulları, A. , Doğan, A. ve Bozkurt, S. (2009). Kültürlerarası Adaptasyon Envanteri 'CCAI' Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. Cilt 14. Sayı 1. 331-349.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*. Cilt 1. Sayı 1. 62-80.
- Karayılmaz, S. (2020). Kırsal Kesimden Babaların Babalık Rolü Algısı ile Çocuk Bakım Uygulamalarına Katılımları Arasındaki İlişki. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Mersin.
- Kavurucu, Ö. ve Küçük, L. (2021). Çağın Gelişen Sorunu Siber Zorbalık: Çocuk ve Ergenlerde Siber Zorbalığı Önleme. *İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*. Doktora Tezi. İstanbul.
- Kayar, H. ve Utku, S. (2013). Çağımızın Hastalığı Obezite ve Tedavisi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. Cilt 6. Sayı 2. 1-8.
- Kılıç, F. (2009). Çocuk İşçiliği ve Ailenin Rolü: Kütahya Örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya.
- Kılınç, Z. (2018). Tüketim Toplumu ve Değişen Çocukluk. *İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Malatya.
- Kırık, A. ve Altun, E. (2019). Yeni Medya ve Z Kuşağı İlişkisi Bağlamında Youtube Kids Uygulamasının İçerik Analizi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt 7. Sayı 6. 109-119.
- Kırman, A. ve Doğan, Ö. (2017). Anne-Baba Çocuk İlişkileri: Bir Metasentez Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. Cilt 4. Sayı 1. 28-49.
- Koç, M. (2004). Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Sayı 17. 231-156.
- Kulaksızoğlu, A. (2017). *Ergenlik Psikolojisi*. 19.basım. Remzi Kitabevi. İstanbul
- Kurnaz, Ş. (2007). Çocuk Yoksulluğu. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*. Cilt 3. Sayı 12. 47-55.

- Kurtoğlu Erden, M. ve Uslupehlivan, E. (2020). Eğitimde Teknoloji Kullanımının Bugünü ve Geleceğine İlişkin Öğretmen Adaylarının Düşüncelerinin İncelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Yıl 13. Sayı 1. 109-126.
- Kuru, y. (2021). Türkiye’de Çocuk Yoksulluğu: Amasya Suluova İlçesi İçin Alan Çalışması. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli.
- Kuşçu, K. (2019). Doç. Dr. Kemal Kuşçu’yla Röportaj: Günümüzde Ebeveyn Olmak. <https://www.terakki.org.tr/velilerimiz-icin/gunumuzde-ebeveyn-olmak/>
- Küçükali, R. (2006). Çocuklarda Beslenme Bozuklukları ve Beslenmenin Okul Çocuklarının Üzerindeki Etkileri.
- Küçükemre Aydın, B. (2013). Ergenliğin Başlamasına Etki Eden Faktörlerin Değerlendirilmesi ve Erken Ergenliğin Uzun Dönem Sonuçlarının Belirlenmesi. *İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Yan Dal Uzmanlık Tezi*. İstanbul.
- Mangır, M. (2011). Aile İçi İletişim Çatışmaları-İletişimsizlik. *Makale Kütüphanesi*
- Meral, B. ve Çağlar, S. (2021). Siber Zorbalık: Çocuklarda Zorbalığın Yeni Dönemi ve Hemşirelik Yaklaşımları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*. Cilt 14. Sayı 3. 261-267.
- Metin, Ö. Toros, F. ve Kuygun Karcı, C. (2021). Cinsel İstismara Uğramış Çocuk ve Ergenlerde Cinsiyet ve Yaşa İlişkin Farklılıklar: Psikopatoloji Öngörülleri. *Klinik Psikiyatri Dergisi*. 24. 86-98.
- Myradov, D. (2021). Türk Aile Yapısında Aile İçi İletişim Doyumu ve Aile Aidiyetinin İncelenmesi: Malatya Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Konya.
- Olgundeniz, S. ve Aydoğan, Ü. (2023). Dijital Yayın Platformlarında Ebeveyn Denetimi ve Çocuk Erişimine Yönelik Bir Araştırma: Netflix, Amazon Prime Video ve Disney+ Örnekleri. *TRT Akademi Araştırma Makalesi*. Cilt 8. Sayı 19. 787-813.
- Ova, N. (2014). Türkiye’ de Yazılı Basında Çocuk Gelinlerin Temsili. *Selçuk İletişim*. Cilt 8. Sayı 2. 238-262.
- Öcal, A. (2022). *Sosyal Politika Ekseninde Yoksulluk Güncel Sorunlar ve Tartışmalar*. Kitabevi Yayını. 1. Baskı. Ankara.
- Öngören, H. ve Katılmış, A. (2021). Çocukları Suça İten Nedenler ve Alınması Gereken Önlemler. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*. Cilt 6. Sayı 11. 83-108.
- Önok, M. (2015). Trafik Güvenliğini Tehlikeye Sokma Suçu. *TBB Dergisi*. Sayı 121. 157-202.
- Özalp, A. (2021). Gündelik Yaşamda Cinsel Kimliğin Sunumu: Sembolik Etkileşimci Bir Bakış. *Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi*. Sayı 7. 1-13.
- Özaslan, H. ve Gültekin Akduman, G. (2018). Çocuk Oyun Parklarının Güvenliğinin İncelenmesi: Ankara ve Samsun İlleri Örneği. *Turkish Studies Educational Sciences*. Cilt 13. Sayı 19. 1313-1329.
- Özata, B. (2012). Transseksüel Bireylerde Cinsiyet Dönüştürmenin Ruh Sağlığı ve Yaşam Kalitesi Üzerine Etkileri. *İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı*. Uzmanlık Tezi. İstanbul.
- Özbey, S. (2021). 0-6 Yaş Çocuk İstismarının Basılı Medyaya Yansımalarının Araştırılması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Malatya.
- Özdağ, F. ve Aral, N. (2006). Baba Yoksunu Olan ve Anne-Babası İle Yaşayan Çocukların Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt 6. Sayı 2. 255-267.
- Özdaş, F. (2019). Merkezi Yerleştirme Sınav Sistemine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Mukaddime Dergisi*. Cilt 10. Sayı 2. 688-707.
- Özdemir, A. ve Budak, F. (2017). Göçün Çocuk Ruh Sağlığı Üzerine Etkileri. *KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi*. Cilt 3. Sayı 2. 212-223.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsali Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt 11. Sayı 1. 323-343.
- Özkonuk, B. (2019). Çocukluk sosyolojisi bağlamında çocuk özneler için YouTube ve YouTuber olmak üzerine bir inceleme. *Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

- Özmen, K. ve Dönmez, İ. (2021). Sokakta Çalışan/Çalıştırılan Çocuklar Üzerine Bir Alan Araştırması. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Cilt 11. Sayı 22. 753-772.
- Özsarı, E. ve Aytar, A. (2019). Kentsel ve Kırsal Kesimde Yaşayan Çocukların Hayalindeki Şehir Konulu Resimlerinin İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı 51. 90-117.
- Öztürk, E. (2023). Aile İçi İletişimin Çocuklar Üzerindeki Etkileri. *KTO Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Konya.
- Öztürk, G. (2019). Çocuk İşçiliği Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Karaman Örneği. *Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Karaman.
- Özyurt, P. (2017). Çocuk Sosyolojisi Bir Giriş Denemesi. *Eğitim Sosyolojisi Yazıları*. Pegem Akademi Yayınları. Ankara
- Parin, S. ve Çakar, S. (2022). Kırsal Yaşamda Ücretsiz Çocuk Emekinin Kullanımı. *Politik Ekonomik Kuram Araştırma Makalesi*. Cilt 6. Sayı 1. 205-228.
- Parker, R. and Al-Maiyah, S. (2022). Developing An Integrated Approach To Evaluating Outdoor Play Environments: Rethinking The Position Of Play Value. *Children's Geographies*. 20(1), 1-23.
- Parlak, B. (2017). Dijital Çağda Eğitim: Olanaklar ve Uygulamalar Üzerine Bir Analiz. *Süleyman Demirel İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. Cilt 22. Özel Sayı. 1741-1759.
- Parsa, A. ve Akmeşe, Z. (2019). Sosyal Medya ve Çocuk İstismarı: Instagram Anneleri Örneği. *Kadem Kadın Araştırmaları Dergisi*. Cilt 5. Sayı 1. 163-191
- Radmard, S. ve Beltekin, N. (2017). İşçileş(me)k Ya Da Okumak: İşçi Çocukların Eğitimsel Durumlarına İlişkin Bir Çözümleme. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*. Cilt 6. Sayı 12. 125-137.
- Sağbaş, E. Ballı, S. ve Şen, F. (2016). Sosyal Medya ve Gençler Üzerindeki Etkileri. *Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi Uluslararası Gençlik Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı*. 153-163.
- Sağlam, M, Ulutaş, A ve Çalışkan, Z. (2015). Bebeklik Döneminde Çocuk Hakları. *Uluslararası Katılımlı III. Çocuk Gelişimi ve Eğitim Kongresi: Erken Müdahale*. 13 Mayıs 2015. 502-510.
- Sağlam, M ve Aral, N. (2016). Tarihsel Süreç İçerisinde Çocuk ve Çocukluk Kavramları. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*. 43-56.
- Saral, İ. (2023). Lise Öğrencilerinin Psikolojik Şiddet Olarak Algıladıkları Öğretmen Söz, Tutum ve Davranışları. *Academic Platform Journal of Education and Change*. Cilt 6. Sayı 2. 169-205.
- Sax, L. (2022). *Ebeveynliğin Çöküşü*. Çev. Uğur Gülsün. Nova Kitap Yayınları. İstanbul.
- Semerçi, M. Tural, K. ve Yaman, Ö. (2020). Çocuk Evlerinde Yaşayan Çocuk Bakım Elemanlarının Yaşadıkları Sorunlara Yönelik Niteliksel Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı 49. 171-188.
- Sezer, Ö. ve Oktan, V. (2020). LGBT Bireyleri Yaşam, Memnuniyet ve Sosyal Uyum Düzeylerinin İncelenmesi. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*. Sayı 3. Cilt 2. 270-286.
- Solter, A. (2021). *Çocuğunuza Kulak Verin*. Çev. Ayşegül Cebenoyan. 19 Baskı. Doğan Kitap Yayıncılık. İstanbul.
- Sözer, M. (2019). Göç, Toplumsal Uyum ve Aidiyet. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt 14. Sayı 28. 418-431.
- Subaşı, M. (2021). İnsan Üzerinde Deney ve Deneme Suçları. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. Cilt 29. Sayı 1. 75-104.
- Şahin, E. (2017). Ülkemizde Sınav Odaklı Eğitimin Etkileri: Okul, Öğretmen, Öğrenci ve Anne-Baba Penceresinden. *Makale Kütüphanesi*.
- Şahinli, K. (2012). Çocuk Suçluluğuna Sebep Olan Ailesel Faktörler: Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda Bulunan Tutuklu ve Hükümlü Çocuklar Üzerine Bir Çalışma. *Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Şimşek, E. (2019). Sosyo – Kültürel Açından Çocuk Gelinler ve Sesin Mahremiyeti: Doğubayazıt Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Isparta.

- Şimşek, H. (2021). Dilendirilen Çocukların Görünmezliği. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*. Cilt 10. Sayı 2. 517-542.
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü. *Türkiye Ergen Profili Araştırması*. Proje Koordinatörü: Mustafa Turğut. 2013.
- Tatlı, S. ve Atmaca, T. (2023). Ebeveyn Başarı Baskısı ve Akademik Stresin Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Tükenmişliğini Yordama Düzeyi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt 18. Sayı 40. 1328-1349.
- Tekin Yılmaz, T. (2014). Çocuk İşçiliğinin Yeni Formları: Çocuk Oyuncular. *Çalışma ve Toplum*. Cilt 1. Sayı 40. 211-230.
- Toprak, S. Avgören Kapoğlu, A. ve Tüzün, B. (2021). Cinsiyet Hoşnutsuzluğu Olan Bireylerin Cinsiyet Değiştirme Sürecinin Hukuki Boyutu. *İstanbul Tıp Fakültesi Dergisi*. Cilt 84. Sayı 1. 31-34.
- Toprak, U. (2011). Çocuk Suçluluğunun Karakteristik ve Yapısal Özellikleri. *TBB Dergisi*. Sayı 95. 313-330.
- Tunçeli, H. ve Zembat, R. (2017). Erken Çocukluk Döneminde Gelişimin Değerlendirilmesi ve Önemi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*. Cilt 3. Sayı 3. 1-12.
- Uğur, B. (2018). Geçmişten Günümüze Şekillenen Çocukluk Algısı ve Çocuk Yetiştirme Pratikleri. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı 45. 227-247.
- Uğurlu, Z. (2022). Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddetin Çocuğa Yansıması: Çocuk İstismarı. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*. Cilt 6. Sayı 2. 160-174.
- Ulukan, G. (2019). Instagram’ da Çözülmeyen Yaş Sorunu.
- Unicef Çocuk Haklarına Dair Sözleşme <https://www.unicef.org/turkiye/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme> Erişim Tarihi: 27.02.2024
- Uskan, B. ve Bozkuş, T. (2019). Eğitimde Oyunun Yeri. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*. Cilt 5. Sayı 2. 123-131.
- Ülger, K. (2021). Uzaktan Eğitim Modelinde Karşılaşılan Sorunlar- Fırsatlar ve Çözüm Önerileri. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*. Cilt 7. Sayı 1. 397-412.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı. *İstanbul Journal of Sociological Studies*. Cilt 35. Sayı 35. 29-56.
- Vatandaş, S. (2020). Oyun ve Oyuncak: Teknolojik ve Toplumsal Dönüşüm Sürecinde Oyun ve Oyuncakın Anlamsal ve İşlevsel Değişimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*. Cilt 11. Sayı 28. 913-930.
- Yangılar, F. ve Kaçar, M. (2020). Yetersiz ve Dengesiz Beslenmeyle İlişkili Sağlık Sorunları, Gıda Endüstrisindeki Teknolojik Uygulamalar ve Öneriler. *Türkiye Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*. Cilt 3. Sayı 2. 61-74.
- Yanık, T. ve Günyol, A. (2021). Youtube Kids Uygulaması Türkiye’ de Hizmete Sunuldu. Anadolu Ajansı.
- Yavuzer, H. (2021). *Çocuk Eğitimi El Kitabı*. 42. basım. Remzi Kitabevi. İstanbul.
- Yavuztürk, S. (2023). Covid-19 Küresel Salgını Sürecinde Türk Eğitim Sisteminde Çocuklar İçin Kapsayıcı Eğitimin Desteklenmesi Projesi Kapsamında Öğretici ve Öğrencilerin Uzaktan Eğitimle Türkçe Öğretimine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Mersin.
- Yıldırım, N. (2018). LGBT Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Deneyimleri ve Sosyal Hizmet Gereksinimleri: Gökkuşuğu Aile Grubu Örneği. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Yılmaz, E. (2021). Ergenlik Döneminde (11-17) Ebeveyn Kaybının Yetişkinlikte Stres Algısı ve Ayrılık Anksiyetesi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Yılmazbaş, P. ve Gökçay, G. (2018). Çocukluk Çağı Obezitesi ve Önlenmesi. *Çocuk Dergisi*. Cilt 18. Sayı 3. 103-112.
- Yurduseven, F. Bademci, H. ve Bağdatlı, N. (2022). Öğretmenlerin Bakış Açısıyla Öğretmen Öğrenci İlişkileri ve Öğretmenlerin İhtiyaçları. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*. Cilt 20. Sayı 79. 10-37.

Yüce, N. (2020). Sosyal Medyada Çocuk İstismarı: Instagram’ da Ebeveynler Tarafından Çocukların Kullanımı Üzerine Bir İnceleme. *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

İnternet Kaynakları

- <http://www.nirvanapsikiyatri.com/psikiyatri-psikoloji-makaleler/toplumun-cocugu-tanimlayisi> Erişim Tarihi: 23.04.2022
- <https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-hakları%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme> Erişim Tarihi: 24.04.2022
- [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanım-Arastirmasi-2021-37437](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanım-Arastirmasi-2021-37437) Erişim Tarihi: 25.04.2022
- <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Gelir-ve-Yasam-Kosullari-Arastirmasi-2020-37404> Erişim Tarihi: 25.04.2022
- <https://www.milliyet.com.tr/cocuk/cocuklarda-obezite-nasil-onlenir-2671445> Erişim Tarihi: 30.04.2022
- <https://www.verikaynagi.com/grafik/turkiyede-yas-gruplarına-ve-cinsiyetlere-gore-Instagram-kullanıcı-oranları/> Erişim Tarihi: 12.11.2023
- <https://www.sde.org.tr/sivil-toplum/unicef-sehirde-yasayan-yoksul-cocuklar-kirsalda-yasayanlardan-daha-zor-durumda-haberi-8493> Erişim Tarihi: 14.11.2023
- <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/turkiyede-erken-yasta-evlendirilen-kiz-cocugu-orani-18-yilda-yuzde-78-azaldi/2982914> Erişim Tarihi: 18.11.2023
- <https://www.unicef.org/turkiye/%C3%A7ocuk-hakları%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme> Erişim Tarihi: 18.11.2023
- <https://listag.org/2022/06/06/onur-yuruyusu-ve-onur-ayi-nedir/> Erişim Tarihi: 31.12.2023
- <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=%C4%B0statistiklerle-%C3%87ocuk-2022-49674&dil=1#:~:text=Hanehalk%C4%B1%20%C4%B0%C5%9F%C3%BCc%C3%BC%20Ara%C5%9F%C4%B1rmas%C4%B1%202022%20y%C4%B1%C4%B1,%10%2C0%20oldu%C4%9Fu%20g%C3%B6r%C3%BCld%C3%BC> Erişim Tarihi: 01.01.2024
- <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Güvenlik-Birimine-Gelen-veya-Getirilen-Cocuk-Istatistikleri-2022-49662> Erişim Tarihi: 18.01.2024
- <https://www.hurriyet.com.tr/aile/calisan-anneler-anlatiyor-okulda-surekli-anneli-etkinlikler-duzenleniyor-katilamiyorum-bu-durum-anneleri-ve-cocuklari-nasil-etkiliyor-42381370> Erişim Tarihi: 10.02.2024
- <https://www.yenisafak.com/foto-galeri/gundem/sultangazide-14-yasindaki-cocuk-evdeki-kavgadan-korkup-camdan-atladi-4546489/6> Erişim Tarihi: 10.02.2024
- <https://www.yenisafak.com/gundem/cantada-olu-bulunan-bebegin-anne-ve-babasi-tutuklandi-4501651> Erişim Tarihi: 11.02.2024
- <https://www.posta.com.tr/gundem/cocuk-hizmetleri-yurdunda-8-yasindaki-cocuga-darp-iddiasi-guldugum-icin-darp-etti-2671083> Erişim Tarihi: 16.02.2024
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/sapik-babaya-160-yil-istendi-42362997> Erişim Tarihi: 17.02.2024
- <https://www.yenisafak.com/hayat/internette-paylasilan-cocuk-fotograf-lari-mahremiyeti-ihlal-ediyor-4548405> Erişim Tarihi: 19.02.2024
- <https://www.posta.com.tr/gundem/bakan-yerlikaya-82si-bombali-eylem-olmak-uzere-100-eylem-engellendi-2680259> Erişim Tarihi: 20.02.2024
- <https://www.milliyet.com.tr/gundem/sosyal-medyada-gordu-denedi-olumden-donda-6990552> Erişim Tarihi: 21.02.2024
- <https://www.milliyet.com.tr/milliyet-tv/15-yasindaki-muhammed-ali-vagon-uzerinde-selfie-yaparken-akima-kapildi-video-6949883> Erişim Tarihi: 22.02.2024
- <https://www.yenisafak.com/gundem/sosyal-medya-paylasimi-yuzunden-cinayet-17-yasindaki-yasitini-bicakladi-4561059> Erişim Tarihi: 23.02.2024

<https://www.yenisafak.com/gundem/istanbulda-cocuk-parkinda-silahl-saldiri-dort-yarali-4509556> Erişim Tarihi: 26.02.2024

<https://www.posta.com.tr/video-havuzu/sivasta-bazi-koy-yollari-ulasima-kapandi-2619388> Erişim Tarihi: 26.02.2024

<https://www.milliyet.com.tr/milliyet-tv/cinayete-neden-olan-oyun-mavi-bebek-iddiasi-video-7049043> Erişim Tarihi: 27.02.2024

<https://www.yenisafak.com/gundem/istanbulda-supheli-kamyonetten-13u-cocuk-38-kacak-gocmen-cikti-4563045> Erişim Tarihi: 27.02.2024

<https://www.posta.com.tr/gundem/izmirde-akilalmaz-olay-4-yasindaki-cocuk-okulda-kovuldu-sebebi-sasirtti-2670029> Erişim Tarihi: 27.02.2024

<https://www.posta.com.tr/anne-cocuk/cocukluk/cocuklar-da-diyabet-riski-altinda-her-yil-2-bin-cocuk-diyabet-tanisi-aliyor-2675941> Erişim Tarihi: 28.02.2024

<https://www.posta.com.tr/anne-cocuk/cocukluk/okullarda-yaklasik-25-bin-diyabetli-cocuk-var-2674912> Erişim Tarihi: 28.02.2024

<https://www.yenisafak.com/cocuklarda-obeziite-hipertansiyona-yol-acar-mi-cocuk-sagligi-ve-hastaliklari-uzmani-acikladi-h-4503950> Erişim Tarihi: 28.02.2024

<https://www.milliyet.com.tr/gundem/son-dakika-turkiyede-cocuklar-risk-altinda-yuzde-35-7005082> Erişim Tarihi: 29.02.2024

<https://www.milliyet.com.tr/gundem/oyuncakli-cocuk-menusu-tuzagina-kanmayin-ederi-10-tl-gideri-can-6949577> Erişim Tarihi: 29.02.2024

<https://www.milliyet.com.tr/gundem/asiret-liderinden-kucuk-kiza-istismar-bakanlikten-aciklama-geldi-7029184> Erişim Tarihi: 01.03.2024

<https://www.yenisafak.com/video-galeri/gundem/turkiyede-cocuklarin-cinsiyetinin-degistirildigi-skandala-tibbi-ve-hukuki-bakis-cocuklar-kobay-olarak-kullanilmis-4553748> Erişim Tarihi: 03.03.2024

<https://www.posta.com.tr/gundem/cocuk-gelin-ailesine-teslim-edildi-gozaltina-alinanlar-serbest-birakildi-2630829> Erişim Tarihi: 03.03.2024

<https://www.posta.com.tr/gundem/15-yasindaki-kiza-cinsel-istismar-ve-santaj-detaylar-mide-bulandirdi-2601965> Erişim Tarihi: 03.03.2024

<https://www.yenisafak.com/gundem/gelin-8-damat-9-yasinda-skandal-nisan-toreniyle-ilgili-flas-gelisme-4568183> Erişim Tarihi: 03.03.2024

<https://www.posta.com.tr/gundem/numara-ile-duygu-somurusu-yaparken-yakayi-ele-verdiler-2684104> Erişim Tarihi: 04.03.2024

<https://www.yenisafak.com/gundem/istanbul-valiligi-dilendirilen-83-cocuk-muhafaza-altina-alindi-4551293> Erişim Tarihi: 04.03.2024

<https://www.posta.com.tr/galeri/beren-gokyildizin-mezuniyet-pozlarına-begeni-yagdi-2642589/1> Erişim Tarihi: 04.03.2024

<https://www.milliyet.com.tr/gundem/888-cocuk-isci-yasamini-yitirdi-6962323> Erişim Tarihi: 06.03.2024

<https://www.yenisafak.com/gundem/istanbul-valisi-gul-artik-sokaklarda-cocuk-dilenci-kalmayacak-demisti-39-ilcede-2127-dilenci-yakalandi-4555624> Erişim Tarihi: 07.03.2024

<https://www.yenisafak.com/hayat/unicf-aci-tabloyu-paylasti-333-milyon-cocuk-asiri-yoksullugun-pencesinde-4559890> Erişim Tarihi: 07.03.2024

<https://www.posta.com.tr/gundem/2-daire-almak-isterken-neyi-var-neyi-yoksa-goturduler-2657973> Erişim Tarihi: 08.03.2024

<https://www.milliyet.com.tr/gundem/dunyada-cocuk-yoksullugu-artiyor-7041597> Erişim Tarihi: 08.03.2024

<https://www.milliyet.com.tr/milliyet-tv/kirayi-2-bin-liradan-15-bin-liraya-cikartti-2-cocuklu-kadini-kapi-disari-etti-video-6955905> Erişim Tarihi: 08.03.2024

<https://www.yenisafak.com/foto-galeri/gundem/duygu-istismarcisi-ebeveynlere-cezai-islem-istanbulda-cocuk-dilencilere-operasyon-4551247/1> Erişim Tarihi: 08.03.2024

<https://www.posta.com.tr/gundem/gunduz-vakti-yok-artik-dedirten-hirsizlik-3-tanesi-henuz-cocuk-2661492>
Erişim Tarihi: 09.03.2024

<https://www.milliyet.com.tr/gundem/7-yasindaki-cocuga-okulda-zincirli-akran-zorbaligi-7022522> Erişim
Tarihi: 09.03.2024

<https://www.yenisafak.com/foto-galeri/gundem/evlat-vahseti-16-yasindaki-cocuk-annesini-bogazindan-bicakladi-4577044> Erişim Tarihi: 09.03.2024

<https://www.yenisafak.com/gundem/16-yasindaki-ehliyetsiz-cocuk-trafikte-dehset-sacti-4589221> Erişim
Tarihi: 10.03.2024

<https://www.yenisafak.com/foto-galeri/gundem/iki-cocuk-4-milyon-liralik-altin-bulunan-cantayi-caldi-4519893/1> Erişim Tarihi: 10.03.2024

<https://www.yenisafak.com/foto-galeri/hayat/yksde-ilk-oturum-heyecani-sinava-gec-kalanlarin-hayalleri-yikildi-4539149/1> Erişim Tarihi: 10.03.2024

<https://www.posta.com.tr/video-havuzu/ilkokulda-skandal-goruntu-mudur-yardimcisi-6-yasindaki-ogrenciyi-havaya-kaldirip-firlatti-2678862> Erişim Tarihi: 11.03.2024

<https://www.milliyet.com.tr/egitim/ogretmen-mi-fenomen-mi-7018992> Erişim Tarihi: 11.03.2024

<https://www.yenisafak.com/gundem/sanliurfada-yedikleri-yemekten-rahatsizlanan-150-ogrenci-hastanelik-oldu-4589244> Erişim Tarihi: 12.03.2024

<https://www.posta.com.tr/gundem/edebiyat-ogretmeninden-gurultu-dayagi-milli-egitim-olaya-el-atti-2674664> Erişim Tarihi: 12.03.2024

